41. acquir 385

REPETITIO SOLEMNIS AC PERVTILIS. D. BERENGARII FERNANDI

Iurium Doctoris ac Profeſſoris Clariſs. apud Tholoſates à Podio Ruppis Quercinenſis oriundi in. §. NIHIL COMMVNE, ſub Titulum de Acquir. poſſeſs. ſſorum. Lib. xlj.

B. HELIÆ AP. PAMIENSIS AD Lectorem Carmen.

QVI dederat falcem quondam, qua magna ſecares
Iugera; nunc offert hæc monumenta tibi.
Noſse quibus Valeas, quid ſit poſſeſsio, quid ſit
Et proprium, ac quo ſit iure petendus ager.
Egregiè hic monſtrat naturam, vimq;, modumq;
Interdictorum; per ſtrepituſq; fori.
Ergo Fernandum, qui hæc ſplendida munera mittit,
Diligе, & obſerua lector, & vſq; cole.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

PROSTANT APVD NICOlaum Vieillard Calcotypum in Vico de Villa noua è regione dom⁹ publicæ.
TOLOSE.
1540.

ILLVSTRISSIMO VIRO, IO. BERtrando Tholoſano Lutetię Pariſiorũ Pręſidi digniſſimo. Beren. F. S.

NISI EXPLORATA NOBIS ESSET, SINgularis illa tua in iuris profeſſores beneuolentia, Clariſsime Pręſes, ipſe mihi nunquàm tantum aſſumpſiſſem, vt grauiſſima illa tua ſtudia literis noſtris interpellarẽ. Scio enim quàm ineptũ ſit, minimeque probandum, rem ſeriam tractanti, ineptijs, aut nugis quibuſdam obſtrepere. Ego autẽ cum intelligã, nulla te in re ſuauius adquieſcere, quàm in ſcriptis Toloſanorũ, quorum tu decus es ſine cõtrouerſia vel maximum. Veni ſtatim in eã opinionẽ, te vt vigilias noſtras laborẽque hunc noſtrum, equi bonique conſulturum exiſtimarem. Neque em̃ ferẽdum iſtud mihi eſſe duxi vt quũ duobus Senatus noſtri luminibus, D D. Manſancal, & A Sarta pręſidibus, ſuperioribus his annis ingenioli noſtri partũ cõmendaſſem, te vnum, cui vel oĩm maximè cupio eſſe cõmendatus, preterirem. Etem̃ cum multis noſtra iuriſprudẽtia Tholoſana nominibus cõmẽdetur, Hęc ſi quid modò rectè iudico, Bertrandorũ Illuſtri. Doctàque familia in primis decoratur, quorũ fœlici, proſperàque cõditione, Tholoſa nr̃a exornatur. Illaque dùm ſtabit perpetuò laudabitur. ITAQVE cum multis labore meo & ſtudio cupiã eſſe gratioſus, nihil eſt tñ in vita quod velim ardẽtius, quàm vt plenã humanitatis volũtatẽ tuã, & beneuolentiã nobis adiungamus. Quod quo fiat cõmodius, Repetitionem noſtrã in. §. NIHIL COMMVNE, qua fieri poteſt gratia tibi dicamus, atque offerimus, quam ceteris oĩbus ſatiſfeciſſe putabimus, tibi vni ſi min⁹ diſplicuiſſe audierimus, Illamq; tibi in adoptionẽ, aut ſi ita mauis in arrogationẽ damus vt cum eã tuam eſſe factam audierint maleuoli, horũ maledicẽdi ſtudiũ cõprimatur. Quod ſi iſtud quicquid eſt, factũ ſit à nobis paulò liberius, perſpectę nobis facilitati tuæ, noſtræ etiã cõſuetudini tribuetur. Nobiſque rẽ omnẽ fęliciter ſucceſſiſſe arbitrabimur, ſi huic labori nr̃o, ab erudita tua & graui bibliotheca locũ impetremus. Quod credo facile fiet ſi te modò bene nouimus, Idque vt fiat ita petimus, vt maiori ſtudio, nihil magis ex animo poſsimus. FERNANDVM tuũ tibi & tuis perpetuò deuincturus, Vale, Tholoſę Ex ędibus tuis. Anno A Chriſto nato. 1540.

¶IOANNES BEBTRAND. TOLOſanus amicorum optimo Stephano Potier Toloſano.

VIX CREDAS, MI STEPHANE, QVANta me letitia & voluptate afficit illa patris mei, ſimul & tui, vera amicitia, Herculeo pene modo connexa, & ita connexa, vt vtrum eorum Oreſtē ne an Pyladē damonen ne an Pythiam dici oporteat non plane videas. Quo fit vt ſi vtriuſq; ſubſequi veſtigia velimus. non ſecus ac gradiuntur in hoc genere amicitię gradiamur oportet. Quod ſi ſedulo fecerimus, tum illis laudabile videbitur, qui hac noſtra etatatula nos florere conſpiciant, tū illis maximopere, qui vere de hac re dijudicare poſſunt. Preſertim quia quòd viri graues per multi facere nequeunt defectu, vt arbitror, iudicij rationis, Nullo pene negocio faciamus. Tantum abeſt vt ab noſtrorum parentum iiiſtituto nos ipſos abducamus. Hoc forſan vel permoti diſticho. Nō ſatis eſt natis claros habuiſſe parentes. Ni ſtudeant illis moribus eſſe pares. Simul & quia amor ille qui cōſlat in ſūma iuuētute vt in ludo literario & frequēti cōſimiliū verſatiōe, tenaci⁹ heret ac diuti⁹ durat.

¶Eiuſdem ad eundem Tetraſtichon.

¶Vt gelido ſitiens lętatur fonte viator.
Sic ego conſpectu colloquioq; tuo.
Iūgit amor patres, natos vt iungat oportet.
Ætas & ſtudium quos facit eſſe pares.

¶STEPHANVS POTIER TOLOSANVS optimæ ſpei adoleſcenti. Ioanni Bertrand. Toloſano. S.

MVtua ac ſingularis parentum noſtrorū amicitia, que vel fato quodā, vel nature inſtinctu, vel honeſtiſſimorū ſtudiorū ſocietate, inter nos ꝓpagata atq; tranſmiſsa eſt, Facit vt nō poſsim non maxime exhilarari, vidēs te in teneris & rudiorib⁹ annis, tā fœliciter initiatū, tāta virtutis doctr næq; indicia exhibere. Neq; me ſolū hęc tua præſtātiſsima indoles recreat ac reficit. Verū in maiorē adducit admirationē, quòd iſta ætate, eā viā ſis ingreſſus, qua non ſolū paternis veſtigijs videris inſiſtere, verū ad eius mores, integritatem,

eruditionem,feſtinare. Quod,& ſi inclitis tuis natalibus, aliqua ex parte concedendum eſt(cum ferme liberi referant maiorum, vnde prognati ſunt,ingenium) Tamen eruditioni,atq; diligẽtię precepto ris tui Gulielmi barto multum tribuerim,qui tantam in te erudiendo operam nauauit,eamq; adhibendo,effecit,vt dubitare cogar,vtrũ ſit efficacius ad recte viuendum,bene inſtitui, quàm fœliciter naſci. Nam cũ (vt ait ille)non minus interſit,quos aſciſcas præceptores q̃ habeas parentes:vtrunq; esconſequutus,vt qui doctiſsimũ precepto rem nactus eſſes,is tibi quoq; parens contigiſſet,qui ob eximias virtutes,ſui nominis fama,iam vniuerſam galliam impleuit. Quem olim Toloſæ,ſublimẽ agebat præfecti prætorio maieſtas,nunc Luteciam Pariſiorum à Chriſtianiſsimo francorũ rege accerſitus. Preſi diſq; in ſupremo ſenatu,decorat⁹ dignitate,ea ſanctitate iura reddit, tam ſincere,tamq; incorrupte ſingulorum cõtrouerſias dijudicat,vt vel eos quos contra ſtatuat,ęquos placatoſq; dimittat. Itaq; efficit vt cum gratię cauſa nihil faciat,omnia tamen ſint grata quæ facit. Cui⁹ tam coniuncta eſt cum ſeueritate humanitas,vt cum in ampliſsimo dignitatis gradu,locatus ſit,non minus tñ hominem ſe quàm hominibus preeſſe meminerit. Poſtremo tã æquiſsimus iudex,quàm iuris dicundi peritiſsimus. Cuius nomini cum audirem dicari luculentos,Berengarij FERNANDI,in.§.nihil COMMVNE, commentarios,cępi ego tunc illum magis admirari,quem a viro vndequaq; doctiſsimo ſuſpici ac prope coli perſpicerem. Qui tractatũ, inter cæteros vtriuſq; iuris,difficillimum, denſiſsimiſq; antea tenebris inuolutum, interpretatus,nullum magis idoneum patronum, patre tuo,ſibi deligere poſſe exiſtimauit. In re preſenti maxime,quę, quemadmodum circa altiores iuris apices verſatur,ita viro longe ſubtiliſsimo, iuriſq; prudentiſsimo,inſcribi nuncupariq; meruit. Is vero quo virtute,ſcientia,rebuſq; ſapienter geſtis,clarior eſt,hoc maiore cum laude,ei⁹ veſtigia imitabere. Quod quia iam diuinitus cœpiſti i pede fauſto,& bene feliciterq; auſpicata laudũ tuarum initia, bonis auibus abſolue. Ita fiet,vt maiorum imaginibus,votis parentum,omnium tui ſtudioſorum expectationi reſpondeas.

BENE VALE.

¶ EIVSDEM AD EVNDEM Exaſtichon.

Virga fuit tenuis, viridi non altior herba,
Que modo vicinam Pinus opacat humum.
Sic qui conſpicuas moderantur legibus vrbes:
In iuuenum iuuenes ante fuere choro.
Nos quoq; ſperamus, ſi ſit modo preuia virtus,
Maxima & a nobis oppida, poſſe regi.

¶ EIVSDEM AD CLARIS ſimum adoleſcentem, Gulielmũ Bertrandum, aliud. Exaſtichon.

NE patrij tantum dicaris nominis heres,
Atq; alio virtus patria flectat iter.
Da præcor auſonijs, fugientia tempora muſis:
Labaturq; tibi, non ſine fruge dies.
Sic poteris Regum doctos intrare penates:
Atq; inter primos primus habere locum.

¶ B. FERNANDO PRECEPTORI ſuo Iureconſultiſſ. Symon baynaguetus. Toloſanus. S. P. D.

VT perpetuo tui ſimilis es Fernande doctiſſ. qui nunq; ceſſas, ſed ad communem hominum vtilitatem ſemper aliquid afers nimirum naturæ obſecutus, quæ cetera quidem ad vſum hominum, Homines autem hominum cauſſa generauit. Itaq; communi hominum vtilitati induſtria tua nunq; deeſt, ſed ſiue ſcribendo ſiue profitendo hominum inter homines ſocietatem ſtabilis, ac deuincis. Nam vt taceam te decem annos maxima cum auditorum frequentia, maiore cum eorundem fructu ius profeſſum, vt ſileam doctiſſ. tuos. l. in quartã cõmentarios, patereã cõſanguinitatis, tũ ſacræ ſimul & ꝓphanæ affinitatis arbores luculenter à te declaratas. Satis id oſtendũt eruditiſſ. tui in. §. nihil cõmune. l. naturaliter cõmentarij, qb⁹ rẽ ſanè obſcurã ſic declaras, ĩuolutã explicas, ſalebroſã explanas,

vt quiuis etiam rudis latiſſ.huius diceptationis campū vel inoffenſo pede percurrat. Sed hoc humanitatis & doctrinæ, illud prudentiæ ſingularis fuit, quòd ſub clariſſ. D. Bartrandi in ſumma pariſiorum curia præſidis ęquiſſimi nomine in vulgus cedi volueris, ſub cuius maxima apud omnes auctoritate velut. Aiacis clypeo ab inuidorū telis protegantur. Quem cùm ſumma eruditio cum pari morum integritate coniuncta ad honores ampliſ. euexerit, ſatis conſtat à calunniatorum iniurijs comentarios tueri poſſe, ſi velit. Quin autē velit, nemini dubium facit eximia eius in omnes humanitas, qua profecto cuiq; commendatior eſt, quàm dignitate honoratior. ¶ Bene vale, meq; tui amantiſſ. tibi perſuade.

¶ MATHVRINVS BRENEZANVS ancenigianus ad Berangarium Fernandum precęptorem hoc carmen velut ſagittam ad ſcopum dirigit.

SPlendenti quanto eſt virtus præcioſior auro.
Tanto alios ſuperas nobilitate viros.
Exuperas docti magnum Ciceronis acumen
In libris loquitur docta minerua tuis.
Naturam ſuperas ne te ſuperauerit omnis
Grecia, nec patribus roma ſuperba ſuis.
Si nunc Mercurius vel Iuppiter exeat aſtra.
Vix melius tandem poſſet vterq; loqui.
Si mihi ferrea vox ſenteno exiret abore.
Non poſſem meritis premia ferre tuis.
Viue Vale felix magnis decorande camœnis
Quos vixit viuas longua ſibyla dies.

Subſequuntur Errata, quæ incuria hic obtigerunt, nõ tamen adhuc omnia planè ſunt expolita, Sed Lector beneuolus mendam,ſi quæ ſit,per ſeipſe noſcat, nec primum inſpiciat ſcripturæ vicium,quàm ſententiæ rationem. Idq; maxime velim in noſtra Repeti. l.in quartam. quæ ſanè perperam, Fuit etiam mendis expurgata.

Errata primi Capitis.

FOlio primo,verſo.nu.4.ibi (licet glo.)legẽdum eſt,(Licet in Glo.) Fol.2.verſo, in ſexta linea ibi,(ſuis cauſis) lege (ſuas cauſſas). Fol 3 nu.10.ibi (quoſdam eſt in iure) lege (quoſdã eſſe in iure). Et eodem nu.12.ibi (dominum agredi) lege (dominus) Eodem nu.14.verſic. (Tertium præceptum) legendum, (Tertium exemplum). Fol.4.nu.16.ibi (in intineranda) lege (in interinanda) Fol.5.nu.19.ibi (.l.ob hoc. C.vnde cogna.) lege (.l. nõ hoc. C.vnde legi). Fol.6.in.5 linea,ibi (illo verbo vti) lege (illo verbo ſint vſi) Et eodem verſic.itaq; ibi (nõ laborarent) lege non laborarunt.) Fol.10. verſo verſic.Quis etiã non videt (comendatorium,)lege (cõmodatarium) Fo.11.verſo.in.3.linea,ibi (ſecludens) lege (ſecludas).Fo.12. in 6.linea ibi (ergo,id in more) leg. ſic (ergo, Id in more) cũ magno elemento.et eodem verſic.Ego in primis ibi (deuiatur aliqua) legẽdum eſt,(dematur vox aliqua) & ibi immediate (ſenſuum)lege ſenſum) Et eodem verſo verſic.& reſpondens.ibi(verſic.cõcludit)lege (verſic.nã bereditas,concludit) Folio.14 verſo verſic. ad decimum. ibi (quando ipſi) lege(quàm ipſi) Fol.16.verſic. ciuilis poſſeſſio ibi, (ſubſequitur proprietatum) lege (proprietarium). Et eodem verſi. in.4.linea ibi,(ſit,& an) dele(&) Fol.17.linea.5.ibi. (poſſeſſio & donum,legendum eſt,(& dominium. Fo.18.abundat prima linea,quæ incipit nũ cõtumacis, eſtq; tranſferenda ad fol.20.illo loco. Et eodẽ in.7.linea,ibi.(vſq; tradentius) lege (tradentis). Et eodẽ verſicu.aduertendum ibi.(eſſe remedium) lege (eſſe inter remedium) & eodẽ Fol verſo verſic. tertiũ, ibi multũq; damnũ) lege (nullum) Fol. 20. Deeſt prima linea quam accipe ex prima,quę abũdat.folio.18. Eodẽ fol.20.linea.11.ibi.(quod eũ poſſeſſionem non conſeruit) le. (quod etiã poſſeſſionem non conſeruit) Et eodem verſo,verſic. competit. lege ſic (competit etiam ei qui turbatur in quaſi poſſeſſione incorporalium) Fol.25.verſo.nu.14.ibi (vocatũ decreturq;) lege vocaturq; decretum.)

¶ Brrata ſecundi Capitis.

¶ Folio.30.verſic.hic tex.ibi.(quòd litera qui ſeipſa) lege (ꝑſeipſa). Folio.24 .verſic.vnde.3.ibi (hoc eſſentia) lege (hoc eſt eſſentia) Fol. 25.verſic.quarto,ibi (contra glo.) lege (vltra glo.) Foli.50. in prima linea ibi) de re iud.(lege)de (acquir.hered.) Fol.51. verſic.in fine.ibi. (Si reus) lege (Si res) Fol.52. verſic.& in primis,ibi. (durari) lege durare. Et in fine illius pagine,dele vltimam lineam,quæ incipit contra quem &c.

¶ Errara tertij Capitis.

¶ Folio.58.verſic. Secundus caſus,ibi (latere pono) lege (latere, primò). Fol.59.linea.9.ibi (tũ admitteretur) lege.(tum non admiteretur) Folio.64.verſ.verſic. (prȩterea etiam ſi nullo) lege (vllo) Foli. 68.verſo.linea.25.ibi.(quia erat.l.exitus)lege(quia longo ante temporæ cõdita erat.l.extat)folio.74.in finæ lineæ ibi (comperſius)lege (concurſus)folio.75.verſo verſic.(permultis enim impelli)lege(impellor)folio.76.verſo verſic. Tertio adducunt &c.ibi(poſſeſſorio de duobus)lege(poſſeſſorio,ſed de duobus)folio.85.verſo verſic. Quinto in ibi(appellari non poteſt)ege(appellare).

¶ Erratũ in epiſto & in carminibꝰ Sed lector quiſq; bonus patienter feret,in prima Epiſto.6.linea ibi tũ intelligã,lege(cũ)In.2.Epiſtola ibi(niſtituto)lege inſtituto. In quarta ibi(vulgus cedi)lege (ædi).& in eadem in fine lege(profecto)& nõ prefecto. In carminibus Mathurini brenezani lege(nec)pro ne in quinta linea. In octaua linea lege(vterq;)ꝑ vterq;. In nona linea in verbo ſenteno loco(ſ)pone(c).

FINIS.

Benedictus deus cum virgine maria.

INTER OMNES IVRIS noſtri materias ſatis cõſtat,nullam eſſe vel ſubtiliorẽ,vel vtiliorẽ,digniorem q; materia.§.nihil cõe, in qua bonas horas colloces. Vnde factum eſt, vt qui ad aliquas in noſtra iuriſprudentia vires peruenerint,plurimũ ſtudij circa huius.§.interpretationem impẽdãt, ſeſeq; totos in eius perueſtigãdo ſenſu ponant, Adeò vt multi ſuum profectum metiantur ſi multũ in hac lectione progreſſi fuerint. Et ſanè ita delectat, allicit atq; prodeſt,vt mihi caput attollere videatur,quo factum eſt,vt lõge maiorẽ quàm in altera noſtri ingenij fœtura curã intenderimus,omniq; eniſi diligẽtia ſumus,vt ſuperata difficultate in ſpinoſis alioqui & exquiſitæ ſubtilitatis quæſtionibus,abiectis omnibus itinerum anguſtijs pedẽ tutò figere,ac decurrere ſtudioſus quiſq; poſſit. Quod tamen nõ eo ſpectat,vt velim oẽs addictos,& quaſi conſecratos eſſe certis quibuſdã meis deſtinatiſq; ſentẽtijs(nõ enim tãtum de me polliceor)ſed vt admoneã me mouiſſe ſcopulos,quos ſi mihi nõ dabit,doctiores ſaltẽ impellant. Qm̃ igitur hic mira quędã ſuauitas,& delectatio verſat̃. Corœbo ſtultior (vt eſt in veteri prouerbio) mihi videbitur, qui ad hanc materiam animũ non adiunxerit ſuum. Cæterũ vt ſolens meo more faciam, & ne diſſutum quicq; hiulcumq; videatur, tria capita ordine exequæmur. Primo,neceſſariæ atq; perutiles ad hãc materiã prefationes(vti in more recentiorũ poſitũ eſt,)exponũtur. Altero literæ, gloſſarum etiam facilis declaratio ſubiungetur. Vltimo Bar.& moderniorum quotquot in hac re ſcripſerunt combinationes interpretationeſq; videbuntur, Abſolutis deniq; tribus his capitibus,vos illa ipſa diligentiſſimè notaſſe(credite)non pœnitebit.

Præfatio prima.

ALTIVS HVIVS.§.NIHIL COMmune.l.naturaliter.ff.de acqui.poſ. materiam exordiendo Cenſui in primis aduertẽdũ † precipuã ſcilicet cęſarei iuris atq; etiã põtificij partẽ in eo ipſo verſari,vt vnicuiq; ius ſuum reddatur.l.iuſtitia eſt.§ j.ꝫ.de iuſti.& iur.§.iuris pręcepta inſti.illo tit.tex.in.c. ſi ſæculi.xij.q.ij.& alibi reddite qua ſunt Cęſaris,cæſari,& quæ ſunt dei,deo. Eſt itaq; conſentaneum rationi quẽq; ſuum & ſibi debitũ habere,ad idq; diſtributiuã iuſticiã legũlatores ſta-

tuerunt,dum eam ſic finiunt,† eſt conſtans & perpetua volũtas ius ſuũ vnicuiq; tribuens.§.j.inſti.de iuſti.& iu.& glo.ibi citat Ciceronis finitionem,eſt(inquit)iuſticia habitus animi communi vtilitate ſeruata ſuã cuilibet tribuens dignitatem,ad idem tex.in.l.iuſticia eſt.ff.eo.tit.not. in.c.forus.extra de verbo.ſignifi.Quo fit,vt ab eo, qui ſuum nõ habet, aut ſibi debitum,magiſtratus iuris adminiſtrator ſit adeundus.l.fin.C. de execut.rei iudi. Conſiderandum tamen eſt aliquem dupliciter de re aliqua conqueri poſſe,cui ius reddendum ſit, nẽpe aut de re quam ipſe habet,aut de re quæ detinetur ab altero. Quòd ſi quis de re quam ſecũ
3 habet,conqueratur,extat iuris noſtri concluſio.† Nõ eſt datum alicui à iure noſtro remedium ad eam rem quam ipſi tenemus. Cuius hæc eſt ratio,quòd contra nos idipſum dari neceſſarium eſſet, atqui in nos ipſi nichil poſſumus.l. penul.ſ. de arbi.l.iulianus.ff. de iudic. Accedat huc quòd fruſtra id petere videamur,quod intus habemus.l.j.C.de re iudi.
¶ Limittanda eſt hæc concluſio,quando de re incorporali cõtrouerſia nobis moueretur,tunc enim etiam pro re quam habemus,proditum eſt actionis negatoriæ remedium.§.æque.inſti.de actio.l.ij.ſ.ſi ſerui.vẽdi. Illa iura exemplũ ponunt in ſeruitutibus,quæ à Ioan. fab.in.d.§. æque
4 † ad iuriſdictiones ad decimas extenduntur per not.in.c.tua.in.c. prohibemus.extra decimi.Bald.in rubri.C. de vſufruct.illa etiam protrahit ad ius pſentandi.Licet glo.quã probant ibi Bart.& Ang.in.l.in rẽ. §.loca ſacra.ſ.de rei vendi. contrarium dicatur, nempe vt condictione ex.l.canonica vtendum ſit, & Bal.in.c.ſignificante.de appel. Bal. in.c. quanto.de iudi.dicit pro his & iure pedagiorum offi. iudicis competere.Opinionem tamen Ioã.fab.ſecutus eſt Paul.caſtren.in.l.vt pomũ in fi.de ſer. Iaſ.pleniꝰ in.l.ſi prius.ſ.de opis noui nuncia.nu.iiij. vbi etiam dicit hanc negatoriam competere pro iure paſcuorum, paſſatgiorum, & alijs quibuſdam,vt p eũ ibi potes videre.Non enim lubet eorũ ſcripta tranſcribere, quibus nihil addendum putem. Negatoria etiam aut cõfeſſoria eos quotidie vti video,qui ſibi primas ſedes cõpetere dicunt prelationemq; ſe magnopere contendunt habituros,qua in re officium iudicis eos inſtituere poſſe firmat Ioan.fab.in.§.aliam.inſti.de bo. poſſ. quod quottidianum eſt inter mulieres,his honoribus diligenter inten-
5 dentes † quas tamen honeſtius putarem diſceptaturas de cedendo, quàm de ambiendo honore,idq; in viris longè decentius. Nihil video tamen,cur pro his iuribus remedium poſſeſſorium non poſſit intentari.l.quoties.la.ij.ſ.de ſeruitu.l.ſicuti.§.ariſto.ſ.ſi ſeruitu.vendic.de quo & eo quod,pro beneficiorum iure competit, abunde dicetur infra.

¶ Limita ſecundo cõcluſionem in rebus corporalibus, in quibus etiã
ſi nobiſcum eas habeamus,turbari quandoq; poſſumus & inquietari.
Quoquidem caſu duplex traditum eſt nobis à iure remedium, prout
modo in dominio,modo i poſſeſſione turbamur.† Si quidem in domi- 6
nio cõueniamur, paratum habemus ius excipiendi.toto titu.de excep.
quem ſumma cum vtilitate. Ange.areti.eſt interpretatus libro.iiij.in-
ſtitutio. de exceptio. Ad quem ſi egeas, recurrito.Hoc ius excipiendi
à practicis,ſi aduerſus executiones deducatur,ius opponendi vocatur.
danturq; paſſim literæ oppoſitionum , vt ſuam rem quis tueri coram
iudice poſſit,quarum oppoſitionum nomen tractum eſt à .l. aduerſus.
&.l.finali.C.de exceptio.de hoc iure opponendi in.c.finali. de electio.
in.vj.De hoc autem oppoſitionis remedio,quòd ad rem noſtram parũ
attineat,ſic breuiter habeto.† Remedium opponendi ſiue excipiendi
cæteris longè melius eſt,in permultiſq; remedium perſequẽdi ſuperat. 7

¶ Primo remedia perſequendi alia perpetua, alia temporaria ſunt.l. in
honorarijs.ff. de actioñ.& obligatio.§.j.inſti.de perpetuis & tẽpo.actio.
At opponendi omne perpetuum eſt.l. pure.§.final.ff. de exceptio. doli.
l.licet & ſequenti.C.de exceptio.Niſi fortaſſe exceptionem non nume
ratæ pecuniæ mihi proponas.§.j.inſtitu.de litera obliga.l. in contracti-
bus.C. de non numera.pecu. Aut nõ numeratæ dotis.l.fina. & auctẽ.
ibi poſita.C.de dot.cauta non numerata.

¶ Secundo in remedio perſequendi infinitas reprobatur .l. qui bona.
§ finali.& ibi Barto.ff.de damno infecto. Sed in excipiendo tolleratur
ea infinitas ſecundum Bar.in.d.§.finali. Bart.in.l.j. ad princi.C.de ſen
ten.quæ pro eo quod intereſt proferun.

¶ Tertio remedium perſequendi eget auxilio legis ciuilis, (ciuile au-
xilium appello,quod nõ iuriſgentium ſit) nec vſquàm quis abſq; legis
auxilio agere poteſt,ſi communi opinioni credamus,quæ habet actio-
nes iuris ciuilis eſſe,neceſſariamq; obligationem ciuilem. Atqui in iu-
re opponendi ſola naturalis obligatio prodeſt.l. iuriſgentium.§.igitur
nuda.ff.de pactis.l.pacta conuenta. & ibi dixi .ff. de contrahen.empti.
& venditio.

¶ Quarto is,cui ius perſequendi competit contraria allegans repelli-
tur.l.j.C. de furtis.l.finali.C.de codicill. At qui excipit,contraria alle-
gare non prohibetur.l.nemo prohibetur.ff. de exceptio.l. nemo ex his.
ff.de regu.iur.

¶ Quinto qui perſequitur,intentionis ſuæ fundamenta probare tene-
tur.l.ij.ff.de proba. l.q acuſare.C.de edẽ.c.j.vt eccle.bñfi. Verũ qui op-

ponit nullo eget probatiõis genere.l.fi.C.de rei vend.Niſi preſumptio nẽ pro actore facere proponas.l. ſiue poſſidetis.C.de proba. Niſi item reus onus probandi ſumpſerit.l.circa.ff.de proba.& hoc ipſo caſu agẽs
8 à probando non releuatur,vt docet glo.in ea.l.circa.† Et ita demum ſi de iure actoris non dubitetur, deffendẽs(quẽ opponẽtẽ dicimus) neceſſitate ſuis cauſis oppõnum probandi aſtringitur.l.j.C.de proba.not.in l.ij.in verb.repellere.C.de iure emphi.Opponens enim(conſtito de iure perſequentis)in ſua oppoſitionis cauſa actoris partibus deffungitur l.j.ff.de exceptio. Hactenus de eo qui in dominio impellitur

¶ Si vero quis moleſtiã ferat in poſſeſſiõe corporaliũ rerũ, aut in quaſi poſſ.incorporalium remedio poſſeſſorio retinendæ vtetur.l.j.§.retinẽdæ.ff.vti poſſid.§.retinẽdæ.inſti.de inter.d.l.quotiens.de ſeruit.quod latiſſime ſuo loco. ¶ Ex ſuperioribus breuiſſime dixi de re quã quis ſecũ habet. Supereſt,vt de rebus,quas nõ habemus perſequẽdis loquamur qua in re ſit altera concluſio.¶ Ad rem noſtram aut nobis debitã aſſequendam à iure noſtro multiplex remediũ ſtatutũ eſt. Ad hãc traditionem duo tractãda ſunt,vnum,quare remedio iuris opus fuit. Alterum quodnã id fuerit,cuiuſq; naturæ & effectus?

¶Circa primum, quare ius perſequendi ſit introductum, id in cauſſa
9 fuiſſe arbitror.† Quòd nemini liceat cum alterius iactura locupletari. l.nam natura.ff.de condi.indebi.c.locupletari.de regu.iu.in.vj. quo fit, vt rem meam,aut mihi debitam iure retinere nõ poſſis. Cũ itaq; eãdem me conſequi deceat,propria auctoritate illã conſecutus fuiſſem,nullo mihi conceſſo remedio,vndẽ infinita prope ſcandala oriri poſſe videntur,tot rixę,tot diſſenſiones inter mortales eſſent, vix vt pauci ſupereſſe poſſint. Idq; ea nos docet experientia,quod propoſito(iſto argumẽto vtitur tex.in.l.j.ver.cũ nec nũc quidẽ.ff.nau. caupo.ſtab.) iuris remedio,difficillimũ eſt,remp.pacatã iurgijs inſidijſq; vacuam videri,id igitur cauſſe iurium & legũ humanarũ precepta & conſtitutiones introduxit, quibus homines ad iuſticiã illã originalem primi parentis culpa.ſublatã propius accedant,hinc conſtitutio.l.ſi quis in tantã. C.vñ vi.l. extat, ſupra de eo quod met.cau.l.chriſtianis.C.de paganis.l. ſi quis curialis. C.de epiſco.& cle.quã uelim notes iuncta glo.ad vulgare illud appunctamentum,veniat is nanumiſſa,hinc etiã vigor iudiciorum inſtitutus l.nullus.C.de iudei.hinc creati magiſtratus,qui his iura redderent,qui ſuum perſequi velint.l.ij.ff.de origi.iur.Inde cõſtitutum, ne quis in ſua cauſſa aut ſuorum ius dicat.C.ne quis.l.j.ff.quorũ legato.ęquiſſimum (inquit) viſum eſt pretori vnumquẽq; non ſibi ius dicere, tãtum igitur

abeſt,vt quis ſua ipſius auctoritate alteri iniuriã faciat, ſic igitur factũ eſt,nulli licere rem ſuam aut ſibi debitam proprio iure propriaue auctoritate conſequi. ¶ Aduertendũ tñ eſt,† quoſdam eſt in iure noſtro ca- 10
ſus,quibus nos ipſi abſq; iuris remedio, ius non modo dicere, ſed & facere quoq; poſſimus, vt ſcilicet rebus, quas habemus, aut quas alij nobis vſurpare velint,fruamur. ¶ Primus caſus ponitur in.l.debitor.ff.de nego.geſt.vbi Pau.ait.Geſtorẽ negotiorũ ſibi debitum nõ modo poſſe,ſed teneri etiam accipere,ex his centũ,quæ in archa repoſuit ex vẽditione rei hereditarię redacta.niſi(inquit)iuſta cauſſa fuerit,propter quã integra centum cuſtodirentur,quod triplici exemplo contigiſſe docet.
¶ Alter eſt caſus in.l.quotiẽs.§.ſicut aũt.ff.de adminiſt.tu. vbi iuliano placuit tutorẽ ita à pupillo & poſſe, & debere ſibi debitum exigere, vt alijs creditoribus ſoluere, precipuè ſi vſurę fuerint grauiores, quæ debebantur tutori. ¶ Tertiũ caſum tradit Gaius in.l.quod ſi poſſeſſor.ff. de peti.here.dicens poſſeſſorẽ centũuirali iudicio victũ, † habere repe- 11
titionem eorum, quæ occaſione rei ab eo ſoluta ſunt, & ſi ab eo, cui ſolutio facta eſt,nihil poteſt repeti, poſſeſſori ſubueniendũ, vt ipſe quidẽ retentione rerum ſibi ſatiſfaciat,quo fit,vt pro expẽ. in rem contenſioſam,aut neceſſario aut vtiliter per eum,qui ſuccubuit,expoſitis,iure retentionis ſuccuratur.tex.notab.in.l.idemq;.verſ.illud expeditius.ff. de actio.empti.l. in hoc iudicium. in.j. reſpon.cõi.diuid. ¶ Quartus in.l. ait pretor.§.ſi debitorem.ff.quę in fraudẽ creditor.vbi Vlpia.reſpõſo cõſtat creditorẽ poſſe debitorẽ fugientẽ,& pecuniam ſecum ferentẽ capere,eiq; quod ſibi debebatur auferre,quod & iuliano placuit, in hanc rẽ per accurſium cæteroſq; doct.multa ibi & in.l. quæſitũ.de pig.ff.quod expeditius tractant.Ang.Iaſ.& Gomeſius.in.§.i.inſti. de actio.
¶ Quintum caſum exprimit Vlpia.i.l.j.§.licet.ff.de peric.& cõmo. rei vendi.venditor vini(inquit)dolia,per ſe capere poteſt, & vinum effundere,ſi diem ad metiendũ preſtituerit,nec intra diem admenſum eſt, niſi ponas vẽditoris nihil intereſſe dolia inania fuiſſe,in quibus vinũ fuit, vt potè quod locaturus ea nõ fuiſſet,nec neceſſe habet alia cõducere dolia. ¶ Sextus eſt in.l.qui vas.ff.de furt.vbi Vlpia.ait furẽ vas, quod furto ſuſtulerat,protuliſſe, quod, is cuius erat abſtulit ei, qui ſurripuerat, furemq; nichilominus dupli putat condẽnatum eſſe rectiſſimè,† Vides. 12
dominũ rei furto ſublatę propria auctoritate eã capere poſſe, idem in.l. interdum.§.qui furem.ff.de furt.Immo vero quòd furẽ nocturnum, aut diurnũ,pro ſuis rebus repetẽdis dñm aggredi poſſit,volũt tex.in.l. ſi vt allegas.C.de ſicca.l.iiij.ſupra ad.l.acquil.l.iij.§.eum igitur.ff.de vi & vi

arma. ¶ Septimo loco,adducitur,quod ab imperatore ſancitum eſt,i.l. prohibitũ de iure fiſci.lib.x.C.vbi ait licere vniuerſis quorum inerteſt obijcere manus his, qui ad capienda bona alicuius venerint,† etiam ſi
13 officiales iudicis ſe profiteãtur,ſi non literis & iudicis precepto doceãt ſe non ex arbitrio ſuo ad capiẽdas res priuatorum veniſſe. Adde, quòd commiſſario non creditur,niſi de cõmittentis mãdato fidem promptã fecerit.c.cum in iure.de offi.deleg.idq; glo. ibi Pañ. & cæteri comprobant.tradit Guid.pape i.ccc.xxij.deciſione. ¶ Octauum caſum ponit imperator in.l.generali.de decurionibus.lib.x.& in.l.j.C.vbi quis decuriali.Sancimus inquit,ſi preſidis deeſt copia,decurionem aufugientem manus iniectione conceſſa,per eos,quos aufugerat eſſe ad examen præſidis deducẽdum.

4 ¶ Nonus poteſt aſſignari caſus in perſonis, quæ poteſtatem aliquam erga alias habere videntur † quibus hæc datur facultas propria ſcilicet auctoritate ſubiectas capiendi,detinẽdi,& caſtigandi.

¶ Exemplum vnum habes in domino reſpectu ſerui.l.j.C. de priua. carcerib. ¶ Alterum de patre erga filium,vt Cy. & Alber. ponũt in.d. l.j.pro his tex.eſt in.l.ſi filius. C.de patria ptãte.l.vnica. C.de emẽda.ꝑpinq.Et dicit Bal.in.l.liberto.C.de obſeq.liberto.patrem poſſe filium diſcolum in compedibus ponere. Facit lex.j.C.de patribus qui filio diſtra.in ratione ſua.

¶ Tertiũ præceptum eſt de marito erga vxorem. in loco ſuſpecto repertam.glo.in.c.quemadmodum.extra de iureiuran. tex. in.c.placuit. xxxiij.queſt.ij.Alberi.in.d.l.vnica.C.de priua.carcerib. Ob aliam tamen cauſſam non licet ingenuis viris male tractare vxores.l.conſenſu. verſic.ſi qua igitur.C.de repud. ¶ Quartum exemplum eſt de preceptore erga diſcipulum.l.ſed & ſi quicumq; ad finem.ff. ad.l.acquiliam. cum.l.ſequenti. ¶ Quintum exemplum in abbate aut altero ſuperiori prælato erga monachum aut ſubditum alteriuſmodi.c.cum volũtate.§.finali.& ibi Panor.& alij extra de ſenten.excõ. ¶ Sextum,de probo ſene. qui ſibi coniunctum in ludo alteróue improbato actu repertũ verberibus afficere poteſt. Bald.in.d.l.vnica. de emendatio. propinq. His omnibus iure proprio, ſecluſa iudicis auctoritate, omiſſo etiam iuris remedio vti licet,In quibus tamen nimia ſeuicia culpæ adſcribitur, & vicio datur.l.preceptoris.ff.ad.l.acquil.

¶ Decimum arbitror ponendum in eo,qui reperitur in crimine flagrãti,quẽ vnuſquiſq;,vel priuatus capere poteſt.l.j.§.ne igitur.C. de rap. virg.tradit erudite(vt ſolet) Bart.in.l.cum eoꝝ. ad iuliam pecula. quod

velim intelligas,modo ne penes ſe captum vltra viginti horas detinue-
rit.l.capite quinto de adulte.& plene ibi per Bart.ꝑ. de adulterijs.tradi
tur in.l.ea quidem.C.de accuſatio.l.j. C.de priua.carcerib. per glo. &
docto.in.c.cum non ab homine.de iud.in antiq.

¶ Vndecimus caſus eſt,ſi res aliqua in nullius bonis ſit,quę ratione na
turali ad primum occupantem intelligitur pertinere.l.iij.ꝶ. tit.j.§. ferę.
verſic. quod enim inſtitu. de rerum diuiſio. Nemo tamen putet ſe rem,
que in hominum cõuercio non ſit,occupare poſſe,veluti hominem rem
ſacram, religioſam,glo.in.d.l.iij.tex.in.§. nullius de rerũ diuiſio. †Inſu 15
per occupatione rerum paſsim non eſt vtendum,niſi earum ſolum,quę
veriſimiliter aliorũ dominio non ſubijciũtur,ſicuti ſunt feræ,volucres,
& aliæ idgenus,quæ mobiles ſunt,& aliorũ eſſe nõ preſumuntur. exẽ-
pla ponit Bart.in l.rem quæ nobis.nu. iiij.ꝑ. eodem. At res immobiles,
mobiles etiã, que hominis opera fiunt, in aliorũ dominio intelligũtur,
de quibꝰ loquitur tex.in.l.finali.C.vnde vi.Omnes,inquit,ſcire debẽt,
quod ſuum non eſt,hoc ad alios modis omnibus pertinere.

¶ Duodecimus caſus reperit̃,quando voluntate domini eſt alicui per-
miſſum auctoritate propria rem percipere.l.iij.C.de pigno.l.titia. cum
teſtamẽto.§.j.ꝶ. deleg.j. licet & ibi meliꝰ fuerit iudicis auctoritate vti,
quod explanat Bart.in.d.l.iij.

¶ Decimus tertius eſt in.l.deuotum.C.de metat.lib. xij. vbi licet pro-
uincialibus & quibuſq; fundorum poſſeſſoribus propria auctoritate re
pellere metatos, quos aliqui vocant mochachos,qui agros reſq; alias
diſsipare conantur.quod indubie noſtrates obſeruant,quando tales va
gantur abſq; capitaneo & duce per ſuperiorem deſtinato.

¶ Decimus quartus ponitur,in.l.vt vim de iuſtici. & iur.in.l.ſciẽtiam.
§.qui cum aliter.ꝶ.ad.l.acquiliam in.l.j.C.vnde vi.l.j.&.l.ij. quando li- 16
ceat vnicuiq;.C. per multiſq; alijs iuribus diſponentibus vim repellere
† quod in regno frãcię minime tolleratur,imouero deffendentes potius
aliomodo euadere debent, Id tamen quod his iuribus cautum eſt,conſi
deraretur in intinerãda gratia principis ſuper homicidio vt dictum eſt
comiſſo,de quo conſuetudinarij noſtri permulta ſcripſerunt.

¶ Decimus quintus & vltimus ponitur per glo. & doctores commu-
niter in.l.ij.in verb.repellere.C.de iure emphiteo. de qua re vide domi-
num Iaſ.ibi numer.iii.vbi quicquid concludere videatur,ego tamen in
interp̃tatione illius tituli dum legerẽ Tholoſæ in auditorio Do.Maſſa
brac doct.regẽtis doctiſsi.ſum ſecutꝰ opinionẽ.Pet. & Cy.q mihi videẽ
tur i pleriſq; illiꝰ materię articl'is ſicut & alibi plerũq; ꝯditiſsime locuti

Habes ex his permultos caſus quibus cõcluſio noſtra, quæ volebat in
noſtris rebus aut tuendis,aut perſequendis officio iudicis vtendum eſ-
ſe,& remedium iuris intentandũ.Quos omnes ſic arbitror ſanè intelli-
gendos,modo ſiue ſcandalo exerceri poſſent,& ſi enim id iure permit-
tatur,ve tamen ei per quem veniũt ſcandala. Vbi igitur tumultus & ſe-
ditio dubitaretur,ordine iudiciario vel in his caſibus opus eſſet, huc ac
cedat dictum Bulg.magis timeo(inquit)ſcandalũ quàm futurum iudi
ciũ glo.in.§.apium.inſti.de rerũ diuiſ.quo fit,vt tum nihil ſpecialitatis
inueniatur.Hactenus cur remedium iuris introductum.
¶ Circa ſecũdum membrũ noſtrę huius principalis concluſionis,quo,
quę remedia nobis iure fuerint ſtatuta,declarabimus,eſt diligenter ad-
uertẽdum. An rem nobis debitam petere inſtituamus? an rem noſtram
4 ab alio detentam? Priore caſu ſit.
¶ Tertia concluſio. Pro re nobis debita nõ eſt datum iudiciũ petitoriũ.
neq; poſſeſſoriũ ſed actione pſonali, aut officio iudicis experiundũ eſt,
de primo tex.in.§.omni.in.§.ſic Itaq; diſcretis.inſt. de actio.d.ij.in.l.j.
§.in honorarijs de var. & extraor.cog.l.cum filiuſfamilias.ff.ſi certum
peta. Ratio aũt cur pro re debita:non dentur hęc remedia,petitoriũ aut
poſſeſſoriũ,ea mihi videtur eſſe,quòd perſona debitoris tñ ſit obligata
in quam cum ſit libera,nõ cadit dominiũ neq; poſſeſsio,ex quibus hæc
17 iudicia trahũt originẽ, † Si quis fortaſſe dicat, quòd ad pſonalem præ-
ſtationem põt remediũ poſſeſſorium intẽtari, vt potè ſi quis vendiderit
penſionem,& nõ ſoluat, emptor petit ſe in poſſeſsione pcipiendi pẽſio-
nem manuteneri,idq; diebus ſingulis ſeruari cõſtat, pro quo videt̃ tex.
in.c.querelã de elect.i antiq.vbi vide Panor.i.iij.not. faciũt quę notant̃
in.c.peruenit extra de cenſ. Reſpondeo poſſeſſoriũ inſtitui poſſe reme-
diũ pro his pẽſionibus, verum tñ non ſunt præſtationes merè pſonales,
quoniam promittuntur & aſsignantur ſup rebus ipſius debitoris, quo
fit,vt reale ius pro his cõſtituat̃, nẽpe ius ypothece, aut ſeruitus quædã
innomiata ſecũdum Ioã.fab.in.§.æque.inſti.de actio.cuius opinio To
loſæ ſeruatur,nec exigitur diſcuſſio,quæ in ſimplici ypotheca eſſet ne-
ceſſaria auctẽ hoc ſi debitor,C. de pigno. Non eſt diſſimulandũ etiam
quo[d] Anth.de but.i.d.c.quęrelã tenuerit pro cenſu annuo etiam merè
perſonali ſtatum poſſeſſorij poſſe locum habere,quod tamen cæteri re
fellunt.&(vt mea fert opinio)bene locũtur,vide moderniores poſt Cy.
in.l.ſi certis annis.C.de pact. ¶ Cõtra noſtrã cõcluſionẽ prouectus rur
ſus moueretur, quòd pro re debita petitoriũ intẽtetur,quoniã rem peti
poſſe liquet per rubr.ff.ſi cert.petatur.l.non ſolum. §.ſi mihi de vſuc.l.

iij.§ item quæri. de reb.eorum.ſ. Dicendum tamen arbitror, etiam ſi
res petatur.non poſſe recte iudicium petitorium vocari,quoniam pe-
titio proprie actio realis eſſe dicitur.l.actio.ſ.de actio.& obiga.l.pecu
niæ.§. petitionis.ſ.de verb.ſigni. Inſuper petitorium eſt correlatiuum
cũ poſſeſſorio Bal.in.l.cum res.C.de proba. Sic fit,† vt in ea re nõ re- 18
periatur remedium petitoriũ, in qua poſſeſſorium cadere non poſſit.
argu.l.fina.cum ibi nota.de indict.viduita.tollen.C.iſtud perpulchrè
defendit Bar.in.l.ij.ff.quorum bono.quẽ vide pro noſtra hac.iij. con-
cluſione. Non diffiteor tamen quin ratione rei debitæ quæ creditori
ſoluta ſit,poſſit iudicium aut petitoriũ aut poſſeſſoriũ intẽtari. Et eñ
tunc dominiũ eius rei ad creditorem peruenisſet,ſic de ſua,non ſibi de
bita contenderet. Puto etiam quòd intentata perſonali actione, ad rẽ
debitam,quàm debitor dolo poſſidere deſiſſet,reſtitutorium iudiciũ
prodeſſet.c.paſtoralis.de cauſa poſſeſ. & proprie,extat pro hoc deciſ.
cappel.Toloſa.lx.Colligi igitur poteſt,ad rem debitam alicui,eũ non
poſſe remedio petitorio aut poſſeſſorio vti. Quomodo autẽ † ea per- 19
ſonalis actio inſtituatur breuibus (quòd nos ad aliud vocet huius .§.
materia)ſic habetote. ¶ Creditor citato debitore.l.j.& per totũ tit.de
in ius vocan.§.fina.inſti.de pena temera.litigant tradet petitionem in
ſcriptis auctẽ.offeratur.C. de litis conteſta. in qua propoſita præfa-
tione inſerendi ſunt articuli continentes clarum factum ex quo oria-
tur obligatio efficax.nec neceſſarium eſt hodie actionis nomen inſere
re.c.dilecti filij de iudic.& oẽs exprimantur articuli qui ſunt neceſſa
rij ad inferendam concluſionẽ.l.neq; natales. C.de proba.l.ob hoc.C.
vnde cogna.& in eiſdem articulis conſignetur res illa de qua contẽdi
tur.l.ſi in rem.ff,de rei vindica.c.ſignificantibus.de libel.obla.l.formà
ff.de ſenſib.Concludatur poſtea.debitorem debere condẽnari ad dan
dum & ſoluendum rẽ debitam.d.§.ſic itaq;.Porrecto itaq; libello qui
hanc actoris intentionem exprimat.l.edita actio.C.de edendo.petere
debet,q; deffenſor reſpondeat affirmatiue aut negatiue.Quod ſi debi
tor totũ confitetur,iudicis,partes ſunt ſententiam precepti fere.l. ſi de
bitori.ſ.de iudic. Diffinitiue enim reus condẽnari non poteſt ob defe
ctum litis cõteſta.per rubr.vt lite nõ cõteſt. extra.Nec † eñ vnq; fate- 20
bor conteſtationẽ fieri poſſe,niſi per cõtradictionẽ defenſoris. Quòd
eñ pluribus locis glo. ſẽtiunt litem conteſtari poſſe per cõfeſsionem,
id ſuſpicor intelligẽdũ de cõfeſsione articulorũ in libello contentorũ,
atqui concluſionem cõtrariam in lite conteſtanda eſſe quidem opor-
tet.Quis eñ dicat litis cõteſtationẽ fieri: creditore hoc modo agente,

Mutuani tibi cẽtum quę non ſoluiſti, cõcludo te condemnari debere
ad ſoluẽdũ cẽtum. Si defenſor dicat, fateor te mihi mutuo dediſſe cen
tũ, quæ non exſolui. concludo ꝙ debeo condẽnari, certè omnino cecu
tiens & reſupinus, imo verò hoc caſu iudex ei ſic confitenti dilationẽ
breuẽ ad ſoluendum aſſignare debet. d. l. ſi debitori. Conteſtatione ſic
ꝑ contrariã concluſionem facta, Admittitur creditor ad probandum
ſuã intentionẽ per aliquam probationum ſpeciẽ, nẽpe per inſtrumen
ta, teſtes, confeſſionem, iuramenti delationem, quę ſpecies per pulchre
declarantur per Lanfrã de oria. in notab. & ſingulari Repetit. c. quo-
niam contra falſam extra de proba. per modernos in. l. admonendi. §.
de iure iurã. Nec putes in hac perſonali actione curandum de dandis
deffenſionibus, replicis, & duplicis, quæ tamen in remedio petitorio,
vt dices infra, requiruntur. Sed fundata intentione creditoris, reus ſu-
as producat deffenſiones, qui † in eiſdem, partibus actoris defunge-
21 tur, vt ſcilicet eaſdem articulet, eaq; facta inſerat, quæ concludant ne-
ceſſario ad elidendam actoris intentionẽ eiſq; factis conteſtatis. Re-
us iſte probet ſuam editam exceptionem. l. j. C. de proba. l. j. ff. de ex-
ceptio. Receptis hincinde probationibus, videãt litigantes, ſint ne ꝓ-
ducti teſtes, aut producta inſtrã. quibus cõtra dicẽdum fuerit, & cõfe
ctis inqueſtis obiectus cõtra teſtes añ publicationẽ tradantur ſimul
& ſaluationes reſpectiue, impugnenturq;, ſi partibus videatur, inſtrã.
22 Poſt hæc renunciato & concluſo in cauſa hoc eſt, † dum partes dixe-
rũt ſeſe nihil aliud dicere, deducere, aut producere velle, glo. in. §. quia
vero multi in auctẽ. de teſtib. coll. vij. glo. in. c. cum dilectus. de fide in
ſtru. in antiq. Ponatur cauſa ad conſilium quæ tandẽ diffinitiua ſentẽ
tia terminetur, vt ex actis iudici faciendum videbitur. Sed ſatis ſit, de
hac acttione perſonali.

¶ Alterum mẽbrũ erat, qñ pro re noſtra ab alio detenta experiri volu
23 mus, in quo fieri debet quarta cõcluſio. † Ad rẽ noſtrã, ideſt cuius do
minium habemus, quã alius aut poſſidet aut detinet, perſequendam,
proditum eſt remedium petitoriũ, aut poſſeſſoriũ prout quiſq; ex ani-
mi ſententia volet, negotijq; poſtulabit natura. De hac quarta cõclu-
ſione fiet à nobis in noſtra hac repetitione multus ſermo, vt quicquid
in poſterum dicetur. hinc pendere videatur.

SECVNDA PRAEFATIO.

DECLARANDA ſunt hac ſecũda prefatione duo iſta
remedia petitoriũ, & poſſeſſoriũ. Et in primis verbũ † iſtud (re

mediũ)ineptiſſimũ quibuſdã videtur,quo vt dicunt,iure cõſultus nec alius qui vocũ proprietatẽ calleat, eſt vſq; vſus. Ego his pertinacibus nominũ diſputationẽ relinquẽdã arbitror vſus Cice.auctoritate, quẽ citat glo.rubricaria.§.ſolu.mat. Et mihi ſatis eſſe puto,q vel doctores legũ iterpretes paſſim illo verb.vti,quòd ſi nõ eis ſufficiat, eorũ aucto ritas,habes tex.qui hoc verb.(remediũ)vtitur in cle.paſtoralis. i prin. de re iudi.tex.in.l.fi.ad prin.C.de iure domi.imperrã.tex.in.§.igitur. in fi.in prohœ.inſti.tex in.l negantes.C.de actio.& obli. Et ſi cauilen tur ſummũ põti.aut Impatorẽ nõ fuiſſe vſos opera latinorũ virorũ,ca ueãt ſibi et putẽt quales eis videãtur fuiſſe Romani illi nouẽ iuriſcõ. de quib.in prin.C. Sicq; hi vocularũ irriſores nõ plus ſe illis ſapere ar bitrẽtur.Cõuincenturq; ſaltẽ iurecõſultorũ auctoritate, hoc etẽm ver bo(remediũ)vſus eſt iurecõſ.in.l.j.§.fi.ad turpil.tex.in.l.in fideicõmiſ ſi.§.cum pollidius.de vſur.tex.in.l.mutianę.ff.de cõdi.& demõſ. tex. in.l j.ad prin.ff.de vẽtre inſpi.tex. in.l.rẽ hereditariã de euicti.tex. in.l. diuus.in fi.de reſtit.in integrũ. ¶ Hoc etiã verbũ(petitoriũ) à iurecõſ. eſt vſurpatũ in.l.qui petitorio.ff.de rei vẽdi. noĩe poſſeſſorij vſum eſſe iurecõſul.teſtatur tex.in.l.quoties.ij.de ſeruitu.tit.gña. vtrũq; etiã fre quẽtiſſimũ eſt apud cano.legis peritos.p tex.in.c. cũ ſup.c. cũ dilect⁹. de cauſa poſ.& ꝓpriet.¶ Itaq; in his duobus iudicijs diligẽtiſſimè in- inſiſtẽdũ eſt.vñ ſcilicet originẽ trahant,quò etiam tendere videantur, quod declarari iuris ſtudentibus valde neceſſariũ eſſe video.Docto. enim hic precipuè moderniores quaſdã adferunt traditiones plerũq; inutiles,quæ ſolum valent ad terendum cerebrum modico aut verius nullo cum effectu.Idq; arbitror eis cõtigiſſe,quòd licet permultos iu- riſprudentiæ verſarint authores, in exercitio tamen eius, quàm pra- xim vocamus,diu multumq; non laborarent. Et nulla mihi eſſe vide- tur iuris materia,quæ hominem practicum magis expetat, quàm hęc materia petitorij & poſſeſſorij. Nos autem & theoricæ & practicę ſu mus ſolum amatores,& in vtraq; decẽ annos cõtriuimus. Quòd eñ ex forenſibus occupationibus tẽpus ſuffurari poteramus. Id omne in iurium interpretationẽ ad vtilitatem auditorum Florentiſſimæ Vni- uerſitatis noſtræ Tholoſanæ conuertebamus.

¶ Remediũ petitoriũ eſt, quo agẽs de dñio cõtẽdit. hoc eſt de re ipſa rõne dominij.glo notab.i.l.j.C.vbi in rẽ actio exerce.deb.in verb.vẽ dicante,quod appellatur actio realis,veluti reiuendicatio pro reb. cor poralibus. §.oĩm inſti.de actio. Alber.hic in diuiſiõe lrę. Pro reb⁹ verò icorpali⁹ actio.cõfeſſoria vł negatoria.l.ij §.li.ſcr.vẽ.§.ęque iſt.õ act.

b ij

2 Oritur † igitur pro rebus corporalib⁹ hoc remediũ petitoriũ ex domi nio,quod eſt primũ extremũ in actore requiſitũ. l. in rem & toto titu. ſupra de rei.vendi.vel quaſi dominiũ vt.l.j.ß. de publi. in rem actio.§. ſed iſte inſt.de actio.Et prout variũ multiplexq; dominiũ eſſe in ſequẽ tibus delaratur, multiplex etiam realis actio eſt, variatũ etiã petitoriũ remediũ eſſe neceſſariũ eſt. Si etenim & directã realẽ,& vtilem ponas petitorium directũ & vtile reperire oportet,in hac tñ multiplici ſpecie petitorij nõ eſt magna vtilitas,quãdoquidem vbicũq; actio realis, & inſtãtia hęc petitoria inter aliquos introducitur,à literarũ impetratio ne ſumit exordiũ,quæ vocãtur literæ præcepti,alio noĩe literę de deſi ſtat,& harũ nomẽ ſumptũ eſt ab effectu huius iudicij petitorij,(quod alij proprietariũ dicunt.c.fi.de iud.in antiq.)nam fit preceptũ reo poſ ſeſſori,aut alias rem cõtenciosam tenenti, vt deſinat poſsidere,poſſeſ ſionemq; vacuam deſerat. Pro rebus verò incorporalibus remediũ pe titoriũ naſcitur ex iure,vt potè ſeruitutis,quod quis habet in re cõten cioſa.d.§.æque cum ibi notatis.¶ Vt autem ad iſtud remediũ petito riũ inſtituendũ faciliorẽ habeatis aditũ, quædã hic obiter dicenda cẽ

3 ſui,†quibus forma procedẽdi ſit non prorſus incognita. Primo igitur loco,qui rem ſuam vendicare velit,vocato detentore apud iudicem cõ petentem actionis ſuæ libellũ ædat.l.ædita actio.C. de eden.auct.offe ratur.C. de litis cõteſta. In eodem libello narrãs primo actionis illius extremũ,ſcilicet dominiũ,vel quaſi,vel ius in re,vt dicebã.ß.inſuper in eadem petitione ſecundũ extremũ inſerere nõ omittat, nẽpe quòd ad uerſarius rem,de qua cõtenditur,poſsideat.l.j.C. de alienatio qd mu tum cauſa fact.l.qui petitorio ß.de rei vendic. aut eam quoquomodo

4 teneat,occupetue.l.officiũ.ff.de rei vendi.Conſignare † etiã debes, & ſpecificare rẽ illã.l.ſi in rem.ß.de rei vẽdic.l.forma.ff. de cẽſib. in prin ci.c.ſignificãte.de libelli;obla.quæ res ſi mobilis ſit,exhiberi eã neceſ ſe eſt.l.j.& tot.tit.ß.ad exhibẽ.l.ad rem mobilem.ß.de procura. Si im mobilis,limites illius,quas cõfrontationes dicunt,ſunt exprimendi.d. l.forma. Concludaturq; actorẽ declarari debere dominũ aut ſe ius in re habere, ſecundũ naturã actionis inſtitutæ.l. & ex diuerſo.§.j. de rei vendic.l.ſicuti.§.ſed ſi quæratur.ß. ſi ſeruitus vẽd. Defenſorem quoq; condemnari,cõdemnatũq; cõpelli ad rem illã reſtituendã deferendũq; poſſeſsionẽ illius vacuã. Defenſor q fortaſſe maluerit litigare quàm liti cedere,eam petitionem diligenter perſpiciet,ſuaſq; defenſiones & exceptiones dabit,quibus actoris intento elidi poſſe videatur. Actor rurſus replicas,defẽſor duplicas.§.j.iſtit.de replica.l.ij.ff.de exceptio.

Hæc forma in hoc iudicio proprietatis iudicibus ſeruãda eſt, alioqui
ſecundũ ordinationes regias proceſſus nullius momẽti eſſet. Eſt pre-
terea ſciendũ † partes ad triplicas, quadruplicas, progredi non poſſe. 5
tametſi iura ſcripta ꝑmittunt, ſcilicet in illo titulo de replica. Ordina-
tionibus tñ & merito, ius reſcriptũ reſtringi debuit, quo quædam infi-
nitas inducebatur alioqui prohibita. l. j. ad princi. C. de ſent. quæ pro
eo quod intereſt. c. cũ in multis de reſcrip. in. vj. precipue apud noſtra-
tes quorũ multoties tãta ꝑtinacia eſt, vt proceſſus in infinitũ protrahe-
retur. His peractis cauſa ad conſiliũ poni debet, quòdq; partes q̄cunq;
velint documentorũ genera edere, producere iubeantur. Siquidẽ poſ-
ſit iudex ex ſcripturis, aut documẽtis hinc inde ꝓductis plenè de iure
partium cognoſcere, calculo finitiuo negotiũ huiuſmodi terminabit,
Sin verò partes litigantes contraria facta poſuiſſe videantur, interlo-
quendo pronunciabit partes in earum factis contrarias, quæ probent
infra dilationem cõpetentem. Et ſi tãdem receptis probationibus nõ
poſsit de iurib⁹ partiũ liquere, Arbitrabitur iudex, an res contencioſa
oculis ſubijciẽda ſit. l. ſi irruptione. §. ad officiũ. ff. finum reg. ſit ne eius
rei figura cõficienda. §. finali inſt. de grad. cogna. quod practici vocãt,
facere vehutam & figuram. Iſtud ſanè ad verũ iudiciũ de re dubia fe-
rendum. maxime prodeſt, (modo de vehuta & figura coram comiſſa-
rio partes ambę cõueniant,) Nam ſenſus viſus cæteris hominum ſen-
ſibus perfectior rei cognitionem magis inducit quod in noſtra arbo.
concinnatione probauimus. Peractiſq; oĩbus iudicij partibus, quæ † 6
colliguntur per glo. magiſtrã in. l. prolatã. C. de ſenten. ꝑ tex in. c. qm̃
cõtra falſam extra de ꝓbatio. Cauſa, ſemotis partiũ aduocatis. l. pro-
ximè ff. de his quæ in teſta. debent̃, in deliberationem poſita. l. ij. C. de
ſenten. ex pericul. recita. Iudex diligentiſſime iura partiũ ſciſcitari de-
bet. l. iudices. C. de iud. Et abſq; perſonarum acceptatione. c. nouit. de
iudi. extra, ſtaterã iuſticiæ ꝑferẽs nullo vel fauore vel odio nullo deniq;
precio aut amore. c. quatuor modis cum ſequen. xj. q. iij. ſentenciam
conficiet, quam, partibus aut earũ procuratoribus preſentibus, aut le-
gitime vocatis. l. de vnoquoq; ff. de re iudi. in ſcriptis pronũciabit. l. iij.
C. de ſentẽ. experi. recitã. Hęc longeq; plura perfacile eſt his intellige-
re, qui in iure vel praxi ſunt initiati, proderint ipſa tamen nouis practi-
cantibus. Ex ſuperioribus conſtat eum, qui remedium petitoriũ pro
rebus corporalibus inſtituit, ad poſſeſſionem rei contẽtioſæ habendã
cõtẽdere, quod apertius docet, text. in. l. qui reſtituere ibi ab eo poſſeſ-
ſio transferatur. ff. de rei vend. Quid enim vtilitatis actor habet etiam

ſi dominus declaretur, defenſor tamen rem ſecum perpetuo teneat quomodo actor ea vtetur. Quo fit, vt iudicium vtrũq; poſſeſſorium videatur, quod permulti faterentur, cum principaliter & in extremo effectu de poſſeſſione conſequenda diſputetur. Ex his tamen fatendum nõ puto vtrumq; poſſeſſorium dici debere, nec eſt verum quòd per actionem realem ad poſſeſſionem agatur. Sed ſolum ad declarationem dominij, reiq; reſtitutionem. Quæ quidem reſtitutio non petitur fieri, quòd actor vſq; poſſederit, non etiam ad poſſeſſionem concluditur, ſed ad proprietatem rei, vt ſcilicet actor dominus eius rei declaretur. d.l. & ex diuerſo. §.j. de rei vendi. ℥. aut ius actori competere, ſi ad hoc actio nata fuerit. d.l. ſicuti. §. ſed ſi q̃ratur. Nec obeſt. quod dicebatur poſſeſſionẽ ſcilicet ĩ effectu cõſiderari, qm̃ poſſeſſio hæc ex ſententia, in hoc iudicio ferenda nõ adiudicatur, ſed dum executioni demandatur, rei contenſioſæ officio iudicis poſſeſſio transfertur. d.l. qui reſtituere, pro qua poſſeſſione remedium confirmandæ ſiue conſeruandæ ꝓponetur. Reſultat igitur ex his quinta concluſio. ¶ Per remedium petitorium de dominio contẽditur, ſiue de proprietate rei aut de iure quod in rem, quis ſe contendit habere, concluditurq; actorem dominum rei declarari, aut actori ius reale competere.

7 ¶ Poſſeſſoriũ † iudicium Sexta concluſione declarari poteſt, vt id eiuſmodi dicatur, quando de rei poſſeſſione controuertitur inter litigantes, quis ſcilicet ea poſſeſſione frui & gaudere debeat. l. is qui deſtinauit. ℥. de rei vend. §.j. §. retinendæ. inſti. de interd. l. officium de rei vendi. glo. rubrica. ſ. de interdict. quodquidem poſſeſſorium remediũ quomodo diuidatur & quis cuiuſq; ſpeciei ſit effectus, ex dicẽdis in iiij præfatione colligere potes. Eſt tamen ante om̃ia neceſſarium intelligere quoſdam terminos, quorũ ignoratione reliquũ materiæ noſtræ difficillimũ eſſet poſſeſſoriiq; remedij natura obſcurior foret, Ideoq; ſequentem præfationem diligenter adnotabis.

TERTIA PRÆFATIO.

HABES TRES TERMINOS, qui declaratione egeant dominium, proprietas, poſſeſſio. Ad declarationem dominij per pauca huc adferam, quòd ſpecialem tractatũ egerimus in. l. clauibus. de cõtra. empt. ℥. vbi ſex articulis quicquid in domino deſideretur, collegimus. Inter cætera † declarata dominij definitione, poſui eiuſdẽ diui

ſionem per plura membra, probauiq́ duplex dominium reperiri, directum & vtile, quod poſt Bar. ſequitur Alex. ab Imol. in. d. l. ſi quis vi. §. differentia. Iſtud etiam tenet hic Io. Rubeus. nu. lj. cõfutans opinionem ſui diſcipuli Claudij Marmerij dicentis cum antiquis quibuſdã vnicum eſſe dominiũ vt potè directum. Satius eſt igitur, imovero neceſſarium vtile dominium cõfiteri illudq́ triplex aſſignari. De quo in d. l. clauibus deo annuente videbis. Satis enim me facturum arbitror, ſi in preſentiarum quid inter dominium & proprietatem diſcriminis fuerit, noueris. Deinde parpauca de poſſeſſione dicantur.

¶ Inter dominiũ ergo & proprietatem differentiam eſſe probat text. in. l. ſi procurator. ij. . ti. j. tex. in. l. proprietatis. C. de proba. tex. in. l. ſi tibi vſumfructum. ff. quẽadmodũ vſuſfructus amitta. ¶ Prima differentia deprehẽditur ex varijs finitionibus. l. j. C. de iure emphi. Dominiũ, ſi Bar. & alijs cõiter credamus, ſic eſt definiendũ, vt ſit ius de re aliqua pfecte diſponẽdi niſi à lege ꝓhibeatur, ita inqt in. l. ſi quis vi. §. differentia. ꝑ eo. illiuſq́ diffinitionis particulæ ordine declarãtur, cuius veritatẽ nos examinauimus. in d. l. clauibus. Proprietas autẽ non eſt ius ſed res ipſa de qua dominus diſponere valet. ¶ Secũda differẽtia, Proprietas nõ cõplectitur vſumfructũ, imo ab eo differt vt pars integralis à reliqua. Etenim in rebus, quæ in hoim commercio eſſe ſolent. Due ſunt partes, proprietas. ſcilicet & vſuſfructus, modo formalis, modo cauſalis. l. iiij. ff. de vſufruct. l. recte dicimus. de verb. ſigni. ff. Bar. in. l. qui vſumfructum de verbo. obliga. quæ ſimul ſub dominio contineri videntur, vt declarat Paul. caſtren. in. d. l. proprietatis. C. de proba. vbi ait in vſufructu dominium reperiri. l. qui vſumfructum. §. ſi vſufruc. peta. ¶ Tertia differentia, quoniam proprietas diſtinguitur per plenã & nudam. Plena dicitur quando dominus rei vtilitatem. ex ea percipit l. femine in fine, C. de ſecund. nup. Sed nuda eſt quando dominus vſumfructum nõ habet. l. ſi ita ſtipulatus fuero. §. titius de verbo. obliga. tex. eſt in. §. j. & . §. fiñ. inſti. de vſufruc. Fateor quoſdam ex repetentibus voluiſſe proprietatem in dubio pro nuda ſumi, ad quod glo. in. l. ſi procurator. §. titu. j. Verumtamẽ illud verum arbitror ſi de proprietate fiat mẽtio, vbi etiam de vſufructu, alioqui pro plena etiã ſupponere cenſet Fabius hic. nuñ. xj. cui aſſentior. Atqui dominium hãc diſtinctionẽ minime recipit, vt vnũ ſit plenũ alterũ nudũ. Imo verò vbicumq́ dominium habes, ibi plenum eſt, Si totius fundi ſis dominus, plenũ dñium, ſi ſolã proprietatẽ habes plenũ eſt ꝓprietatis dñiũ l. fructus. de rei vẽdi. ibi ſi nudę proprietatis dñs. l. ſi dñs. §. de vſufruc.

Si quis deniq; ſolum vſũfructũ habet,vſuſfructus plene dominus eſt, d.l.qui vſumfructũ,ff.ſi vſuſfr.petatur, De his rebus enim is plene diſponere põt,ſecundum naturã rei,declarat Bar.in.d.l.qui vſumfructũ ff.de verbo.oblig.& Paul.etiam idẽ velle videtur in.d.l. proprietatis. ¶ Quarta, q̃m dominiũ ineſt perſonæ illius ad quem res pertinet;at proprietas ineſſe videtur rei, aut potius ea ipſa res eſt, etiam ſi nullius ſit.§.littora.inſtit.de rerũ diui.Hanc differentiam ponit Ioã.fab. in.§. omiũ.nu.xxj.inſti.de actio.quẽ Iaſ.hic.nu.xiij. dicit nihil boni in effectu dicere. Arbitror tamẽ Io.fab. apertiorem differentiã poſuiſſe, quã quæ ab Iaſo.ſubiungitur. Vult enim Io.fab.quòd licet dominium & proprietas maxime conueniant, & de ſignificato materiali pro eodẽ ſupponant,cõnotatio tamen longè diuerſa ſit,quoniã proprietas non denotat.quòd res ſit alicuius, dominiũ autẽ dici minime poteſt; quin res ipſa alterius fuerit,quod veriſſimũ eſſe puto. ¶ Quinta differentia quã ponit Iaſ.ibi vt dominium ſit terminus magis latus,comprehendatq;, quodcũq; ſiue directũ ſiue vtile,declarat Bar.in.l.ſi qs vi.§.differentia.ff.eo. Sed proprietas ſolũmodo pro directo dominio ſumat et vero,quod (inquit)ex vocabuli alluſione conſtare videtur,proprietas enim dicitur quòd propriè tua ſit. Accedat quod voluit Bal.in.l.cum res ad finẽ nu.xij.C.de proba.nomen proprietatis ſcilicet eſſe directũ & non obliquari.Idem Bal.in.l. penul.C.ſi nõ cõpetẽ.iudi.ait ſignificatiõnẽ ꝓprietatis eſſe magis nudã & ſtrictã quã dominij, Subſequitur ergo ꝙ † emphiteota,ſupficiarius,vaſſallus, proprietatem nõ

2 habeant,licet vtile dominiũ eos habere nõ ſit obſcurum,l.poſſeſſores de fund.patrimo.lib.xj,l.eos.l.ſi quis exitu.de diuer.predijs.lib.xj. Quo fit vt magna ſit inter moderniores altercatio. An petẽs proprietatem fundi,& probans ſibi dominiũ vtile cõpetere, debeat obtinere?quod Bal.negat in.l.ij.ff.de condi.inſti. hæc opinio videtur ſatis corroborata.ex prędictis, quã ſequitur Alex.in.d.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.eo. in quã Iaſ.hic deſcẽdere videtur. Cõtrarium tamen puto verius, licet

3 enim proprietas nõ proprie dominio vtili cõueniat, pro deffendẽdo † tamen libello verborum improprietas tolleratur.l. ſi quis intentione ambigua.ff.de iudic.l.ſed & ſi poſſeſſori.§.item ſi iurauero.ff. de iureiurã.ff.vbi Iaſ.hanc partẽ probat,hanc Alex.tenet in.l.ſi finita.§.ſi de vectigalibus.ff.de dã.infec. Tenet hanc Io. Rubeus hic. Qua in re arbitror profecto nõ eſſe torquẽdũ animũ veſtrum,quoniã tot ponũtur hodie in libello clauſulæ nulla,vt eſſe poſſit dubitatio, quod & Sozi. & Fabio placuiſſe mihi videtur. ¶ Cõtra ſuperiores differẽtias † ad

duci poſſunt per multi text. qui probant nihil differentiæ reperiri. ¶ Primo tex. in. c. j. de cau. poſſeſ. & propriet. Ibi tam momẽti quàm proprietatis, per proprietatẽ dominium intelligitur, vt ibi Panor. not. in. ij. notabili. ¶ Secundo, tex. in. l. j. §. huius autẽ. ff. vti poſſidetis, dum ait Vlpianus, quòd ſeparata debet eſſe poſſeſſio à proprietate fieri eñ poteſt, vt alter poſſeſſor ſit, dominꝰ nõ ſit, vide verbũ proprietatis pro dñio ſumi. ¶ Tertio, text. in. l. ſi quis conductionis. titu. C. locati, vbi ĩpator ait prius poſſeſſionẽ reſtituendã, & tunc de proprietate litigãdũ, proprietas pro dominio ſanè capitur, ſic ponit Bar. in. l. locorum. C. de omni agro. deſert. lib. xi. ¶ Quarto, tex. in. l. et an. eandẽ. §. fi. de excep. rei iud. ff. ibi, qm̃ in interdicto poſſeſſio. In hac actione proprietas vertitur. facit tex. in. §. noſtro. nihil cõe habet proprietas &c.

¶ Quinto, auctoritas gloſſę adduci poteſt in. l. ſi procurator, quę exponit dominiũ, de pleno & proprietatẽ de nuda, quaſi velit ſi tex. de plena proprietate loqueretur, idem eſſe dominiũ & proprietatẽ, glo. ſimilis in. l. proprietatis. C. de proba. vbi exponit tranſitiuã pro intrãſitiua proprietatis dominium. i. dominium quod eſt proprietas.

¶ Sed nec per has quinq; oppoſitiones puto recedẽdum ab horũ terminorũ differẽtijs. Põt eñ ad oẽs iſtas obiectiones eodẽ modo reſpõderi, ꝙ iura ſcilicet allegata nõ dicant dominium eſſe proprietatẽ, ſed probãt ſolum appellatione ꝓprietatis intelligi dominiũ, precipuè vbi verbum proprietatis ſimul cũ verbo poſſeſſionis ſcribitur, ſicut etiam aſſumitur pro nuda ſubſtantia rei, qñ cum vſufructu accipitur, ex cõiunctione enim verborũ plerũq; verba ad varias ſignificationes trahũtur. l. j. ff. de reb. dub. l. ſi quis ſeruũ. §. fi. ff. de lega. j. Si verbum proprietas ſimul aſſumitur cũ dominio capietur proprie, quicquid glo. voluerunt. ¶ Aduertendũ † tñ in noſtra materia, & ꝗ̃trum ptinet ad noſtra duo remedia perſequendi, proprietatem & dominiũ cõfundi, vt vnũ pro reliquo ſepiſſime capiatur, vt probant quinq; fundamenta ſtatim adducta. Sic fit. vt parum vtilitatis ſit laturus ex his quæ doct. hic tãtopere perſequũtur, verũtamẽ quod alibi hæc tibi ſeruire poſſunt noslui has terminorum differentias omittere. 5

¶ Supereſt de poſſeſſione, tria pquirere † cõpendioſè vnũ quot modis accipiatur. Alterũ quomodo definiatur. Vltimum quibus mẽbris diſtribuatur. Omittam, de induſtria quo iure ſit poſſeſſio inuenta aut qualiter acquiratur, amittatur ue hæc enim permulta aq; alia non oĩno aliena ponuntur per glo. Bart. & moderniores in. l. j. ff. eod. hic tamen. §. alia doce mihi videtur egere. ¶ Poſſeſſio varijs modis in iure no= 6

c

ſtro ſumitur. vno improprijſſimè ꝓprietate .l. interdũ.de verb.ſig.
l.ij.de proba.l.j.C.de rerum ꝯmut.l.magis puto.§.itẽ pretor.ff.de reb.
eorũ.l.ſi de vi.ff.de iudic.c. poſſeſſiones.de reb.eccleſ.non alienand.l.
cum res.C.de contrahend.emptio. Sicut enim dominium pro poſſeſ
ſione plerumqꝫ ponitur.l.quoties.C.de rei vendi.l.ſi finita.§.iulianus
7 ff.de dãno infec.ita † etiã poſſeſsio pro dñio vt dixi qua tãdem acce-
ptione debemus vti, ſi de mente diſponentis conſtet. Ideoqꝫ ſi alicui
legetur poſſeſſio ſita in tali territorio, poſſeſſionem pro dominio &
corpore rei ſumi perſpicuum eſt,potiſſimum quòd hæc poſſeſſionis
ſignificatio non omnino à vulgi cõſuetudine abeſſe videatur hoc au-
tem legato ſic relicto an mobilia contineantur,vide Bar.in.l. vxorẽ.
§.legauerat.l.ff.de lega.iij.& moderniores.in.l.j.ſ.eo. Vides ergo poſ
ſeſſionem multoties pro rebus ipſis poſſeſſis capi.& vide ĩ qua diſpo
ſitiõe accipiatur,quia termini ſecundum ſubiectã materiam ſint acci
piendi.l.ſi vno.ff.locati.debentqꝫ verba ſeruire intentioni,non intẽtio
verbis.c.intelligẽtia.extra de verb.ſigni.vbi pulchra glo.in verb. rei.
¶ Secundo poſſeſſio accipitur improprie pro vſu iurium incorpora-
8 lium.† qui dicitur quaſi poſſeſſio.tex.notab.in.l.iij.§.fina. de vi & vi
arma.ibi,qui vſuſfructus propria enim in rebus incorporalibus poſ-
ſeſſio non reperitur,quòd non poſſideantur.l. ſequitur.§.ſi viam.ff. de
vſufruc.l.iij.in princip.ſ.eod.notat glo.magna.in.§.j.de reb. corp . in
verb.quedam. ¶ Vides ergo reperiri poſſeſſionem & quaſi poſſeſsio
nem. Reperitur etiam dominium & quaſi dominiũ.glo.in.§. omniũ.
inſti.de actio.& ibi per Ange.Iaſ.& Gomeſ.Habes etiam proprieta-
tẽ & quaſi ꝓprietatẽ.c.fi.de iudi.in antiq.glo.i.l.ij.§.quędam.ff.de in
terdic. Quòd autem hæc quaſi poſſeſſio vocetur ſimpliciter poſſeſſio
eſt tex.in.l.qui vſumfructum ibi qui poſſeſſionem dũ taxat vſuſfru-
ctus.ff.ſi vſuſfruc.pet. tex.in.l. quotiens.ij. de ſeruitu.tit.generali.l. ſi
ædes.§.fina.de ſeruitu.vrbano.predio. ¶ Hęc ſecunda acceptio, Pri-
mo vtilis eſſe intelligitur,ꝙ ſi poſſeſſionem ſeruitutis aut alterius me
iuris habere contendam:non repellar probata quaſi poſſeſsione,[hoc
eſt vſu illius iuris,pro tuendo enim & conſeruando libello terminorũ
improprietates tollerantur,vt ſupra dixi quibus adde Bar.in.l.ſi olei
C.de loca.in.l.inſulam.ff.de preſcrip.verb.

¶ Preterea commoda eſt ſecunda hæc acceptio poſſeſſionis vt in[...]
9 ras ex ea † remedium poſſeſſorium competere poſse. d.l. quoties .ij.
de ſeruitut. Bart.in.l.iij.§. vnde vi.ff. de vi & vi arma. Antho. de but.
in.c.fina.de cauſa poſſeſ.quem reffert Frãciſ. de Rip. ibi in rubri. nu.

xxv. Tu pro hac notabili deciſione .ſcilicet quòd ex quaſi poſſeſsiõe
incorporalium remedium poſſeſsorium oriatur vide glo.notabi.in.l.
ſi quis in tantam.in.ij.queſtione.C.vnde vi.Bar.in.l.j.in prin.nume.
iiij.&.v.ff.vti poſſide. tex.in.c.licet cauſam.extra de probat. Sumas
exempla de quibus locutus ſum in princi.prime præfationis.§.
Quid aũt ſit quaſi poſſeſſio,quodq; ſit eius ſubiectum, vide per Bar.
in.d.l.iij.§.vñ vi.de vi & vi arma.p Bal.in rubric.de cau.poſ.nu.v.&
ibi per Franciſ.de Rip.& in.c.j.Satis enim eſt hoc loco hanc nos ſe-
cundam acceptionem poſſeſsionis dixiſſe.
¶ Tertio aſsumitur poſſeſsio abuſiue pro vſu,pro detentione & cu-
ſtodia rei.d.l.iij.in fine.§ eodẽ.l.ex conducto.ff. de loca.l. cõmuni.§.
neq;.ff.cõi diuid. ¶ Quarto accipitur proprie prout reperitur in re-
bus corporalibus,in quàm ſignificationem hoc titulo iura eam vſur-
pare videntur ex qua cum maxime remedia noſtra poſſeſsoria naſcã-
tur.illius ſubſtantiam non ignorare decet.
¶ Conſequens eſt igitur finitionem poſſeſsionis breuiter exponere,
† in qua docto.noſtri mirandum immodum titubarunt,vt quiſq; pro 10
ſuo ſenſu ſuam definitionem adferat. ¶ Primo ſecundũ Ioã.gloſsato
rem.Poſſeſsio eſt ius quoddam rem detinendi ſibi. ¶ Secũdo, vt per
Azo.eſt ius quoddam quo quis rem corporalem vere vel interpreta-
tiue ſibi habet. ¶ Tertio ſecundum Accur.eſt corporalis rei retentio
corporis & animi iuris adminiculo concurrente. Tres iſtæ finitiones
ponuntur in glo.j.§.eodẽ.l.j. ¶ Quarto igitur ex ſententia Iacobi de
Rauenna.Poſſeſsio definitur eſſe ius quæſitum ex corporali rei apre
henſione, corpore, animo, & iuris adminiculo concurrente,quæ non
eſt multum diſsimilis precedentibus.
¶ Quintum definitionem ponebat Iacob. de Arenis, eſt ius(inquit)
inſiſtendi rei proueniẽs ex vera vel interpretatiua aprehenſione cum
effectu poſſidendi rei non prohibitæ poſsideri vacantis vel à poſſeſſo
re traditæ animo poſſidendi.Guill.de cuneo.& Cy.in.l.licet.C.eodẽ.
has definitiones citant,eas Barr. refert in.d.l.j.§.eodẽ. Iſtarum tamen
nulla placet Bar.idcirco ſuam ipſe ſibi fingit quę ſequitur.
¶ Sexta definitio Barr.fuit huiuſmodi, Poſſeſſio eſt ius inſiſtendi rei
non prohibitę poſſideri.cuius particulas ibi Bar.& pleriq; ex moder.
diligenter explicarũt, Nos hanc definitionẽ non putamus recte tra-
ditam ideoq; nec ſingula illius verba perſequẽda duxi. ¶ Septimã po
nit Ang.in.l.j.§.eodẽ.vt ſit ſimplex ius inſiſtendi rei aptum natum ad
acquiſitionem dominij,& omnium eorum quæ ſequuntur ex eo,

¶ Octaua eſt,Io.ab Imo.ibi,eſt (inquit)poſſeſsio ius inſiſtẽdi rei aptũ natum producere interdictũ recuperandæ. ¶ Nonã ponit Io. Berberius in.iiij.parte ſui viatorij,vt poſſeſſio dicatur inſiſtẽtia rei cauſa poſſidẽdi facta. ¶ Decima eſt,definitio Alciati noſtri,quã dicit in.l. quinq pedum.C.cõi diuid. fuiſſe modeſtini. Poſſeſſio eſt vſus rei aprehẽſæ à iure ſeparatus.Cuius ſingula verba ibi elegãter explicat,iuribuſq permultis probat.Solent aliæ definitiones per modernos paſſim cõfingi vt quatuordecim Franciſ. de Rip.ſe inueniſſe teſtetur in.d.rub. de cauſa poſ.Alciat⁹ vero quindecim traditas fuiſſe cõmemorat, quarũ maiorẽ partẽ retuli, partẽ eñ reliquas ſi lubeat ipſe videto. Ex hac definitionũ multiplicitate puto nemini nõ pſuaſum fore, quantũ fuerit & antiquiorum & recentiorũ varia ſententia. vt verũ ſit Accur. dictũ in.l.ſtipulatio iſta.§.hæc quoq.ff.de verb.oblig.in verb.ſtipuletur. Poſſeſſionẽ(inquit)diffinire periti ſſimi non audent,tãtũ abeſt,vt à ruſticis poſſeſſionis finitio petenda ſit.Ego ſummam varietatis iſtius in pauca contraham,qm̃ hic inſiſtere non eſt ocij noſtri. ¶ Principio,negari non põt vnius definiti non poſſe plures finitiones dari quę nõ cõ
11 uertantur inter ſe,quandoquidẽ bona definitio † cum ſuo definito cõuertibilis eſſe debet.l.j.§.dolũ.ff.de dolo.glo.in.l.nihil.in.l.fi.ff.de verbo.ſigni.glo.in rub.de ſumma tri.vna ideoq finitione contẽti eſſe debemus. ¶ Deinde oẽs definitiones quæ poſſeſsionẽ eſſe ius affirmant his medijs reprobari poſſunt,quibus poſſeſsio facti eſſe oſtendetur & nõ iuris.Qua in re vehemẽter demiror,quòd Bar.in.l.j. ratiõe iſta Io. & Azo.definitiones opugnarit, ipſe nihilominus ſua finitione in idipſum inciderit,ſic fit, vt definitionẽ impugnes ipſe ſuam. ¶ Inſuper definitio Alcia.noſtri ſolidæ doctrinę iuriſcõ.mihi non omnino placet,dum poſſeſſionẽ eſſe dicit vſum rei aprehenſę à iure nõ ſeparatũ, non enim explicare videtur naturam definiti,quòd ſcilicet non eſſentiam,ſed effectũ potius poſſeſſionis ponat. Quis etiam nõ videt,commẽdatarium aut cõductorẽ vſum rei habere,quos poſſidere nemo dixerit.l.officium.de rei vẽd.l.non ſolũ.§.item hic.ff.de vſucap. quos nõ poſſis dicere nomine alieno rebus illis vti,vſus enim ille ad propriam vtentium vtilitatẽ fit.Nec iuuat,etiã ſi dixeris eos nõ vti iure dominij qm̃ poſſeſſionẽ diceres ex dominio tum pendere,quæ tamẽ cũ dominio nihil cõe habet.vt hic tex.ait.Plerũq etenim poſſeſſor eſt qui dominiũ non habet,nec ſe habere putat,vt vſufructuarius.l. noſtra naturaliter in prin.Inſuper abſentes & dormiẽtes poſſidere nemo negabit l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ẽ.eo.l.nũq.§.ſi ſeruus.ff.de vſuca.

qui rē poſſeſſa vtuntur minime. Quòd ſi quis dicat definitiones apti-
tudinē dicere, ideo ſatis eſſe ſi vſum hi ipſi in habitu ſaltim habuerint.
Ego ob idipſum tuarum ſum poſſeſſor rerū, quibus vti aptus eſſe mi-
hi videor. ¶ Quarto loco putaui conſiderationes nouas Sozi. in. l. rē
que nobis. & Franciſ. de Rip qui illū ſequitur in rub. de cauſa poſ. &
proprie. minus huic loco conſentaneas eſſe, vt ſcilicet poſſeſſio qn̄q3
inſpiciatur prout ineſſe producitur, aliquando prout ineſſe conſerua-
tur, qn̄q3 vero prout ad eſſe deducta retinetur. Iſtud enim quicquàm
vtilitatis habet, ſi poſſeſſionis effectus contēpleris. At vbi de cogno-
ſcenda ſubſtantia & eſſentia poſſeſſionis in ſuo genere nobis agendū
eſt, varias cōſiderationes fieri non poſſe ſuſpicor. Nec eīn ſi varijs mo
dis hominē cōſideres, ſubſtantiam eius immutabis, minuſq3 hominis
definitum multiplex eſſe dices. ¶ Vt ergo explicem quę ſequamur,
aut noua nobis finitio adferenda, aut antiquorū aliqua ſequenda eſt,
Nouā ferre non puto facilimū, quòd antiqui definire nō fuerint auſi.
¶ Verūtamen quia mihi cęteris plus placet definitio Accur. quæ ver
bis pugnare videtur cum finitione Alcia. effectu tamē non valde mi-
hi videtur abſimilis, vterq3 eīn dicit poſſeſſionē eſſe q̄d facti. Accur. † 12
ait poſſeſſionē eſſe corpalis rei retētionē corpis & animi iuris admini-
culo cōcurrēte Alcia. eā eē vſū rei aprehēſæ &c. Ille iuris adminiculū
regrit, hic vſum dicit à iure ſeparatū, quod ipſe tandem interp̄tatur, vt
poſſeſſio neq3 dominū neq3 ſeruitus ſit. Ego ex his duabus, paucis im-
mutatis ſic definiēdā arbitror. Poſſeſſio eſt † corporalis rei aīo aut cor 13
pore aut vtroq3 facta tentio iuris adminiculo concurrente. Ad hāc de
finitionem omnia, quę vera finitio poſtulat, accedere mihi videntur.
Et in primis verbū tentio ſiue detentio ponit̄ loco generis, quòd ſatis
p̄ſuadet tex. i. l. iij. §. ecōtrario. ſ. eo. dum inquit, plures eandem rem in
ſolidū poſſidere nō poſſunt contra naturā quippe eſt, vt cum aliquid
ego teneam tu quoq3 id tenere videaris, tex. in. l. j. in prin. ibi, quia natu
raliter tenetur. ſ. eo. Idem tex. in. §. adipiſcimur. d. l. j. ibi. quia affectio-
nem tenendi non habent. hinc tractum eſt gallicanum verbū manute
nētia, de qua dicitur in. v. præfatione. Hanc detentionē arbitror Alci.
noſtrū vocare vſum rei aprehenſæ, qui vſus profecto rectius accōmo-
datur rebus incorporalibus quæ ſolum quaſi poſſidentur. & ſua fini-
tio perbelle quaſi poſſeſſioni competeret, paucis additis & mutatis.
Habes ergo quid loco generis ponatur nempe verbū detētio, quoniā
omnis poſſeſſio eſt tentio ſed non contra. d. §. adipiſcimur. ibi ſicut ſi
quis dormienti aliquid in manu ponat, text. in. l. poſſeſſio quoq3. in fi.

prin.ibi rē peculiarē tenere &c.vnde alia quę ſubſequūtur ponunt̃ loco differentiæ. Dicitur ergo in definitione rei corporalis vt quaſi poſſeſſionē rerum incorporalium ſecludēns quæ non poſſidentur vt.ſ.diximus. Item dicitur detētio facta animo aut corpore vt comprehendat naturalem quę fit corpore, & ſolam ciuilem quæ animo, vt infra dicetur. Et ĩ hoc noſtra finitio ab accurſiana differt qui corpus & animum copulatiue ponebat neceſsarium, quod ex diuiſione.ſ.liquebit. Deinde dicitur aut vtroq̧ propter vtrãq̧, quàm permulti ĩ rebus ſuis habent. Vltimo dicitur iuris adminiculo concurrente, quæ verba ponunt differentiã inter nudã detentionem & noſtrã poſſeſſionē. Detentio enim nuda nullo iuris adminiculo fulcitur, vt ex ea aliquis iuris effectus reſultet. Vnde ſequitur conductorē cõmodatarium depoſitariũ procuratorē ſibi nullo pacto poſſidere.l.officiũ.de rei vendi. Idem de eo qui mittitur ex primo decreto.l.iij.in fi.de acquiren.poſ.licet hi vſum rei habeãt vt.ſ.dixi. Subſequit̃, res que in hominũ cõmercio nõ

14 ſunt, etiam ſi teneãtur, nõ poſſideri. Preterea conſtat intruſionē † poſſeſſionem nõ eſſe.c.nihil eſt.& per Bal.ibi de elec.in antiq.glo.prag. ſanct.in tit.de paciffi.poſ.in princi. Fel.in.c.in.noſtra.in.ij.corollario. de reſcrip.extra. Violẽta etiam & clãdeſtina tentio poſſeſsio proprie dici minime poteſt, ꝙ ius nihil roboris ei adferat.d.l.iiij. in fine .. eodē l.clã poſſidere.§.fiñ. Poſtremo ſequitur poſſeſſionē eſſe qd facti, quod tñ iuuatur à iure & ex ea poſſeſsione etiã ꝑmulta iura pluresq̧ vtilitates naſcũtur, vt ex iuribus ſequẽtibus probabit̃. Hæc ſentẽtia ꝙ poſſeſſio ſit quid facti nõ eſt cõis.quã tñ multi tenēt. Bal.i.l.fi.in prin.C. de edic.diui Adria.tol. Pet.de beſut. Roma.puteus Alci. quibus ego aſſentior, nõ recederē tñ à cõi opinione, niſi viderē pro hac meliores rationes. Veritas enim me plus mouet quàm auctoritas doct. Impera

15 tor etiã maxime probat † ſequẽdã eſſe vel vnius opinionem ſi melio re fulciatur fundamento.in.l.j.§.ſed neq̧.C.de vete.iure enucleã. Panor.in.c.j.ad finem de cõſtit.ex tex.& ibi glo.in.c.j.de his q̃ fiũt à maiꝑte.cap. Diſcutiamus ergo huius articuli fundamẽta hincinde. ¶ Pro noſtra opinione ꝙ poſſeſsio ſit facti adduco in primis tex.in.l.j.§.adipiſcimur.ibi eã rē em̃ facti nõ iuris eſſe. ¶ Et rurſus in.§.ſi vir.ibi qm̃ res facti infirmari iure ciuili nõ poteſt. ¶ Tertio tex.in.l.poſſeſsionē. ibi quod em̃ facti eſt poteſt amittere. ¶ Quarto tex.formalis in.l.j.§. ſceuola.ſ.ſi quis teſta.liber.eſſe iuſſ.fue.ibi quia poſſeſsionem hereditas non habet, quæ facti eſt, relatiuum quę non poteſt ad hereditatem referri cum hereditas ſit ius vniuerſum.l.nihil aliud.ff.de verb.ſignifi.

¶ Quinto adducitur vrgentiſsima ratio fictio iuris poſtliminij aut le-
gis Cor.confirmat ea.que iuris ſunt non ea quæ facti.l. cum heredes.
§.j.ff. eod. §. ſi ab hoſtibus. inſti.qui.mo. ius patriæ pote.ſoluit. Atqui
poſſeſsio & vſucapio captiuitate interrupta his fictionibus non iuua-
tur.l.deniq.§.quib. ex cauſ.maior. tex.in.l. ſi is qui emptore.ff.de vſu-
cap.ergo id in more mihi poſitum eſt,vt ſi tex. aliquis qui ad rem ma-
xime pertineat,adducatur,ſuper quo precipue contrariã viderim do-
ctorum ſententiam,noſtram in mediũ adferre non verear, Idcirco † q̃ 16
illa.l.ſi is qui pro emptore in hoc quinto noſtro fũdamento fuerit ad-
ducta, omneſq; huc illam.l. adferant, quid nobis de illa videatur pro-
ponere auſim, Quę varijs modis tum ab antiquis tum à moderniori-
bus eſt interpretata vt nec gloſſatores ſibi cõſtare intelligantur doct.
etiam veluti Bar.Paul.caſtren.Iaſ.Alciat. & alij p̃multa in eam rem
ſubtiliter attulerunt circa verſi.quòd ſi ſeruus vſq; ad. §. ſi ſeruus que
Attamen nec hijpſi mentem iuriſcon.mihi intellexiſſe videntur. No-
lim tamen putes me huc confutationis rationes adducturum,quòd a-
liò noſtra nos vocet oratio. Sat.enim puto me facturum ſi quę noſtra
fuerit ad illam.l.interpretatio,noueris,Idcirco neceſſe habes priore lo-
co intelligere quęnam fuit Marcel. ſentẽtia,quenam deinde eius ver-
ba.In quo gloſſe illius.l. & doctores non diligenter cogitarunt, dum
alij dicunt, & hæc eſt cõmunior,in fine literæ legendum (locum non
habere vſucapionem) negatiue, verba tamen eſſe Iuliani, alij putant
legendum eſſe(locum habere vſucapionem)affirmatiuè,vt Alcia.qui
ait ſe in antiquo libro ita reperiſſe, Angel. tamen peruſinus teſte etiã
Paul.caſtren.dicit ſe reperiſſe piſis literam negatiuam. Ego in primis
in hoc doctorum conflictu & alijs permultis † arbitror ſemperq; ſum 17
arbitratus,temerarium eſſe,quod ex aliquo tex. deuiatur aliqua quæ
ademptio ſenſuum cõmunniter receptum interuertat,niſi id ex aucto-
ritate legum conditoris faciat, alioqui facile futurum eſt,vnumquęq;
pro ſuo capite leges conſtituere verba conditarũ legum inuertendo.
Iſtud etiam multoties oſtendi in noſtra repetitione.l. in quartam quæ
ſuperiore anno. in manus veſtras exiuit. Hoc igitur loco affirmo le-
gendam eſſe literam negatiue (locum non habere vſucapionem) eſſe
tamen verba Marcel.per Paul.iureconſultum relata. Mens Marcel-
li eſt, quòd fictio iuris poſtliminij aut legis Corneliæ nunquam vſu-
capionem iuuent. Immo vero interrumpatur poſſeſsio & vſucapio
captiuitate poſsidentis, etiam captiuitate domini eius qui rem tene-
bat, & hanc mentem Marcel. nunquam predicti doctores nouerunt,

quòd tamen ea fuerit ſupponendū eſt. Pau.iurecō.in ea.l. ſi is qui pro emptore, Tripho.in illa.l.i bello.§.factæ.ff. de cap.in eam ſententiam, fuiſſe, vt ſcilicet eius, qui ſuo corpore poſſidens & aīo captus ab hoſtibus eſt, poſſeſſio & vſucapio interrupta ſit, quibus etiā conſentiebat Papi.in.l.deniq;.ff.ex quib.cau.maio. & Iabol.in.l.cum hæredes.§.j.ff.hoc tit.nec hoc ſiquidem caſu vbi poſſeſſio facti plurimū habet allegatur varia iureconſultorū Iuliani & Marcelli ſententia. Cum verò quis ab hoſtibus captus domi ſeruū reliquerit, qui iam ex dñica pecunia, aut dño capto ex peculio à nō dño fundū emerat. Contraria Marcelli & Iuliani citatur opinio ꝑ Pau.iurecōſ.in ea.l. ſi is. & ꝑ Tripho. in.d.l.in bello, in quo tamen fuerit horum cōtrarietas docto.noſtri nō plane nouerunt, putāt enim Iulianū voluiſſe ſolum ſeruo ex cauſa peculiari poſſidente (qui ſanè tum poſſidere dicitur.l.penult.de capti.) vſucapionē procedere Marcellum vero latius fictionē extendiſſe, vt ſcilicet etiam in cauſa non peculiari eadem procederet vſucapio & fictione iuuaretur, in quo pace eorum dixerim vehemēter decipiūtur. Quinimo Marcel.ſententiā affirmo fuiſſe, vt nullo quidē caſu per fictionem iuuetur vſucapio. Quod luculenter apparet ex illo.§. factæ. l. i bello. Marcellus (inquit tripho.) ſcribit nihil intereſſe, an ipſe vſucapiens poſſediſſet an ſubiecta ei perſona, Atqui eo poſsidente vno omniū cōſenſu nihil fictionis profuit, vt ex prin.l.ſi is qui.pro emptore.ergo. Quòd ſi quis fortaſſe dicat in ea.l. ſi is. qui contrarium decidi ibi Marcel.poſſe plenius.&c. Dico verbum plenius exponendum ideſt exactius & ſubtilius, vt ſcilicet nunq; fictio proſit, quod deinde Marcel.vſq; ad finē.§.oſtēdere conatur. Adducēs rationē quēadmodū enim poſtliminio reuerſus plus iuris habere poteſt in his que ſerui egerunt.ſupple ex cauſa peculiari quàm.&c. Et reſpōdēs tacite obiectioni, verſ.cōcludit negatiue locū nō habere vſucapionē. Rationes tamen Marcel.nō valēt, quia ſeruus nō erat inter manus hoſtiū. Ideo Iuliani ſententia probatur, vt dicitur in.d.§.factę. Hanc Marcel.opinionē recte intellexiſſe mihi videtur glo.in.d.§.facte.in verb.perſona. & ſi in principio titubare velit, ea tandē (vt mea quidem fert opinio.) veriſſimā reſolutionem explicat, cuius doctrina ſola in farragine.d.l. ſi is qui pro emptore venit explicanda, quacū omnia ſibi conſtare videntur, ſed hactenus de ea.l.ſi is qui pro emptore. ¶ Superioribus rationibus ego quoq; adducor, vt putem poſſeſſionem facti eſſe, & in facto conſiſtere, vt de cōtractibus dici ſolet.l. conſilio.ad finē.ff. de cura furio, non placet mihi doctorū ratio que pro noſtra hac ſententia ad

ducitur, dum dicunt poſſeſſionem acquiri, retinerico animo & corpore, animũ autem facti eſſe.l.bonefidei.§.j ff.tit.j.Iſtud ſanè omnino impertinens eſſe puto.Nã tex.ibi id non probat nec verum minuſcp conſequens eſſe põt, vt ſcilicet animũ hois, aut corpus qd facti eſſe dicamus, quomodo dices animum hominis aut corpus incertũ, quale factũ eſſe nõ dubitatur? Quid ſit animus, quid denicp corpus ad phiſic. pertinet, nos ergo animum noſtrum necp factum necp ius mea (quidẽ ſententia) recte vocamus.

¶ Ad contrariam partem, quòd ſcilicet poſſeſſio iuris ſit, cõmunior eſt opinio gloſſatorum, lubet, aut liceat etiam mihi † gloſſatores vocare non gloſularios, quo tamen verbo aliqui moderni vtuntur, vt antiquis illis iurium interpretibus detrahant, nomencp eorum diminuere queant & poſſint auditorũ aĩos à glo. noſtris abalienare. At gloſſas contempnant iſti licet pexi doctores antiquorũcp obtrectatores. Ego ſanè nuncp comittã, vt apud me maximi nominis non ſint, eoſcp non modo non gloſſularios, ſed iurium defenſores predico libenter, ſempercp fatebor, qui tot vigilijs iura noſtra illuſtrarunt, iſtos omitto, qui poſtquàm paulũ vltra legum corticem progreſſi falſam ſibi iuriſprudentie perſuaſionem induerũt, veteres fideleſcp iuris interpretes contẽpnunt. Sed vt ad propoſitum redeamus gloſſarum cõis opi. eſt, quas Bar. Pau. caſtren. Alex. Iaſ. complureſcp recẽtiores ſequũtur vt poſſeſsio iuris ſit non facti. Iſtos eſt immitatus Franciſ. de Rip. in rub. de cau. poſſ. extra qui rationes Barr. Alex. & Iaſ. in l. j ff. eod. colligens † ſequentia fundamenta breuiter adducit. Et in primis eſt tex. in.l.peregre ibi ius poſſeſſionis.ff.eodem. ¶ Secundo tex in.l.non eo minus.C.de liberali cauſ.ibi conceſſum poſſeſſeſſionis ius. ¶ Tertio adducitur tex.in.l. ſi ea res, de actio.empti.ibi qui primus ius poſſeſſionis aprehendit. ¶ Quarto, tex in.l. homo liber.§. fina. iuncta glo. ff.tit.j.ibi excepto eo quod ius eſt. ¶ Quinto.tex.in.l.poſſeſsio quocp ibi & plurimum ex iure poſſeſsio mutuetur, & paulopoſt in eadem.l. ibi quia poſſeſsio non tantũ corporis ſed etiam iuris eſt. ¶ Sexto, tex. in.l.nemo ambigit. ibi aliam que in iure conſiſtit & rurſus in fine ſup iure poſſeſsionis. ¶ Septimo adducitur, tex.in.l.cum heredes, vbi inquit, tex.oĩa iura ad heredes tranſire excepta poſſeſsione, ergo poſſeſſio eſt ius. Nã exceptio debet eſſe de regula.l.quod ſiqde.§.fiñ.de peñ. lega. ¶ Octauo adducitur quòd poſſeſsio non cadit in ſeruum.l. ſtipulatio iſta.§.hæc quocp.ff. de verb.oblig. ergo poſſeſsio eſt ius.l. quod attinet.ff.de reg.iur. ¶ Nono, allego tex.in.l.ſi quis ad ſe fundũ.C.de

18 (margin, beside "gloſſatores vocare"); 19 (margin, beside "ligens † ſequentia")

vi.publi.ibi iura poſſeſsiōis. ¶ Decio, facit tex.in.l.q̄ pignoris ibi pᵒ iuris.ꝑ.eo.ti. ¶ Vndecio,tex.i.l.ſtipulatio.§.ſi qs forte.ff.de verb.obli. ¶ Duodecimo,tex.in.l.incōuentionalibus.§.j.ff.de verb.obli. ibi nō nudū factū hęc ſtipulatio &c. Permulta alia poſsēt ſimilia ꝓponi qui bus poſſeſsionē eſſe iuris ꝓbare qs poſſe videret. ¶ Sed nec his iuri bus video ꝓbatū poſſeſsionē eſse iuris & nō facti,Imo verò aliqua ex his argumētis noſtrā priorē iuuant ſententiā. Ideo ea in cōmunē retor queri poſse,dū ad ea reſpōderim,oſtendā. ¶ Primo igitur dum.l.pere gre dicit ius poſſeſsionis, iuriſcōſultus.non probat ꝑ illā trāſitiuā(ius poſſeſsionis)ſubſtantiā poſſeſsionis,eſse ius. Sed ex ea ius oriri vt di citur de ſtipulatione.l.ſi vnus.§. pactus ne peteret.ff.de pacct. ¶ Ad ſecundū. Ad tertiū. Ad ſextū.de illa.l.nemo.in fi. Ad nonum de illa.l. ſi quis ad ſe fundū. eodē quoq; modo reſpondebis,vt ſcilicet hęc ora tio ius poſſeſsionis ſignificet poſſeſsionē non eſse ius.vt in ſimili dici tur in.l.ij.C. de ꝓbatio. ibi proprietatis dn̄ium per quē tex. permulti recte ꝓbant dominiū à proprietate differre. Sic fit,vt ſuperiora ſtatim reſumpta fundamēta pro noſtra prima opiniōe in cōem torqueātur. ¶ Ad quartū,in quo citabatur tex.in.l.homo liber.iūcta glo.ille tex. nullam quidē poſſeſsionis mentionē facit, imo verò ius illud de quo tex.ibi loquitur ꝓ vſucapione ſuponit,vt poſtea tex.declarat, quęqui dē vſucapio † ius eſse dicitur,ſecundū Ioā.and.in regula poſſeſsor.de reg.iu.in.vj.quē ſequūtur Panor.& Fell.in rub. de preſcriptio.eiuſq; iuris poſſeſsio cauſſa eſt, ſicut aľs. multoties ex facto ius oritur.l. in cliuo.§.j.ff.ad.l.acquiliā.Item ex cōtractu oritur obligatio. Vides er go quā perperā.d.l.homo liber citetur. Qua in re mirari ſoleo quotū dā vicem, qui iura falſo citare non erubeſcunt nihil ad ꝓpoſitum fa ciētia,quod ſummopere velim te cauere,tibi enim eſſet nihil citare me lius,nec tibi perſuadeas vnq̄ vanas allegationes falſas preſertim,eſ ſe recipiēdas. ¶ Ad quintū,illa lex poſſeſsio in verb.plurimum ex iu re &c. tm̄ abeſt quòd contra noſtrā pugnet concluſionē,vt eā ſanè ꝓ bare videatur,poſſeſsio mutuatur ex eo q̄ eſt ius,ante igitur q̄ ius mu tuo reciperet,erat poſſeſsio,ſic fit vt ſubſtātia poſſeſsiōis.in iure nō cō ſiſtat, licet ius ei multū opituletur,vt definiendo dixi. Illa autē lex poſ ſeſsio i.ij.verſ.ibi,q a poſſeſsio nō tm̄ corpis ſed etiā iuris eſt: maximè videtur aduerſari. Poſſeſsionē tm̄ iuris eſse ait iurecō. ibi. hoc eſt à iu re vim habere quòd probatur ex verbo corporis,nec putes hanc tran ſitiuam iuris eſse reſoluendam per intranſitiuā ius eſse, Nam eodem modo dices poſſeſsionem eſse corporis,ideſt corpus,quòd illi nō con

cedunt, mens ergo illius tex. eſt, ꝙ ſicut corpus requiritur in ea. quęrē da. ita ius neceſsariū eſse, vt robur, & effectū habeat. Ideo ī definitiōe dicitur iuris adminiculo cōcurrēte. Eſt verū vnā poſſeſsionem magis egere iuris auxilio, ꝙ aliā, Vñ doct. † poſt glo. triplicē ponūt poſſeſsio 21
nē. in. l. deniꝗ. ff. ex quib. cau. maiores glo. in. l. j. C. eo. Iaſ. plene in. l. ſi is qui perēptore. in prin. ſ. tit. j. canoniſte habent glo. notab. in. c. cum noſtris. extra de cōceſ. prebē. ¶ Vna eſt q̄ habet multum iuris & parū facti. vt quā quis habet ex ſua perſona, ſerui aut filiiſfa. ex cauſa peculiari, quæ licet ſit facti quia eſt detentio illius rei per dominum aut patrem facta, ei tamen detentioni ius plurimum auxiliatur, vt etiam dominus ignorans detinere dicatur. & vſucapere, miniſterio tamen & adminiculo iuris. l. iij. §. ſaltus. ſ. eodē. l. peregre. §. quæſitum. ſ. eodem. l. labeo. ſ. tit. j. nec putent ipſi. c. propterea, inferri poſſe poſſeſsionem facti non eſse, ſi plus ſit iuris. Nam verbum, ius in hac diuiſione aſſumitur in alia ſignificatione, nempe pro iure quòd definitur in. l. j. ff. de iuſti. & iure. Ius verò † de quo ipſi loquuntur, accipitur aliter, ſcilicet in 22
eam ſignificationē qua actio dicitur ius. Item obligatio, ſeruitus, hereditas. §. j. inſti. de reb. corporalibus, & hæc iuris diuerſa acceptio non recte cōſiderata, fuit in cauſa quòd permulti iura dicentia poſſeſsionem eſse iuris perperam intellexerunt. Ideo eſt diligenter aduertēdū eſse variam iuris acceptionem. de qua in. l. penul. ff. de iuſti. & iure. tex. in. l. in concedendo. de aqua plu. arcen. l. publius. §. fi. de condi. & demonſtra. & in rubri. C. de iure emphi. & aliis ſtatim. ſ. allegatis.

¶ Altera poſſeſsio eſt quæ habet plus facti quàm iuris. i. ius ipſum non multum detentioni auxiliatur, vt quæ corpore & animo alicuius quæritur, de qua in. l. j. in princip. l. iij. in princi. ſ. eodem. Concurrit tamen ius noſtrum ei tribuens effectus, licet non tanta à iure tum efficiantur quanta in primo membro, quia poſſidens & corpore ſuo & animo hic vtitur, ibi ſine ſuo facto iuris auxilio detinere vſucapere intelligitur.

¶ Tertia poſſeſsio eſt, quæ multum facti habet, multum etiam iuris qualis eſt quā ꝑ procuratorē aut perſonā nobis ſubditā quærimus ex cauſa tñ non peculiari, vt in. l. j. §. itē acquirimus. § ꝓcuratorē. l. poſſeſsio quoꝗ. §. j. inſtr. ti. l. j. C. eo. l. ij. ſ. ꝓ ſolut. ¶ Ad textū de. l. nemo. in pri. verū eſt vnā eſse poſſeſsionē q̄ i iure cōſiſtit hoc eſt ī qua plus iuris reqrit ſed ius aſſumit. vt i. l. j. de iuſti. & iu. & nō vt ipſi arbitrant vt i. §. j. de reb. corpo. inſti. & ſtatim dixi. ¶ Ad. vij. pfacilis eſt ſolutio. ſ. in. d. l. cū heredes iure cō. nō vtat exceptione, vt falſo quidā affirmāt

Imo vero dicit poſſeſsio aūt niſi &c.quæ coniunctio (autem) ſignifi-
cat poſſeſsionem quid diuerſum eſse à iure heteditario glo.in rub. de
iuris & fact.ignorā.glo.in.c.quęrelam. de ſimo. Quo fit, vt ea.l.cum
heredes in cōmunem vehementer vrgere videatur. ¶ Octauum fun-
damentum facilem diſsolutionem habet,nihil enim concludit, ſit ita
ſanè vt in ſeruum poſſeſsio non cadat,non idcirco conſequens eſt,poſ
ſeſsionem ius eſse. Non eſt enim iure cautum omne factū in ſeruo re-
periri,vbi preſertim in eo iuris adminiculum cōcurrere debet, vt in fa
ciendo teſtamento,in poſtulando,& pleriſq; alijs. ¶ Ad decimum de
illa.l.qui pignoris dicendum eſt vt in quinto fundamento verbum iu
ris aliter aſsumi quādo ipſi profiteantur. ¶ Ad vndecimū dico ibi ver
bū alio iure referri ad vſum vel vſumfructū de quibus immediate mē
tionem facit. ¶ Vltimum non obeſt,qm̄ tex.dicens promiſsorem poſ
ſeſsionis non teneri ad nudum factū,ſed cauſam bonorū,vult non ſo-
lum factum ideſt detentionē rei,quæ conſiſtit in facto, ſed cauſam bo
norum promitti,hoc eſt vtilitatē omnē & ille tex.etiā pro noſtra opi-
nione multum facit.Satis eſt defenſa noſtra hæc ſententia,quæ habet
poſſeſsionē non eſse ius ſed factū.de qua vide doct.in.d.l.j.ſ.eo.venio
ad tertiū. ¶ SVPEREST tertio loco ſubiūgere poſſeſsionis † diui
23 ſionē. Qui locus ſanè mihi dificilis ſemper viſus eſt, quòd antiqui in
ea re in varias ferantur ſentētias, quæ citantur per glo.in.l.j.in verbo
ait.ſ.eo.in.l.iij.in verbo corpore ſ.eo.glo.in.l.iij.in.l.licet.C.eod. Pri
ma eſt,Placē.& Azo.vt vna tantū ponenda ſit poſſeſsio,nēpe natura
lis.Secunda fuit,vt duo mēbra ponenda quidā arbitrent̄, quales ſunt
Iohan.Aldric.&Hugo.Tertia fuit opinio Bar.in.l.j.ſ.eo.vt tres repe
riantur poſſeſsionis ſpecies ciuilis,naturalis,& corporalis.Et ſi varia-
runt antiqui,moderni ſanè ſibi multominus conſtant.

¶ Primam opinionem,quæ vult nullam à naturali aliam poſſeſsionē
reperiri,tenuit glo.in.l.licet.C.eo.glo.i l.ſi vt certo.§.ſi duobus.ff.cō-
mod.eam probāt.Pet.de beſu.Iaco.put.in.l j.ſ.eo. eā defendere cona
tur.Franciſ.de Rip.in rub.de cau.poſ.& propri.nu.xviij. ¶ Et in pri
mis pro horum opinione videtur ſtringere text. in.l. iij.§. fina.ſ. eod.
ibi & in ſumma magis eſt.vt vnum genus ſit, genus autem nos ſpeciē
quę de pluribus differētibus numero predicatur,vocamus,glo. Bart.
& cæteri in.l.ij.§.j.ff.ſi cer.peta.§.plebiſcitum.inſt.de iure natur.gēti.
& ciui. ¶ Secūdo facit tex.in.l.j.§.ſiue aūt.ff.de vi & vi arma.vbi ei q
a poſſeſsione animo retenta expoliatur,cōpetit interdictum vnde vi,
quo poſſeſsionem,qua priuatus eſt,recuperat,non tamē dici poteſt re

ſuperaſse ciuilem ſolam remanente naturali penes expoliantē.l.j.C.
ſi per vim vel alio modo, ergo quę animo retinet, naturalis vocanda
eſt. Tertio, facit tex.in.l.qui bona.§.j.ꝟ.eodē.ibi qui animo & corpore
poſſeſsioni incumbēs. Pōdera verbum (poſſeſsioni) in ſingulari, quæ
igitur animo habetur, eadē eſt cum ea quę corpore. ❡ Quarto, qui po
nit differētiā inter ciuilem & naturalem, inuit ciuilem nulla corporis
parte quidem acquiri. alioqui naturalem eā dicemus, atqui eam ſic
quæſitam nullo modo poſſeſsionē eſse liquet, quòd poſſeſsio pedum
poſitio dicatur.l.j.ꝟ.eo. ❡ Quinto, is qui rei inſiſtit, ſi animū deſerat,
nullo modo poſſidet.l.iij.§.in amittenda ꝟ.eo.ſic fit vt poſſeſsio natu-
ralis animo perdatur, eam ideoq; animo etiam acquiri fatendum eſt.l.
quēadmodū.ꝟ.eo. An hæc fundamēta vrgeant omnino, dicetur per-
narratis aliorū rationibus. ❡ Secundā opinionē, vt duplicem habea-
mus poſſeſsionē naturalē. ſcilicet & ciuilem tenet glo. in.d.l.j. in ver
bo ait. & glo.in.l.iij.in princi.ꝟ.eo.hanc ſequūtur Bal. Pau. Alex.in.d.
l.j.ꝟ eo. & eſt cōis ſecundū Iaſo.ibi nu.lxx. Ad hanc cōmunem ſentē-
tiā † adduci poſſunt permulta iura. ❡ Primo tex.in.l.ij.§.quod vulg. 2
ibi, vt poſſeſsio non ſolū ciuilis ſed naturalis intelligitur. Et pondera
ciuilem primo loco poſitam coniungi per coniunctionē (ſed etiam,)
quo differētia & diuerſitas illorum membrorū poſſeſſionis oſtendit.
❡ Secundo tex.in.l.j.§.deijcit.ff. de vi & vi arma. ibi ſiue naturaliter
ſiue ciuiliter, & rurſus nam & naturalis poſſeſsio & pro ſuo quę eſt ci
uilis inducens vſucapionem. ❡ Tertio tex, multū expreſſus in.l.iij.§.
fi.ꝟ.ad exhibendū ibi non ſolum eum qui ciuiliter, ſed eum qui natu-
raliter incūbit poſſeſsioni: quid ſibi vellet vlpianus in his verbis, ſi nul
lam eſſe differentiam ciuilis & naturalis poſſeſſionis arbitrareris.
❡ Quarto eſt tex.in.l.clam poſſidere.§.qui ad nundinas.ꝟ.eo. vbi ab
ſens retinet poſſeſsionē & ingreſſus poſſeſſionem etiā habet. Duo au
tem eiuſdē rei poſſeſsionē eandē habere nō poſſūt.l. iij.§. ecōtrario.ꝟ.
eo. ❡ Quinto, tex.in.l.acquiritur.§.non ſolū.ꝟ.tit.j.vbi per poſſeſsio-
nē à ſeruo factā quæritur dominiū medio vſucapionis, quod cū non
naturali quæratur.d.l.acquiritur in fi. iuncta glo.ideo eſſe aliam poſ-
ſeſsionē, quę eā acquiſitionem operetur, oportet ſcilicet ciuilem. Ad
idē.tex.i.l.quod ſeruus.ꝟ.eo.ibi, quod ſeruus ciuiliter. ❡ Sexto ꝑ hac
opinione adducit Ioā. Rub.nu.xiiij. hic tex.in.l.iij.§.ex contrario.ꝟ.
eo.iuncta.l.ſi duo.ꝟ.vti poſſide.melior tex.in.l.nemo.C.eodem.
❡ Septimo facit ſecundū Io. Fabri.in.§. gallinarū quod diuerſa noīa
habeāt, ergo diuerſæ ſunt & diſtinctæ. ❡ Tertiā opinionē ſunt ſecuti

Ludo.rom̃.in.l.j.§.eo. Ange.in repe.l.ſi quis vi.§.differentia.ff.eo.qui
etiam non erant fundamentis deſtituti. ¶ Primo,tex.in.d.l.clam poſ-
ſidere.§.finali.qui mentionẽ facit de corporali. quã ab alijs duabus,ſi
cut noĩe differre ea nõ negatur,effectu etiam diuerſam eſse neceſſum
eſt.l.à nullo.C.de ferijs. ¶ Secũdo eſt tex.in.l.ſi id quòd.§.fi.ibi vt po
tior ſit illius corporalis poſſeſsio.ff.eo. ¶ Tertio,tex.in.l.ti. de fundis
patrimonia.li.xj.C.ibi vel corpalis.xl.ãnorũ iugis poſſeſsio poſſit ſuf
ficere. ¶ Quarto,tex.in.l.quod ſeruꝰ ibi ignorãti tibi nõ corpalẽ poſ-
ſeſsionẽ & rurſus ibi,qa qȯ iuſta cauſa corpaliter tenet.ff. eo. ¶ Quin
to,tex.i.c.quòd aũt ȯ iure patr.ibi poſſeſſionẽ tenuerit corporalẽ.tex.
in.c.cũ aliqbus extra de re iudi.ibi niſi corporali poſſeſſiõe letẽtur. Vi
25 derit † iuuenis auditor quot varietates,quot vndiq; pſuaſiones in nr̃o
iuris pelago repiantur,qbus intelligi põt maxime ambiguã eſſe diui-
ſionis noſtrę veritatẽ. Ego tñ hoc loco putarẽ mediã opinionẽ eſſe te-
nendã,quã plurimis audio firmari rõnibus,longe etiã plures doctorũ
auctoritates habet. Tertia opinio que fuit Bar. nõ ponit,vt ã.ij diffe-
rat niſi gr̃a cõmodioris doctrinę.prout ibi Bar.dicit.Et ſi em̃ pmulta
iura citentur de corpali poſſeſsione locuta.ea ſane oĩa exponi debere
puto.vt de naturali mẽtionẽ facere videãtur. Quod Bar. etiã placuit
in.d.l.j.de fund.patrim̃.nu.iij.lib.xj.C. vide eundẽ in cõſi.c.xcvj. Pri
me opinionis fundamẽta vel facilimè dilui poſſunt,ſi quis vel quicq̃
iuriſprudẽtię ppenderit.idcirco eis nõ reſpõdebo. Satis em̃ eſſe puto,
ſi recitatis opiniõibus quid mihi videat,explicẽ,etem̃ ad noſtri.§. ma
teriã eſt deſcendendũ. Quod ita demum fiet,ſi in noſtra hac diuiſione
duo mẽbra declarauerimꝰ,diuerſaſq; poſſeſsionũ ſpecies autverius ad
iectiones adferamus. Difficultas definiendorũ mẽbrorum nr̃e huius
diuiſiõis fuit in cauſa,ꝙ tanta fuerit in eadẽ diuiſiõe varietas. Finitio
nes tñ Bar.& aliorũ in.l.j.§. eo. illa duo mẽbra ſpecifice nõ diſtingũt.
ponuntur nãq; p effectus diſſimiles vt ciuilis pducat ciuiles effectus,
naturalis effectũ habet reſpectu naturaliũ acceſſionẽ, in quo parũ vi-
deo diſcriminis,ciuilis em̃ poſſeſsio eſt cauſa naturaliũ acceſsionũ niſi
aliud ipediat,preterea naturalis,effectus quoſdam habet ciuiles quos
nõ oportet hic narrare. Ad hęc definitiões q̃ dantur p effectus nõ reci
piũtur vel apud Bar.i.l.j.ff.de appel. Firmat etiã Deci.in rub.extra de
pba.idẽ pbat do.Gomeſ.hiſpanus mehercle doctiſſimus in.§.j. inſti.
de act. Ponẽde ſunt igit diffinitiões iſtorũ mẽbrorũ q̃ ſubſtãtiã differẽ
tẽ explicẽt, q̃s licet moderni nõ adferãt, ego oĩm minimus audeo ſic
definire. ¶ Naturalis poſſeſsio eſt rei p actũ corporeũ noĩe ſuo facta
detẽtio iuris adminiculo cõcurrẽte.l.nr̃a in prin. Dicit.j.p actũ corpis

vt in.l.j.in prin.ff.eo.vbi per pedũ poſitionẽ habetur hęc poſſeſsio.ad .idẽ tex.i.l.quod meo.§ ſi vẽditorẽ.ff. eo. Ideo appellat̃ etiã corpalis vt ff.diximꝰ. Et licet adſit etiã actus animi.l.j.§.i amittẽda.ſ.eo.l.pegre. §.fi.ff.eo. Denoiatio tñ ab aio tũ fieri non ſolet.ꝙ actus corpis facilius demõſtrat̃ p quẽ etiã aĩs dephẽdit̃, Inthima ẽm p mores cognoſcũtur exteriores glo.i.§.pauonũ.inſt.de rer.diu. Eſt tñ aduertendũ hũc actũ corpis qñq; fieri, p eũ ipſum poſſidẽtẽ.d.l.j.§. adipiſcimur, qñq; p aliã pſonã vt puta p filiũ aut ſeruũ ſciẽte poſſeſsore. d.l.j. §. acqrimus. Itẽ p colonos, inquilinos, ſeruos, ancillas, ſeruitores.l.ſi id quod.ff.eadẽ. In terdũ etiã p aliũ ignorãte poſſeſsore.vt.l.ſi me inuacuã.§.fi.ff.eo.l.j. C. eo. Et ex eo poſſeſsionẽ naturalẽ vnã, aliqñ iuris adminiculo magis ꝙ aliã.ſ. poſuimꝰ egere. Aduerte etiã hũc actũ corporeũ p traditionẽ fictã multoties exerceri, vt not.glo.mag.in.l.iij.in verb.aio.ſ.eo.decla rat̃ p Bal.& alios i.l.traditioibus.C.de pactis. Secũdo dicit̃ noĩe ſuo ad excludẽdã detẽtionẽ eorũ, qui p alijs detinẽt, vt ð colono, ſeruo, an cilla & filiibꝰ, ſtatim dicebamꝰ, ꝙs poſſidere iura negãt.l.iij.in fi.ſ.eo.l. fi.C.ð pſcri.lõ.tẽp. Verũtñ hi qñq; poſſeſsores i pprie vocãtur, ꝙ real'r teneãt, ſicut plerũq; hi q naturalit̃ & p actũ corporeũ poſſidẽt, dñr nõ poſsidere.ſ.ciuiliter.l.acqrit̃.§.fi.ſ.t.j. Dicit̃ vltio iuris adminiculo cõ currẽte hoc ẽ cauſa à iure pbata pcedẽte, ꝙ liceat alicui rẽ tenere & ipa cauſa appellat̃ tit.l.ſi qs cõductiõis.ti.C.loca.§.j.inſti. de vſuca.glo.j, i.l.peñ.C.depoſi.gl.i.c.dudũ.ij.in.verb.ĩtitulatã.extra de elec. has cau ſas ſiue hęc iuris adminicula habes.ff. tit. ſequẽtibus p emptore, p do= nato &c. Quibꝰ oñdit̃ detẽtionẽ rei ſine cauſa & tit. a lege pbato pa= rũ momẽti pſeferre.l.ij.§.j.ff.de diuerſ.& tẽp.pſcrip.iũcta.l.fi.C.vñ vi

¶ Ciuilis poſſeſsio † eſt rei aio ſolo facta tẽtio iuris adminiculo cõcur rẽte tex.in.l.clã poſsidere.§.qui ad nũdinas.&.l.ſequẽti.ff.eo. Declarat Bal. in rubr.de cauſa poſ.in.iiij.tex.& ibi bona gl.in.l.licet.C.eo. Iaſ. in.d.§.q ad nũdinas.nn.xxj. Sequit̃ dñium directũ alicuius fundi eius ciuilẽ poſſeſsorẽ eſse, quòd aĩm & volũtatẽ tm̃ in ea re habuerit, quã corpaliter emphiteota, ſup ficiarius, cõductor ppetuus habet. Subſe= quitur pprietatũ ciuiliter rẽ in qua pprietatẽ habet, poſsidere, & i in= tellectu, quod glo.i.l.iij.§.ecõtrario vocat poſsideri i enigmate. Hinc etiã arbitror colligi poſse rerũ incorporaliũ proprie ciuilem poſſeſsio nẽ haberi, ꝙ nullo actu corpeo iura teneri poſſunt.§.j. inſt.de reb.cor. & incorpor. Oppo.primo, nullus naturalem habet, cui & ciuilis non cõpetat, qa ſi corpore eã teneat aĩmꝰ ei defuiſſe non creditur. Secũdo vſufructuariꝰ emphiteota, & ſimiles aio nõ carẽt.ſ. Cogita diligẽter.

¶ Circa hęc duo mēbra hic permulta adduci poſſent. Et in primis an
acquiri poſſit ciuilis ſola ſine naturali, de quo vide Bar. & Alex. in. d.
l. clam. §. qui ad nundinas. ff. eo. & Iaſ. ibi nu. lx. Inſuper an creditor pi-
gnoris poſſeſsor ſit, & an naturalis, de quo vidēda glo. in l. ſciendū. §.
26 creditor. ff. ſi ſatiſd. cogā. glo. in. l. j. ff. de pigno. actio. tex. in. l. quod pi-
gnoris. ff. eo. Qui ſunt † effectus poſſeſsionis ciuilis, ponit Guid. pap.
q. ccc. lvj. vbi notabiliter explicat octo, quorū ſeptimus eſt vt habens
ciuilem propria auctoritate corporalem poſſeſsorē expellat; de quo
etiam per Iaſ. in. d. §. qui ad nundinas. nu. xxiij. Quod intelligo non
eſſe verum quādo extarent inhibitiones ſuperioris. l. pomponius. §. ſi
iuſſu. ff. eo. l. iuſtè poſſide. ff. eo. Intelligo etiam quando corporalis illa
omni iuris adminiculo careret, quę proprius occupatio vocāda vide-
tur, & abuſiue poſſeſſio. d. l. iij. in. fi. ff. eo. Puto etiam aliquē vti nō poſ-
ſe hac auctoritate propria, ſi ſe repelli poſſe ſuſpicetur, dubiūq; ſit, an
repulſam patiatur, ex qua ſcādalum aliquod ſub oriri poſſe videretur.
l. iij. C. de pigno. & . ff. in prima præfatione dixi. Poſſent hic complu-
res poſſeſsionis qualitates declarari, quarum ignoratio his, quæ ſub-
dicētur obeſse poſset. ¶ Aliqua ergo eſt poſſeſsio ciuiliſsima: quam
puto eſſe, quę abſq; aliquo hominis actu, ſed virtute legis, conſuetudi-
nis aut ſtatuti quæritur. l. raptores. verſ. eccleſia verò. C. de epi. & cle.
27 Exempla huius adducere potes in primis de conſuetudine † regni frā.
qua mortus ſaiſit viuū. De hac ciuiliſſima poſſeſsione noſtri citramō-
ta. ſcrib. paſſim ateſtantur. Io. fab. in. §. ſui heredes. inſti. de here. quali.
& differē. Idem in. §. ſumma. inſt. de interdict. Guil. bñdicti in verb. et
vxorem. fo. lxv. & in verb. mortuo itaq; ij. nu. lxxij. Bartho. chaſſa. in
tit. des ſucceſſiōs. §. j. Boerij in cōſuetudinibus Biturig. §. vj. de teſta.
Hanc cōſuetudinē gallicanā declarat. Pau. de caſt. in l. qui vniuerſas.
§. poſſeſsionē. ff. eodem. vt mortuus ſaiſiat viuū, hoc eſt poſſeſsio tranſ-
feratur in heredē eodē momento & eo actu quo dominium rerū here-
ditariarū. Vnde allucinant̄ ꝑ multi, qui in putāt filios aut alios heredes
prius poſſeſsores eſse, quàm dominiū quęſierint immiſſione aut adi-
tione & locūtur cōtra tex. expreſſū in. l. j. C. quo. bono. quod ego cla-
rè oſtendo in repetitione. l. ventre. ff. de acqui. hered. vbi fateor conti-
nuari poſſeſsionē intellectualē imo verius fictam, verùm niſi accepta-
tione hereditatis facta, dico conſuetudinem nihil operari. per illam. l.
j. C. quo. bono. Hanc preterea poſſeſsionē ciuiliſſimā etiam fideicom-
miſſarijs vniuerſalibus competere noſtri galli firmant, idq; ſeruari in
dies video, quod tamē ego in noſtris arboribus cōſanguinitatis intel-

ſigendum duco, qñ fideicõmiſſum locũ haberet mortuo grauato. Atqui dũ fideicõmiſſum locũ habet viuo eo, ſubſtitutus per obliquũ nõ poteſt dici ſaiſitus, quod etiam verba conſuetudinis nõ patiuntur, dũ inquit, mortuus ſayſit, non dicit ergo viuus ſayſit viuum. iũcto eo. ꝙ poſſeſſio & donũ rerũ hæreditariarũ ſemel fuerunt in primo hærede reſoluta, quem adhuc viuere proponis, Iſtud hodie tibi erit vtiliſſimũ in hæredibus, qui admittũtur in vim clauſulæ codicillaris, quibus hæreditatem reſtituere venientes ab inteſtato purè grauantur, Bart. in. l. quãꝗ C. ad. l. falci. Bar. in. l. papinianus. §. meminiſſe. ff. de inof. teſta. Bal. in. l. filiũ quẽ habẽtẽ. C. famil. hercíſ. ¶ Pro hac ciuiliſſima poſſeſſiõe allegatur. tex. in. c. ij. de cõſuetud. extra. qui nihil facit, quia ibi eſt actus corporeus, quo poſſeſſio quæratur, vt in. l. clauibus. ff. de contrahen. in. l. j. in. l. quiſquis. C. de dona. permultiſꝗ alijs caſibus quos ponũt Bal. Sali. in. l. traditionibus. Angel. de Areti. in. §. per traditionẽ, inſti. de rer. diuiſ. Eam tamẽ cõſuetudinem arbitror deſumptã fuiſſe ex deciſione. l. ceptã. ff. de vſucap. ex. l. j. §. filium. ff. pro hæred. ex. l. cũ miles. ff. ex quib. cauſ. maior. vbi videtur iure ipſo poſſeſſio continuari in hęredẽ, licet quo ad alios effectus ſecus in. l. cũ hęredes ad principi. j. eod. De hac ſaiſina loquitur glo. in. c. j. de cõſti. in. vj. tex. in. c. clericis. §. j. de imu. eccle. in. vj. de hac loquitur Iaſ. in. l. j. in prin. ſupra eo. nu. iiij. ¶ Huius poſſeſſionis ciuiliſſime alterũ exẽplum ponit Bal. in rub. de cauſa poſſ. & proprie nu. xiij. in ſtatuto Mediolanẽſi quo cauetur cõtinuari poſſeſſionẽ defuncti in hæredẽ, & ibi dicit hãc poſſeſſionẽ eſſe datiuã, & artificialẽ. Sed dubium eſt an qui hanc datiuã & ciuiliſſimam poſſeſſionem habet, poſſit vti remedio. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. quod eſt adipiſcendę. Dic poſſe ſecũdũ Cy. in. l. ea lege. C. de cõdi. ob cau. tenẽt Paul. de caſt. & Alex. in. l. ſi ſorori. C. de iure delib. dicẽtes remediũ dicte. l. fin. eſſe executiuũ, & reale. quod ſanè aduocati Tolofani quotidie & iure quidẽ inſtituũt. Licet enim poſſeſſionẽ hęres habeat artificialẽ & legalẽ, nõ tamen actualẽ & corporalem, quã petere poſſe & adipiſci equiſſimum eſt. arg. l. recuſare. §. ſed & ad filiũ ff. ad trebel. l. apud iulia. §. item iulianus. ſ. ad trebel. vbi etiam ſi ciuili auxilio ſcilicet ſuitatis fidecõmiſſum ſit confirmatũ, petit tamen ſubſtitutus filij immixtione fideicõmiſſum expreſſius roborari. Et hæc poſſeſſio actualis eſt noua & longè differens ab ea ciuiliſſima, Idcirco in eius aſſecutione ſunt hi quorum intereſt vocãdi. l. nam ita diuus. ff. de adop. Bal. in. d. rub. de cauſa poſſeſ. Ciuiliſſima hæc & cõſuetudinaria poſſeſſio locũ non haberet qñ mortuo teſtatore alius actualem

poſſeſsionẽ apprehendit.qñ apprehenſio illa realis artificium cõſue-
tudinis impedit ſecundũ Rapha. cuma.ĩ.l.põponius.§.quęſitum.per
illum tex.ff.eo. Alex.in.l.cum hæredes.ff.eo.habes glo.in.l.cum miles
ff.ex quib.cauſ.maio. Quo fit, vt hęres qui non doceret ſe naturalem
poſſeſionẽ cõſecutum,nõ poſſet ex vi ciuiliſsime poſſeſsionis ſe expo
liatum dicere,vt ante omnia ſe reſtitui petat, Bal. in auctẽ.defuncto ĩ
iij.q.C.ad tertul.Io.fabri in.d.§.ſui.quod ſequitur Iaſ.in.d.l.ſi ſorori.
C.de iure delibe.puto tñ actualẽ hanc poſſeſsionẽ alterius non impe-
dire legalem ſiue artificialem:niſi quando iuſtus aliquis ſaltim colo-
ratas titulus oſtenderetur,per eum qui rem actualiter tenet.

18 ¶ Reperitur alia † poſſeſsionis ſpecies,plena poſſeſsio qñ ſcilicet pe
nes eũdẽ eſt naturalis & ciuilis. Bal.in.l.mater.C.ad tertulia.Iaſ.in.l.
huiuſmodi.§.edes.ff.de lega.j.licet glo.in.d.l.raptores. in verb.plenã.
cõtrarium inuere videat, alibi etiã dicitur quis pleno iure poſſidere,
qñ rẽ aliquã vt dñs tenet.l.j.C.de reuocã.do. ¶ Eſt poſſeſsio ſemiple-
na vt ea in quã quis cauſa legatorum aut rei ſeruãdæ miſsus eſt, glo.ĩ
§.quod autẽ.inſti.de vſuca.q̃ nõ eſt alibi ſecundũ Iaſ.in.d.l.traditioni
bus.C.de pact. Alex.in addi.ad Bar.ĩ.l.ij.§.j.ff.de actio.empt. de hac
habet̃ mentio in rubri,vt in poſſeſsionẽ lega.quæ etiã vocatur abuſi-
ua.l.iij.§.fi.ff.eod. ¶ Quædã eſt vacua,qñ res nec aĩo nec corpore ali
cuius tenetur,glo.in.l.idcirco.C. de fide inſtru.glo.in.l.improba. C.
eo.glo.in.l.fina.C.vñ vi.tex in.d.§. quod autẽ. declarat Iaſ.in.l.ĩ cõ-
uẽtionalibus.ff.de verb.& q̃ ſit nõ vacua. Bar. ponit in.l.cũ res.in.ij.
lectura.C.de pba.nu.8. Bar.in.d.l.3.§.j.& l.ij.§.j.ff.de actio.emp. Fe
li.in.c.cũ ioannes,nu.xxxj.de fide inſtru.extra. ¶ Alia eſt poſſeſsio,q̃
dicitur libera.in qua ſcilicet quis à nullo turbatur. Bar.p̃ illum tex.in
in.l.vim facit.de vi & vi arma. Bar.in.l.meuius.§.fundo.nu.vj.ff. de le
gat.ij.tradit Iaſ.poſt alios in.l.ſi pro fundo.C.de tranſact. ¶ Eſt inſu-
9 per poſſeſsio.quæ vocatur † pacifica:qñ nulla ſit ſup ea cõtentio,nul-
laq́ cõtrouerſia iudicialis mouetur,aut extraiudicialis. Feli.in.c.cum
ioãnes.nu.xxxiij.habes tex.in.c.cõmiſſa de elect.in.vj.tex.in.c. licet.
de prebẽ.eo.lib.Cardi.in cle.gr̃ę.in.xiij.q.de reſcrip.Sic ſumit̃ in titu.
de pacifi.poſſeſso.in cõcorda de quo aliquid.ſ. & de hac pacifica. vi-
de glo.in regula cãcella.xxxiij. ¶ Reperitur preterea poſſeſsio colo-
rata,eãq́ dicit glo.prag.ſan.in titu.de pacifi poſ.in verb.coloratum,eſ
ſe detẽtionẽ rei iuſtè & iure factã. Incoloratã qs habet q ſe nullo iure
rem tenere nullaq́ cauſa videt,vt pluribus verbis glo.ibi declarat, po
nit Io.ab Imola in.c.cum noſtris.de cõcſ.prebẽ. Habes poſſeſsionẽ m

mum contumacis,vbi ſumptibus eius manent & donec contumaciã momẽtaneã,q̃ ideo ſic vocat̃ q momẽto penes poſsidentẽ mẽſura ſit, glo.& Bar.ibi.C.ſi de moment.poſ.c.j.extra de cauſa poſſeſ.& pro- priè l.momentanea.C.qui legit.p̃ſonam,momentũ enim eſt paruũ tempus.glo.in l.ij.quæ ſit long.cõſuet.Bar.in.l.ſi fundus.§.ſi duo.ff. de pig.& ypothe. ¶ Poſſeſsio etiã aliqua dicitur precaria,quam quis precibus ad voluntatem vſq̧ tradentius habet.l.& habet.§.cum quis ff.de preca.l.ſi quis ante ꝫ.eodẽ. ¶ Improbã etiã poſſeſsionem ponit imperator in.l.improba.C.eo. quam habet quis nullo titu.precedẽte p glo.& Bal.ibi. ¶ Preterea eſt poſſeſsio clãdeſtina quã qs alio abſẽ te & occulte capit,in qua pmulta cõcurrunt de quibus Iaſ.in.d.§. qui ad nundinas. ¶ Eſt & poſſeſſio violẽta,quã quis ĩpetũ inferẽdo & vio lentiã obtinet.l.j.& per totũ titu.de vi & vi arma.de multiplici violen tia glo.i.l.j.C.de his qui vi metus ve cauſa Bar.in.l.metũ.ff.de eo q ͛ met.cauſa & infra in ſequẽti præfatiõe. Habes etiã poſſeſsionẽ iuſtã & iniuſtã.l.j.§ e cõtrario.ꝫ.eo.l.iuſte poſſi ꝫ.eo.l.iniuſta nõ longe ab- eſt à poſſeſsione improba & clandeſtina.Cõpluraq̧ alia membra aut verius noĩa poſſeſsionis ex varijs eius qualitatibus aſſumpta p te ĩpe colligere potes,hæc eñ ſufficere ſaltem auditoribus arbitror, quibus ea q̃ dicentur infra.cõmodius intelligẽtur,nõ eſset extraneum hic dif ferentias dominij & poſſeſſiõis inſerere,quòd ad declarationẽ noſtro rũ terminorũ maxime videantur ptinere,eaſdẽ tñ ex prima eius.§.cõ- cluſione deducemus in ſecundo capite principali.

QVARTA PRAEFATIO.

HAEc quarta præfatiõe ponẽdã eſt poſſeſſorij remedij diuiſio,de- clarãdæq̧ ſunt eius ſpecies;qui locus ſanè mihi videtur vtiliſſi- mus licet à modernis parũ diligenter diſcuſſus. Aduertendum dilig̃ẽter,differẽtiam eſſe remediũ poſſeſſoriũ & modũ quærẽdi poſ- ſeſſionẽ,Primũ eſt quo de poſſeſsione corã iudice cõtẽdit̃.ſecũdũ quo quis extra iudiciũ poſſeſsionẽ quęrit,vt pote traditione rei à poſſeſſo- re facta.l.traditiõibus.C.de pact.cũ not.ibi,dũ recipiẽs qñq̧ corpe qñ q aio,iterdũ vtroq̧ vtit̃.l.ij.in pri.ꝫ.edẽ.de prio hic mẽtionẽ habemus ĩ pfatiõibus.et ĩ ti.de iterdi.de ſecũdo ĩ hoc tit.l.j.l.iij.cũ alijs pluribus. Remediũ poſſeſſoriũ ergo prima † ſui diuiſiõe duplex eſt,vnũ ciuile, alterũ p̃toriũ.Ciuile eſt quod iure.xij.tab.aut imp̃ialĩ cõſtitutiõe itro ductũ ẽ ſi'ẽm diuiſionẽ ponit impator.i.§.iij.iſti.ꝺ oblig.§.ſed iſte.iſti. bactio facit tex.i.l.ius aũt.ff.ꝺ iuſt. et iu.hm̃õi exẽpla ſunt q̃ ſequunt̃.

Primum eſt triticaria cõdictio,quæ ad poſſeſſionẽ quęrendã pertinet l j.in fin.& .l.ij.ff. de cõditio.triti.glo.in.§.j.inſti. de interdic.glo. in.l.ij. §.retinende.ꝟ.vti poſſi.huc adferas etiam conditionẽ incerti quæ credi tori cõpetit.l.& ideo.§.neratius.de cõdi.fur.ꝟ ¶ Alterum eſt,cõditio indebiti, qua plerũqꝫ poſſeſſionẽ cõſequimur.l. indebiti.§.ſed & ſi nũ mi.ibi vt vel poſſeſſio eorũ reddatur.ꝟ. de cõdi.indeb. quem ibi notát glo.Bar.& alij.glo.in.d.§.j.inſti.de interd.In hoc ſecundo exẽplo cõtineri poteſt actio ex teſtamẽto cõpetẽs ad ſpẽm teſtatoris legatã glo. in.§.ſed noſtra.inſti.de leg.vbi vide Ange.de Are.¶ Tertiũ remediũ eſt,cõdictio ex lege finali.C.de acqui.poſ.vbi Iuſtinia.inter alias quin quaginta deciſiones ſingulariter decidit factũ procuratoris,coloni,in quilini alteriuſue poſſeſſionẽ dolo,aut deſidia relinquentis, domino cuius nomine poſſidebat,nõ preiudicare,multũqꝫ dãnũ vel i poſſeſſio ne generari,& in.d.l.fi.Odo.& Albe.dicunt remedium illius cõpetere ſcholari,qui librum tradidit ad ſcholas ferendũ,nuncius autẽ illum vſurario pignorauit. ¶ Quartũ eſt cõdictio ex.l.fi.ff. de rei vẽdi. vbi actione reali cõuentus, negãs rem poſſidere amittit eius rei poſſeſſio nem actori quęrendã,vt hoc modo mendacium deffenſoris impunitũ nõ relinquatur,ſicut pmultis alijs in locis mẽdacia † puniũtur i auct. itẽ poſſeſſor.C.q potiores.& in.§.vaſſalus ſi fuerit cõtrouer.iter do. & agna.& in.l.ſi dubitet.§.ita demum,ff.de fideiuſ.& in.l.peñ.in fi.ff. de iur.dotiũ.tex.in.l.ſi ex parte.§. interdũ.ff.quod cum eo,cui ſimilis tex.in.l.qui cum ſe patrem.ff.de re iudi.tex.in auctẽ. contra qui propriam.C.de nõ nume.pecu.tex.in.l.ſed hoc ita.§.j.de re iudi.ꝟ. text.in l.fi.C.de iure emphi.quẽ ad hoc citat Iaſ.in.§.oim.nu.lxxxvij.Guid. pa.q.clxxj.nu.iiij.tex.in.l.iij.§.tutor.ff.de ſuſpect.tuto.ſimilis text. in §.ſed & ſi quis.de ſuſpec.tuto.tex.in.l.hereditatũ.§.fi.ff.ad.l.falci. vide Bal.in.l.j.C.de furtis.tex.in.c.fi.extra de ſolu. ¶ Quintum ciuile remedium eſt condictio ex.l.ſi quis condictionis titulo.C.loc.quo iuuat locator aduerſus conductorem quęſtionẽ dñij referentem, vt ſcilicet priuſqꝫ admitatur cõductor poſſeſſionem rei locator aſſequatur. Videtur etiã velle tex.in.l.videamus.§ qui viuũ.ff.loca.actionem locati cõpetere.¶ Sextum remedium eſt.l.fin.C.de edict.diui Adria. tollẽ.quod ciuile eſſe decidit pulchra glo.in.§. reſtitutoria.in verb.ꝑ poſſeſſore inſtit.de interdictis,quo remedio ſingulis diebus in curijs Toloſanis ſcripti hæredes muniũtur,nõ modo iſtituti aut directo ſub ſtituti ſed & fideicõmiſſarij vniuerſales.Queadmodum eos etiam ciuiliſſimam poſſeſſionẽ habere ſuperiore quoqꝫ loco dixi.Male igitur

arbitrantur permulti dicentes.d.l.fina.ſtatuiſſe interdictum adipiſcẽde Nam licet per remedium illius.l.de nouo acquiratur poſſeſsio realis.& naturalis verè,& fictè reſtituatur,quæ teſtatoris fuit,glo.in.d.§.reſtitutorium,in verb.bonorũ.inſt.de interdic.non tamen excluditur hæres ab huiuſmodi remedio per anni lapſum,quo elapſo amplius interdicto locus non videretur,vt ſtatim ſubijcietur. ¶ Septimũ remedium ciuile eſt executio ſententiarum ſuper proprietate prolatarum, vt ſi egi actione reali & obtinui,in executione ſententiæ cõſequar nouã rei petite poſseſſionẽ in me tranſferri.l.qui reſtituere ibi officio iudicis ab eo poſſeſsio trãſferatur. Interdum etiã antiqua poſſeſsio confirmatur,vt ſi realis actio intẽtabatur contra detentorẽ.l.officium.ſ.de rei vẽ.Hinc puto iure reprobari eorum ſententiam,qui hoc remediũ vocant interdictũ confirmande & interdictũ transferende poſſeſſionis de quo infra dicemus. ¶ Octauum remedium eſt cõdictio ex.l.ſi quis in tantã.C.vnde vi.§.ſed ex cõſtitutionibus.inſt.de interdic.vbi qui ſua auctoritate vel rem ſuam à detentore violenter abſtulerit, poſſeſsionem expoliato reddere cogitur,dominio rei amiſso.Quam conſtitutionẽ etiam ſi † in regno Franciæ non ſeruari plærique teſtẽtur. Illud tu intelligas in deciſione formali,atqui eius ratio iudices noſtros mouere debet,vt grauiſsimis pęnis iſtos afficiant,qui contẽpta iudicũ auctẽ.ſibi ius reddere non erubeſcunt. ¶ Nonum eſt diſpoſitio.l. ſi quis ad ſe fundum.C.de vi & vi,aliarum etiam legũ imperialium, quæ remedium introduxerunt rei ablate recuperende,quæ infra in interdicto recuperende allegabuntur,quas non putes vocari interdicta licet alij quidam aliter ſentiant.Hæc ſunt remedia ciuilia quæ poſseſſionẽ rerum concernant à pretorijs in hoc ipſo differentia,quòd hæc perpetua ſint dicenda,alia vero temporalia.l.in honorarijs ff.de acti. & obliga.§.j.inſti.de ppetuis & tẽpo.actio.tex.in.l.j.§.fi.ſ.de iterdic. 3

¶ Poſſeſsoirũ remedium pretoriũ † eſt quod à pretore cauſa poſſeſſionis fuit conſtitutum,quod à doctoribus uocatur interdictum. Sed arbitror eos ad hãc diuiſionem parũ prudenter aduertiſſe,qui ſcilicet putant oĩa interdicta eſse remedia poſſeſsoria,& ediuerſo omnia poſſeſſoria remedia vocari interdicta.Conſtat enim remedium.poſſeſsorium aliquod eſse,quod non eſt interdictum,vt in nouẽ exemplis ſupra poſitis,Item aliquod interdictum ſaltim aſſumendo in genere quod nõ eſſe poſſeſsorium remedium infra videbis. Hoc ergo modo diuidi puto remediũ poſſeſsorium pretorium,vt primum vocetur bonorum poſseſſio,quæ nõ tribuit ius,Alterũ edictũ de bonis auctẽ. 4

Iudic.poſſiden. ¶ Tertium vocetur interdictum propriè id ſcilicet
quod cauſam poſſeſsionis habeat. Si quis fortaſse arbitretur nos no-
uã hanc diuiſionẽ cõperiſſe vltra iurecõſultorum traditionẽ, aut im-
peratoris. Putet ipſe velim nos nõ diuidere interdictũ. ſed ptimur re-
medium poſſeſsoriũ a pretoribus introductũ, & ſic aliud eſt diuiſum
apud nos lõge gñalius interdicto, etiã ſi ſumẽdo interdictũ p ſuo gñe
hęc tria mẽbra ſignificari putẽ. l. ſi quis miſsus. §. cũ p̃tor. ff. ne vis fiat
ei. ſingula tñ pprijs noibus ſunt vocanda. l. j. §. ait pretor de vi & vi ar-
ma. ¶ Primũ remedimu prætorium quod poſſeſsionem concernat
eſt bonorum poſſeſsio quæ non tribuit ius, per quam quis rerum hæ-
reditariarum detentionem habeat. & licet propriè id poſsidere non
ſit, quia tamen iure diſponente res detinentur, ſatis apte poſſeſsorium
remedium vocatur, de quo in. l. in. § miſſum de carbo. edict. ff. & C.
l. i. cujus auctoritate pupilli, qui ſe filios defuncti profitẽtur, mittun-
tur in poſſeſsionem rerum hæreditariarum, ex quorum fructibus in-
terea aluntur. l. fina. C. de carbo. Idem in rubri. & l. j. de vẽtre in poſ-
ſeſſionem mittendo. ff. idem etiam in titulo. ꝫ. ſi mulier vẽtris nomine
& ſequẽti. Et hoc primũ remedium appellari debet ſecundũ quoſdã
interdictũ cõfirmãde. Sed ego id reprobo & voco remedium cõſeruãdę
poſſeſsionis. de quo habes tex. in. l. fi. ff. de leg. & ſenat. noſtrũ ergo pri-
mum remedium dicẽ puiſionale, quod interim conſeruatis in poſ-
ſeſsionẽ puideatẽ de alimẽtis & alijs neceſsarijs. d. l. j. §. & gñaliter. ꝫ. de
vẽtre in poſ. l. ſed & ſi is. §. cũ autẽ veſcẽdi de carb. ꝫ. ¶ Secundum re-
medium eſt edictum p̃toris de bonis auctoritate iudi. poſsidẽ. l. j. & ij.
ꝫ. quib. ex cauſ. in poſ. eat. & in tit. ſeq. de bonis auctẽ. iudic. poſ. Verũ
eſt tñ ex his cauſis resp alterum detẽtas verè propriè nõ poſsideri. l.
cum legati ꝫ. quib. ex cauſ. De hoc remedio fit etiã mentio in rubr. vt
in poſ. leg. ꝫ. item in rubr. de dãno infecto. vt in. l. ſi finita. §. iulianus ff.
illo titu. vbi declaratur vis & effectus ſecundi decreti, & qñ quis ex
primo au ſecundo eſt miſsus in poſſeſsionem, de hoc in. l. iubere caue-
re. ff. de iuriſdic. oĩm iudi. & vocari poteſt hoc ſecundum remedium,
tediale, quòd ad tedio afficiendũ aduerſarium fuerit cõſtitutũ. Simile
decidit Bal. i. l. ob es. C. de actio. & obli. habes tex. in. c. ij. de dolo. tex.
in. c. qm frequẽter. §. in alijs. extra vt lite nõ cõteſ. qua remedio ſaltim
in vim primi aut ſecundi decreti. Toloſæ rariſsime vtuntur practicã-
tes. niſi qñ euenit caſus de dãno infectõ. Sed in locũ † illarũ miſſionũ
ex primo decreto aut ſecundo propter contumaciã aduerſarij ſolẽt iu-
dices decernere garniſionẽ ſeruientum, hoc eſt mittere nuncios do-

purgarit,q̃ practica originē traxit,ex tex.i.l. ſi cui.§.miſsus ibi aut ꝑ viatorem aut per officialem.ff.vt i poſ.leg.in.tex.in.l. ſi quis miſsus. ad princip.ibi ſed melius erit dicere &c.ꝗ.ne vis fiat ei. ¶ Tertium remedium dicitur interdictum.Circa quod primum ponēda eſt definitio,deinde diuiſio.Interdictum eſt p̃toris † edictum inter duos ſuper poſſeſsiōe vel quaſi cōtēdentes redditum,colligitur hęc definitio ex §.j.inſti.de interdic. Primo dicitur edictum p̃toris quod ponitur tanq̃ genus,q̃m interdictum eſt ſpecies edicti.glo.i.l.p̃tor ait.§.j.de ope. noui nuncia.quā ꝓbat Bar.in.l.j.in prin.illo titul.de oper.no.nu.v. nā repitur edictum quod nō eſt inter duos,quod enim poſſeſsionē nō cōſeruit.Secundo dicitur inter duos.§.ſed tñ.inſti.de interdic.nec curandum putes ſint duo tres aut plures de poſſeſsione contendentes,quia duo ſaltem reperiunt argu.notatorum.in.c.j.de arbitr in.vj.vbi fit diſputatio de tribus ouis.facit q̃ i maiori ſumma minor. inſit.l.j.§. ſi ſtipulanti.ꝗ.de verb.obiga. Tertio dicitur de poſſeſsione cōtendētes vel quaſi.d.§.j.inſti.de interdic. Et licet cōplura ſint interdicta quibus nō agitur de poſſeſsione, vt dices in diuiſione.Interdictum tamen in genere & largius tū aſſumitur ſecūdū Bar.in.d.l.j.ff.de oper.noui nūncia.De quibus rebus interdicta aſſumendo largè,cōpetant,vide tex. in.l.j.in princi.in.l.ij.ꝗ.de interdic. ¶ Interdictum diuiditur varijs modis. Primo in prohibitorium reſtitutorium exhibitorium & mixtum d.l.j §.interdictorum.ꝗ.de intedi.tex.in §.ſumma.inſti.eo.vbi finitiones mēbrorum exponuntur. Sunt interdicta,q̃ in preſens alia q̃ prete ritū referunt. Sunt q̃dā annalia,q̃dā ꝑpetua.d.l.j.verſi.penul. & final. Sunt p̃terea aliqua publicæ aliqua priuatæ rei ꝑſecutoria.d.l.ij.verſi. publicæ & ſequēti.De his interdictis nulla mētio nobis habēda venit,ſed ſolū modo de his q̃ ad rem familiarē ꝑtinētia nō ꝓprietatis cauſam ſed poſſeſsionis hēant,& hæc vocamus remedia poſſeſſoria,& propriè ſiue ſtricte interdicta per totum illum titulum inſti.de interd. ¶ Videndum eſt itaq;,quot ſint eiuſmodi interdicta,iureconſul.in.d. l.ij.§.quædam.imperator in.§.ſequens diuiſio.glo.in.c. paſtoralis. extra de cauſa poſſeſ.& Panor.ibi.ponunt tria,nempe,adipiſcendæ retinende, & recuperandæ.

¶ Primum tres habet ſpecies quorum bonorum, quorum legatorū, & ſaluianum interdictum. Quorum bonorum competit hæredi ad quærendam poſſeſſionem rerum hæreditariarum penes alterum exiſtentium.§.adipiſcendę.inſti.de interd.l.j.ff.&.l.j.C. quorum bono,

R Dubitari poteſt quænã ſit † differẽtia inter hoc interdictum & remedium.l.fi.de edict.diui Adria.dico ea tripliciter differre, prĩo quia eſt ciuile,vt ſupra dixi,ideo perpetuum,ſed hoc noſtrum interdictũ quorũ bonorum annale dici poſset.l.j. in.fi.ꝟ. de interd.poſset etiam dici perpetuũ quia rei ꝓſecutoriũ.l.j. ff.eo.Inſup in remedio.l.fi.ſufficit ꝙ oſtendatur teſtamentũ non raſum non viciatum,quo viſo obtinet hæres poſſeſsionẽ acctualẽ,ſed ſummatim hæreditatẽ ad ſe pertinere debet docere,quũ vtitur hoc interdicto.l.fi.C.illo titulo, Preterea remediũ.l.fi.ſolum hæredibus ex teſtamento competit,& ſi teſtamentũ nõ ſit in forma debita,alio modo probare non põt ſe hæredem pro eo remedio obtinendo.Sed hoc interdictũ cõpetit etiam ab inteſtato ſuccedẽtibus.l.j.C.quo bonorũ & ex teſtõ; ꝓbato ꝑ teſtes vt ibi Salice. ¶ Quorum legatorũ cõpetit hæredi cõtra legatarium qui rẽ legatã propria accepit auctẽ.nõdum adita hæreditate.l.j.C.quorum legatorum.l.j.ff.illo tit.nec huic remedio obeſt.l.non dubium.C.de legatis nec cõſtitutio.l.ſi quis in tantã.C.vñ vi.vt notabiliter glo.& doct.explicant in ea.l.j.C.quorum legata.quos per te ipſe videto. ¶ Saluianũ interdictũ cõpetit locatori alicuius predij pro acquirenda poſſeſſione rerum tacite vel expreſſe ypothecatarũ,pro penſione ſiue mercede predij locati.l.j.ꝟ.de ſaluia.interdic.d.§.adipiſcendæ.ad finẽ,vbi habes glo.ponentẽ differẽtiã inter hoc interdictum & actionẽ ſeruianã.De hoc interdicto adipiſcendę nõ decreui multa deducere,qm̃ poſſeſſiones rerum aut extra iudiciũ,aut remedio ciuili paſſim quærunt, vt colligi ex his põt,quę in principio huius quartæ præfationis declaraui,Quo etiã factum eſt,vt hodie nulla lege regia nullo ſtilo interdictum iſtud immutetur,vt infra plenius dicam.

¶ Secundũ interdictum ſcilicet retinẽdæ,duas complectitur ſpecies, S nempe vti poſsidetis,& vtrobi.§.retinendæ.inſti.de interd.Vti poſſidetis † cõpetit ei qui cõtendit ſe ĩ poſſeſſione rei immobilis eſſe.l.j.§.hoc interdictũ.ff.vti poſsidetis,vt ſcilicet qui poſſeſsionẽ habet eam tueatᷣ.d.l.j.§.illud em̃.Cõpetit etiam ei turbatur in quaſi poſſeſsiõe ꝗ incorporalium.l,quotiens.ꝫ.de ſeruitut.in.l.ij.in fine.ꝫ.ſi ſeruitus vẽdic.Quod intellige quãdo illa iura ĩcorporalia adherẽt rebus immo T bilibus Ange.in.§.quadrupli.nu.xv.inſti.de actio.per text.in.d.l.j.§.planè. ¶ Vtrobi cõpetit ei qui contendit ſe in poſſeſsione rei immobilis eſſe,& in reſiduo habet vim & naturam interdicti vti poſſidet.l.j.ꝟ.vtrobi.§.ſed interdicto inſti.de interdic.Intentaturq́ vtrũq́ contra eũ qui poſſeſſorẽ iquietat,& turbat,his verbis inquietari,turbari practi

ci ſæpe vtuntur quæ ex illa.l.j.in fin.ff.vtrobi.& ex.l. titia.§. gaius. ff.de lega.ij.deſumuntur. In vtroq; etiã is obtinet, qui tẽpore cõteſtate litis rẽ nõ vi, non clam detinet, nec precario eam ab aduerſario habet.§. hodie.inſtit.de interdic. Hæc ſunt facilia & textualia, ad quæ practicãtes parũ aduertunt, credentes nihil nobis hæc interdicta ſeruire. Verũtamen hinc pendent legum regiarũ remedia, de quibus in ſequẽti præfatione loquemur, his ꝙ ignoratis, remedia hodierna ꝑperniciose practicantur. ¶ Tertiũ interdictũ recuperãdę ſcilicet, vnã habet ſpeciem quæ vocatur (vnde vi).§.recuperãdę inſti.de interdic. l.j.& per totũ tit.C.vnde vi. Et competit † qui vi deiectus eſt de poſſeſſione rei immobilis.d.§.recuperandę.l.j.in princip.& §.gñaliter.ff. de vi & vi armata. Non autẽ ei qui de rei mobilis poſſeſſione expellitur.d.l.j.§.illud. Niſi quando ſimul & ſemel de immobilis & mobilis poſſeſsione deijcitur.d.l.j.verſ.plane, tunc enim per quandã coniunctionem etiam pro mobilibus locum haberet. ¶ Super hoc interdicto vnde vi permulta hic dici poſſent, ſed q̃ neceſſaria ſunt breuibus ſic habeto, mihi enim quotidianis lectionibus, quibuſdã etiã forenſibus cauſis occupatiſſimo nõ licet diligentiſſime cogitare. ¶ In primis igitur q̃ violentia eſt ex qua remediũ hoc cõpetat, dubitari ſolet. Sic tamẽ reſpõdendũ arbitror, ꝙ quinq; aſſignãtur violẽtiæ † Expulſiua, ablatiua, compulſiua, turbatiua, inquietatiua, glo in.l.j.C.de eo quod met.&.ſ.etiã fuerũt citata q̃dã loca. vide Ang.de areti. in.§. quadrupli.nu.xxiiij.inſt.de actio. Ex prima expulſiua ſcilicet, cõpetit iſtud interdictũ recuperãdę. Ex ſecũda cõpetit actio vi bonorum rap.§.ex maleficijs inſti.de actio.§.j.&.ij.inſti.de bono.rap. quod cõtingit in rebus mobilibus vt ibi. Ex tertia violentia cõpulſiua, cõpetit actio de eo ꝙ met.cau.d.§.quadrupli.l.j.C.de eo quod met.cau. & per totũ tit. Ex turbatiua cõpetit remediũ retinendæ.d.§.retinẽ.&.ſ. dixi. Ex quĩta ſcilicet ex inquietatiua cõpetit interdictũ quod vi aut clã, ſepiſſime etiã retinẽdæ interdicto agi põt ꝙ inquietatio & turbatio nõ videantur multũ differre. ¶ Aduerte etiã nulli cõpetere hoc interdictũ, niſi poſſeſſor ſit, quęcũq; tamẽ poſſeſsio ſufficit, ſiue naturalis ſit ſiue ciuilis, ſiue ꝑ ſe quis poſſideat, ſiue ꝑ alium, vt potẽ per ꝓcuratorẽ, ſeruitorẽ, colonũ &c.d.l.j.§.deijcitur.&.§. interdictũ autẽ. §.quod ſeruus.§.ſiue autẽ.l.peregre.§.quibus.ff.eo. Siue iuſta ſit poſſeſſio, ſiue iniuſta.l.ſed ſi vi armata.ff.eo.c.in literis de reſti.ſpo. Cõpetit etiam ei qui abſens erat, & nõ admiſsus eſt reuerſus.l. clam poſſidere.§.qui ad nũdinas.ff.eo. Competit ei etiã, qui impeditur libere rẽ

9

10

detinere.c.piſanis, de reſti.ſpoli. Adde etiam cõpetere,ſi quis a quaſi poſſeſione ſpolietur vel in eadem impediatur.l.j.§. hoc interdicto. de itinere actuq; priuato,vbi glo.& Bar.notant. Nõ eſt inſup omittendum hoc interdicto vti quẽpiã poſſe minime niſi duo probauerit extrema,primũ poſſeſionẽ vel quaſi. Alterũ ſpoliationẽ ſiue deiectionẽ p eum qui cõuenit,aut eius mandato factã,aut ſi quis ſpoliationẽ ratã,habuit allegatur dictũ Inno.in.c.cõſultationibus.extra de offi. deleg.vbi vide glo.in verb.poſſeſsionẽ.glo.in.c.cũ ad ſedẽ.in.c.olim cauſam.de reſtitu.de quo nos habemus tex. expreſſum.in.d.l.j.§.interdictum autem.de vi & vi arma. Quid autẽ ſi quis auctoritate aut decreto iudicis inualido ſpolietur? Puto ei etiã hoc interdictum competere.l.meminerint. C.vñ vi.c. cõquerẽte.de reſti.ſpo. ¶ Solet circa hoc interdictum q̃ri an agenti hoc remedio poſſit obijci aliqua exceptio,an vero ante oia ſpoliatus ſit reſtituẽdus quod infra in.iij. capite principali dicetur. Huc autẽ adferre neceſse eſt, quot remedia †
11 recuperãde poſſeſsionis ſunt inuẽta,idq; dictu difficile videtur,quòd iura vnicũ interdictum ponãt.d.§.recuperãde.atqui licet vnicũ ſit interdictum,complura tñ ſunt alia remedia poſſeſsionis recuperande.
¶ Primo igitur loco ponitur interdictum vñ vi directũ. quod cõpetit ſpoliato cõtra ſpoliantẽ,mãdãtẽ,& ratã habẽtẽ ſpoliationẽ à familia ſua factã.d.l.j.§.deieciſſe.§.ſed & ſi cũ.§ familię.tex.in.l.cum à te eo.tit.tex.in.c.cum ad ſedẽ.de reſti.ſpo.vbi Pañ.& alij,& de hoc ſtatim loquebamur. ¶ Secundo loco habes interdictũ vñ vi vtile, quo ſpoliatus a filiofami.vel mercẽnario experitur contra patrem vel dominum declarat Inno.in.d.c.cum ad ſedem.tex.eſt in.d.l.j §. ſi filius de vi & vi ar. Eodẽ vtili interdicto experitur,qui ſuſpicatur ſe poſſe repelli i.l.ſi id quod in fi.ꝟ.eo. glo.in.c.olim.de reſti ſpo. Cõpetit etiã ei qui fuit expulſus à iure incorporali. Bart i.l.iij.§.vñ vi.ff.de vi & vi arma. Inter hæc duo remedia parum differẽtiæ poni poteſt, ſi effectum ſpectes. ¶ Tertiũ remedium,eſt cõſtitutio.l ſi coloni de agric. & cenſi.lib.xj. C. quod cõpetit ei,qui colonũ bona fide poſsidebat cõtra quẽcumq; detentorẽ eius,& glo.ibi dicit aſſimilari interdicto vñ vi,quod verũ eſt in eo quòd vtrunq; ſit recuperãde. Et iſtud tertiũ remedium eſt ciuile.de quo vide glo.in.l. inciuilẽ. C.de fur. Bar.in.l. fina.§.ſed cum ij. C.de fur.in.l.rẽ quæ nobis.ꝟ.eo. ¶ Quartum eſt de ciſio.l.ſi quis condictionis. C.locati. quo dominus ad poſſeſsionem recuperandam agit contra conductorem referentem quæſtionẽ domini,vide ibi Bar. Bal.& alios. Iſtud ſimiliter eſt remedium ciuile

¶ Quintum eſt conſtitutio.l.conductores.C.loca,Similis in.l. non ab re.C.vnde vi.quibus cauetur detinētem rem nomine alieno à domino rei conuētum debere poſſeſsionem reſtituere, & rei eſtimationem etiam. ¶ Sextum remedium.l.fina.C.de acqui.poſſ.de quo aliquid ſupra diximus.

¶ Septimum deciſio.l.meminerint.C.vnde vi.c.conquerente de reſtitutio. ſpolia.

¶ Octauum conſtitutio.l. inuaſor. C.vnde vi.

¶ Nonum deciſio.l. fina. C.vnde vi. non arbitror neceſſarium huc earum legum & materiā transferre, ibi enī per doct.videbitis. ¶ Decimo eſt cōſtitutio.l.vnicæ.C. ſi per vim vel alio modo,quo domin⁹ experitur contra eum,qui colonū expulit aut eius ſeruitorem,quemuis ve alium rem nomine domini tenentem. ¶ Vndecimum,conſtitutio.l. ſi quis in tantam. C. vnde vi. de qua ſupra mentionem fecimus,cui ferè ſimilis deciſio eſt in.l.extat.ff. de eo quod metus cauſſa. Hæc ſunt remedia à legis peritis pro poſſeſsione recuperanda inuenta. Non carent etiam canoniſtæ remedijs recuperandę, quæ hic dinumerare facile eſt. ¶ Duodecimum remedium eſt deciſio.c.ſepe contingit de reſtitutio. ſpolia.quod competit contra eum, qui ſcienter rem accepit ab ſpoliatore, quo remedio etiam vtūtur ſpoliati coram temporali iudice conquerentes.Cum hęc rei aliene detentio periculum animę cōſernat.arg.nota.in reg.poſſeſſor malefidei.in.c.fin. de preſcrip.extra nota.in.c.j.de oper.no.nuncia. ¶ Decimūtertium remediū eſt.c. reintegranda.iij.queſt.j. quod longe pinguius eſt alijs ſuperioribus, nam contra quemcunq; detentorem rei qua quis fuit expoliatus locum habet, detineat bona fide, aut mala,ſcienter,aut ignoranter: ſcđm Io.ab ymo. & alios in.d.c.ſepe. Competit clericis & laycis & in curijs temporalibus Francię ſuper poſſeſſorio beneficiorum remedium illud vulgatiſsimum eſt, vt dicemus in ſequenti præfatione. ¶ Decimumquartum remedium dicitur officium iudicis,quod ſpoliatus quilibet in quęq; poteſt implorare.glo. in.l. & nō tantum in verb.facilè. ff. de petitio heredi.glo.in l. manifeſtiſsimi.§. ſed cum. in.ij.in verb.rem furtiuam.C.de furt.text.& glo.final.in.l. Attilius regulus.ff.de dona.vide Panor.in.c.ex parte de reſcript.vbi via arrētati res in odium proceſſus pendentis ablatas ante omnia dicit reſtituēdas, & ita iudicis officio experiūdū eſt, nec moueor quòd vbi locum habet ordinariū remedium interdicti,vtatur quis extraordinario qm̄ Panor, ibi reſpōdet ponēs tres notabiles limitationes

regulam illius.l.in cauſę.j.ff.de minorib.quē vide. Super his exēplis
remediorũ recuperande vide Bar.& Sozi.in repetitione.l.rē quę no
bis.ſ.eo.quã hic quidã moderni tranſcripſerunt,hactenus de hoc in-
terdicto recuperande. ¶ Quartũ interdictũ † eſt mixtum recuperã-
12 de & adipiſcēde poſſeſsionis.l.ij.in fin.ſ.de interdictis,quod ibi exē-
plificatur de iterdicto ne vis fiat ei.l.j.§.hæc actio.ſ.ne vis fiat ei. Sed
hoc mixtũ non dinumeratur p ſe.Bart.in.l.j.in fiñ.ſ.de interdic. quia
ſatis . tribus ſimplicibus cõtinetur.l.ij.ff.de verb.obli.cũ ibi notatis.
¶ Quintũ interdictum eſt confirmande † poſſeſsionis de quo loqui
13 tur Bal.§. fi.in tit.de prohibita alieñ.feud.p loth.ibi extra nota.&c.
vide Alex.poſt Odofred.i l.j.C.de ſucceſso.edic.idq vocari poſset
conſeruandæ.Inter hoc autē quintũ interdictum ſiue confirmande
ſiue cõſeruãdę vocetur, & interdictum retinēdæ;quidam putant id
diſcriminis eſſe,quòd retinendæ cõpetat p turba extra iudicium fa-
cta. confirmandę qñ in iudicio,quod nõ habet multũ coloris. Idcir-
co putarē poſt Alex.in.d.l.j.nõ iure legũlatorē reprehendi de inſuffi
ciēti diuiſione,qui triplex(vt dixi)interdictũ aſſignauit. Quare dice
bã ſupra nõ debere hoc mēbrũ interdicti multiplicari, licet remediũ
aliquod poſſeſsionis cõſeruande fatear reperiri,nõ quidē pretorium.
Fabius hic ad principium ait iſtud remedium cõfirmãde dici officiũ
iudicis;quo poſſeſsor in poſſeſsione cõfirmatur, cõpetens etiam qñ
nulla ſit cõtrouerſia.arg.l.j.de pupillo.§.qui opus.ſ.de ope.no.nũc.
Tu etiã remediũ transferēde potes eadē ratiõe aſſignare, quo poſſeſ
ſionis trãſlatio fieri dicitur.l.qui reſtituere.ff.de rei vendi.nõ quidem
interdictum quòd putem illud nuncupandum.

QVINTA PRAEFATIO

REſtat hac vltima pręfatione deducere remedia,quibus de poſ
1 ſeſsione ſecundũ cõmunã cauſsarũ curſum, cõſuetudinē † &
ſtilũ curiarũ Toloſanarũ diceptatur, quo in loco procedēdũ
arbitror ordine ſequenti, Primo ſiquidē,quę remedia in cauſis bene-
ficialibus & alioqui ſpũalibus ſunt inſtituēda: Deinde qbus hodie
remedijs pro rebus pphanis vtendum fuerit. ¶ Iudicium poſſeſſoriũ
in beneficijs triplici † caſu cõſiderari põt. Vnus eſt,qñ adepta poſſeſ
ſione bñficij quis in eadē ab alio turbatur. Alter caſus, vbi poſſeſsio
ficij ab aduerſario poſſeſsione illa ſpoliatur. Vltimus eſt, ſi propo-
as aliquē bñficium triēnio poſſidiſſe,vnũquēq horum caſuum tũc

demum explicabimus,ſi primũ duo diligẽter adnotaris. Corã quo iu
dice an eccleſiaſtico,an etiam ſeculari hæc poſſeſſoria proponantur?
Quid preterea dicẽdũ arbitremur in eo qui nundum poſſeſsionẽ bñ
ficij ſit cõſequutus? cui ĩ prophanis interdictũ adipiſcẽde cõpeteret.
¶ Primum ergo hac cõcluſione ſoluitur,vt ſcilicet remediũ poſſeſ-
ſoriũ † in bñficijs alijsq́ iuribus ſpiritualibus corã iudice tẽporali re
cte deducatur. Hãc cõcluſionẽ Guid.pa.in.j.deciſi.cõprobat aucto-
ritate Vincẽ.& Io.and.in.c.fin.de iudi.extra.licet Io.and. ibi non ſit
in ea opinione,hanc tamẽ tenet Cardi. Zabar.in cle.diſpẽdioſam. in
x.q. Ratio huius cõcluſionis eſſe põt,q́ poſſeſsio beneficiorũ non ſit
quid ſpirituale.glo.in.c.literas.de iura calũ.ĩ verb.rebus.melior glo.
in c.cum dilectus.in verb.iuramento.de elect. Precipue ſi teneamus
poſſeſsionẽ eſse quid facti,& nõ iuris, vt ſupra deffendimus,hanc cõ
cluſionẽ viſa eſt tenere glo.in.d.cle.diſpendioſam.quã citat & ſequit
Bal.in.l.ſi de proprietate. C.ſi à nõ cõpetẽti iudice,nu.xviij. hãc etiã
firmat Guil.bñdi.in verb.& vxorẽ nomine adeleſiã.nu. ccc.xxx. re
ferẽs bullã papæ de qua Guid.pa.in ead.j. deciſione mentionẽ fece-
rat. Quod ſeruari quotidie videmus, Immo verò de ea bñficiorũ poſ
ſeſsione iudices ſpirituales nũq̃ cognoſcunt. Habes hoc modo com
probatã noſtrã cõcluſionẽ quæ quidẽ probatio non mihi videtur ſuf
ficere ad iuriſdictionẽ temporalẽ ita augendã,vt de poſſeſsione iuriũ
ſpiritualium paſsim cognoſcatur à temporali iudice.
¶ In primis enim video multum detrahi iuriſdictioni ſpirituali, q̃m
nõ ventilantur cauſæ beneficiales corã eccleſiaſticis iudicibus, quid
enĩ ſupeſt videndũ in petitorio,vbi plenũ poſſeſsorium eſt ſemel co-
rã tẽporali terminatũ? ¶ Secundo video preſbyteros, monachos re
ligioſos & alios eius generis,à iudicibus tẽporalibus cõdẽnari cõtra
c.ſi diligenti.c.ſignificaſti.de foro cõpe. Idq́ maxime eſt intollerabi-
le in regno Frãciæ,vbi optima cum ratione princeps noſter,chriſtia-
niſsimus iuriſdictionẽ,honorẽ & libertatẽ eccleſiæ diligẽter tueri &
augere cõſueuit. ¶ Tertio cõſiderandũ arbitror,q́ in decidẽdã cauſa
poſſeſsionis agendum eſt de iure & titulis cõtendentiũ.glo.in.c. in li
teris,in.c.ex tranſmiſſa, de reſti.ſpol.tex.in.c.i.de reg.iu.in.vj.de qui
bus iudex tẽporalis icapax eſt.d.cle.diſpẽdioſam. ¶ Quarto vbi per
ſecularẽ iudicẽ cognitum eſt de poſſeſsorio, oportet ſuper petitorio
cauſam remitti ad eccleſiaſticum,ita fit cauſa cõtinentiæ diuiſio con
tra.l.nulli.C.de iudi.tex.in.c.j.de ſequeſtra.poſſeſsio.extra,quæ di-
uiſio ſanè ſine mago bñficiatorum & iudicum ſpiritualiũ incõmodo

fieri non poteſt. ¶ Quinto adducuntur iura formalia.in clemen.vni
ca de cauſa poſſeſsio.& proprie.in.c.cũ delectus. extra dereſtitu.ſpo
lia.vbi iudices eccleſiaſtici ſunt poſſeſſoriorũ remediorũ capaces, bo
nus text.in.c.ij.extra de capell.monac.ibi poſſeſſoriũ & petitorium.
text.in clemen.j.de re iudi. accedat text.in.c.ij.de dolo.c.ij.vt lite nõ
conteſta,adducatur totus titulus de reſtitutio.ſpolia. vnde igitur or-
ta eſt hodierna incapacitas? ¶ Sexto conſiderandum eſt, quomodo
iudices temporales de poſſeſſorio agnoſcere poterunt? vbi petitoriũ
quandoq; eſt preiudicabile, vt in permutationibus,in quibus ius re-
greſſus plerunq; allegatur.c. cum vniuerſorum de rerum ꝑmutatio-
ne. His profecto ſum adductus vt non videam, quid ſibi velit noſtra
communis obſeruatio, niſi quãdam iuris ſignet confuſionem.c.per-
uenit.xj.queſt.j. Si tamẽ aut iure aliquo aut communi doctorum re-
ceptorum ſentẽtia caueretur iudicem temporalem de poſſeſſorio be-
neficiorum cognoſcere, faterer cauſas poſſeſsionũ ſine leſiõe animæ
iudicum poſſe ab his tractari. Sed vide queſo quam ſuper hoc reſo-
lutionem faciat Panor.in.d.c.literas de iura.calum.nu.viij. Dici er-
go poſſet quod ominabatᷣ gloſſator pragma.ſanctio.i probe.in verb.
libertatis,regem noſtrum,(quẽ deus optimus maximus nobis cõſer-
uet) eſſe pugilem eccleſie. Sed eius officiarij in multis turbant eccle-
ſiam,itaq;(inquit)niſi prouideat deus,libertates eccleſię euaueſcent.
Ego nolim vnq; aliquod tale preſagium perferre, idcirco in hoc arti-
4 culo arbitrarer † dicendum non ſolum humano ſed diuino etiam iu-
dicio factum fuiſſe, vt cauſarum beneficialium poſſeſſoriũ a iudici-
bus eccleſiaſticis non tractetur,vt.ſ.& beneficia ambientium, & iu-
dicium ſpiritualium auaricia cohibeatur,qua ſanè nullam eſſe malo-
rem experiẽtia docet,licet ab eadẽ permulti ſeculares iudices immu-
nes non ſint. Quenam autem tanta cupiditatis cauſſa fuerit quorũ-
dam quibus ius reddendi facultas cõceditur, non lubet huc inferci-
re, quandoquidem nullà ratio nunc in mentem venit. Poſſeſſorium
igitur beneficiorum meritò à iudice eccleſiaſtico non tractatur, Sed
nec concedam vnq; coram alio temporali iudice poſſe iure quidem
inſtitui quàm in curijs ſupremis parlamentorum, vbi legibus regijs
in ſpiritualibus etiã litigantes vti poſſunt(& quidem maxima cũ ec-
cleſie vtilitate) quoniam mixtum forum ibi eſſe non dubito. Ab inferiori-
bus aũt temporalibus vt pote Seneſcallis, Bayliuis arbitror vſurpatã
fuiſſe illorũ remediorũ cognitionem. contra diſpoſitionem vtriuſq;
iuris,nec ſeſe deffendere poſſent,quòd literijs a cãcellaria impetratis,

eis cognitio tribuatur, q̄m illę literę vocantur literæ iuſticie, que eſt eis in totum contraria, vt ex ſuperioribus intellexiſti. Iſtud eſt, quod in hoc articulo mihi videtur, Si quis forte ſſe meis rationibus ſatiſfaciat, diligentius cogitabo.

¶ Alterū erat de poſſeſsione beneficiorū querenda, quo.ſ. vtendū ſit remedio, qua in re dubiū facit, c. paſtoralis vbi videtur locum habere interdictū adipiſcēde: & Panor. ibi loquitur de illo interdicto, quod putat hic formā noctius det poſſe intentari. Ego verò puto non eſſe poſſeſsionē † querēdā in beneficijs, p aliquod interdictū. Nec legem 5 regiam vllā cōpetere. Sed obtenta à diœceſeno collatione alia ve legitima prouiſione beneficiatus inueſtiri debet collatoris auctoritate.c. auctoritate de inſtit.extra aut ab archidiacono, cui⁹ munus id eſt. vt inueſtiturā & poſſeſsionē tribuatur.adhec de off.archid vide Panor. in.d.c.auctoritate. In hac ergo poſſeſsione querenda ſi fortè controuerſia fuerit temporales iudices nequaquam cognoſcere poſſunt, immo verò ſi interdicto adipiſcendę (vt quibuſdā placet) locus eſſet, id coram eccleſiaſtico intentandū eſſet, nihil em̄ in eo legibus regijs eſt immutatū, vel in prophanis rebus. His duobus expoſitis redeo ad tres illos caſus propoſitos.

¶ Prior caſus eſt, quando qs in beneficiorū aut aliorū iuriū ſpiritualium poſſeſsione turbatur in quo id in primis ſcire debes † turbam 6 ſcilicet fieri, ſi al.⁹ eiuſdē beneficij poſſeſsionem nanciſcatur, q̄m non poſsūt eiuſdē rei inſolidū poſſeſsores eſſe.l.ſi vt certo.§.ſi duobus.ff. comoda.c.licet cauſſam extra de probatio. turbatur etiā quis ſi alius actus faciat, qui fieri nō poſſunt citra titulū beneficij, vt pote fructus pcipit iuribuſq; alijs ad bn̄ficiū ptinentibus vti conaē, ex hoc em̄ aduerſarius ſe poſsidere contenderet.arg.l.vim facit de vi & vi armata. Tūc ergo inſtituitur remediū quod iure nr̄o vocaē interdictū retinendę l.j.§.ſed ſi iter ipſos, lege regia vocabaē q̄rimonia nouitatis, ſcd̄m Ioh.Verb.in.iij.parte ſui viatorij, nec diuerſū erat, à remedio, quod in reb⁹ pphanis intētabaē. Hodie vocaē † querimonia, gallice (com- 7 plaincte) q̄m poſſeſſor cōquereē apud iudicē cōtra eos, q turbā & impedimētū inferre pſumunt, De querimonia habes tex. in.l.ſi accuſatorib⁹.C.de accu.tex.in acrē.ſacra.puberū.C.ſi aduerſ.vēd.tex.in.l. iij.C.finiū regūdo. Impetrabiē itaq; hoc remediū poſſeſſoriū ſub hac forma. Poſtq̄ † clientul⁹ tu⁹ bn̄ficij alicui⁹ poſſeſsionē eſt adept⁹ ha- 8 betq; exploratū quoſdā eiuſdē bn̄fi.poſſ. accepiſſe ifra annū à die vacatio.bn̄fi.adibis cācellariā, à qua lr̄as q̄rimo.obtinebis, q̄ executioni

literas querimoniæ obtinebis, quæ executioni mãdabũtur, fientq;
inhibitiones aduerſarijs ne impetrantem velint turbare aut ullo mo-
do impedire, Non decet tamen executorem realiter quid exequi, ſed
verbo ſimpliciter dicet diem aduerſario cuicq;, aſſignando ei coram ſe
neſcallo(cõmunẽ obſeruationem ſequi debes glo.in.l.iij.in prin.ff.de
munerib.quicquid de iure dicendũ ſupra tenuerim) aut altero cõpe-
tẽti iudice, die autẽ aſsignationis eueniẽte, ita apud iudicẽ litigabis.
¶Occurẽte vacatione parrochialis eccleſiæ ſanctę Eulaliæ de can-
de dioceſis Cadurceñ(hinc exemplũ aſſumo vnde mihi origo eſt no
bilis, ſequutus Vlpia.reſpõſum in.l.j.ad prin. de cẽſib.ff.) ꝑ mortem
magiſtri Arnald.preſb.vltimi & pacifici poſſeſsoris, fuit pars mea le
gitimè de eadẽ eccl'ia parrochiali prouiſa ꝑ Epiſcopũ Caturceñ.aut
eius vicarium generalem. Et in vim illius prouiſionis adepta poſſeſ-
ſio fuit, licet autẽ non debuerit turbari in eadẽ poſſeſsione alioue mo
do inquietari, nihilominus aduerſarij nitunẽ in eadem ipſum impe-
trantẽ impedire. Quare viſis titulis producendis cõcludendũ eſt, iu-
ſtè & æquè per tuã partẽ fuiſse cõqueſtum & impetratum, & aduer
ſarios malè ſeſe oppoſuiſse, requiras etiam impetrantẽ diffinitiue ma
nuteneri ſaltim litependente recredẽtiã beneficij ei adiudicari, & ali-
às ꝑtinenter, hic eſt modus in effectu quo impetrãs vti debet. Si alius
poſſeſsor fortaſſe priore loco hoc poſſeſsorium remedium impetra-
rit, non deſunt tibi remedia, quoniã retento à tua parte literarũ aduer
ſarij duplo, apud iudicẽ oppoſitionis, in hunc modũ narrabis, occurẽ
te vacatione &c. vt ſtatim ꝓ impetrante dixi. Viſis titulis concludo
partẽ meã iuſtiſsimè ſeſe oppoſuiſse. & aduerſarium impetrantẽ nõ
eſse recipiẽdum, ſaltem male impetratum, petendo manuteneri, aut
ſaltẽ recredentiã &c. Sic oĩbus opponentibus deffendere licet, Vnũ
autẽ vos auditores beneuoli, admonuerim, neminẽ obſtrictum his
aut illis verbis vti, dũmodo pro qualite negotij cõcludatur. Aduerta
tur etiam om̃s iſtos litigantes eſse ꝑfacilè in poſſeſsione fundatos, &
qlibet docet d poſſeſsiõe, Idcirco ſi eſſemus ĩ prophanis multoties iu
dex deberet ordinare, vti poſſidetis ita poſsideatis. Verumtamen in
bñficialibus nõ attenditur ſola poſſeſſio etiam in primo cepite, c.j.de
reg.iur.in.vj.vnde qui meliorem & apparẽtiorẽ titulum habet, obti
nere debet, vt in.j.cap.hoc eſt pendente proceſſu cõſequatur recredẽ
tiam, vel in.ij.cap.hoc eſt diffinitiue manuteneatur. Quis autẽ ſit ti-
tulus litigantium melior.nõ poſſum hic tibi declarare, qm̃ bonã ꝑtẽ
iuris canonici cõplecterer, cõſulo tamen tibi, vt pro practica noſtri re

gni Franciæ & eccleſiæ gallicanæ, cuius conſuetudo ſeruanda eſt.c. in Gene.de elect extra verſes dilige̅ter gloſſas pragma.ſancti.diſcurſis antea titulis decretalium &.vj.lib. qui ad beneficioru̅ materia̅ pertinent. Redeamus ad noſtrum remedium poſſeſſoriu̅, litigantes plerunq̃ petunt fructus beneficij ſequeſtrari, hi precipue qui titulum debiliorem habent. Ideoq̃ iudices † non debe̅t ſine magna cauſſa fructus ſequeſtrare ſup quo nouiſsime promulgata eſt ordinatio regia artic.58. iuxta tex.in.l.j. C.de prohib. ſequeſtri, nullus e̅m eſt qui interea eccleſie ſeruire velit, ideo diminuit̃ cultus diuinus, perinde atq̃ ſi eccleſia vaccaret, quod maximi eſſe incommodi non dubitatur. c. ne pro deeectu de elect.in antiq.c.cupientes in princip.de elect. in.vj. In caſibus t̃n ſequeſtratio fieri permittitur, quos vide p glo.in.c. peruult.de ſeqneſtra poſ.in clemente vnica eodem titu. Qua̅doq̃ etiam aduocati petu̅t querimoniam furniri † quod eo à ſequeſtratione differt, quòd per ſequeſtrum fructus futuri dumtaxat per depoſitarium recipiuntur.l.licet depoſi.ff.at qui per furnime̅tum querimoniȩ tam preteriti q̃ futuri comprehenduntur. His auditores contenti ſunto, vt quæ hic omittentur.quandoq̃ facilius intelligant. 9 10

¶ Secundus caſus principalis eſt, quando poſſeſſor beneficij ab aliquo ſua poſſeſsione ſpoliat̃, vbi dicas hanc ſpoliationem varijs † modis fieri poſſe, vt pote; quia poſſeſſor expellitur à domo beneficij ſiue in perſona propria, ſiue ſuorum ſeruoru̅.c. in literis de reſtitutio. ſpoliato.aut ingredi eam impeditur.l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas ff.eodem. Aut fortaſſe fructus alia ve bona; quȩ ad beneficij titulariu̅ pertinent per vim impetum aut alium metum auferuntur.l.vim facit ff.de vi & vi armata. Aut aduerſarij facto non licet beneficiato liberè iure beneficij vti.c.piſanis de reſtitutio. ſpolia. Hæc tamen ſpoliatio dupliciter fieri poſſe videtur. quandoq̃ e̅m ſit nullo proceſſu pede̅te, aliqua̅do verò introducta iam lite, ſuper eodem beneficio. ¶ Priore caſu: multiplex eſt remediu̅ † compete̅s ſpoliato contra ſpoliantem mandantem, aut ratam habentem ſpoliationem.c.cu̅ ad ſedem de reſtitutio.ſpolia. Ex iuris ciuilis diſpoſitio̅e co̅petebat interdictu̅ vnde vi.c.paſtoralis de cauſa poſſeſ. & proprie. de iure canonico extat remedium canonis reintegranda. iij. queſt.j.&.c.ſepe contingit de reſtitutio.ſpolia. Deinde lege regia ſpoliato competebat ſtatutu̅ querelȩ de nouis diſſaiſinis, quòd & in prophanis & be̅ficialibus olim intentabat̃, à quo tame̅ in be̅ficialibus paulatim diceſſum fuit, propter inſultus & rebelliones quȩ fiebant in executione eius. Hodie autem 11 12

reditum eſt ad iuris diſpoſitionem,& narratione poſſeſsionis & ſpoliationis facta,impetrantur literæ regie,per quas mandatur ſeneſcallo,aut alteri iudici competenti, vt ſi conſtiterit de duobus illis extremis,reſſaiſiat reſtituatq; ſpoliatum,Expleċtatiſq; literis aduerſus ſpoliantem,mādantem,aſsignatio eidem datur,qua euēta, apō iudicem facta narratiua eorū, quæ in literis continent, cōcludatur ad reſtitutionē eorū quę ablata ſunt,cum omni cauſſa,& pro reparatione iniurię illatę ad emendā.c.grauis extra de reſtitutio.ſpolia.quòdq; ī ablatis ſteť iuramēto ſpoliati.c. fi.de his q̄ vi met.ve cauſſa.l. ſi qñ.C.vñ vi.Nec audiendus eſt ſpolians ſi allegare velit titulū ſuum,aut aliud quiduis,qm̄ ante omnia ſpoliatus eſt reſtituendus prout in. ij. capite plenè oſtēdetur, ex qua regula cū declarationibus eius pendet bona pars dificultatis huius remedij. ¶ Si verò pendente † pceſſu fiat ſpo-
13 liatio,Cōpetit ſpoliato officiū iudicis, qñquidem via attentati, quod ante omnia reparari debet,reſſaiſieť,& hoc remedio eò maxime pinguius ſpoliato ſuccurriť, q in ſpretum & cōtemptū iudicialis auctoritatis(quæ q̄ ſit magna,nō dico nūc) aduerſarius non erubuit ppria auctoritate vti, vide quę dixi ſupra in precedenti præfatione in vltimo remedio recuperande.

¶ Tertius caſus principalis eſt,quando per trienniū poſſedit.Cui impedimentū fieri pōt multipliciter.j. extra iudiciū eū turbando, vt dixi.§.ij.iudicialiter,quia fortaſſe ab aduerſario aliquod remediū intentatur,vt potè querimoniæ pretēdens ſe eſſe poſſeſſorem. Aut alias in iudicio actū facit turbatiuū poſſeſsionis triēnalis. ¶ In.j.caſu poſſeſſor hic triēnalis † habet remediū mixtū, quod in poſſeſsione & pro-
14 prietate valet, vocatū decreťq; de pacificis poſſeſſorib⁹, quod tū per modum agendi debet intentari,de hoc remedio habes titulū de pacifi.poſſeſ.in concord. vbi caueť eum q per trienniū poſſeſſor fuit cum titulo verò aut colorato eſſe manutenendum diffinitiue,eiq; queſtionem neq; in petitorio neq; in poſſeſſorio moueri.Et hoc decretū deſſumptum eſt ex clemen.j. de ſequeſtr.poſſ.& fru.& ex multorū iuriū ratione, quæ preſcriptionem triennalem introduxerunt.§.j.de vſuc. inſt.l.vnica.C.de vſuc.trāſformā, eo acceſsit deciſio.l.j. de fideic. C. facit etiā deciſio.l.quicunq; de apochi. pub. lib. x. C.deciſio. Panor. in.c.illud.nu.vij.de preſumpt. extra. vide gloſ. pragma. ſanct.in illo titu.de pacifi.poſſeſ in verb.triennio.hinc etiā cōdita regula cancell. xxxiij.hinc hermodicium.l. properandū in prin.C.de iudi. Et qs dicať tit.ver⁹ & quis coloratus vide gloſ.ibi.in verb.coloratū, quā hic

non duco trāſcribendā. Quę dicāt pacifica poſſeſsio dixi.§. in tertia præfatio. tu etiā pleniſsime vide per do. Rebuffi. in eo. tract. de pacif. poſſeſ. Altero caſu qn̄ aduerſarius remediū aliquod impetraſſet, prę-
dictum decretum † debet per excipiendi viam opponi, & in ius voca 15
tus hic poſſeſ. triēnalis. dicet. Poſſedi ego cū bono & iuſto tit. beneficium contenciosum per ſpacium triū annorū, nihilominus pars aduerſa querimoniam impetrare non veritus eſt, me in mea poſſeſsione turbando, dico viſa triennali poſſeſsione aduerſarium non fore recipiendum, imo auctoritate decreti de pacifi. poſſeſ. debere ei ꝑpetuū ſilentiū imponi. Quòd ſi alias in iudicio quid aut fiat, aut dicatur in preiudiciū poſſeſsionis triennalis, licet poſſeſſori hoc remedio vti, diceteq́. non debere me turbari in mea triēnali poſſeſsione, aduerſarius aut pretendit ſe poſſeſsorem aut me alias impedire, vnde formo. meū poſſeſsoriū in cāpo, & optimū eſt vti hoc verbo gn̄ali, ſi fortaſſe ignoret qua ſpecie poſſeſsorij vtendū ſit. ¶ Supeſt ſoluenda in hac re parua quedam difficultas, lato arreſto diffinitiuo cauſſa & partes remit-
tuntur ſup petitorio ad iudicem ſpiritualem. dubiū eſt † quam actio- 16
nem intentabit is, qui contra poſſeſsorem acturus eſt? an reali experietur an perſonali. Cui reſpondendum quidā arbitrantur confeſſoriam actionem intentari poſſe veluti in aliis iuribus incorporalibus. l. ij. §. ſi ſeruit. vendic. §. æque inſtitu. de actio. iuncta doctri. Ioh. Fab. & aliorū ibi. Pro qua opinione adduci poteſt. glo. in. c. cū eccleſia ſutrina. extra de cauſ. poſſeſ. in verb. quicquid iuris. Facit etiam quòd beneficiatus habet ius in re (vt de eo dici ſolet, q ſeruitutem in re quadā habet). c. fina. in fine de conceſ. preb. in. vj. Preterea nō poteſt locum habere actio realis, quę oritur ex dominio, quod alicui iure gentium aut ciuili competit. l. in rem. § de rei vendi. Atqui in beneficijs nullum dominum eſt. §. nullius inſtitut. de rerum diuiſio. c. ratio de prebend. in antiq.

¶ Verius tamen eſſe puto, quòd actio realis competat, quam contra
manutentum in poſſeſsione poſsit intētare. Beneficiatus † enim do- 17
minium habet in beneficio quod ſuū dici debet. c. ſi tibi abſenti ibi. vt tuum dici valeat, de preben. in. vj. verbum illud (tuum) importat dominium per glo. in. c. quo iure. vj. diſtinct. Panor. in. c. pro illorum extra de prebend. Accedat q̄ beneficia permutentur. text. in. c. ad queſtiones. c. cum olim extra de rerum permutatio. ſed non fit permutatio de rebus alienis. l. j. ff. de rerum permutatione. l. naturalis. §. j. ff. de preſcript. verb. hanc partem tenet Innocent. per illum text.

in.c. venerabilis quem ſequitur ibi Panor. in.j. notab. extra de relig.
domib. hęc realis tamen vocatur vtilis ſecundū eū ibi & in.c.exami-
nata de iudic.extra & ſic conſiliari poſſent iura & rationes in contra
rium adductæ. hactenus de beneficialibus.

¶ Supereſt nūc tractari quibus poſſeſsorijs remedijs ſit in rebus pro
phanis vtendū. pro quo intelligendo ſciendū in primis eſt, ex tribus
interdictis, quæ ſuperiori p̄fatione declarauimus nēpe adipiſcendæ,
retinendæ, & recuperandæ, primū non eſſe vllo pacto immutatum,
13 nec lex. regia vlla eſt in eius locū inuenta; cuius rationem † arbitror
eſſe, quòd illi⁹ interdicti adipiſcendæ vſus nō ſit valde frequens, Poſ-
ſeſsionem enim querimus multotiens extra iudiciū, plerunq; etiam
in iudicio remedio ciuili, vt de remedio.l.fina.C.de edic.diui Adria.
ſuperiore loco dixi. Alia verò duo interdicta mero iure pro retinēda
& recuperanda poſſeſsione intentabant, quæ tamen iamdudum ab
vſu deceſſerunt, & actione in factū vſū fuit.§.fina.inſti.de inter.l.in-
certi iuris in fine.C.de interd. Deinde etiam in eorum locū, quędā in
Francia leges regiæ ſucceſſerant, non dico leges regias quòd a rege
Franciæ fuerint ordinatę, quoniā ordinationes ipſius non ſolent iu-
ra ſcripta tollere, niſi cum vrgentiſsima ratione. glo.in.c.cōmunis fi-
lius.xxiij.diſtinc.in fina. Sed † dicebant leges regie hoc eſt regni cō-
19 ſuetudines, quę ſepe introducuntur, vt ſolennitas iuris ciuilis non ſit
neceſſaria. Vocabantur hæ leges & remedia poſſeſsoria querela no-
uitatis, ſtatutum querele de nouis diſſaiſinis, prima ſcilicet querimo-
nia nouitatis ſucceſſerat in locū interdicti retinēdæ.ij. lex. ſcilicet ſta
tutū querele de nouis diſſaiſinis, in locū interdicti vnde vi, & aliorū
remediorum ſimiliū, de quibus ſupra. In quarum qualibet erant duo
capita, primum caput, & ſecundū, In primo capite illarū legū erant
permulte differentię, In.ij.capite nulla aut modica differentia. De his
regijs legib⁹ multa declarat Ioh. Berb. in ſuo iuris viatorio in quarta
parte, Ego parua ſum de his legibus regijs dicturus, quòd hodie ab
his etiam receſsiſſe videamur. ¶ Ex hac remediorum mutatione a-
liorumq; iurium frequenti correctione quidā arcte tenent acurateq;
deffendunt, noſtrā legalem philoſophiā cęteris minus nobilem eſſe
& ob hoc contentibilem, inconſtantiam & mutabilitatem legum ac
20 cuſant, & eas aranearū telis ſe recte cōparare putant. Id hominum †
genus qui falſa hac perſuaſiōe aut alia moueātur, vt leges humanas,
quæ ad iuſticiam illam originalem iamdudum amiſſam nos adigūt,
contennendas putant, velle ſane mihi videtur, illis reiectis, diuinam

abijcere. Quis em̃ ſuperiorum cõſtitutiones contempnit? niſi qui inſana quadam libertate potiri contendit.c.qs autem.x.diſtinct. Tolle leges, auffers omnem obedientiam, rectumq; hominũ ordinem, tollis imperia, tollis deniq; virtutes oẽs. text.in.c.quo iure, & in.c.quæ contra mores.8. diſtinct. de his hactenus, nunq̃ em̃ fatebor (vt obiectiunculæ exẽplo ſatiſfaciam) ſutorem eũ, qui calceum vniformem facit eo preſtantiorem eſſe, qui calceos omni pedum generi aptos efficit. Quid inconſtantiam legum vocant? nũ quòd leges tempori, loco, perſonis, cæteriſq; moralibus circunſtantijs reſpondeant? videant tex.in.c.neceſſe eſt.xxix.diſtinc. Iuſticiam hi eſſe conſtantem & perpetuam nonne fatebuntur quod & ſi maxime in diuina verum ſit, legem tamen naturæ à moſayca & gratiæ, has item inter ſe in multis differre palam eſt.§.his itaq;.vj.diſtint. Ad poſſeſsionem itaq; rerum prophanarum aut retinendam aut recuperandam duobus remedijs ex ſtilo Tholoſanorum iudicũ vtendum putes. Primum appellatur manutenentia, quę in locum interdicti retinendæ intelligitur inuenta. Alterum eſt ſtatutum querelę quod aliqui vocabunt areſtũ querelæ de nouis diſſaiſinis, Idq; in locũ interdicti vnde vi conſtitutũ eſt, & illud deſumptum puto ex.c.cum eccleſia ſutrina. verſic. verũ &c. (ſuam depoſuere querelam). De horum vnoquoq; permulta hic adducere poſſemus ad veſtrã auditorũ vtilitatem maxima ptinentia. Atqui quòd his remedijs vbiq; locorum vtendum non eſt. eorum remediorum conuenientijs, & differentijs (quibus ſatis puto naturam illorũ declarari) cõtentabimini. ¶ Coueniunt ergo manutenentia † 21
& ſtatutũ querele primo vtrumq; eſt poſſeſsoriũ iudicium, quod imperator vocat iurgium in.l.fina. C. qui legitima perſo.qm̃ de rei poſſeſsione vel quaſi contenditur. Ideo dicebã ſtatim in interdictorũ locum eadem fuiſſe conſtituta. Secundo coueniunt, quòd in vtroq; remedio duplex caput reperiatur, primum & ſecundum, verbũ capitis tractũ eſt à.§.liberum in fine &.§.ſequen. inſtitut. de.l.acquil. à.l. capite.v.ff.de adult. Primũ caput vocatur, ſemiplenũ poſſeſsoriũ i quo ſummarie inſpicitur quis poſſeſsor recentior fuerit, Id primũ caput vocatur gaudentia poſſeſsorij ſi fueris in remedio retinendæ ſiue manutentiæ, vocatur vero recredentia, quandoq; reſſaiſimẽtum, quod interpretatur reintegratio ſiue reſtitutio, ſi loquaris de ſtatuto querele. Secundum caput vocatur plenum poſſeſſorium in quo plene de cauſſa poſſeſsionis querẽdũ eſt. Quòd aũt hæc duo † capita differãt 22
ſic habeto, & pone exemplũ. in duobus capitibus manutenentie, In

primo capite non deducunt tituli. Sed v'tima poſſ. conſideratur & vter recens detentator fuerit Ioh.Fab.in.§.retinende de inſt.de inter. Do.Antho.de petru.in.j.effectu iura.fo.iiij. In ſecũdo verò tituli & iura partium diligenter examinant. Preterea primũ cap.non eſt magni preiudicij.l.j.C.ſi de momẽta poſſeſ.l.final.C.q legitimã pſonã, qui em̃ rem ſic obtinet, pendente proceſſu & ſub manu regis & curiæ eã tenet, de qua nullo modo põt diſponere, interim ergo eſt rei cõtencioſæ cuſtos percipiens fructus, quos tamen non lucrãtur incommutabiliter, nec etiam verus poſſeſſor efficitur per lapſum anni, Idcirco nec primũ decretum hoc primũ cap.dici poteſt. Atqui in ſecundo capite maximũ p̃iudiciũ adfertur, is em̃ qui obtinet omni ſublato impedimento plenè diſponere poteſt de ea re. fructuſq̧ ſuos ſic facit, vt etiam ſi poſtea in petitorio conuentus ſuccumbat, eos nequaq̃ reſtituere teneatur.l.iuſte.ꝭ.eodem.l. pomponius.§. iuſſu.ꝟ.eodem, has duorum capitum differentias notes, quas collegi. ex glóſ. pragma. ſanct.in titul.de cauſſ.in verb.grauamen circa finem ibi(ex predictis non puto.) Si quis fortaſſe obijciat duo hæc capita non poſſe practicari, qm̃ ordinationibus nouiſsimè ꝓmulgatis.art.59. Id idem etiam antiquis cautũ fuerat in poſſeſſorio non debere duas inſtantias fieri. Secundo hęc duo capita poſſeſ.ſcripto iure probari non poſſunt, ſed vnico iudicio experiendũ ait iurecõſult. in.l.exitus, eodem.l.is q deſtinant.ꝭ.de rei vendic.alijſq̧ vulg, qui igitur fieri poteſt, vt noſtra remedia ſurrogata, duobus capitibus diſtribuantur: vnico ergo proceſſu & modo cauſſam poſſeſsoriã agi neceſſum eſt. ¶ Puto tamen nec his vſum & neceſsitatem duorũ capitũ poſſeſsorij tollẽdam eſſe. Ad primum enim quod obijcitur arbitror reſpondendum principem. ſ. nõ ſubſtiliſſe omnino duplicis capitis poſſeſſorij comoditatem quæ maxima eſſe collegitur vel eò potiſsimũ quòd poſſeſſionem rei pendente proceſſu in incerto eſſe non deceat, ne litigantes interim ꝓpria auctoritate vtantur cum ſcandalo, cui vigor iudiciorum ſumopere occurere debet, vſq̧ adeò quòd rem ſequeſtrari aut partes inuitas ea ratione paciſci iura ſtatuerunt. l.impera.ff.de appell.l. æquiſsimum. ff.de vſufruc.l.quidam eſtimauerunt.ꝭ. ſi cert.peta. Pendente igitur principali ſiue pleno poſſeſſorio nomine ęquius eſt. Interea rẽ ſummaria p̃cedente cognitione alteri per interlocutoriam adiudicari, quàm dum longo interuallo(quod partium proteruitate decem annis raro terminat) partium iura & titu.ſciſcitantur, rem cõtencioſam à potentiore aut ſtultiore potius propria auctoritate capi, vtrunq̧ tñ capuꝭ

eodem proceſſu &non diuerſis inſtantijs princeps cũ commodè fieri põt rractari ſanctiſsime conſtituit, vt in cauſis bñficialibus facile poteſt exemplificari. Quod autem ſecũdo loco adferebatur, iure videlicet hæc duo capita non inueniri. Sit ita ſanè, at nos vſum obſeruantiamq; antiquã reſsortus tholoſani narram⁹, preterea id iure cautum videtur in illa.l. vnica.C. ſi de momenta poſseſ. vbi imperator illud duplex caput explicare videt̃ dicens, ſi de poſseſ. & eius momento, (de poſseſsione) in pleno poſseſsorio, (de momento eius) in ſemipleno, &c. glo. tñ aliter ibi figuratiue ĩterpretetur, q̃ ſecundum noſtrum intellectum eſſet Aurelianenſis deſtruẽs. text. huc etiam adduci poſſunt. tex. in.l. vis eius.C. de probatio.l. liberis in fine de libe. cauſ.

¶ Tertio conueniunt manutenentia & ſtatutum querelę, quoniam ſicut in primo capite manutenentię de rei cõtencioſę detentione, que nuda & ſola articulari debet, fit ſummaria apriſia ſiue inq̃ſta. d.l. vis ibi inquiſito prius de poſseſsione.C. de probatio. & .d.l. liberis ĩ fine de libera cauſsa, ita in.j.c. ſtatuti querelę de ſola actoris detẽtione & ſpoliatiõe per aduerſarium facta, (alijs verbis de ſaiſina & diſsaiſina) iudex debet informari ſummariè, nec fit acteſtationum publicatio, nec teſtium reprobatio, Optimum tamen eſt per iudicem aut comiſſarum teſtes ſuper generaliLus interrogari, ſint ne parentes? an aliter minus ydonei, optimum etiã eſt documenta, ſi quę cõpetant, produci ex quibus detentionis qualitas declaratur, quod vocant ad confortationẽ poſseſsorij. Vides ergo in.j. capite nõ de poſseſsiõe ſed ſola rei detentione agi, vnde nec proprie remediũ poſseſsorium vocari poſse videtur, ſed preparatio quedam ad ipſum, vt de actione ad exhibendum erga rei vendicationem dicitur.l. ad rem mobilem.ff. de procurator. Quo fit, vt propoſitis per actorem articulis ſuper poſseſsione cui ius, tituli, & iuſtę cauſę adminuculari debent nõ duo capita fieri, ſed vnico ꝓceſsu plenario cauſsa teriari debeat, cũ nihil ſup ſit in.ij. capite proponẽdũ. Ex quo videtur inferri in cauſis bñficialibus duo capita querimonię fieri nõ poſse, quòd primũ adiudicari nequeat, niſi ei qui canonica inſtitutione p̃cedente poſseſsor reperiatur.c.j. de regulis iuris in.vj. licet dudum contrarium ſeruatum fuerit & diligentius maiorique cum indagine tituli perquirebantur in.ij. q̃ in.j.

¶ Quarto cõueniũt, quòd in vtroq; ſi apriſijs ſeu inqueſtis in.j. capite factis, ſtatus poſseſsorij alterutri fuerit adiudicat⁹, poſſunt deinde litigantes alia facta proponere, & idem teſtes vel alij ſuper artic. vlti. deponere non prohibent̃.c. veniens. ij.c. cum in tua. extra de teſtib⁹.

Multiplex tamen differẽtia † quæ inter hæc duo remedia ſignari po
teſt,ſatis eorũ diuerſam naturam oſtendit. Et in primis differunt ori
gine,nam manutenentia ex ſola poſſeſsione oritur quam quiſq; liti
gantium ſe dicit habere. Ideo ſatis eſt eam intentanti proponere ſe in
poſseſsione rei contẽcioſę eſſe. Sed ſtatutum querele ex duobus na
ſcitur principijs actoris ſcilicet poſſeſsione & aduerſarij ſpoliatione
actiua, vnde qui ſtatutũ querelę proponit duo hæc extrema probare
debet not. innoc. in. c. cõſultationibus ex de officio deleg. Idq; ſupra
tractamus cum interdicta vnde vi naturam explicamus, in cuius lo
cum hoc ſtatutum querelę poſitum eſt. Que autem ſpoliatio requi
ratur dubitari poteſt. an realis, an etiam ciuilis, quòd ſcilicet in re cõ
tencioſa aliquid vel iudicialiter petatur. Et huius queſtionis dificul
tas apud practicantes modica videtur, à quibus in dies pro turba qua
cunq; vel in iudicio facta in campo remedium poſſeſsorium forma
tur, pro quibus videtur tex. in. l. vim facit. ff. de vi & vi arma. Ego ſa
34 nè † puto ſolam cõtradictionem ſeu oppoſitionẽ & verbalem turbã
non ſufficere ad ſtatutum querelę, quod vehementer congruit ſpo
liato aut alioqui realiter turbato. alias em̃ nunq; eſſet manutenentię
locus, cui ꝑfecto aduerſarius ſeſe opponẽs id efficeret, vt ſtatuto que
rele locus ſit. Non diffiteor tñ qñq; ex ſola verbali cõtradictione ſpo
liationem fieri ſi potiſsimum hæc contradictio à perſona quadam po
tenti & minaci facta fuerit, Ioh. fabri in. §. j. de inter. Inno. in. c. quere
lam de elect, alioqui arbitror diſſaiſimentũ verbo ſolo fieri nõ poſſe.
¶ Secunda differentia eſt, quòd manutenentia non eam requirit ſo
lennitatem, quæ in ſtatuto querelæ ſeruare ſolet, & em̃ in priore re
35 medio impetrans ad iudicis cõſiſtorium aduerſariũ ſuum vocat, nec
id moris eſt, vt ad locum cõtencioſum accedatur. Cum aũt ſtatutũ †
querele proponit Comiſſarius vocatus probis viris locum (vt aiũt)
debati, & rem contencioſam proficiſcitur, vbi ſuper poſſeſsione &
ſpoliatione (quod dicitur ſuper ſaiſina & diſſaiſina) teſtes interrogã
tur, quò deinde ſtatum poſſeſsorij facile iudicare poſsit. Extat de his
ſtatuti querelę ſolennitatibus quidam tractatus nõ mehercle conten
nendus (non em̃ ſubtilitati tam ſtudendum arbitror quàm vtilitati)
qui inſcribitur arreſtum querele de nouis diſſaiſinis. Velim tamen ar
bitreris, remediũ hoc ſtatuti querelæ poſſe practicari, vt coram iudi
ce etiam primũ caput terminetur quod tutius eſſe, qui nihil niſi cum
prudentũ conſilio facit, probiſsimus quiſq; iudex cõpertũ habet.
¶ Tertio differunt, quoniam remedium manutenentię etiam coram

ordinario iudice tractari ſolet,non in primo capite ſolùm,ſed & ſcđo etiam,Quod hac indubia ratione comprobatur, nam iudex ordinarius,cui preſertim gradus oẽs imperij & iuridictionis non deſunt,de proprietate rerum diſcutit.l.j. & fi.C.vbi in rem actio exercer. Idq; apud noſtrates non denegatur ſeruari, de poſſeſsione igitur, vt potè non tanti põderis eum fateare oportet cogniturũ aucten.multo magis. C. de ſacroſanct.eccl'ijs. Sed in ſtatuto † querelę, quicquid iuris ſcripti auctoritas velle videatur ĩ ea.l.vnica.C.vbi de poſſeſsio. agi: 26
opor.quæ nullum quippe differẽtiæ locum admittit, ſed ibi loci terminandã violentę poſſeſsionis queſtionẽ dicit,vbi poſſeſsio eſt.Obſeruationem tñ iudicũ noſtrorũ eſſe hanc video,vt corã præſide prouincię,cuiuſmodi ſeneſca...aut bailiuus dicitur,vtrunq; ſtatuti querelę caput pertractatur,à quo ſingulis quoq; diebus dicto ſtatuti querelę literas expediri palam eſt,Nonnunq; tamẽ ordinari locorum iudices de primo capite eiuſdem cognoſcunt, mandata tñ iuridictione per literas regias a cancellaria promanatas. Terminato aũt priore illius iudicij poſſeſsorij capite cauſſam & partes ad preſidem prouincię, vt ius ſuper ſcđo capite dicat, remitti conſuetũ eſt, Cui rei vehemẽter obſtare videť,quòd ſecundũ caput eiuſdẽ prorſus naturæ perhibetur cum ſecundo manutenentie, quod ordinaris permittitur, Illud etiam fortius vrget,quòd ſuper petitorio primus iudex negotiũ decidere nõ impediatur. Cogitabunt hi,quorũ praxis † in lingua occitana iuris ſcripti placitis pugnare non põt,ideo & bona & per totũ orbem eſt cõmendata, Arbitror tñ gratia augendæ auctoritatis preſidũ prouincię iſthec introducta fuiſſe, vt diuerſorũ graduũ iudices diuerſis quoq; titulis comẽdenter.l.imperiũ.ff. de iurid. oĩm iudic. 27

¶ Quarta differentia,agenti remedio manutenentiæ opponi poteſt, quòd dolo faciat poſſeſsionẽ petiturus quã ſtatim omiſſurus eſt. Reconuentio etiã eidem obijci tolleratur, At in ſtatuto querelæ primũ caput demãdatur executioni priuſq; allegationes eiuſmodi recipiantur quia ſpoliatus ante oĩa &c. Bart.in.l.ſi quis conductionis. C.loca tex.& doct.ibi in.c.fi.de ordine cognito quod apertius infra diciť.

¶ Vltimo hęc remedia diuerſum habent effectum in primis eorum capitibus. Quoniam ſententia concipitur in manutenentia hoc modo,pronunciamus impetrantem fore pendente proceſſu manutenendum,ſub manu regis & curię. Sic fit, vt qui ſuccubuit teneatur ſolũ pati. Atqui in ſtatuto querelę pronũciatur impetrantem fore reſſaiſiendũ ſiue reintegrandum in poſſeſsione &c. & ideo qui ſuccubuit,

tenetur rem † reſtituere cum omni cauſa hoc eſt cum omni vtilitate
27 fructuũ.l.ſemper.§.hoc interdicto.ff.quod vi aut clam.l.cum pretor.
ff.de verb.ſignif.c.grauis.extra de reſtit.ſpolia. Additur etiam mul‑
toties quòd in ablatis ſtatur iuramento ſpoliati. l. ſi qñ. C.vnde vi.c.
fina.extra de eo quod met.cauſ. Quid autem ſit diſcriminis inter reſ
faiſimentum † & reintegrationem:puto modicũ eſſe, Et licet reſſai‑
28 ſimentum proprie ſit de rebus corporeis quæ ſaiſiri & poſsideri poſ‑
ſunt,reintegranda.iij.queſt.prima.Confunduntur tñ termini & pro‑
miſcue paſsim accipiũtur. hactenus de his duobus remedijs reliqua,
cum eris practicus,intelliges.

¶ Solet practicari aliud remedium poſſeſſoriũ, de quo nihil adhuc
diximus,quod & plenius & vtilius eſſe pluribus videtur, vocaturq́ †
29 ſaluagardia,quę ſolũ à cãcellaria principis impetratur, Et habet vim
manutenentię,aut ſtatuti querelę prout impetrans eo maluerit vti, ꝑ
quod etiam nõ modo rerum poſſeſsioni prouidetur ſed & impetran‑
tis perſona deffenditur.optimus tex.in.l.denunciamus.C.de his qui
ad eccleſiam confug.tex.in.l.illicitas.§.ne potẽtiores.ff. de off. preſi.
Et enim impetrans ipſe coram delegato petit ſe & ſua in protectione
& ſaluagardia principis reponi, qui tũc temporis timere nihil debet.
l.j.C.de his qui ꝑpter metũ not.in.l.fina.in princ.ff.de eo quod met.
cauſ.Fient itaq; inhibitiones aduerſario etiã abſenti ne impetrantem
vlla ratione,ledat ſub pena pecunaria.Cui rei aptiſsimum eſt aliud re
30 medium quod † practici vocant aſſecuramentũ formale (non mouea
ris ſi quibuſdam terminis practicorũ vtendũ putem.Nam habet om
nis lingua quedam propria & c.c.locatio.xxxviij.diſtic.) verba ſunt
hęc gallorũ ſic dicta,quòd formaliter & expreſſe preſente aduerſario
ſecurus impetrans efficitur,cũ aduerſarius capitis periculo prohibe‑
tur, ne impetrãtẽ vllo pacto leſerit,nec in corpore nec in bonis. Et id
ſolet in curijs ſupremis preſtari.Cum ab aduerſario quis ſe occidi aut
ſe male tractari timere, iureiurando affirmarit. Parua hæc preludia
æquo animo interim à ꝗ occupatiſsimis nobis excipias, cum autem
paulum ocij nacti erimus,vberiora volumina expectato.

SECVNDVM CAPVT PRINCIPALE.

HOC SECVNDO CAPITE HABEbitur tex. & glo. expeditio, quæ ex ſuperioribus longè videtur clariſsima. ¶ Hic tex. ſcḋm Alberic. diuiditur in duas partes. In prima determinat proprietatem & poſſeſsionem diuerſa eſſe. In ſecunda quòd poſſeſsoriũ retinendæ poteſt ſimul intentari cum petitorio. Bart. diuidit in tres partes, In. j. ponit vnũ dictum in genere. In. ij. refert, alias infert, ad ſpeciem, In. iij. reſpondet tacitę obiectioni. Hęc diuiſio cõmuniter recipitur, vt referũt Iaſo. & Claud. hic & eſt melior ſcḋm Harmon. deti. Paul. caſtr. diuidit in tres partes. Primo p̄mittit ad euidentiam deciſionis tollens obiectionem. Secũdo ponit deciſionem. Tertio tollit aliã tacitam obiectionē. Ludo. bolo. diuidit item in tres partes. In. j. ponit regulã generalē, In. ij. infert ex ea. In. iij. aſsignat rationē illationis. ¶ Sũmatur † ſcḋm Bart. Poſt intētatum petitorium non prohibetur quis intētare poſſeſsoriũ retinēdæ. hoc ſummarium cõmuniter ſequũtur alij. vt dicunt Iaſon & moderniores. Paul. caſtr. ſic ſummat petitoriũ & poſſeſsoriũ poſſunt ſimul concurrere, quãdo intentatur diuerſis reſpectibus. Franciſc. aret. ſic. Qui egit rei vēdic. reſpectu detētionis nõ videtur renũciaſſe poſſeſsiõi ſuæ. Ludoui. bolo. ſummat hoc modo. Qui petitoriũ ꝓpoſuit non denegat̃ potentia proponendi interdictũ retinēdæ poſſeſsionis. Hæc doctorũ varietas in litera diuidenda & ſũmãda eſt ſolũ verbalis, ſignificare tñ mihi videtur quandã obſcuritatē materię, quę eò maximè difficilis eſt quòd inordinatè tradat̃ & cõfuſè. ¶ Hic tex. nec diuiſione eget, nec alia ſũmarij poſitione, quòd lr̃a q ſeipſa & facilis ſit & breuis. Ne tñ ab inſtituto veterũ diſcedamus diuido ſic. primo p̄ſuponit̃ dictũ gñale. ſcḋo infert̃ deciſio principalis. tertio reddit̃ ratio deciſionis. h. d. Quòd dominiũ & poſſeſsio diuerſa ſint, nõ prohibetur interdicto retinēdę vti qui actionē realē intētarit, qm̃ poſſeſsorio minime renũciaſſe videt̃.

Nihil commune habet proprietas cum poſſeſſione. Et ideo non denegatur ei interdictum vti poſſidetis, qui cępit rem vendicare. Non enim videtur poſſeſſioni renunciaſſe, qui rem vendicanit.

¶ Caſus hic ab Alex. Imol. & quibuſdam alijs figuratur. Tu dic breuiter & in nube, Egi tecum actione reali petens à te fundum, lite incepta volui poſſeſſorio retinendæ vti, an mihi liceat? Reſpondens,

vIpſa ſupponit poſſeſsionem eſſe à proprietate diuerſam, ideo decidit pendente reali actione mihi licere poſſeſſoriũ retinendę poſſeſsionis inſtituere, ratio eſt (inquit) quòd per realem intentatam non renũciarim meę poſſeſsiõi. Lego tex. hic tex. vt habeas quid ſentiã, in effectu mihi videtur ponere vnam deciſionem & duas rationes eius, deciſio eſt huiuſmodi. Pendẽte iudicio ſup proprietate ſiue dominio, poteſt actor intentare iudiciũ retinendæ. Primò quia dominiũ & poſſeſsio, ratione cuius cõpetit remediũ retinendæ, nihil habent cõe. Ideo non poſſunt ſeſe impedire. Secũdò q̃m dominium rei proponens non renũciat poſſeſsioni illius rei, ſic fit, vt hoc ſcdm caput totaq; hui⁹ text. & gloſſarum materia ſit per tres † concluſiones explicanda. ¶ Vna,
2 nihil eſt cõe inter proprietatem & poſſeſsionem. ¶ Altera, qui cæpit agere reivẽdicatione non impeditur agere interdicto vti poſsidetis. ¶ Vltima, qui intentat rei vendicationẽ non renũciat poſſeſsioni in eadem re ſibi competẽti. Super his tribus concluſionibus collocabo & gloſſa. & doct. traditiones nõ veritus addere, detrahere, quãdoq; etiam ſi liceat, corrigere.

Prima concluſio.

PRIOR Concluſio vult proprietatẽ cõmune nihil habere cum poſſeſsione: vel alijs verbis. Proprietas, ſiue dominium. (licet eñ proprietas à dominio differat, vt. ſ. dixi, hoc tamen loco idem ſignificabunt) & poſſeſsio pro diuerſis ſupponũt. Concluſio hæc habet materiam valde notabilem & longam. Idcirco glo. j. Bart. & alij diligẽter in eam laborarunt. Nos primũ adducemus rationes decidendi ad concluſionem noſtrã. deinde eam ab impugnationibus adductis per
1 glo. Bart. & alios deffendem⁹. qbuſdam etiã per nos adiectis. Quòd igitur † dominiũ & poſſeſsio differant. Primo eſt tex. noſter in princ. & tex. in. l. & an eandem. §. fi. de exceptione rei iudic. qui allegaẽ per glo. in verb. nihil in. j. eius parte. & licet ſcdm Io. Rub. hic nõ videaẽ ad propoſitum facere, q̃m ibi cauſa erat terminata, vt ex rubric. conſtat, hic verò non, vt liquet ex verbo (agere cæpit). Puto tamen poſſe illum text. huc adduci ptinenter, Rubei. eñ ratio tunc procederet, ſi ille tex. adduceretur ad ſecundã tex. noſtri concluſionem. Pro prima ergo concluſione ſatis probat, ibi eñ abſolutoria lata in poſſeſsione nõ parit exceptionem rei iudicatę in petitorio, ergo de duobus & diuerſis agebatur. l. cum querit eodẽ tit. Pro noſtra etiã cõcluſione eſt tex. in. l. j. §. hui⁹ edicti ibi (quòd ſeparata &c.) ff. vti poſsidet. tex. in. l. permiſceri ff. eodẽ, Comprobatur etiã cõcluſio, quòd dominiũ ſit ius,

vt definitio eius oſtendit,quã ſupra retulimus,poſſeſsionem aũt facti
eſſe tenuimus. Accedat vlterius ꝙ poſſeſsio alicuius fũdi inſolidum
penes vnũ erit,dominium autem eiuſdem penes alterũ.l.in rem.de re
vendi ʒ.iuncta.l.j.C.de aliena.iud.mutã cauſa.Quod dici nunꝙ poſ
ſet ſi vnũ & idem eſſet.l.ſi vt certo.§.ſi duob⁹.ff.comod.c.licet. extra
de cauſſa poſſeſ. Preterea alia eſt eſtimatio & aliud eſt precium pro-
prietatis & aliõ poſſeſsiõis.l. ſi mulier.§.ꝗ poſſeſsionẽ.ff. de eo quod
met. cau.l. ſi duo.§. fina. ff. vti poſsidet.Quinto adduci põt:quod in
modo acquirẽdi non conueniant,quia poſſeſsio ſine titulo queritur,
vt quibuſdã videtur per.l.clam poſsidere.§.qui ad nundinas,Sed do-
minium non.l.nunꝙ nuda.ʒ.de acqui.rerum domi. Item dominium
aliquando ſolo animo queritur,poſſeſsio nequaꝗ.l. cũ heredes.ʒ.eo.
differentia etiam clare colligi poteſt ex diuerſitate titulorũ de acqui.
rerũ.domi.& de acqui. poſſeſsione. arg.l.imperatores. ff. de in diem
adiectio. Sexto in modo perdendi, qm̃ dominiũ ſolo aĩo non amitti-
tur,ſed poſſeſsio ſic.l.ſi quis vi.§.differẽtia.ʒ.eo. Septimo proprietas
ſiue dominium producit remediũ petitoriũ.l.in rem.ff.de rei vendic.
Poſſeſsio aũt parit poſſeſſoriũ remediũ.§. j.inſt.de interdict.& ſupra
pluries fuit declaratũ.Octauo dominiũ,eſt inſtrumentũ, quo res dici
tur noſtra,poſſeſsio,quo rem nobis tenem⁹. Bal.in.l.penul. C.ſi à nõ
competen.iudi.Nona differentia colligitur quòd lis mota ſup poſſeſ
ſione rei nõ faciat rem litigioſam ſecus ſi fuerit mota ſuper dominio
glo.in.c.j.extra de cõfirma.vtili. vel inutil.quam ibi Panor. ſequitur
tex.eſt auctenti.litigioſa.C.de litig.ex quo ſequit̃. Vndecimo,quòd
ſi de proprietate beneficij agatur,& alter collitigantiũ decedat,nõ fit
interim dicti bñficij collatio clemen.j. verſic. ſi vero alter vt lite pen-
den. Sed ſi † contendit̃ de poſſeſsione & alter ex litigãtibus mortem 2
obierit,ius ipſius alteri cõferẽ,& eiuſdem iuris collationarius petet ſe
in locum pre defuncti ſurrogari,quo fit vt in curijs temporalibus ſur
rogationes in locũ defunctorum iure quidem obtimo fieri ſoleant.
Duodecimo differre dignoſcũtur, quòd dominium ex pluribus cau
ſis competere nõ poſſit. Sed poſſeſsio pluriũ cauſſarũ eſſe poteſt.l. iij.
§.ex pluribus.ʒ.eo.tex.in.l.& an eadem. §. actiones. ff. de exceptio.
rei iudic. ex quo infertur. Decima tertia differentia quòd poſſeſso-
rium † beneficiorum poteſt fulciri compluribus cauſis; & ſimul di-
uerſa iura ſuper poſſeſſorio allegari poſſunt, & tituli. At cum petito- 3
rio remedio coram iudice ſpirituali cauſa beneficialis examinatur,di
uerſos titulos litigantes allegare nequeunt, c. vt qui duas de electio.

in. vi. ¶ Decimo quarto differũt dñium ſiue ꝓprietas, à poſſeſ. in modo ꝓbandi, quia poſſeſ. releuat ab eo probandi onere, dñium non. l. ſi. de rei vẽdi, vbi poſſeſſor obtinet, ſi actor nihil ꝓbarit. l. qui accuſare. C. de eden. c. j. vt eccſiaſtic. benef. vbi ꝑ glo. ponunť limitationes. Ex
4 hac differentia † potes ꝑ facile primũ poſſeſsionis cõmodũ reportare. ¶ Secũdũ cõmodũ eſt, quòd in pari cauſſa melior eſt poſsidentis cõditio. c. cũ partiũ iura de reg. iur. Bart. i. l. j. §. ne aũt. ff. de cõtratab. de hoc duplici cõmodo loquitur imperator. in. §. cõmodum inſti. de interdict. tex. in. l. inter litigãtes. ff. de iud. tex. in. l. exitus ꝓ eodẽ. ¶ Tertium poſſeſsionis cõmodũ eſt, quòd in pari cauſa turpitudinis & delicti melior eſt conditio poſsidentis. l. penult. ff. de condic. ob turpem. cauſ. l. ij. C. illo ti. l. final. ff. de condic. ſine cauſa. ¶ Quartũ, quòd ſup poſſeſsione proceditur ſummariè Bart. in. l. j. C. ſi de momenta poſſeſsio, idq; ſupra in quinta pfatione declaraui. ¶ Quintum eſt cõmodum quòd nõ appelletur à ſententia ſuper poſſeſsione pro poſſeſſore lata. d. l. j. C. ſi de momenta poſſeſsio. Intellige non appellari, quin liceat ſententiã exequi cum cautione. Poteſt tñ pars grauata de prioris ſententie iniquitate cõqueri apud Senatum cui ſi tandem liqueat iniquè fuiſſe iudicatum reformabitur illa ſententia cum inde ſecutis. hoc eſt cum facta iam executione. Nihil igitur mirum videri debet ſi oporteat cautionẽ ab eo preſtari, qui executionẽ requirit arg. auctẽn. que ſupplicatio. C. de precib. impe. offere. Idq; ꝑ ordinationes regias expreſſe cautũ eſt. ¶ Sextũ cõmodum eſt, ſi duo ab eodem rẽ acquirunt, Is potior eſt, qui primo nanciſcitur poſſeſsionem. l. quotiens. C. de rei vendic, niſi in bñficijs. c. capitulũ ſancte crucis. extra de reſcri. niſi etiam in matrimonio. c. penult. de ſponſalib. extra, ſuper quibus vide ample per Iaſ. in ea. l. quoties. ¶ Septimum eſt, quòd ex poſſeſsione preſumitur quis dominus rei poſſeſſę Bart. poſt gloſ. in. l. quidam in ſuo. ff. de conditio inſtitu. nos iſtud ꝓ perſequemur latius.

¶ Octauum, quòd prælatus aut alius bonorum eccleſię adminiſtrator preſumitur in dubio ex ſuis rebus id queſiſſe, cuius poſſeſſor eſt, glo. fi. poſt tex. ibi in. c. j. xij. queſtio. v. Panor. in Repeti. c. cum eſſes. nu. xxiiij. extra de teſta. ¶ Nonum cõmodum, poſſeſsio rerum immobilium tollit ſuſpitionem fugæ. l. ſciendũ in princip. ff. qui ſatiſda cogan vbi videto moderniores. ¶ Decimum ex diutina poſſeſsione quis preſumitur legitime inſtitutus Inno, & Panor. nu. iiij. in. c. illud de preſumpt. ex qua preſumptione dicebamus ſupra decretũ de pacificis poſſeſſoribus progredi. ¶ Vndecimum, ex longa poſſeſsio-

ne preſumitur ſolennitas actus adfuiſſe.l.ſi filius.C.de petitio. heredi.l.qui in aliena §.j.ff.de acquir.hered.in.l.ſciendum.ff.de verb.obliga ❡ Duodecimum eſt,vt is præferatur in iure offerendi qui poſſeſſor pignoris eſt.l.paulus.§.qui pignoris.ff.quib.mod. pign.vel ypothec.ſolut.❡ Decimumtertiũ ex poſſeſsione legitima inducitur vſucapio.aut preſcriptio.l.ſine poſſeſsione de vſuca.infra regul.ſine poſſe.in.vj.❡ Decimũ quartum, ex poſſeſsione fructus rei poſſeſſę queſũtur.l.certum.C.de rei vendic.l.iij.§.ex contrario.ꝫ.eodem. ❡ Decimum quintum,poſſeſſori dantur plures dilationes & longiores inducię,ꝙ non poſsidenti.l.fina.ſupra de ferijs notat.glo.in.l. ſicuti.§.ſed ſi queratur.ff.ſi ſeruitus vendicetur.❡ Decimum ſextum,poſſeſſor non tenetur iurare in litem, niſi primo actor iurauerit.l.ij. in princip.C.de iureiuran.propter calumniam, dando glo.in.d.l. ſicuti quã vide. ❡ Decimum ſeptimum pluribꝰ eodem tempore † beneficium 5
acceptantibus, poſsidentis eſt conditio melior. c. ſi à ſede de preben. in.vj.glo.in clemen. j.vt lite penden. ❡ Vltimum commodum poſſeſsionis eſt, quòd ex diutina poſſeſsione diuiſim obſeruata earũ rerum quæ communes fuerunt preſumitur facta diuiſio inter eos qui communes fuerunt glo.in.l.ſi maior. C.diuidum, quam ibi probant Cy.Bal.& alij.Ex his colligi poteſt poſſeſsionem eſſe longè maioris preiudicij,ꝙ communiter dicatur per docto. in.l.j.C. ſi de momenta poſſeſsio.vide Bart.in.l.ij.ff.de appell recipien.

Satis tibi perſuaſum arbitror differentiam inter dominium & poſſeſsionem eſſe probatam proinde concluſionem veram eſſe ex qua nunc colligo ſequentes illationes.❡ Et in primis infert̃ non eſſe bonam conſequẽtiam de dominio ad poſſeſsionem hoc modo, hic habet dominium ergo poſſeſsionem, aut ediuerſo hic habet poſſeſsionem ergo dominium. Sic docet Paul.caſtren.in.l.pmiſceri infra eodem,nec mouearis ꝙ ex poſſeſsiõe p̃ſumat̃ dominiũ vt dicetur infra, qm̃ cõſequẽtia mala eſt cuius antecedens põt eſſe verũ & cõſequens falſum,etiã ſi vtrũq; verũ ſit. Ratio huius illationis & primi corrolarij eſſe videt̃,quòd † a ſeparatis nõ ſit bona illatio.l.ſi.ꝫ. de calũ.l.papinianus.ꝫ.de minorib. Immo ſeparatorũ ſepata eſt ratio.l.ſi maritus.j. 6
C.de donatio. inter vi. & vxo.tex.in.l.inter ſtipulãtẽ.§. ſacrã ibi.ſed hæc diſsimilia ſunt de verb.oblig. Aduertendũ tñ,nõ probè mihi videntur locuti Alex. Iaſ. Bolo. Fab.& reliqui omnes allegãtes hunc tex.adhoc, ſeparatorum ſeparata &c.& quod à ſeparatis non eſt bonum argumentum, licet enim ratio noſtrę illationis id probet non tamen noſter tex.non in prima parte vt vides. In ſecunda multeminus

quoniam tex.argu.inducit,& ipſi non dicunt non eſſe bonum argu. Tantum ergo abeſt ꝙ hic tex.ꝓbet argumentũ à ſeparatis nõ valere, ꝙ ille ipſe argu.à ſeparatis faciat,quòd.ſ.illationem in.ij.parte ponat. Satis tamen eſſe velim, arbitreris,quòd doct.notabile per ſe verũ eſt, vndecũꝗ probetur, vt ex predictis remanet ſatis corroboratum.

7 ¶ Secundo † ex noſtra.j.concluſione infertur ſecundũ Paul.de Caſt. in.d.l.permiſceri ꝙ lata ſentẽtia ſuꝑ petitorio & poſſeſsorio,ſi appelletur in petitorio,fiet executio in poſſeſsorio,nec allegari poterit attẽtatum & innouatũ,vt locũ habeat.l.j. ff. nihil noni appellatione penden.Cum nihil fiat executionis de eo ſuper quo appellatum extitit.

¶ Tertio infertur ꝙ teſtis interrogatus ſuꝑ arti. poſſeſsionis nõ probat ſi deponat ſuper proprietate,quia deponit extra art.& ſuper non conteſtatis glo.fina.quam ibi ſequitur Bart.in.l fina.C. qui legit.ꝑſonã ſtan.in iud. ¶ Quarto ſequitur publicationem teſtiũ auditorũ ſuꝑ poſſeſsorio nõ impedire receptionem teſtium in petitorio etiam ſuper articulis directo contrarijs Feli.in.c. veniẽs.ij. nu.xix.de teſtibus vbi inquit iſtam fuiſſe deciſionem rotæ.418.in nouis, eamꝗ ipſe

8 probat ibi.Quinto ſequitur quòd licet ꝓcurator † & aduocatus non poſsint eſſe teſtes in poſſeſſorio in quo litem exercuerunt.l.fina.ff.de teſti.declarat Bart.in.l. deferri. ff. de iure fiſc.nu.ij.&.iij. Poſſunt tamen teſtes eſſe in iudicio petitorio etiã eiuſdem rei . Feli. in. c. cum à nobis nu.14. de teſti. extra. ¶ Sexto infertur quod iudex delegatus ſuꝑ poſſeſsione non cognoſcit ſuper dominio nec econtra.l. ſi de proprietate. C. ſi à non competenti iudice quod ibi Bal.declarat. Super quo vide Iaſ.in.l.ij.ff.de iuridict.omniũ iudi.nu.v. ¶ Septimo infertur à iureconſ.hic litem motam ſuper proprietate non impedire remedium poſſeſsoriũ retinẽdæ intentari. ¶ Octauo ſubſequitur lite mota ſuper poſſeſsione non etiam impediri futurã controuerſiam ſuper proprietate.d. l. & an eandem.§.final.ſ. de exceptio. rei iud.hæc duo vltima corrolaria latius in iij.capite principali expedientur.

¶ SVPEREST, vt adducanť rationes dubitandi in concluſionẽ

9 noſtrã. Primo † ergo quòd proprietas & poſſeſsio commune quid habeant,adducitur communio ſimilitudinis,quod vtrunꝗ ſit incorporale. Accurſ.id non probat,qm̃ ei fortaſſe ſatis clarum videbať. Bart. verò ea id ratione confirmat quoniam (inquit) eá quę ſunt iuris incorporalia ſunt.l.j. ff.Incorporalia. ff. de rex diuiſione. tex in.§.j.inſt. de reb.corpo.& incorpo. Atqui vtrunꝗ ius eſſe conſtat, dominium ius eſt.l.ex hoc iure.ff.de iuſti.& iu. Aduerte,illa , l.nõ probat intẽtionẽ

Bart,licet enim dominia ſint de iuregentiũ per eã. l. ex hoc iure,non
tamen ideo dominiũ ius eſt, quoniã permulti ſunt contractus de iu-
regentium per.d.l.ex hoc iure, qui tamen ſunt facti,& nõ iuris.l. con
ſilio ſupra de curato furio . Probetur itaq; dominiũ ius eſſe per ſuam
definitionem:quam Bart.ponit cæteriq; probant in.l. ſi quis vi.§.dif
ferentia.ff.eodem.dominium(inquit) eſt ius perfecte diſponendi &c.
Quòd aũt poſſeſsio ius ſit, oſtẽditur per definitionem eius,.que vult
poſſeſsionem eſſe ius inſiſtendi rei,ſiue ius rem detinẽdi ſibi not.in.l.
j.ff.eodem.Cy. in.l.licet.C. eodem tex.in.l. perege.in princip.ibi ius
poſſeſsioẽis &c.ff.eodem.Concludẽdum ergo dominiũ & poſſeſsio-
nem aliquid habere cõmune,contra concluſionem. Ne materias in-
culcare oporteat vtilius erit ad vnamquãq; oppoſitionem eius ſolu-
tionem accommodare.

¶ Prima hęc opp.tripliciter ab Accur.ſoluitur.dici em̃ primo poteſt
tex.intelligi,(nihil) ideſt non omne vt vniuerſalis in particularem re
ſoluatur quaſi velit aliquid eſſe quod non ſit inter ea commune, & ſi
in quibuſdam conuenire videantur. Nam inquit glo. in incorporali-
bus non poſſeſsionem ſed dominium habemus, per quod glo.oſten-
dit. In aliquo cõmunionem non eſſe, etiam ſi probatum ſit eadem in
alijs cõmunicare,habes quid velit gloſſ. Bart. ſuper his verbis gloſſę
declarandis ibi(vt ecce)eſt corrupt⁹ lege ſic (vt ecce dominiũ eſt ius,
quod cadit in rebus corporalibus & incorpalibus,patet ſupra ſi vſuſ
fruct.petatur.l.qui vſumfructũ,dicitur em̃ quis habere dominium in
vſufructu. Sed ius poſſeſsionis(inquit)nõ cadit in incorporalibus vt
ff.titu.j.l.ſeruus.§. incorporales . Tenet ergo Bart . cum glo.q; in re-
bus incorporalibus † competat dñium vt in vſufructu per eam.l.qui o.
vſumfructũ idem Pau.hic in nu.v.& eſt cõmunis opinio.Iaſon tñ.&
Ioh. Rub.mituntur quibuſdam fundamentis cõtrariũ aſſerere, nam
(inquit Iaſo).l.q vſumfructũ non probat dominium cadere in vſufr.
Imo totũ cõtrariũ:dicit tex. (eſt em̃ abſurdum plus iuris habere eos.
qui poſſeſsionem dumtaxat vſuſfructus,non etiam dominiũ,adepti
ſunt.) Ideo dicit Iaſ.ſicut vſuſfructus improprie poſsidetur ita etiam
dominiũ improprie in eo cadit,potiſsimũ(inquit) q; vſufructuarius
non poſsit de re diſponere,dominium aut eſt ius de re perfecte diſpo-
nendi &c.Itaq; concludit gloſſæ ſolutionem non eſſe etiam in ſe ve-
ram. Inſuper(dicit Iaſon) glo. exponit vnũ per ſuum contrariũ. quia
tex.dicit(nihil eſt commune)& glo.non omne eſt cõmune. Sic fate-
tur tacite aliquid eſſe commune,hęc autem ſunt contraria,immoue-

rius contradictoria quę magis pugnant. nihil eſt cōe. aliquid eſt commune ergo ſtare non pot hæc prima ſolutio, quam alij dicebant in ſe veram. Ego arbitror ſolutionem glo. eſſe in ſe veram & ita communem opinionem. hic deffendi poſſe (quòd tñ in hoc articulo modicū vtilitatis cōciſtat quicquid pluribus verbis Fab. & Rub. effuderint nos latius non perſequemur) Non obeſt in primis ꝙ. l. qui vſumfructum dicat poſſeſsionē non dominiū adepti ſunt. dico eñ ex illis verbis plene conſtare in vſufructu dominium eſſe non quidem in eo homine qui ibi iure vſuffructus vtebatur, quia allegatario vſufructus eum perceperat. Inuit tamen ꝙ qui dñium vſufructus haberet melioris aut æque conditionis foret, atq; qui poſſeſsionem, verum quia alibi illa poſſeſsio vocatur quaſi poſſeſsio dominium verò ſeruitutis nullibi vocatur quaſi dominium, ergo dominium proprie & poſſeſſio improprie accipietur, argu. no. in. l. ij. ff. de off. proconſul. not. in l. certi condictio in princip. ff. ſi cert. petatur. Paul. de caſtr. in. l. iam hoc iure. ff. de vulg. Et dum ait Iaſo vſufructuariū diſponere non poſſe. Id ingenue diffiteor, non quidem de proprietate, cuius etiā non dicimus dominum. ſed de vſufructu text. in. l. neceſſario. §. fina. ff. de peric. & cōmo. rei. ven. §. j. in fine inſt. de vſu. & habit. & iſtud etiam ſupra tenuimus in prefatiōibus nec vllomodo moueri poſſum qbuſdam ſuaſionibus hic per Rub. adductis. ¶ Minus etiā apud me poteſt ſecūda Iaſ. ratio ꝙ ex hac. j. ſolutione inducatur contradictio, fateor eñ hęc eſſe valde contraria nihil eſt cōmune, & aliquid eſt commune, ſed non reperio ego in noſtro text. illam negatiuam, ſi expoſitionem recipias, nā in tex. habetur non omne eſt cōmune. Bene verū eſt. Retenta propria ſignificatione verborum tex. aliquid inter hæc contrarietatis eſſe, atqui interpretationis expoſitiue natura hoc habet, vt recedatur à propria expoſiti ſignificatiōe aliàs fruſtratoria eſſet expoſitio. Nō ergo facile prorumpas in dānandam communem oppinionem, niſi omnino eam ratione carere videres, veritas ergo ſolutionis tibi eſt notiſsima, quę tamen ſcōm Bart. & alios non eſt noſtro tex apta, nam ex prima parte ſic exponenda non poſſet illatio iuriſconſulti fieri, debet ergo illa vniuerſalis negatiua remanere in ſua propria natura vt ex ea inferatur deciſio. tex. principalis, quod etiam Accur. ignotum non fuit, qui deſcendit ad aliam ſolutionem.

¶ Secundo ergo reſpondetur ſcōm Ioh. vt text. velit, nihil eſt commune, quia nec vt paria nec vt oppoſita nec vt pars & totum, & ideo neq; remotiue vel poſitiue ſequitur vnum ad aliud. Sed habent ſe ſu

cui excedentia & exceſſa. Bart. probat hanc ſecundam ſolutionem dicitq; perbelle poſſe deciſionem principalem tum inferri. Aduerte, hæc ſecunda ſolutio eſt in primis obſcura. Quam ſic intelligito, dominium & proprietas nihil habent commune, quia nec vt paria &c. Ideſt nec ſimilia ſunt nec contraria, nec de vno ad reliquum poſitiue hoc eſt affirmatiue, nec remotiue hoc eſt negatiue argumentem fieri poteſt. Sed vt excedentia & expreſſa, hoc eſt impertinenter, vt modò vnum de eo dicatur, de quo non alterum, modo de vtroq; idem predicetur. Quo fit vt hęc ſolutio ſit contrario multominus apta q̃ precedens. ¶ Vnde tertia ſolutio glo. melior eſt, quã tenent Paul. de caſt. Iaſ. & moderni. vt ſcilicet nihil ſit commune. hoc eſſentia ſpecifica poſſeſſiõis & proprietatis ſit diuerſa. Et dum opponebatur vtrunq; eſſe incorporale, & ita videbatur ſimilitudo reperiri. Reſpondetur eam ſimilitudinem eſſe genericam que ſatis compatitur ſpecificam differentiam, vt exemplo familiari Iaſ. hic oſtendit, homo & aſinus nihil habent cõmune qui tamen ſub eodem genere ponuntur, vterq; enim animal dicitur.

¶ SECVNDO Glo. opponit contra concluſionem noſtrã principalem oſtendens ſcdm Paul. de caſtr. inter proprietatem & poſſeſſionem eſſe communionem conſequentię. Quia dominium ex poſſeſsione cepit. l. j. ij. reſponſ. ibi dominiumq; rerum ex poſſeſsione ceppiſſe nerua filius ait. vnde poſſeſsio eſt antecedens & dominium conſequens, & ſecundum Paul. de caſtro poſſeſsio eſt cauſſa, dominium cauſſatum. Ratiocinemur ergo ſic (inquit Bart.) ad poſitionem conſequentis ſequitur poſitio antecedentis. l. illud. ff. de acq. hered. l. ad rem mobilem. l. ad legatum. ff de procurato. Ergo ad poſitionem dominij ſequitur poſitio poſſeſsionis tanq̃ antecedentis, & ſic communio maxima. Bart. reprehendit glo. noſtram quòd inculcet iſtud ſecundum cõtrarium cum primo. licet vt inquit ſolutiones primi non conueniant huic ſecundo. Fab hic tuetur glo. contra Bart. dicens glo non debere reprehendi, quę non ponat niſi vnam oppoſitionem. Ideo nec inculcationis accuſari poteſt, fatetur tamen q; illa vnica oppoſitio ex tribus confirmatur ego non video quo modo vnica oppoſitio dici põt, vbi glo. tres ratiões diuerſas adducit, vt Pau caſtr. optime declarat. alioqui eñ dum impugnat vna concluſio. pluribus medijs vnicã oppoſitionẽ eſſe fatenũ eſt. quod eis optimũ videreẽ, q vnica ſolutione velut vno cõllirio, oĩbus mederi cupiunt gloſ. per illum

tex. in. c. final. xxix. diſtinc. Diligentius † tamen aduertendum puto, quòd modus arguendi, quo hic Bart. Paul. & moderni omnes vtuntur, non videatur receptus, nõ eſt eñ tutum argumen. ad poſitionem conſequentis. ad poſitionẽ antecedẽtis, non enim ſequitur, aľ. eſt, ergo homo eſt. non etiam valet arg. Rex vincit, ergo miles. Quo fit, vt ad probationem preſbiteratus nõ ſunt probati priores ordines, ſicut probata ſententia, non ſunt probata acta antecedentia. c. qm̃ contra falſam. nec conſtat de excommunicatione, etiã ſi abſolutionem probaueris, hec ſic colligit Paul. de caſtro, quo autore vehementer vtor. In. l. illud. ff. de acquir. hered. Arguendũ igitur videť à poſitione antecedentis ad poſitionẽ conſequentis. Aut à deſtructione conſequentis ad deſtructionem ſiue negationẽ antecedentis, de his tñ apud dialecticos, Sumito ergo noſtrũ argu. ſic qui vult conſequens velle debet antecedens. l. j. ff. de iuſtic. & iure. l. ij. de iurid. omnium iudi. ergo qui vult dñium vult poſſeſsionem, qui igitur fieri poſſe intelligitur nihil eſſe commune. ¶ Solutiões glo. non poſſunt ſanè huic rationi conuenire. Ideo Bart. adfert duas ſolutiones. Prima dum dicitur dominium à poſſeſsiõe procedere. Id olim ſeruabatur. hodierno autem iure dominiũ ſine poſſeſsione queritur. vt in legato. l. a ticio. ff. de fur. in hereditate. l. cum heredes. ꝟ. eod. in. l. fin. C. de ſacro ſanct. eccl. glo. in. l. ſi fundum. ff. de fundo dot. glo. in. l. ſi ager. ff. de rei vendic. & ſic cõmunio conſequentię ſublata eſt, nec poſſeſsio eſt antecedens neceſſarium ad dominium. ¶ Secũdo inquit Bart. dici poteſt, ꝙ poſſeſsio ſit antecedens in actu acquiſitionis dominij licet nõ in actu retentionis, qm̃ licet queri non poſsit ſine poſſeſsione, retineri tñ põt ſine ea. ¶ Contra primã ſolutionem Bart. mouetur Iaſ. quia licet ſint caſus quidam ſpeciales in quibus poſſeſsio non ſit neceſſarium antecedẽs ad dominium, tñ (inquit) regula communis eſt in contrarium l. traditionibus. C. de pact. accedat quòd regula cõmunis attendi debet. l. iiij. §. j. ff. de fideico. libert. ¶ Inſuper ſecunda ſolutio Bart. non videť recipienda ſcđm Iaſ qm̃ fatetur Bart. reſpectu acquiſitionis & generationis communionem eſſe. Ideo illa vniuerſalis negatiua nihil eſt cõe. Redderetur falſa pro vna cõione. l. ſi is qui ducenta. §. vtrum. ff. de reb. dub. Huiuſmodi impugnationes non videnť mihi vrgere cõtra Bart. In primis licet regula eſſet cõmunis ꝙ à poſſeſsione procedat dominum. Adhuc tñ per caſum ſpecialem contrarium tolleretur communio cõſequentiæ, Satis † eñ eſt ad tollendam conſequentiam quòd detur inſtantia. c. ſicut vrgeri. j. queſt. j. Preterea dum Iaſon di-

eit non eſſe fatendum ꝙ ſit communio generationis & acquiſitionis Ego puto eam non eſſe vehementer conſiderandam, quoniam contractus & obligatio valde differunt, contractus em̃ ſunt facti, obligationes iuris, tamen obligatio procedit ex cõtractu. Aliud tamen eſt, quod videtur obeſſe ſolutionibus Bart. nam in prima firmat in actu acquiſitionis non eſſe hodie cõmunionem. In ſecunda fatetur oppoſitum, licet in actu retẽtionis ſecus. Cum ergo ad vnum contrarium dari non poſsint plures ſolutiones preſertim contrarię, danda eſt certa ſolutio & firma reſponſio. Quare vltra omnes ſic puto ſecundam hanc obiectionem diſſoluendam, vt arbitrer regulã † cõmunem eſſe
dominium nõ procedere ex poſſeſsione nec ex traditione, requiritur 13
em̃ cauſſa dominij tranſlatiua. l. nunꝙ nuda. §. titu. j. l. ij. & ſequen. ff. de public. in rem actio. l. in. §. ſubtilius. ff. de condictio. ob cauſſ. Nec obſtat. l. j. §. allega. q̃m eſt ſpeciale in rebus quæ in mari celoꝙ capiuntur vt pote in animalibus ſilueſtribus vt tex. ibi dicit. non obſtat etiã lex quicquid calcauerit per tuus &c. quia id obſeruatum fuit donec inuentæ fuerunt cauſæ dominiorũ tranſlatiuę iure multiplici adhoc deſtinatæ, quę ponũtur per glo. in. l. j. §. titu. j. quas diligenter deduximus in repetitio. l. clauibus. ff. de contra. empt. Sic fit, vt nulla ſit horum etiam per regulam communem, neceſſaria conſequentia.

¶ Tertio principaliter opponit glo. quòd immo ſit cõmune inſeparabilitatis & connexitatis. Quia proprietas à poſſeſsione ſeparari non poteſt. l. per procuratorem. C. eodem. Solutiones glo. huic contrario minus adaptari poſſunt. Solue ergo ſecundum Bart. ꝙ inſeparabilitas ibi procedit ex voluntate concedentis rem, qui volebat vtrunꝙ concedere, ita ibi declarãt glo. & Cy. doct. hanc ſolutionem probant vno omnium conſenſu, quam Paul. caſtr. hac ratione confirmat, quòd vbicũꝙ tradens eſt poſſeſſor & dominus rei quam ex cauſſa dominij trãſlatiua alteri tradit, vtrunꝙ neceſſario transfertur per. d. l. per procuratorem, id tamen non ex connexitate illorum ſed ex preambula tradentis voluntate, habes quid glo. velit contra noſtram concluſionem, vltra quam.

¶ Quarto Bart. opponit contra glo. d. l. interdum. ff. de verb. ſignifica. vbi probatur poſſeſsionem idem eſſe quod dominium. Ad idem l. ij. l. cum res. C. de proba. l. magis puto. §. Item pretor. ff. de reb. eorũ l. fina. C. de pred. mino. erit ergo cõmunio eſſentiæ, qua nulla maior. Solue inquit Bart. quòd poſſeſsionis verbũ accipit̃ ꝓ proprietate, & econtrario. Id tamen ex impropria verborum ſignificatiõe. vt in ea

l. interdum notatur, atqui ſecundum proprium ſignificatum quo hic vtimur, aliud eſt poſſeſsio, aliud dominiũ. Quid veritatis hęc ab omnibus recepta ſolutio, habuerit, dixi in. iij. prefatione vbi quadrupliciter poſſeſsionis verbum aſſumitur.

¶ Quinto vltra doctores opponitur, quòd immo commune quid re
14 periatur, Nam vtrunq; coram eodem iudice, & eadem † ſententia terminari debet. c. j. c. cum dilectus extra de cauſſa poſſeſ. & proprieta. l. nulli ad finẽ. C. de iudic. quod in ſeparatis dici non poſſet. l. j. & .ij. ff. de quib. reb. apud eundem iud. Sol. non eſt verum quòd neceſſe ſit vtrunq; decidi coram eodem iudice. c, final. de iud. extra. aut eadem ſententia. c. paſtoralis de cauſ. poſſ. Et ſi qñq; id fieri oporteat non ex natura poſſeſsionis & proprietatis, ſed ex coniunctione in libello facte cõtingit, quòd vtrunq; ſepiſsime cõnectatur, prout cõuentionem & recõuentionem vnica ſententia terminari, vides c. j. de mutuis petitio. l. cũ Papinianus & aucten. ſequenti. C. de ſententijs, de ſolutione huius contrarij, vide plenius per doct. in. d. l. nulli. & in. d. c. j.

¶ Sexto cõmune inter ea videtur, ꝙ prohibitus acquirere dominiũ rerum ſpiritualiũ prohibetur & poſſeſsionem. c. cauſſam quæ. extra. de preſcriptio. c. ad decimas de reſtitu. ſpolia. i. vj. Facit ꝙ ſeruus qui dominium ſibi acquirere non poteſt. l. placet de acqui. hered. §. j. inſt. de his qui ſui vel alie. iur. poſſeſsionem etiam non ſibi querit. l. quod ſeruus. ʃ. eodem. Sol. in hoc nihil communionis eſſe, quoniam ꝑ eam rationem bos & equus cõmunionem haberent, quorum nullus per ſeruum acquiri põt. Eſſet igitur communio procedens ex acquirere volentis incapacitate, vt potè incapax vnius ſit alterius incapax.

¶ Septimo & vltimo opponitur quòd ſcilicet magna ſit inter poſſeſſionem & dominiũ cõmunio quoniam qui poſſeſſor eſt preſumitur dominus. l. ij. & glo. ibi. C. de proba. glo. & ibi Bart. in. l. penul. ff. de conditio. inſtitut. Sol. non eſt hoc verum vndiquaq; ꝙ poſſeſſor preſumatur domin⁹, nec eſt bona cõſequentia, eſt poſſeſſor ergo dominus vt nota. in. l. cum res. C. de proba. & nos ſupra aliquid diximus. Quòd autem hic locus ſit frequentiſsimus lubet ex varijs Bart. & aliorum deciſionibus eum tribus concluſionibus perſtringere.

15 ¶ PRIOR eſt † quãdo dominium deducitur per modum actionis principaliter, nõ ſatis eſt actori probare poſſeſsionem, nec dominium ex ea preſumitur, Immo verò id fuiſſe iuregentium aut ciuili queſitum probari debet. glo. quam probant ibi Bart. Bal. & alij in. l. cum res. C. de probat. l. in rem. ff. de rei vendic. l. j. & glo. ibi nota. C.

de non numerata pecunia. ¶ Fallit quando ageretur contra ſpoliatorem aduerſus quam antea poſſeſſor dominus preſumitur.l. ſi quis emptionis.verſic.ſed hęc ſuper illis.C.de preſcript.xxx.anno.l. ſi coloni de agric.& cẽſi.lib.xj.ratio limitationis eſt,quòd durior ſit cauſa delicti,quàm contractus glo.in.l.ita vt ſi fur.ff.commod.

¶ Altera concluſio,quando dominium deducitur per actorem incidenter tamen tum ex poſſeſsione preſumitur dominium. Ita intelligi debet glo.in d.l.quidam in ſuo quę eſt penult.de conditio.inſtitu. per text.in.l.j.ff.famil.herciſc.glo.eſt expreſsior & ibi Bart. nu.iiij. in.l.ſicuti.§.ſed ſi querat.ff.ſi ſeruit.vendic.Limitabis ſi conſtet eum poſſeſſorem, non eſſe dominum tũc enim preſumptio tollitur.l.item mela.§.ſed & ſi ſeruus.ff ad.l.acquil.iũcta glo. ibi in verb.in factum. Limita ſecundo quando allegatur poſſeſsio de preterito ex qua ſanè dominium preſumi non videtur. l. & quæ nondum.§. quod dicitur.ff.de pignor. Bart.in.d.l.penult.ff.de conditio. inſtitutio. Limita tertio in beneficialibus.c.ordinarij de off.ord.in.vj.cap.j.de reg.iu.

¶ Tertia concluſio, quando dominium deducitur per modum exceptionis,tum ex poſſeſsione dominum preſumitur. l. ob maritorũ. C.ne vxor pro marit.l.j.&glo.ibi.C.de iure fiſc.Fallit primo quando iam erat per contrariã preſumptionem actoris intentio fundata.l. ſiue poſsidetis.C.de probatio. Fallit ſecundo ſi ea poſſeſsionis vtilitas non allegaretur ſcd̃m Bal.in.d.l.penult.de conditio.inſtitutio.Si quibuſdam fortaſſe non plenè hic diſcuſsis,in hac preſumptionis materia egere videaris,aliunde pcipito quandoquidem nimis eſſet amplum volumẽ eius,qui preſumptionum quemq; articulum eſſet explicaturus. hactenus de prima concluſione noſtri.§.

Secunda Concluſio.

SECVNDA Concluſio † noſtri text. hæc eſt qui cæpit agere rei vendicatione non impeditur agere interdicto retinendæ, pro hac concluſione eſt tex. noſter in ſecunda parte qui eſt ſing. ſecundũ Raphael Cuma. Alex. & Iaſ. Sumas interim exemplũ, Egi rei vendicatione contra te,vt vendicarem fundum,lite incepta cognoui poſſeſſorium retinendæ melius mihi futurum d.l.is qui deſtinauit d.§. commodum eoq; volebam vti. Aduerſarius dicebat ne me quidem audiendum eſſe,quid iuris? Concluſio vult aduerſarium repugnare non poſſe,immouerò eundem deffendere poſſeſſorio debere.

❡ Cuius ratio eſt, quia lex admittit †omnem modũ, quo facilius quis ſuum aut retinere aut cõſequi poteſt. l. nemo exterus. l. nullus. C. de iud. l. j. §. quia autem. verſic. quemadmodum ſolemus. ff. quorum legatorum, nec vult alterum cum alterius iniuria locupletari de regu. iu. in. vj. Cũ ergo facilior ſit via poſſeſſoria tum propter probationis facilitatem, tum propter iudiciarium ordinem, quàm petitoria, nihil mirum vobis videri debet, ſi vel propoſito petitorio, poſsit etiam poſſeſſorium intentari. Potiſsimum quia re poſſeſſa ius retentionis longe fortius ſit, quàm petitionis. l. j. §. ſane de ſuperficieb. l. inuitus. §. j. ff. de regu. iu. ❡ Amplia. j. cõcluſionem vt etiam incepto petitorio, agi poſsit poſſeſſorio recuperandæ. l. cum fundum. §. fina. ff. de vi & vi arma. quã glo. hic in fine citat. pro cõcordan. ❡ Amplia. ij. vt petitorio intentato inſtitui poſsit poſſeſſoriũ adipiſcendæ. l. j. §. quod aũt. ff. quor. lega. pro vtraque ampliatione. text. eſt in. c. paſtoralis de cauſ. poſſeſſ. Amplia tertio vt non ſolum ante litem conteſtatam ſuper petitorio poſsit poſſeſsorium cumulari. Sed & lite quidem cõteſtata. Paul. caſtren. hic ex verb. agere cæpit iuncta. l. amplius non peti. ff. rem ratam haberi. ❡ Longior ſupramodum eſt huius concluſionis explanatio propter multiplicitatem intellectuum & lecturarum. Idcirco premittam vltra glo. Bart. & doct. modernos quaſdam dubitandi rationes in noſtram concluſionem, quibus tandem ſolutis, ingrediemur glo. magnæ & oppoſitionum Bart. narrationem.

3 ❡ In primis †itaque contra noſtram hanc ſecundam concluſionem ſic ampliatam oppono quòd lite conteſtata ſuper petitorio non liceat agere poſſeſsorio, nam poſt litem conteſtatam nihil de nouo adiungi iudicio poteſt. l. non poteſt videri, Preterea iudex ſuper re prepoſita cognoſcere debet. l. de qua re. in princip. ff. de iudi. Ideo petitorium terminare tenetur. ❡ Tertio adduco tex. in contrarium in. c. paſtoralis, verſic. ſi renunciatum fuerit, vbi non licet indiſtincte, ad poſſeſſoriũ redire, cõcluſio tamẽ tex. nihil diſtinguit nec nos diſtinguere poſſumus. l. de precio de publi. ergo. ❡ Quarto facit tex. in. l. edita cum ibi notatis. C. de eden. vbi quis nõ poteſt libellũ ſuũ mutare, non põt alterũ remediũ cumulari, & ſi quãdoque licet in ſpeciali caſu prout ius dicentis dictat æquitas, non debet actor qui vexauit reum in petitorio laboribus, & ex peñ. audiri, niſi eiſdẽ refuſis, accedat ſinem. c. ſi litibus. extra de dolo. vbi reus falſis exceptionibus vſus i ex peñ. mulctatur, multo magis actor, qui debuit munitus venire. l. ſi quando. C. de dilatio, atqui text. iſte nihil tale conſtituit, immo actori impune

mutationem libelli permittere videtur,ergo. ¶ Quinto in cõcluſionem obijcitur, quòd nõ debeat quis in iudicio vagari preſertim cum diſcrimine alterius.c.vt qui duas de electio.in.vj l.pretor edixit.ff.de iniurijs. Sed per noſtrũ tex.actor variat modò petitoriũ inſtituit,modò ad poſſeſsorium redijt,quod an reo noceat dubiũ non eſt,accedat l.ſi quis iuſiurandum cõ nota.ibi.C.de reb.cred.& iureiu. ¶ Sexto, quòd actor in poſſeſsorio audiri non debeat intentato pri⁹ petitorio, certum eſt neminem in iudicio audiri poſſe actione deſtitutũ. l. ſi pupilli in fine.ff. de nego.geſt. atqui actor iſte omiſſo petitorio actione caret,quãdoquidem perſonalem nullã habet, nec realem quã omiſit & cum nulla ſit alia.§.omnium inſtit;de actio.cõcludendum eſt,eum haud quaq̃ audiri debere. ¶ Non ſunt tamen hę obiectiões eius generis,vt concluſio noſtra vel debilitata videri debeat.

¶ Primum enim fundamentum de . l. non poteſt videri diſſoluitur, vt poſt litem conteſtatam nihil noui accedere poſsit,in eadem inſtantia, ſed noua interpellatione opus eſt . Et poſſeſsoria noua eſt,& primæ ſcilicet petitorię valide abſimilis vt.ſ̃.dixi.

¶ Secundum etiam non obeſt,quoniam regula †.l.de qua re.ſi verè 4
intelligatur, vult iudicem compellendum pronunciare ſententiam ſecundum conſilij deliberationem,& ſecundũ prehabitam cognitionem,ſuper quo etiam extat ordinatio regia,& eſt bon⁹ tex.in.l. ij. C. de ſentẽ.C.ex periculo(alias breuiculo vt Alcia.legit)recitã. Siquidem.l.de qua re intelligas vt doct.declarãt,quòd ſcilicet ferenda ſententia ſit †conformiter ad libellũ & litem ſuper eo conteſtatam per.l. 5
vt fundus.ff.cõmuni diuid.c.licet hely.de ſumo.l.final.C.de fideicõmiſſa.libert Puto reſpondendum,ſi actor ſcilicet perſequatur.l.j. C. vt nemo inuitus, At vbi actor inſtantiam perſequi nõ cogitur.vt hic, nec iudex de ea cognoſcere compellendus eſt . Replicabit ꝗ uectus de auctẽn.qui ſemel. C. quo & quãdo iudex vbi actor adf nem vſq̃ perſequi iubetur, & ſolet hęc obiectio fieri cõtra l. edita. C.de eden. magis recepta ſolutio eſt,ꝙ in ea auctẽn.qui ſemel actor perſequi cogat ſic vt non rerũ in ſuſpenſo teneat;atqui aut omnino deſiſtere, aut perſeuerando ei intentionem ſuam mutare conceditur,hanc ſolutionem ponunt Bal.& Salic.in ea auctẽn.qui ſemel,eam probant communiter doct.in ea l.edita.Hanc etiam ponunt ſcribeñ.in.§.ſi minus vbi vide Iaſ.nu.xiij.inſtitu.de actio. Quod ꝓpoſito noſtro ſatis conuenit , quoniã hic actor ſuper poſſeſsione eiuſdem rei ſuam intentionem proſequitur. ¶ Hęc communis doctorum ſolutio mihi videtur

K

amare lites & controuerſias, quòd non modo non reuocet litigantes,
6 ſed eos incitet, & cogat, Quod † neq; probi reipublicæ moderatoris eſt, nec legunlatorem decet. l. quidam cõſulebant in fine. ff. ſi cert. peta. Ideoq; noſter princeps ſuorum ſubditorũ amantiſsimus, vt proceſſus & litigia interirent, plures ordinationes ſanctiſsime cõſtituit. videns proteruitate litigantium & cõtrouerſiarum multitudine ſubditos valde deprimi, Tu pro ſolutione huius replicę, quę fortis eſt, cogitabis. ¶ Tertium fundamentum de. c. paſtoralis verſic. penult. probat vnam limitationem ad noſtram concluſionem, quæ locum non habet. Si fuerit renunciatum & concluſum in cauſſa petitoria, per eam enim renunciationem & cõcluſionem in cauſſa ius eſt alterutri parti queſitum. c. cum dilectus de fide inſtru. extra vbi per Fel. plures eius effectus notabiliter colliguntur. Quod iterum intelligas, niſi ratio quedam æquitatis etiam poſt renunciationem poſſeſsorium admitti perſuaderet, vt in eadem decretali ad finem deciditur, exempla vide ibi per doctores. ¶ Quartum argumentum non multum ſtringit, quoniam mutari non poteſt actoris intentio, nec remedium cumulari, niſi iudicis æquitas id agendum videret, per illum tex. quę ſumma profecto hic eſſe cognoſcitur, vt actor facilius ſuũ conſequi
7 poſsit. cui quidem actori † à principio iudicij vehementer fauetur. l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iud. notat. glo. in. c. cum ad ſedem. de reſtitutio. ſpolia. Quod autem dicitur de ex peñ. nihil nunc affirmo, quòd ſecundum facti contingentiam, & ſecundum lecturarum varietatem. actor expeñ. reffundere debet, vt dicam poſt Bart. in. ij. lectura. ſ. ¶ Quintum etiam non multum obeſt, licet enim verũ fuerit, neminem poſſe cum preiudicio tertij vagari, nec admitatur variatio per eam. l. ſi quis iuſiurandũ. Quandoq; tamen ex cauſſa lex vnicam variationem patitur, vt in eadem. l. ſi q iuſiurandum. l. nonnunq. ff. de colla. bono. in aucten. vt fratrum filii in principio coll. noua, potiſsimum quãdo fit ſine notabili preiudicio, vt hic, vbi actor multoties ex peñ. refundere tenetur, in petitorio factas, prout infra dices. Qui actor à principio poſſeſsorium intẽtare potuiſſet, ſic fit, vt ſe leſum reus. affirmare iure non poſsit.

¶ Sextum argumẽtum venatur, quenam actio intentetur ab eo qui poſſeſsorium remedium proponit, Regula eñ communis, quę vult, ꝙ nemo ſine actione iudicio adeſſe poſsit, etiam ſi quaſdam limitationes ſubeat, vt primùm in actore loquatur quia reus, iudex, actionem non habent. Inſuper ſatis eſt officium iudicis competere glo. in

§.j.inſti.de actio.declarant Bart. & moder.in.l.j.ff.de iurid.omnium
iudic.& alias quinq; declarationes ponunt Bart. & Iaſ.in.l. ſi titius.
ff.de verbo.obliga. Non deeſt tamē in noſtro †caſu actio. l. actionis 8
verbo.§.interdicta.ff.de actio. & obliga.§.fina.inſtit. de interdict.l.
fina.C. de interd. non quidam realis, nec merè perſonalis,ſed perſo-
nalis in rem ſcripta.l.j.§.interdicta.ff.de interdict.alibi vocatur reme
dium extraordinarium.l.incerti iuris. C.de interdict.nunc ſatiſfactū
eſſe puto oppoſitioni noſtræ.

¶ REDEO itaq; ad oppoſitiones gloſſ.& Bart.quæ tunc demum
commodius intelligentur ſi gloſſam magnā in verbo(qui cæpit) li-
teraliter declarauimus, quam,vt facilius intelligatur,doctores varij
modis diuiſerunt,diuiſio †enim animum legētis incitat,mentem in- 9
telligentis preparat,& memoriam artificioſè reformat.glo. in.§.igi-
tur in prohoe. inſtit. maxime profecto comendari debet modus iſte
diuidendarum gloſſarum, licet permultos docentes eſſe intelligam,
qui non modo diuiſiones gloſſarū. Sed & earum declarationē abho-
rent,quod puto eis cōtingere, qui gloſſas nō intelligunt,& ſanè tex.
corticem ſolum atingunt. Ego diuido †in tres partes principales.In 10
priori parte gloſſ. elicit ex text. noſtram concluſionem. In altera ibi
(quod eſt falſum) eam impugnat fortiſsime de his quæ notantur
in.l.ſi de vi.ff.de iud.In.iij. circa finē ibi(& facit)glo. citat cōcordan-
tes ad noſtrum tex. Rurſus ſecūda pars quę eſt lōgior habet ſeptem
particulas.In prima opponit. In ſecunda ibi(hic ergo) dat vnam ſo-
lutionem. In tertia ibi(vel egi) ponit ſecūdam ſolutionem.In quarta
ibi(vel dic etiam)glo. dat tertiam ſolutionē. In quinta ibi (ſed certe)
ſecundum communem declarationem glo. replicat aduerſus illam
tertiam ſolutionem & poſtea ſatiſfacit replicæ.In ſexta ibi(vel dic a-
gi)ponit quarta ſolutio.In ſeptima ibi(vel dic tertio)glo.ponit quin-
tam ſolutionem. Sic diuidendo, clariſsima eſt mens gloſſæ prout à
doctoribus communiter intelligi ſolet. Iaſon tamen hic dicit ſe plu-
ries legendo hanc expeditionem gloſſæ ſecutum. Sed tādem viſa eſt
ei mens gloſſæ longe alia, vt ſcilicet gloſſa formet contra text. duas
oppoſitiones principales. Prima vadit ad noſtram concluſionem,ſe-
cunda oppoſitio quę eſt ibi(ſed certè)tendit contra vltimam partem
text. ex qua colligitur tertia principalis concluſio. Ego puto ꝙ Iaſ.
melius fecerat antea ſecutus cōmunem, etēm in eo verſic. (ſed certe)
glo.replicat ꝯtra tertiā ſolutionē de tex.i fine dicit ēm glo. (quod hic

ſtatim negat) & nõ oponit cõtra text.vehementer ergo refert dicere ꝙ glo.pugnet cõtra tex.in fine aut ꝙ pugnet de tex.in fine. Preterea illa verba (ſed certe) mẽtem quam Iaſ.ſomnauit,habere non poſſunt, nec eſt de mẽte Accurſ. tam oculte ad nouam materiã diſgredi prorſuſꝗ ſeparatam. Inſuper oppoſitio quam Iaſ.hic dicit contra tertiam partem tex.fieri, non valde differt à prima oppoſitiõe,quia ex prima pretenditur ea contrarietas,quam Iaſ.perquirit in ſua noua ſcõa opposi. Tene igitur declarationem Bart.& cõmunem, nec diſputes de mente gloſ,quę non eſt obſcura,ſed diceptes de veritate eius, quę ponit quinꝗ ſolutiones ad illã fortem oppoſitionem,quarũ tres tendũt ad vnum finem,videlicet vt in hoc tex.non concurrãt petitorium & poſſeſsorium,Quarta ſolutio vult ꝙ non ſit mirũ ſi concurrant quia poſſeſſorium incæpit de nouo competere. Quinta quòd remedium
n poſſeſsoriũ cõpetat ratione ciuilis actori cõpetentis,contra poſsidentem naturaliter. ¶ Dic† ergo ſic,in tex.noſtro dicitur intentato petitorio non prohiberi actorem agere poſſeſsorio. Cõtra illa duo remedia non poſſunt cumulari not.in.l.ſi de vi de iud.ff. per tex.in.l.ordinarij iuris.C.de rei vendic.l.incerti iuris.C.de interdict.

¶ Prima ſolutio eſt,hic non concurrunt,quia actor ſuccubuit in petitorio,ideo priùs per abſolutoriã petitoriũ erat terminatũ. ¶ Secunda,non concurrunt quia actor expreſſe renũciauit petitorio, Idcirco petitoriũ erat iam finitũ. ¶ Tertia,non concurrunt, quia actor tacitè renunciauit petitorio, precedentes duę ſolutiones non in iure conſiſtunt,ſed in facto, Atqui tertia ex iure dependet, quòd ius à glo. non omittit,tex.eſt ergo in.§.æque.verſ.ei vero inſt.de actio.tex.in.l.j.§. perpetuo.ff.vt poſside.l.poſt diem.ff.de leg.commiſſaria,vide illa iura & ea voce fideliter inducas. ¶ Cõtra hãc tertiam ſolutionem quæ habet, quòd actor inſtituendo poſſeſſoriũ tacitè renunciet petitorio, eſt tex.hic in fine de quo glo. fortiter replicat, nam vult dicere glo.ſi ita eſt,ꝙ actor poſt intẽtatum petirorium inſtituendo poſſeſsoriũ renunciare videretur petitorio, dicere oportet, econtrario ꝙ intentans petitorium renũciat poſſeſsorio,contra vltimã partem tex.non enim aſsignabitur differentiæ ratio. Reſpondet tamen glo.volens deffendere tertiã ſolutionem,ꝙ in fine tex. agens rei vendic.non videbatur renunciare poſſeſſorio, qm̃ ignorabat ſe poſſeſſorem eſſe, poſſeſsionem eñ habebat facto ſui ſerui aut filij,vel arbitrabatur actor deffenſorem poſſeſsionem habere,& eã non habebat. Sed quia hæc replicę ſolutio eſt diuinatiua, ſicut etiam ſolutiones precedentes, glo. ponit

quartam ſolutionem in qua fatetur Accurſ. ꝙ cōcurrant petitorium & poſſeſsorium. Sed id tolleratur hic, quòd cōpetat poſſeſsorium illud ex noua poſſeſsiōe, quam actor introducto petitorio nactus eſt, plus tamen diuinationis hic reperitur, ideoꝗ adferē vltima ſolutio.

¶ Quinta igitur ſolutio & vltima eſt, ꝙ hoc caſu petitoriū & poſſeſſorium retinendæ cumulētur, ſed petitorium contra poſſeſſorem naturaliter, & poſtea poſſeſsoriū inſtitutum eſt ratione ciuilis poſſeſsionis cōpetentis actori. Turbabatur em̄ illa ciuilis, per reum corporaliter rem detinentē, concurſus ergo, ſi diuerſas ſpecies poſſeſsiōis inſpicias, non improbatur facit tex. in. l. officium de reivendica. ℨ. quo caſu eodem tēpore per duplex illud cumulatum remediū, & de turba, & de dominio diceptabitur. l. ſi duo. §. ij. ꝭ. vti poſsidet, not. in. l. clam paſsidere. §. fina. ℨ. eodem, Sum in vltima parte glo. vbi citantur duo iura concordantia, tex. in. l. penul. in princip. quę concordat ad principium tex. ex quo primā accepimus concluſionem, item tex. in. l. cū fundum. §. fina. qui concordat cum ſcd̄a parte text. & cū noſtra ſcd̄a concluſio. vt ſcilicet admittatur concurſus petitorij & poſſeſsorij. habes literaliter expeditā glo. quę latiſsimè examinabitur, dum (vt moris eſt noſtri) doctrina Bart. expedietur. ¶ Bart. itꝗ verſic. (venio ad ſcd̄am) reſoluit ſolutiones illius fortiſsimi contrarij de. l. ordinarij iuris de. l. incerti, quę iura prohibent cōcurſum vt dixi. ¶ Prima ſolu- 12
tio eſt, † quòd non ſit concurſus petitorij & poſſeſsorij, quoniā actor in petitorio ſuccubuit, reuſꝗ fuit abſolutus, ſicꝗ petitorium fuit finitum per abſolutoriam ſententiam, deinde egit poſſeſſorio. Ideoꝗ non obſtant contraria, quę prohibent concurſum & cumulationem, quā hoc loco inuenire non poſsis, ſed vnū poſt aliud inſtituitur, Sed contra iſtam lecturā (tu habes in tuo libro ſecundo contra &c. & malè) Bart. opponit, quia cauſſa proprietatis quę fuit deciſa ī iudicio petitorio abſorbet cauſſam poſſeſsionis, finito em̄ petitorio totū finitur glo. in. l. ij §. quedam in verb. liberis. ꝭ. de interdict. text. in. l. j. §. final. ꝭ. de aqua. quotid. & eſtiua. ponit Dy. in poſſeſsorio retinendæ in. c. q ad agendum de reg. iur. in. vj. ¶ Bart. ſoluit altero de duobus modis poſſe reū abſolui, Vno quòd actor nihil probauerit nec reus etiam. Ideo locum habuit. l. final. C. de reivendic. l. qui accuſare de edē. C. Et hoc quidem priore caſu procedit nr̄ primus huius. §. intellectus. nam per illam abſolutoriā reus non preſumitur dominus. l. ſed ſi poſſeſſori in princip. ff. de iureiuran. Ideoꝗ in poſſeſsione rurſus conueniri poteſt. l. ſi inter. ff. de exceptio. rei iudic. ¶ Altero caſu reus abſol

K iij

uitur quòd ipſe probet ſe dominum.l.circa.ff.de probatio.& tũc abſolutoria in petitorio abſorbet poſſeſſoriũ & procedit contrariũ,hæc fuit diſtinctio Dy,vt ex verbis ſuis colligi,iquit Bart.hic. ¶ Secũdo contra prędicta(hęc eſt replica potius ꝙ nouũ contrarium.Ideo corrupte habes(tertio contra)opponitur ergo & replicaẽ cõtra ſuperiorem diſtinctionem,Si abſolutoria lata ex probatione dominij preiudicet in poſſeſsorio retinendę inferendũ eſt poſſeſsorem nunꝗ poſſe vti poſſeſsorio aduerſus allegãtẽ dominiũ,cui rcpugnat tex.in.l.vim facit.ff.de vi & vi armara not.in.l.ſi de eo.§.fin.in fine glo.vbi diſponitur contra agentem interdicto retinendæ nõ poſſe exceptionẽ dominij opponi.Solue inquit Bart.propter pcedentia cõtraria Ray.tenet cõtra Dy.in poſſeſsorio retinendę & iſtud idem Barr.ſequitur,quòd ſcilicet nõ cõſiderętur dominiũ.Saluari tñ poteſt dictum Dy.ꝙ ſcilicet allegatio dominij impediat poſſeſsoriũ aduerſarij qñ eſſent † pa

13 res probationes ſup poſſeſsiõe,etẽ tum qui de dominio doceret, potior eſſe videẽ tanꝗ habens iuſtiorẽ poſſeſsiouẽ.Cy.id tenet in.l.j.C. vti poſsidetis in penul. queſt.quod ſanè ſingulis diebus ſeruari video per.c.licet cauſſam de proba.Vnde.ſ.dixi obtimũ eſſe ꝙ agentes poſſeſſorio ꝑducerẽt titulos ad cõfortationẽ poſſeſsorij, & appellaẽ hęc poſſeſsio titulata. Bal. in.l.q accuſare.C.de edẽ.& qñ dubitaẽ de meliore & antiquiori poſſeſsione ea iuſtior eſt & fortior poſſeſsio, quæ magis eſt à proprietate cauſata. Bal.in.l. data opera.C.de his q accuſa.poſſ.dicit etiam Bal.in.c.licet cauſsã de ꝓba. extra quod etiã inter duos predones is interdicto vincit,qui probat titulũ hęc tibi plurimũ prodeſſe poſſunt,etiam in.j.capite manutenẽtię, qñ hinc inde recens poſſeſsio probareẽ,vt ſcilicet is obtinere debeat, qui de titulo melius iuſtificabit.Per hanc opinionẽ Ray.Bart.limitat glo.in.l. ſi de vi, in fine magnę glo.quę volebat,eũ non poſſe in interdicto obtinere, cõtra quem aduerſarius incõtinẽti de dominio & iure ſuo docebat. Debet itaꝗ intelligi,qñ agitur interdicto adipiſcendę,nõ autem qñ retinendæ, Tunc eñ dominij allegatio recipi regulariter non debet, & glo.etiã ibi id velle videtur, dum dicit exceptionem dominij opponi ſecundum regulam dolo facis. Sic etiam intelligitur quod dicit Cy. in.l.ij.C.de edict.diui Adria.tollen. cum Bart. ſimpliciter tranſeunt alij doct.licet Iaſ.hic nu.xlij.poſt Aret. ſubdat. norabilẽ limitationẽ quam vide (vt igitur) Bart. ſuo more hunc locum an abſolutoria in petitorio lata pariat exceptionem rei iudic.in poſſeſsorio pulchra diſtinctione reſoluit.cuius diſtinctionem tu clarius perſequentes cõclu

ſiones cōplectaris, in quib⁹ nō ero multus, quòd ꝙ plurimis alijs ne-
gotijs vrgear. Prima concluſio, ſententia † abſolutoria lata ſuper pe- 14
titorio parit exceptionem rei iudicatæ ſuper poſſeſſorio quod habet
cauſsā proprietatis annexam. l. ij. §. quedā & ibi glo. in verbo liberis
ff. de interdict. ſup hac cōcluſione ſcilicet, Rub. Fab. & alij ꝑmulta
dicunt ſicut etiā ſuper ſequentib⁹, ego ea tm̄ attingā, quæ vobis vide
rim & vtilia & neceſſaria. Vidēdū eſt itaq;, quod ſit interdictū habēs
cauſſam proprietatis annexā: deinde adferenda ſunt exēpla, interdi-
ctum cauſsā proprietatis † habet qn̄ ſimul de iure & poſſeſsione que- 15
rendum eſt, aut ſcd̄m Fab. hic nu. xxv. quando actor poſſeſsionē ha
bere non pōt, niſi de iure & titulo doceatur. Ex quo infert pro poſſeſ
ſorio beneficiorū remediū cauſſam proprietatis habere, vbi titulo a-
ctor eger nō dubitatur. c. j. de reg. iur. Panor. in. c. in literis. nu. xij. de
reſtitu. ſpolia. habes pro hoc tex. in. d. §. quedā ibi quę de locis ſacris
& religioſis, & ideo locū haberet noſtra cōcluſio, vt abſolutoria la-
ta in beneficiorū petitorio poſſeſſoriū impediat. Sequitur etiā poſſeſ
ſorium coniugū inter ſe cauſſam proprietatis annexam habere. c. ex
tranſmiſſa. c. ex parte. extra de reſtitu. ſpolia. Pone nunc exēpla qui-
bus facilius iſta quidem intelliges. Vnum eſt de interdicto de itine.
actu. q; priua. d. §. quedam. l. iij. §. hoc aūt interdicto de itine. actu. q;.
priua. ¶ Contra hoc exēplū. j. opp. quia agēs hoc interdicto tm̄ con-
tendit de vſu. l. j. in princ. verſic. ſine igitur. l. iij. §. ait pretor. illo titulo.
Ideo qn̄ actor ſuccubuit ī petitorio cū ageret de alia re ſcilicet de iure
ad diuerſa tendere palā eſt, quo fit vt cōcluſio Bart. in hoc interdicto
verificari nō poſsit. Scd̄o hoc interdictū cōpetit vſufructuario. l. ij. §.
pomponius. ff. ſi ſeruitus vendicet cuiius nulla ex parte cōpetit, qui
igitur dices illud cauſsam proprietatis habere. Tertio impedito poſ-
ſeſſori ius habēti cōpetit cōfeſſoria. l. loci corpus. §. ſi quis mihi. neceſ
ſum eſt ergo alterū ſupfluere. Cogita ſup ſolutione horū, qm̄ inutilis
mihi videtur inueſtigatio & quòd dupliciter cōſideretur interdictū
de itinere actu. q; vide Fab. hic nu. xxv. & Petr. craſſ. in rep. c. cum ad
ſedem. fo. 5. ¶ Alterum exemplū eſt de interdi. de libe. exhibēdi. d. §.
quedā, quod tamen non habet verè cauſſam proprietatis. non em̄ eſt
liber homo in dn̄io. l. j. §. quę nullius. ff. de interd. ſicut nec in poſſeſ-
ſione. l. cum heredes. §. finali. ff. eodem. Ideóq; varia pro his compe-
tunt remedia vt not. in. d. §. quedam in verb. liberis. Tertium exem-
plum de aqua. quotidia. & eſtiua. l. j. §. final. ff. illo titulo, vbi text. in
propoſito notabilis.

16 ¶ An aũt remedia † poſſeſſoria pro ſeruitutibus alijſq; iuribus cauſ-
ſam proprietatis annexam habeant? vtiliſsimum eſt intelligere pro-
pter concluſionem noſtram & quintam. Vnũ in primis expeditum
eſt, pro ſeruitutibus & alijs iuribus poſſeſsorium competere. l. quo-
ties in.ij.ff.de ſeruitu.titu.generali.l.finali.ff.vti poſsidetis.l.ſicuti.§.a-
riſto.in fine.ff.ſi ſeruit. vendic.&.ff.ſepe dixi, quod quidem poſſeſſo-
rium licet videretur cauſſam ꝓprietatis annexam habere arg. d.l.iij.
§.hoc autem interdicto de itiner. actuq;. Potiſsimum quod pro ſolo vſu
& quaſi poſſeſsione confeſſoria competere dicatur. l. ſi quis diutur-
no.§.j.ff.ſi ſeruit.vẽdic.quę eſt realis actio.l.ij.ſi ſeruit.vẽdic.§.æque.
inſt.de actio. Nihilominus tamen verius arbitror eiuſmodi poſſeſſo-
rium non habere cauſſam ꝓprietatis annexã. Preſertim ſi de iuribus
ꝓphanis loquamur, tex.i.l.fina. vti poſside tex.in.d.l.ſicuti.§ ariſto.
in fine ſi ſeruitus vendic.iuncta.l.ij.§.hęc autem de interdict.ff. Acce-
dat quod pro iure ſeruitutũ, paſcuorum, pedagiorũ, iuridictionũ & ſimi-
lium formentꝰ remedia poſſeſsoria in qbus probato ſolo vſu eiuſdem
iuris obtinetur in.j.capite, in quo deprehenditꝰ differentia interdicto-
rum vt dixi in præfatione quinta. Super ſcđo enim capite iura, quę
ſeruitutibus vtamur, ſunt producenda. & non ſolum ex poſſeſsione
17 ſed ex titu.iudicatur. Vnde videretur † ſcđm caput cuiuſq; poſſeſſo-
rij habere cauſſam proprietatis. Et ſi reſpondendum putes quod etiam ſi
in ſcđo capite de titulis doceatur, non conſiderantur tñ tituli princi-
paliter, nec ſup his fertur ſententia niſi incidẽter, in interdicto autem
quod habet proprietatis cauſſam etiã principaliter de iure & titulo
cognoſcitur. Statim replicabo quòd in poſſeſſorio bñficiorum de ti-
tulis nõ cognoſcitur, etiam in pleno poſſeſsorio & diffinitiuo, & ta-
men dixi ſ.huiuſmodi poſſeſsorium cauſam proprietatis habere per
eum.§.quædam in his verbis (quę de locis ſacris). Dicito originem,
primiq; capitis naturam inſpici debere.l.qui id quod.ff. de donatio.

¶ ALTERA, eſt cõcluſio, ſententia abſolutoria lata ſup petitorio non parit exceptionẽ rei iudi.ſup poſſeſsorio recuperãdæ. Ratio eſt, quoniam ſpoliatus ante omnia venit reſtituendus.l.ſi quis ad ſe fundum.C.de vi public.not. Dy.in.c.qui ad agendum de reg.iu. In hãc Bart.concluſionem diutius immoraremur, niſi vos cõtentos putem his, quę neceſſaria ſunt: reliqua tãdem à doct. in alijs locis excipietis. Primo itaq; perquirenda eſt concluſionis veritas. Poſtea verò examinabimus cõmunem regulam, de qua Bart.ſuæ deciſionis rationem facit, nempe ſpoliatus ante omnia eſt reſtituẽdus. Quòd igitur abſo-

ſitoria ſup petitorio lata non impediat †remediū recuperādæ. Pro- 18
batur primo per eam regulam ꝙ primū res ablata ſit reſtituenda. d.l.
ſi quis ad ſe fundum ibi(ante omnia violētiæ cauſam examinari pre-
cipimus) & ſi audiretur allegans ſententiā pro ſe latam. id non eſſet
reſtitutionem ante omnia fieri. Secūdo vltra Bart. pro cōcluſione eſt
text.in.c.porro de diuort.vbi reſtitutio fit mulieri,etiā ſi notoria fue-
rit exceptio aduerſus eā cōpetēs. Tertio tex.in.c.in literis vbi etiam
predo, & is cui nihil dominij competere certum eſt, rem ſibi reſtitui
contēdit. Quarto tex.optimus in.c.cum dilectus de ord.cognit. vbi
nobiles de aratone allegantes ſpoliationem, non repellebantur qua-
cunq; dominij allegatiōe aut prompta eius probatione per abbatem
de ferentino facta. Quinto facit tex in.l.cum fundum.§.final.ff. de vi
& vi arma. vbi fit cumulatio petitorij & poſſeſsorij recuperandæ &
in.c.paſtoralis extra de cauſſa poſſeſ.ergo ſententia in vno lata nō pa
rit &c.l.fundū.l.fundi de exceptio.ff. Sexto accedat tex. ī.l.cū fundū,
& in l.colon⁹ de vi & vi arma.vbi colonus ſpoliat⁹ reſtituit,licet dñs
iuſſerit rem emptori tradi,licet etiā dñs & emptor nō diſsimiles cen-
ſeant. Septimo cōſiderandū eſt,quòd ſpoliat⁹ius ſuū amiſit ſua teme
ritate.l.ſi qs in tantā.C. vnde vi longè magis ergo ius ex ſententia cō
petēs. Octauo hanc concluſionē tenet glo.j.in.c.ſolicite.glo.in.c.pa-
ſtoralis de reſtitutio.ſpolia. Bart.in.l.ſi de vi ad finem de iudic.ff. Pa-
nor.in.c.literas de reſtitutio.ſpolia. Tu adde ꝙ ſi teneas iudicandum
hoc modo, cohibebitur mirandum in modum audacia, & temeritas
hominum, qui alioqui audacter rem arripere non verebuntur, quo
fit vt hæc opinio ſanior mihi videri ſoleat.

¶ Contra hanc concluſionem, quòd imo ſpolians in petitorio abſo-
lutus non poſsit poſſeſsorio recuperandæ conueniri tenent doct. cō-
muniter ſcōm Alex.& Iaſ.hic.tenet Paul.caſtr.in.l.ij. C.de edict.di-
ui Adria.canoni.in.c.ij.de cauſ. poſſeſ. qui proculdubio fortioribus
fundamentis non caret. ¶ Primo.exceptio notoria impedit remediū
recuperandæ.c.ſignificaſti de diuort.vbi mulieri quæ notoriè comi-
ſit adulterium non reſtituitur maritus. Sed qui habet ſententiam pro
ſe notoriam habet exceptionem.c.veſtra.c.fina. extra de cohabit.cle
ricorum & mulier.l.emptorē ſi princip.ff.de actio.empt. ¶ Secūdo
adducit.tex.in.c.j.de reſtitutio.ſpoliato. vbiq paſſus eſt ſe ōcuenire
ſuper petitorio,nō auditur ſuper poſſeſſorio recuperandæ, multomi-
nus is qui in eo petitorio ſuccubuit, vt plus poſsit ius deciſum, & in-
ter eos decidendū & ad rē.c.finali in fine de cōceſſ.prebend. ¶ Tertio

facit tex.in.c.ad decimas de reſtitu.ſpolia.vbi clericus poſſeſsione de cimandi ſpoliatus repellit notorio defectu tituli ergo,q p ſententiã a ꝓprietate repulſus eſt. ¶ Quarto facit text.in.c.lr̃as de reſtitu.ſpolia. vbi mulier ſpoliata marito non reſtituitur qñ ad probandũ impedimentũ deducit prõpta probatio,quę non poſſet prõptior eſſe ꝙ p ſententiã. ¶ Quinto cõſidera ꝙ circuitus eſt euitãdus.l.dominus teſtamento.ff.de condict.indeb.l.j.ibi(extricabiles circuitus.C. de ſentẽ. quę pro eo. Sed lata ſententia ſuper dominio, etiã ſi ſpolians conueniretur recuperandæ iudicio & ſucuberet etiã. poſtea tamen eidem res reſtituenda erit.l.qui reſtituere.ſ.de rei vẽdic. ¶ Sexto is qui ſuccubuit in petitorio agẽs recuperandæ dolo facit petens quod immediate reſtituturus eſt,l.dolo facis.ſ.de exceptio.dol. ¶ Septimo accedat tex.in.l.duobus.§.contra ſi iurauerit,vbi qui ſuccubuit per iuramentum ab aduerſario preſtitum, nõ auditur in ea re allegans actionem rerum amot.quę eſt ſimilima interdicto recuperãdæ. ¶ Octauo vbi agens eſt in euidẽti calũnia repellẽdus eſt clemen. j. de re iudi.l. ſatis aperte.C.de falſ.Sed qui ſuccubuit in petitorio nemini videtur non calumnioſe acturus,quòd nihil ꝓprietatis, nihil dominij ſe noſcat habere, Æquius ergo eſt ſecũdum iudicium non eſſe admittendũ. potiſsimum ꝙ eſſet vehementer fruſtratorium, & partibus damnoſum,in autẽ.vt cleric.apud prop.epiſ. coll.vj.§. final.In hoc articulo tanta etiam doctiſsimis eſt viſa dubitatio. vt neminem ex moderſuioribus viderim, qui pedem tuto fixerit. Omitto ꝙ iura hinc inde. adducta non mediocrem inter ſe repugnantiam habere videantur. Quæ tamen rectè conſiliabis, ſi doctores ibi per legeris dilıgẽt. Reſoluo igitur ſic. Primo, quando quis eſt re aliqua ſpoliatus qui poſſeſsorio primum vti poterat, & petitorium propoſuit, & ſuccubuit, puto eum non eſſe ad poſſeſsorium, quod cõtempſit, admittendum, arg.l.ſi quis iuſiurandum. C.de reb. cred.& l. fina.§. cum em̃. C.de iure delíber. ¶ Secundo,quando quis eſt re aliqua ſpoliatus pendente petitorio ſuper eadem re(non enim inconuenit actionem realem a poſſeſsore intentari)& id petitorium ad finem vſq; proſecutus eſt in quo ſuccubuit, non eum admittam ad poſſeſsorium recuperandæ, quod aut ſolum inſtituere aut cumulare poterat, arg.d.c.j. de reſtitutio ſpolia. & his duobus caſibus opinio. communis locum habet indubiè,videlicet ꝙ notorietas dominij excludat allegationem ſpoliationis.vide Iaſ. hic. nu.xliij.& ſequentibus. ¶ Tertio quando renunciatio & concluſio in cauſa aut poſt latam ſententiam abſolutoriam

actor eſt re illa ſpoliatus per reum, qui maluit propria auctori. vti,q; ſententia exequutioni mandari. Poteſt iudicio retinendę actor experiri, quod nunc primũ ſibi cõperijt, neq; id vſq; contempſit. Sic Bart. opinio. intelligi debet, quoniam ius retẽtionis fortaſſe ſpoliato competebat, aut in ſpoliatiõe damnum alioqui paſſus eſt, quod hoc caſu non licet ei aliter deducere. Sed in ſuperioribus caſibus, quia nondũ finito petitorio, nihil dixerit ſuper ſpoliatione. immo petitorium eſt perſecutus vehementer ei imputandũ arbitror. ¶ Amplia hunc tertium caſum etiam ſi ſententia abſolutoria lata fuiſſet, quia reus probauit ſe dominũ, hęc eſt mens Bart. hic dum loquitur de interdi. adipiſcendæ, nam militant adhuc rationes ſimiles. Non lubet vnicuiq; tex. rationum predictarũ reſpondere, quoniam in ſequente regula citabuntur ex cuius veritate pendet precedens deciſio.

¶ SVPEREST ergo examinare regulam hanc ſpoliatus ante omnia venit reſtituendus, quam ponit tex. in. d. l. ſi quis ad ſe fundũ tex. in. c. ij. de reſti. ſpoliato in antiq. tex. in. c. reintegranda, & tota illa cauſſa & queſt. iij. queſt. j. ¶ In hanc regulã Bal. Alex. ab Imol. prȩceteris, permulti etiam moderni diligentiſsime laborarunt Bal. & Salice. in. l. ij. C. vnde vi, & in. d. l. ſi quis ad ſe fundum. cano. in rubr. de cauſſa poſſeſ. & proprie cuius tituli materia ferè tota pendet ex hac generali regula. Nos paucis eã expedim⁹, adducentes primũ ampliationes & deinceps limitationes, eas inq;, quę facilius cõprobari poſſe intelligentur, nõ enim ſum neſcius complures alias vel ex ſcriptis doctorum hic colligi poſſe. ¶ Amplia. j. etiam ſi pactum antea factũ fuerit, ne reſtitutio petatur, nihil enim roboris id pactum habet. l. conuenire. ff. de pact. dotali. l. ſi vnius. §. illud. §. pacta. ſ. de pact. ¶ Amplia. ij. etiam ſi allegatur renunciatio ab ſpoliato facta. c. ij. de reſtitu. ſpoliato. intellige quando ſpoliatio poſt renunciationem fieret, ſecus ſi ante. c. audita illo titulo ¶ Amplia tertio vt etiã non audiatur ſpolians, qui reconuentionem allegaret, aut debiti vel liquidiſsimi compenſationem. c. fina. de reſtitu. ſpola. l. final. C. de compenſa. licet alibi paſsim reconuentiones admittantur & compenſationes. c. j. & ij. de nuntius petitio. l. cũ papinian⁹. & auten. ſequẽti. C. de ſen. ¶ Amplia. iiij. vt ſpoliãs teneat̃ de rebus amiſsis quę etiã ad ipſum nõ peruenerunt Bal. & Salic. in. l. ij. C. vñ vi vl̃ etiã ſi res perẽta fuerit. d. l. ſi. in fine. C. de compenſatio. l. fina. ff. de cõdi. furt. l. j. de eo quod met. cau. ¶ Amplia. v. vt ſtetur iuramento ſpoliati de rebus ablatis & per ſpoliatum perditis. l. ſi quando. C. vnde vi. c. fina. de eo quod met. cau.

l. ij.

¶ Sexto amplia etiam ſi res clam accepta fuerit nulla interueniente violentia Bart. per illum tex. in. l. ſi coloni. C. de agric. & cenſi. lib. xj. iſtud ſequitur Alex. hic. Et licet alij ferè omnes ſint in opinione contraria dicẽtes requiri ablationem rei expulſiuam niſi ageretur remedio. c. reintegranda. Ego tamen non facio vim quodnam remedium intentetur, quoniam actor coram iudice ſeculari. remedium illius. c. reintegranda poteſt intentare ſcdm omnes, quo fit vt nullius remedij in ſpecie habita mẽtione narreť ablatio rei quoquomodo facta cui iudex aptum remediũ aplicabit. c. dilecti filij. extra de iud. Sic tollitur vehemens illa dubitatio Bal. Imol. & aliorũ (qui per plures colũnas examinant an differat vis cõpulſiua ab ablatiua) precipue quod in libellis etiam remediorũ poſſeſſoriorũ adponitur clauſula (Ius dici. & iuſtitiam miniſtrari) quę omnibus libellorũ morbis medeť ſicut herba phoetenica. c. cũ dilectus. extra de ord. cognitio. ¶ Septimo amplia vt cũ omni cauſa & fructibus tam in re tunc exiſtentibus & interim per ſpoliantem perceptis reſtitutio fieri debeat. l. j. §. ſi fundum de vi & vi arma. glo. in. l. ſi maritus. C. de donat. inter vir & vxo. l. penult. de re milita. glo. in. c. ſuper cauſa. ij. queſt. vj. ꝙ etiam percipiendis & qui percipi potuerunt. c. accidens. ij. extra. vt lite. non conteſta. ¶ Octauo etiam ſi ſpoliatus eſſet predo. c. literis. extra de reſtitutio. ſpolia. vbi multa ad hanc ampliationem neceſſaria per doct. dicũtur Sed non lubet ſinapium de vna ſcutella in aliam mutare, vt dici Ioh. Fab. in. §. adeo inſt. de loca. ¶ Nono amplia etiã ſi ſpoliatus ſpoliantem aliquando ſpoliaſſet ex interuallo. l. ſi quis de ſe fundũ. C. ad. l. iuliam de vi, vide ibi Bal. ¶ Decimo etiam ſi ſit à iudice quis ſpoliatus. l. meminerint. C. vnde vi. c. conquerente. extra de reſtit. ſpol. intellige ſi iudex iuris ordinem non ſeruarit, vt ibi dicitur, aliàs autem ſecus. l. iuſte poſsidet. ff. eodem. ¶ Vndecimo etiam ſi is cõtra quem poſſeſſorium intentatur, non ſpoliarit actorem, ſed in ſpoliantis locũ ſucceſſerit. c. ſepe de reſt. ſpolia. c. quia. v. de iudic. ¶ Duodecimo vt ſpoliatus à nullo poſsit criminaliter accuſari, noc contra eũ inquiri. c. primo, de reſt. ſpoliato. in. vj. c. venerabili de off. delegat. extra. ¶ Vltimo amplia, vt aduerſus eum qui iuſsit, mandauit, aut ratam expoliationem habuit, reſtitutionem fieri petere ſpoliatus poſsit. c. cũ ad ſedem. extra de reſt. ſpolia. cum ibi nota.

¶ HÆC cõmunis regula ſic ampliata ſolet varijs modis limitari. Et in primis qñ ſpoliatus conſentiret ab ſpoliante de rei ablatę proprietate agi. c. j. de reſtitutio ſpoliato, multa ibi à doct. dicuntur ſuper hac

limitatione,quæ nõ tranſcribo. Quę oia practicus euitabit ſi pro ſpoliato impetrentur literę regię quibus releuetur ſpoliatus ab omiſsione exceptionis,vti ſepiſsime vidi obſeruari, facileq; eiuſmodi literas à cancellaria Tholoſana concedi,quod iure cõprobari poteſt.l.in criminali ibi ſine celeſti oraculo. C.de iurid.omnium iudi. ¶ Secundo limita quando poſt ſpoliationem pactum eſſet, ne ablatorum reſtitutio petatur glo.notabilis.in.c. ex inſinuatione de procura. in verb.aliud canonicũ à doct.recepta . Tu aduerte eiuſmodi trãſactiões prodeſſe ſpoliãti ꝙtum ptinet ad intereſſe ſpoliati . Si quid tamen delicti ſit comiſſum non ei prodeſt talis etiam poſterior conuentio, quominus inſtante procuratore regio condẽnetur.glo.in.l.diuus.ff.ad Sylle.Bart.in.l.j.§.vſq;.ſ.de iniurijs . ¶ Tertio quando ſpoliatus deinde ad eam rem petitorium remedium adcommodat aut iam ceptum cõtinuat,& ſuccumbit in eo,tunc ſanè allegatur abſolutoria contra remedium poſſeſsorium ſuper ſpoliatione,quo ſe fecit indignum.glo. in.d.c.ex inſinuatione de procurato. & ſtatim precedentẽ articulum ſic reſoluimus . ¶ Quarto fallit quando ſpoliatio eſſet à tertio facta, de qua ſpoliatus alteri non põt obijcere.c.frequens de reſtitutio.ſpolia. Intellige primo in cauſa ciuili, nam in criminali etiã tertio obijci poteſt vt eodem tex.declaratur. Intellige etiã ꝙ iudicium ciuile tertij non ſuſpẽdatur.executio tamen ſi in ea re à qua ſpoliatus eſt,fieri debeat,ſuſpenditur.c.olim vobis de reſtitu.ſpolia.extra. ¶ Quinto qñ allegaretur deffectus poſſeſsionis eius qui ſe ſpoliatũ dicit Ioh.andr. & alij in.c.item cũ quis.extra.de reſtitutio.ſpolia. quicquid glo.velle videatur,nam agens interdicto vnde vi poſſeſsionẽ ſuã,vt potè primum extremum,probare debet,ſi igitur de ea non cõſtet à reſtitutione ſuper ſedebitur. ¶ Sexto fallit in cauſſa beneficiali, ſi in promptu ſpoliatus probetur intruſus quia fortaſſe per ſimoniam aut à non habente poteſtatem eſt inſtitutus.c.deus ergo.§.obijcitur.iij.queſt.j.

¶ Septimo,limitabis ſi conſtet de crimine enormi propter quod ſpoliatus fuiſſet ipſo iure de beneficio priuatus.arg. c.ad petitionem.c.ſi conſtiterit de accuſa.c.ſup cauſa.ij.queſt.v. ¶ Octauo limita quãdo allegatur notorius deffectus proprietatis,& tituli.c.cõſtitutus iũcto. c.quoniam de filijs preſbitero.Intellige in beneficialibus etiam ſi ius cõmune,non faciat pro ſpoliante, ne ſpoliatus reſtitutꝰ vicioſum ingreſſum habeat . Sed in alijs rebus deffectus tituli in ſpoliato nõ impedit reſtitutionẽ, niſi ius cõmune ſpolianti aſsiſtat.c.ad decimas,& ibi not.p glo.& doct.de reſt.ſpolia.in.vj.Panor. & alij in.c. in literis

de reſtitutio. ſpolia. in antiq. pro hac limitatione, vide deciſ. cap. Tho
loſanę in. xv. & quę ibi per Aufre. ¶ Nono limitatur regula noſtra
quando adduceret alia precedẽs ſpoliatio de qua obijci certe poteſt.
c. fina. de ordine cognitio Intellige ſi incõtinenti. ij. ſpoliatio fiat. l. iij.
§. eum igitur infra de vi & vi. Si autem ex interuallo ſcõa fieret non
audiretur ſpolians ſuper prima, quin prius reſtitutionem fecerit. d. l.
ſi quis ad ſe fundum C. de vi & vi arma. quod plenius declara vt ibi
doct. apperiunt. ¶ Decimo fallit quando fieret ſpoliatio rerum mo-
bilium, quoniam probato dominio non oportet reſtitutionem fieri
ſecundum Aret. hic poſt Bal. in. l. regrendi. C. de ſeruit. fugit. Quod
intellige quando ſpoliatio fieret clam. Sed ſi per vim res vel mobilis
auferatur concluſioni noſtræ locũ fore affirmat. Bal. in. l. inciuilem.
C. de furt. Soz. & quidam moderni in varias trahuntur ſententias.
Ego autem puto ſiue clam ſiue per vim res vel mobilis auferatur, lo-
cum eſſe concluſioni, nam negare nemo poteſt. Remedium. c. reinte-
grãda. iij. queſt. j. pro rebus mobilibus cõpetere quoquomodo abla-
tis tenẽt cenenſ. in. l. rem quę nobis. ꝧ eodem quos ſequit̃ do. de ripp.
in repet. c. ſæpe cõtingit. nu. xxij. quod ex ſola ſpoliationis narratio-
20 ne ſatis propoſitum eſſe dico. d. c. dilecti filij de iud. Nec fatebor † ſa-
num eſſe conſilium Inno. in. c. quia plerique de immu. eccleſię. Bal.
in. l. j. C. de teſta. Iaſ. i. l. fina. C. de iuris & fact. nu. xiij. qm̃ ius ſibi ipſe
diceret vigore iudiciorũ neglecto. Et vidi aliquem ſeruitorem furca
ſuſpẽſum cadurci qui à ſuo dño quicq̃ pro ſuo (vt aiebat) falario fur-
to aut clam ſuſtulerat, putes igitur vtendum iudicario remedio, com-
peſcendaſq̃ has proprię voluntatis temeritates. ¶ Vndecimo limita
regulam quando reſtitutio eſſet inductiua peccati aut damnum irra-
pabile latura, vt in. c. literas de reſtitu. ſpoliato. extra. vbi non fit reſti-
tutio coniugis, ſi adducantur in promptu matrimonij impedimen-
ta. Intellige non fieri reſtitutionem. vt copula interuenire poſſit. Su-
per alijs tamen que inter coniuges actitãtur putant, aliqui reſtitutio-
ni locum eſſe. c. porro de diuor. tu vide Panor. in. d. c. literas, & in. c.
ſignificaſti de diuort. Ex hac limitatione colligunt Paul. caſtren. &
Iaſ. in. l. ij. C. de edict. diui Adria. tolle. caſtrum ſeu fortalicium reſti-
tui non debere ſpoliato ſi ſpolians de ſuo iure eſt docturus in conti-
21 nenti, facile enim reparari non poſtea poſſet. Ego † iſtud in Francia
non puto verum, quinimo etiam caſtro aliquo ſpoliatus reſtituitur
ante omnia, nec dubitãdum eſt, quin ſpolians ſi tandem ius ſe habere
doceat, per facile illud recuperet. Etenim audacia nulla vel nobilium

tanta tolleratur, quin ſententiæ & arreſta cõtra eos executioni mandẽ
dentur. Quòd ſi aliquando alicuius ea petulantia reperiatur: qui exe
cutoribus reſiſtere auſit, q̃to ſe putat potentiorem tanto durior illi
pena iure quidem optimo indicitur. l. preſbiteri. C. de epiſco. & cler.
glo. in. c. nulli. xix. diſtin. Idq; noſtro princip. per gratum eſſe vide
mus, qui adminiſtratoribus iuſtitiæ rebelles, inobedientes, ſine dele
tu aut perſonarum acceptione cohiberi ac puniri mirum in modum
ex optat, in quo ſanè reipub. ſuæ neruus conſiſtit firmiſsimus. Et ob
eam cauſam arreſta ſepiſsime manu forti executioni mandantur. l.
qui reſtituere in princip. ff. de rei vendic. ¶ Duodecimo regula limi
tabitur quãdo ſpoliato obijceretur exceptio inhabilitans perſonam
agentis per quam ſcilicet deneganda eſſet actori audientia glo. eſt ſo
lennis in. c. in nomine domini. xxiij. diſtinc. in verb. audientia. Innoc.
in. c. cum noſtris de conceſsio. prebend. not. in. c. ex inſinuatione de
procu. extra. Inter alia quę per. d. glo. c. in nomine domini ponuntur,
exemplum excõmunicationis eſt ſingulariter notandum. Si itaq; † 22
ſpoliatus ſit excõmunicatus non eſt audiendus etiam reſtitutionem
petens ablatorum. c. cum inter. c. exceptionem. extra. de exceptio. ſi
cut nec iudicẽ excõmunicatione innodatũ canonica iura pmittunt
c. ad probandum. extra. de ſenten. & re iudic. Quod ego arbitror † 23
eſſe ſeruandum in curijs temporalibus Francię, in quibus iuris cano
nici auctoritas diligenter (ſi ordinem preſertim iudiciarium ſpectes)
obſeruatur. Ioh. Fab. tamen olim cancellarius Franciæ dicit (quod
vtinam tacuiſſet) q; in curijs laicalibus non vitabant nec repelleban
tur excommunicati. ita inquit in. §. quod ſi tutor inſtitut. de cura
to. quod poſtea permulti & iudices & ſcribentes regnicolæ ſunt ſe
cuti tollerantes & iudices excommunicatos, & actores. Id nihilo
minus amplius ferẽdum non concedam. Teterrimam enim peſtem
id reipublicę chriſtianæ ad tuliſſe nemo non videt, & ſi penitẽtiã nõ
egerint, qui huiuſmodi introductiones (quibus cenſurę & claues ecc
leſiæ contẽnũtur) inſtituũt, non ſecum feliciter actum fuiſſe puto.
Si enim ſeruus nec iudex nec actor, eſſe poſsit. l. vix. l. cum pretor. ff.
de iudi. quõ excõmunicatus ſeruus ſathanę. c. aplice. xxiiij. queſt. v.
in iudicio erit? Iſtud mehercle affirmare auſim cõplures reip. modera
tores q̃ iſthæc conniuent, in varias iuſto dei iudicio erũnas incidere.
Cauete igitur vos auditores amantiſsimi, ſi quando ad principatũ la
tus acceſſeritis. (accederis autem annuẽte deo, credite) ne ſimilia per
mitti vnq̃ cõſulatis, ſed ante omnia dei optimi maximi & eccl'ię ſuę

ſanctę honorem rebus cũctis anteponatis, ſic fiet vt veſtro recto cõſilio monarchia feliciſsimè regatur, ſed pergam⁹. Noſtra hæc vltima limitiatio quę vult excõmunicatum ſup expoliatione non audiri. Intelligitũr primo niſi ſua vxore eũ proponas ſpoliatum. glo.in.c. qm̃ in verb.vxores.xj.queſt.iij. Fel.i.c.dilectus.j.nu. xj, quem vide alias quaſdam adferentem reſtrictiones. Secũdo intelligitur quando ſpoliator eſſet de fuga ſuſpectus. Panor.in.c.cum inter de exceptio. Tertio arbitror non repellendum excõmunicatum à petenda reſtitutione ſi ſpoliator pretextu excõmunicationis motus violentiam intulerit, quod ſcilicet putet ſe deinde ab excõmunicato conueniri non poſſe. Tunc em̃ excõmunicatus deffenſor potius ꝙ actor, mihi videtur, permultiſq; incentiuum delinquendi al's tribueretur. Quarto hãc vltimam limitationem, immo verius ferè omnes ſuperiores, intelligas,

24 niſi ſpoliatio fieret † pendente iudicio, quod indubie in excommunicatum intentari poteſt. c. intelleximus. extra de iudi. Tum enim vt actentatoria facile repararetur.l.ſi conſtiterit. C. finum regundo, fit enim non ſpoliato tantum, ſed & iudici iniurię plurimum.c.i.in fine de appella.in.vj. perpulchre oſtendit hæc Aufre.in decif. cap. Tholoſane deciſ.xv.

25 ¶ TERTIA Concluſio Bart.eſt. Sententia † abſolutoria in petitorio lata non parit exceptionẽ rei iudicatæ in poſſeſſorio retinendæ ſi actor iuſtam poſſeſſionem habuerit, tex.eſt hic ſecundum primam lecturam.glo.in.l.ſi de eo.§.finali.ꝟ eodem vbi Bart.& Ange. Fallit qñ eſſet paritas probationũ ſuper poſſeſſione vt.ſ.diximus, tenent hanc Cy.& alij.in.l.j.C.vti poſſide, hanc ſequitur Iaſ.hic. Contrarium arbitrat̃ verius Alex.ab Imol.hic dicens Bart. contra etiam tenuiſſe in.l.ſi coloni de agri.& cenſi.lib.xj. hæc videtur cõmunior opinio. Sic fit vt in permultis noſtrę materię articulis ingens controuerſia reperiatur. Nos etiam hoc loco rationes & fundamẽta diſcutiemus. Et pro concluſione Bart.facit hic tex.& glo.in.d.l.ſi de eo ꝟ.eodẽ. ¶ Secundo nõ debet licere reo, q fuit abſolutus turbare actorem qui eſſe iuſtus poſſeſſor poteſt, etiam ſi reus ſit dominus.l.j.verſ. fieri etem̃.ꝟ.vti poſside, nihil mirum ſi debeat de iuſtitia poſſeſsionis adhuc diſputari. ¶ Tertio facit tex.i.l,& an eandem.§.fina.ꝟ.de exceptio.rei iudica, vbi qui fuit abſolutus in poſſeſſorio conueniri põt n petitorio, ita fit vt qui in petitorio ſuccubuerit, conueniri poſſe videatur in poſſeſſorio, cũ diuerſitatis nulla ſit ratio,l.à titio.ff.de verb. oblig. ¶ Quarto accedat text,i.l.cũ queritur.ff.de exceptio.rei iudi.

vbi rei iudicatę exceptio non competit, niſi de eadem re agatur, Sed quòd dñium & poſſeſsio diuerſa ſint, ſatis in.j.concluſione diximus. ¶ Quinto, text.in.l.ſi mater.§.ſi quis iter, vbi qui ſuccubuit in ſeruitute itineris, nō impeditur agere de ſeruitute actus, & ſi interſe differre non videātur, niſi tanq̃ plus & minus, quę ſpecificam differētiam non faciunt, l.fina.ff. de fundo.inſtruc.multo igitur minus in propoſito actor impediri debet. ¶ Sexto huc accedat tex.in.l.j. in fine.C. ſi per vim vel alio modo, vbi nec domino licet poſſeſsionem turbare, Ideoq; actor de turba merito conqueri poterit, dū reus iudicū auctoritate neglecta turbam infere non veretur.

¶ Ad contrariam opinionem; primo, adducitur vrgentiſsima ratio. Abſolutoria lata in petitorio obeſt poſſeſsorio recuperandę, vt icōm communem ſupra deductum affirmant, longe fortius ergo in poſſeſſorio retinendę, quòd fauorabilior ſit re ſpoliatus, quàm in poſſeſsione rei turbatus.l.ſi qs in tātā.C.vñ vi.Corroboratur ratio quòd magis delinquat ſpolians quàm turbans.l.meminerit.C.vnde vi. ¶ Secundo vehementer obeſt opinioni Bart. quòd exceptio clandeſtinitatis & precarij allegatur contra agentem vti poſsideris l.j.in fine.ff. vti poſſide, ergo exceptio ſentētiæ quia res manifeſtior eſt. Hæc duo fundamēta facile dilui poſſunt. Tu tamen reſolue ſic. ¶ Primo qñq; reus in petitorio abſoluitur, quia actor nihil de dominio probauit, & tum Bart. concluſio vera eſt, non enim eò reus eſt declaratus dominus.l.ſed ſi poſſeſſori.ff. de iureiurā. Ideo actor iuſte poſsidere poteſt. Secūdo, qñq; in petitorio reus abſoluitur quia ipſe ſe dominum eſſe docuit actor tamen cauſſam poſſeſsionis ſibi competere narrat, quæ ſimul aduerſarij dominiū cōpatitur, vt potè quia dicit ſe vſufructuarium, vſuarium, emphiteotam &c. Et item actor ſuper remedio retinendæ audiri debet. Tertio, quandoq; poſt latam ſententiam reus turbat actorem, & rurſus poſſeſſorium retinēdæ inſtitui poteſt, quid enim ſi de nouo & dominium, & poſſeſsionē queſiuit. Et his tribus caſibus opinio Bart. & ſequaciū ſanior eſt, quoniam poſſeſsio iuſta quidem eſſe poteſt, vt Bart. expreſsit, Alio autem quouis caſu contrariam ſententiam arbitror veriorem per eorum rationes.

¶ QVARTA Concluſio ſententia † abſolutoria ſuper petitorio non parit exceptionem rei iudic. in poſſeſsorio adipiſcendę, quoniam hęc nihil commune habent per hunc.§. Fallit quādo duo ſimul interueniunt, & q abſolutus reus fuerit quia dominum ſeſe oſtēdit, & quòd de ea ſententia incontinenti doceatur, glo.in.l.ſi de vi. Alte- 26

m

ro igitur deficiente, quòd reus probauit ſe dominũ, ſed non docet de
ſententia in promptu, Aut de ſentẽtia docet, Sed abſolutus fuit quia
actor non probauit, locum habet concluſio noſtra, vt actor non impe
diatur interdicto adipiſcendę vti. Hæc concluſio cõmuniter à docto
ribus recipitur. Fabius tamen hic putat oppoſitũ teneri poſſe. Ideoq;
adducã perſuaſiones hinc inde. Pro concluſione facit, quia licet reus
ſit abſolutus non tamen hinc illi ius competere deprehenditur. l. ſi in-
ter. ff. de exceptio. rei iudi. Ideo nouo iudicio cõuenietur. ¶ Preterea
in poſſeſſorijs non obijcitur regula dolo facis. glo. in ea. l. dolo. ff. de
exceptio. doli. glo. in. l. vnica. C. quor. legat. tex. in. l. ij. C. de edict. di-
ui Adria. Ideo non repelletur is à quo tandem res peti poſſet. ¶ Ter-
tio adducitur tex. in. l. iij. §. cauſſæ de carbonia. ff. vbi poſſeſſio datur,
niſi incontinenti de iuris non competentis exceptione doceatur. Sic
adipiſcendæ agitur niſi incontinenti &c.
¶ Contra concluſionem q sine diſtinctione actor audiendus ſit ſu-
per interdicto adipiſcendæ. Primo text. in. l. finali. C. quorũ. bono.
ibi omnibus fruſtrationibus amputatis hoc eſt omnibus exceptioni
bus. l. in fideicommiſſ. §. final. ſupra de vſur. & text. loquitur indiſtin
cte, ergo. l. de precio. ff. de public. in rem. Secundo text. in. l. j. §. j. ff.
quor. lega. vti per remedium adipiſcendę legata redeunt ad heredes
licet eorum dominium in legatarios tranſlatum eſſet. l. à ticio. ff. de
fur. Tertio tex. in. l. ij. C. de edic. diui Adri. vbi exceptio nullitatis te
ſta. nõ impedit miſsionẽ. ¶ Tu non recedas à cõmuni, & ſolutionẽ
contrariorum à Bart. ibi percipito. Quòd autem dictum ſit ſupra in
ratione huius concluſionis regulam dolo facis † non allegari in poſ-
ſeſſorijs non erit alienum. de hac regula pauca ſubijcere. Et in primis
27 in iudicio petitorio locũ habet per eam. l. dolo facis. de exceptio. doli.
glo. in. l. j. §. ſi à me. ff. de vi & vi arma. tex. in. l. qui ſic infra de ſolutio.
Limita in caſu. l. ſi quis conductionis titulo. C. de loca. Limitta item
quando actor eſſet alteri tertio reſtituturus. l. ſi rem. §. is quoq;. ff. de
pigno. actio. In iudicio poſſeſſorio recuperandæ locum non habet. l.
ſi quis ad ſe fundum. C. de vi public. l. ſi coloni de agric. & cenſi. li. xj.
& ſupra in. ij. concluſione dixi. In iudicicio retinendæ etiam locum
non habet vt in tertia concluſione dicebamus. In remedio adipiſcen
dæ locum habet regula illa, ſi de iure excipiendi incontinenti do-
ceatur, vt hac concluſione, intellige niſi actor retenturus quid fuerit,
vt in interdicto quorum legatorum, in quo hæres quartam. l. falci-

dixe retinere deinde poſſet, ſic fit vt dolo non faciat hæres, etiam re-
ſtituturus legatum. Quæ autem ſit differentiæ ratio inter remedi-
um retinendæ, vt dolo nõ faciat, & remediũ adipiſcendæ: vt dolo fa-
ciat actor. Dic quòd interdictum retinendæ innititur ſoli poſſeſſio-
ni nullo etiam iure deducto. Sed adipiſcendæ, ius querendæ poſſeſ-
ſionis requirit, cui iuris exceptio facilius pugnare poſſe intelligitur.
¶ Quinta & vltima concluſio. Bart. eſt in caſu contrario. Sententia 2
† abſolutoria lata in poſſeſſorio non nocet agere volenti in petito-
rio. l. & an eandem. §. finali. ff. de exceptio. rei iudi. Fallit quando poſ-
ſeſſorium habet cauſam proprietatis annexam. d. l. ſecunda. §. quæ-
dam de interdictis. Super hac concluſione Alexan. Iaſ. & moderni
mouent duas difficultates. Prima circa text. in. d. l. & an eadem. §. fi-
nali qui nihil mentionis facit de ſententia abſolutoria, ſuper eo ta-
men text. Bart. concluſionem ponit. Secunda difficultas eſt ſuper li-
mitatione Bart. dum ait in interdicto habente cauſſam proprietatis
annexam parari exceptionem rei iudicatæ ſuper petitorio, nam in
contrarium eſt text. in. l. ſi quis ante. ff. de exceptio. vbi abſolutoria
lata ſuper actione confeſſoria non nocet in rei vendicatione, tamen
in ea confeſſoria deducebatur dominium. l. ij. §. pomponius ibi de iu-
re ideſt confeſoria actione. Licet ergo in interdicto habente cauſſam
proprietatis fiat mentio de iure, id non debet impedire petitorium.
Tertio ego induco communem obſeruantiam, & vſum quottidia-
num (de quo argumentum aſſumi poſſe dicit text in. l. certi condi-
ctio. §. ſi nummos ibi. cum quottidie. ff. ſi certum petatur) quòd ab-
ſolutoria in poſſeſſorio beneficiorum non impedit quominus ſup-
petitorio coram iudice ſpirituali cognoſcatur. Hæc tria tamen non
me mouent vt à Bart. ſententia depellar. Primum enim eſt fragi-
le fundamentum, quia licet text. in eodẽ. §. finali. non faciat mentio-
nem de ſententia abſolutoria. glo. tamen ſubaudit. (& ſuccubuerit)
idem in. l. ſi à te eodem titulo, nec eſt expoſitio hæc aliena. quoniam
† ex rubrica colligitur. l. imperatores. ff. de in diẽ. adiectione. glo. in. l. 25
final. in princip. in verb. poſſe. de condict. indebiti.
¶ Ad ſecundum puto paucis verbis ſatiſfaciendum, quòd in ea. l. ſi
quis ante, dominium in confeſſoria non conſiderabatur reſpectu rei
principaliter, ſed ius ſeruitutis. At qui in interdicto habente cauſam
proprietatis annexam dominium, & ius totum principaliter conſi-
deratur. l. j. §. finali. de aqua quotidi. & eſtiua. l. iiij. §. hoc autem. ff. de
itinere actuꝗ priuat.

¶ Ad tertium eam eſſe obſeruationem quotidianã negare nõ poſ‑ſumus. Sed remediũ poſſeſſoriũ in beneficialibus non habet omni‑no cauſſam proprietatis annexã, ſed quaſi proprietatis, vt in interdi‑cto de libe.exhib.ſupra dixi. Sic ius ſiue dominiũ beneficiato cõpe‑tens eſt incidenter propoſitum vt ſupra dixi. Vide itaq; qua via poſ‑ſis & quidẽ ęquiſsimẽ cõem opinionem tueri. ¶ Expeditam habes prioris intellectus hoc eſt prioris ſolutionis declarationẽ, vt ſcilicet nõ fiat hic petitorij & poſſeſſorij cumulatio, quoniã in petitorio ab ſolutoria ſententia interuenerat, quę lectio etiam ſi per multa & eã quidẽ vtiliſsima contineat, non tamen recipitur à Bar.nec ab alijs in terpretibus. Primo quia eſt diuinatiua ergo & c.l.fi. C. de contrahẽ. emptio. Accedat ꝙ hęc diuinatio eſt contra tex.qui dicit (vendicare cœpit) nondũ ergo perfectum erat petitorium. Obijci tamẽ poſſe vi detur.ꝙ tex.in fi. innuat petitorium fuiſſe finitũ dum ait.in fine (ven‑dicauit) quod eſt verbum preteriti perfecti.l.ſi pro fundo.in fi. C.de tranſact. Timore huius obiectiõis do. Rube.ex Aulo gelio perqui ſiuit nouũ quendam intellectum ad.§.noſtrum vt ſcilicet textus ve‑lit (vendicauit) ideſt ſe dominũ aſſeruit, & vẽdicare rem exponit aſ‑ſere rem ſuã eſſe, nõ dicit an ea aſſertio in iudicio fieri debeat, an ex‑tra iudicium facta intelligarur. Ideoq;, quia aſſertionem practici vo cant petitionis traditę aſſeuerationem & affirmationẽ arbitror ver‑bum vendicauit exponẽdum, hoc eſt rei vendicationem propoſuit. iurecõſultus ſic accipit in.l.cum fundum.§.fi.ſ.de vi & vi ar. Idq; eo maximẽ dignoſcitur, quoniã ſi cõtendas pertinaciter verbum vendi cauit finẽ iudicij petitorij ſignificare, neceſſarium eſſet actorem ob tinuiſſe, quod longe magis noſtrę huic lectioni repugnaret, quæ vo‑lebat rem fuiſſe abſolutum, inſuper ſi actor vendicaſſet, ſicq; in peti‑torio obtinuiſſet, fruſtra deinceps poſſeſſorio fuiſſet vſus.l.qui reſti tuere.ſ. de rei vendi.l.officium.ſ. eo. Hactenus de prima lectura.

¶ SECVNDA lectura, glo. & doctorũ eſt, vt reſondeatur con‑trario propoſito de.l.ordinarij iuris.de.l.icerti.iuris.de inte-dic. C.ꝙ in noſtro tex.non fiat petitorij & poſſeſſorij cumulatio, nec concur‑ſus, quoniam petitorio ſemel inſtituto renunciatum expreſſe fuerit.

¶ Contra hũc ſecundũ intellectũ Bar. duo fundamenta facit, quorũ primũ eſt reſũptio principalis contrarij de.l. ordinarij. & de.l.incerti Sol. ergo quòd non fiat cumulatio ſeu cõcurſus, qm̃ primũ nẽpe pe‑titoriũ, eſt ꝑ renunciationẽ expreſſum extinctũ. ¶ Secũdum funda‑mẽtum eſt replica cõtra hãc ſecundã principalẽ ſolutionẽ, quod imo

ſcilicet renunciatio petitorij fieri non poſsit,qm̄ actor cogitur in litē cępta pciſtere & ad finē vſq; pſequi auctē.qui ſemel.C.quo mod.& qñ iud.Soluit Bar.aut actor vult deſiſtere hoc eſt in cauſa nō ꝓcedere ideſt tenere defenſorem in ſuſpēſo & nō pōt vt in ea auctē.qui ſemel.Aut vult deſiſtere hoc eſt liti in totū renunciare & reū in ꝓceſsu nō ãplius retinere,& pōt.l.poſtq̃ liti.C.de pact.ſic intelligitur hæc ſecunda lectura & ſecunda principalis contrarij ſolutio.Moderni ꝓbant hãc replicæ diſſolutionem.cui etiã cōueniunt quędã q̄ ſupiore loco notaui.Pro declaratione iſtius intellectus ſecundi Bart.mouet duo dubia,quorū ſolutionibus ego etiã ĩpellor alias vt cūq; neceſſarias dubitatiões exponere.¶ Primo q̄rit Bart.† an ex renunciatiõe 30
per actorem facta queratur reo dominium rei ſuper qua cōtenditur. Nec putes inutilē fore eius deciſionē,qm̄ facilè intelligemus an ꝓducta actoris renūciatione ꝓbetur dominiū cōpetēs reo.Et em̄ ſi teneamus dominiū reo acquiri renūciatione ſatis erit hanc renunciationē ꝓbare,dū ei allegatio,& ꝓbatio dominij prodeſſe intelligeť.Si contrariū verius dicimus,nihil prorſus ꝓderit renunciationē actoris deducere(Et videť)Bar.primo deducit rationes ꝓ affirmatiua (q; ſic) quòd dominiū quærať ex renūciatione p eã.l.poſtq̃ liti.& p glo.ibi à Bar.receptã quæ vult,quòd in dubio actor renunciãs videť renunciare(liber tuus eſt corruptus lege ſic videť renunciare inſtantiæ liti & iuri,quòd habet)Ideoq; videtur renunciare dominio,quòd in cōſequentiã reo acquiri debet,in cuius fauorem renunciatio facta eſt. Contrarium putat Bar.verius,quòd ſcilicet nō quęrať dominiū reo ex renunciatione actoris p.l.ſi pro fundo.C.de tranſactio.ſic inducendo,quando fit tranſactio actor renunciat iudicio,actor tranſit & recedit ab actione,tamen per hoc non tranſit à dominio,nō tranſferť in reum dominiū fundi pœnes reum relicti,notat.glo.i.l.penult.C.de vſuc.pro empt.facit.l.exceptio.ff.de exceptio.rei iudi.& glo.ibi. Hęc Bart.breuis diſputatio induxit modernos vt diligentius cogitarent,colliguntq; ex verb.Bart.cōplura dicta.Primo dicunt glo.& Bart.voluiſſe eum q renūciauit petitorio renūciare liti & iuri,quod putãt falſum dicētes inſtãtię tm̄ renūciatū fuiſſe.c.for⁹ de verb.ſign. extra glo.rubri.de iudi.clemē.j.de cauſſ.poſſeſ.Ego puto Bart.optime locutū,qui nō de renūciatio de iudicij (vt ipſi capiunt) ſed remedij petitorij loqtur,quod realē actionē eſſe.ſ.diximꝰ,eſt ergo eorū ratio peccãs p fallaciã ęquiuocationis termini (iudiciū) quod pmultas habet acceptiones.glo.in.§.preterea.inſtit.qui teſtamen.facere poſſ.

Diceptatur etiam per eos, an. l. ſi pro fundo. per Bar. allegata eius deciſionem probes, cui diu nõ incumbas oportet, quòd per multis alijs rationibus eius concluſio defendatur.

¶ Diſputandum itaq; eſt an renuncians petitorio remedio transferat dominium in reũ, & diſputationis huius vtilitatẽ adfert Bart. vt ſtatim declaraui ex qua moderni colligunt Bar. voluiſse facta renũciatione de petitorio remedio poſse dominij exceptionẽ omni poſſeſſorio obijci, ſuper quo mirũ in modum vacillãt putãtes ex hac renũciatione elici quẽdam conſenſum & confeſsionem magis preiudiciabilem, quã ſit ſententia abſolutoria, quod ego non proſequor, quia hæc renunciatio petitorij fit, vt actori licuerit redire ad poſseſſorium de qua hic tex. loquitur. Ideoq; arbitror eos perperam mentem Bar. percepiſse. Quoniam Bart. ſimpliciter dicit, ex ſolutione huius articuli vtilitatem eſſe, quòd facile erit reſpondere difficultati quæ vertitur in eo, an poſſeſsorio remedio obijci poſsit exceptio dominij, nam ſi dicamus dominium fuiſse tranſlatum, dicendum erit conſequenter tum allegari poſſe renũciationem, vbi exceptio dominij adduci poteſt. Sed quod propterea Bart. velit omni poſſeſsorio obijci poſſe, nequaq;; quoniam fruſtra in hoc ſecundo principali intellectu laboraremus. Videamus omnibus alijs fruſtratorijs omiſſis, an renuncians iudicio ideſt remedio petitorio trãſferat dominium rei cõtentioſæ in reum deffendentem, cui renunciatio fit.

31 ¶ Pro opinione Bart. quòd † non, facit, quòd renuncians petitorio id ſolum efficit vt declaret ſe ius reale perſequi nolle, ſaltim vt declaret ius ſibi non competere. l. ſi maritus. §. ſi negauerunt. ff. de adulter. tex. in. l. ſi aduerſarij. C. de fide inſtru. ¶ Preterea actus agentium non operatur vltra eorum intentionem. l. non omnis. §. ſi certum pet. ſed renunciantis intentio eſt ãlite petitoria deſiſtere at animus nullus dominium transferendi intelligi poteſt, nec ad hoc agitur. ¶ Tertio conſiderandum eſt renunciationem eſſe actum priuatiuum & abnegatiuum. l. qui ſuperſtitis. de acquirend. heredit. cum ſimilibus, qui actus poſitiui vim habere non poteſt. notat. Bald. in. l. qui habebat. ff. de vulga. ¶ Quarto, tex. in. l. ſi te. C. de ingenuis, vbi liti renũciãs non fatetur aduerſarium ius habere, ea potiſſimum ratione, quòd eorũ neutri multoties ius in re contentioſa competere contingit.

32 ¶ Aduerſum Bart. opinionem † quæ eſt cõmunis ſecũdum Alex. & Iaſ. Primo facit glo. in. d. l. poſtq; liti. per Bart. adducta. Secundo renuncians conſequenti renunciat antecedenti. l. illud. ff. de acquirẽ.

hered. Sed rei vindicatio conſequens eſt ad dominium.l.in rem.ff.de rei vendica. Dicendum eſt ergo renunciationem actionis realis preſupponere dominij renunciationem, quæ cum facta fuerit fauore rei in reum id dominium trãſferri neceſſe eſt. ¶ Tertiò, dominiũ eſt cauſa formalis actionis realis.d.l.in rem.notat. in.l.j.C. de aliena.iudic, mutan.c.examinata.de iudic. Qui ergo receſſit ab effectu, hoc eſt ab actione recedere intelligitur à cauſſa, quia vno ceſſante alterum ceſſare neceſſum eſt.c.cum ceſſante de appellatio. ¶ Quarto licet dominium alicuius rei in alterum non trãſferatur, niſi per traditionem l.traditionibus.C. de pactis. ea tamen traditio non eſt neceſſaria, ſi res penes eum fuerit, in quem dominij tranſlatio fiat.l.qua ratione.§. interdum.ff.titul.j.§.interdum.inſtitu. & rerum diuiſio. ¶ Quinto, priuatio vnius eſt alterius excluſio.l.cum pretor.ff.de iudi.c. nonne. extra de preſumptio. & cum actor priuetur ſuo iure per renunciationem, id idem ius ad reum transferatur, oportet.

¶ Sexto, adducitur tex.in.l.eius.ff.de rei vendicatio. vbi dominium rei contenſioſæ tranſfertur in deffenſorẽ, ſi deſiſtat ab actione.

¶ NON ſunt hæc fundamẽta tam vrgẽtia quibus reſpondere facile quis non poſſit. ideoq; communem duco nõ omittẽdã opinionẽ.

¶ Ad glo.in.ea.l.poſtq; liti. Bart. reſpondet dicens eſſe notandum, quòd duplex ſit ius, vnum vocatur dominiũ, alterũ vocatur actio realis, q̃ cauſatur à dominio. Et dũ glo. illa dicit renũciãs liti renunciat inſtãtię & iuri, iuri inq; hoc eſt actioni reali, vſq; adeò q ſi actor ſic renunciãs velit rurſus eam intentare. repelletur exceptione pacti, ſi preſens, aut doli ſi abſens reus fuerit, per ea quæ in ea .l. poſtq; liti notantur, & per tex.in.l.non ſolũ.in.ij.§.ſi liberationis.ff.de liber.lega. Sed quod ꝓpterea renuncieẽ iuri ideſt dominio, nequaq; ꝑ rões ſuꝑiores.

¶ Ad ſecundũ ſit ita q renuncians cõſequenti renũciat ãtecedẽti neceſſario, dñiũ tñ nõ eſt neceſſariũ ãñs ad actionẽ realẽ, quid em̃ ſi res ſit penes dñm, nõ ei cõpetit actio realis.l.vna.de alie.iud.mutã. Inſup quando fateremur dominio renunciatum fuiſſe. non ideo transferetur inalterum, Sic fit vt argumentum non militet cnntra concluſionem, non enim quæſtionis eſt.an renuncians liti, renunciet dominio ſed an transferat dominium in reum.

¶ Ad teriũ dico nõ ceſſari à cauſſa hoc eſt dñio, & qñ à dñio ceſſareẽ non bene cõcluditur, quis ceſſat ab effectu, ergo à cauſſa. Sed acõtrario arguẽdũ eſt.d.c.cũ ceſſante. minus etiã cõcludiẽ ceſſatũ eſt à dñio ergo dñiũ in reum tranſlatum eſt, poteſt enim res nullius eorum eſſe.

¶ Ad quartum,etiam ſi dominium ſine traditione in eo caſu trãſfe-
ratur,id verũ quando precedit cauſſa dominij tranſlatiuę,vt in illis iu
ribus dicitur. Atqui in propoſito nihil tranſlatiuæ cauſſæ comperies.
Quintum ſatis leuiter vrget, ſit ita ſanè, ꝙ priuatio vnius ſit alterius
poſitio, at actor dominio minime priuatus eſt, vt ſepe dixi. Preterea
non probatur,quòd vnius rei priuatio ab vno ſit eius rei in alterũ po-
ſitio,preſertim vbi medium ſignari poteſt. Vltimũ minus obeſt, qm̃
in ea.l.eius recepta eſt rei eſtimatio,vnde & mens renũciatis, & cau-
ſa,longe abeſt à noſtra renũciatione petitorij. ¶ Deffenſa eſt hoc mo
33 do cõmunis cõcluſio,quã intellige, Siue †petitorio renũcietur,vt ad
poſſeſsorium actor redire queat, vt hic, ſiue quia actor putat ſe ſuam
intentionem probare non poſſe,ſiue quia lites execratur.l. iiij.§. non
tamen de aliena.iud. mutand.cauſa;nec em̃ preſumo quem ſuum ia-
ctare velle.l.cũ de indebito.ff.de probat. Siue quia dicit ſe nullã per-
ſequendi cauſſam habere,(& hæc renũciandi ratio in dubio preſumi
tur d.l.ſi maritus.§.ſi negauerunt)non eñ in alium quis tranſfert, id
quo ſe carere arbitratur, Siue etiam renunciet quia vult rem habere
pro derelicto, tunc em̃ occupatio tenentis dominiũ querit. §. pro de-
relicto inſt. de rer.diuiſ. Siue in dubio fuerim⁹,quòd cauſa dñij trãſla
tiua nulla proponat̃. ¶ Fallit primo ſi actor dominus fuerit ceſſe-
ritq; omne ius quòd ad eum in ea re pertinere videretur. Bart.in.l.j.ff.
pro emptor. Secundo fallit ſi actor renuncians eſtimationem rei per-
ceperit.d.l.eius.ff.de reivendic.

¶ Occaſione permiſſorum quis dubitare poſſet an renunciatione iu-
ris facta expellatur actor ab actione coram iudice tunc non propoſi-
ta,quia fortaſſe poſtea ſuperuenit. Dicẽdum puto eam renunciatio-
nem non obeſſe.arg.l. qui ſuperſtitis de acquir. hered. Ratio eſt qm̃
licet renunciatio litis ſit iuris & actionis renũciatio. l. litis nomen.ff.
de verb.ſignifi. Tamen eſt renunciatio iuris in concreto coram iudi-
ce ſcilicet ꝓpoſiti. Sic declarat Paul.caſtr.in.l.poſtq̃ liti.C. de pact.
quem vide & modernos etiam ibi,complures alias notabiles deciſio
nes adferentes, non prorſus propoſito noſtro alienas. An autem hic
actor qui renũciauit petitorio, vt poſſeſsorio experiretur, poſsit rur-
ſus,ſi in poſſeſsorio ſuccubuerit,ad petitoriũ redire, arbitror non poſ
ſe, qm̃ ex renunciatione orta fuit reo exceptio actionis realis exclu-
ſiua. Nec poſſes citare.l.& an eandem.§.final. quoniã ibi ante inten-
tatum poſſeſsoriũ non fuerat petitorio renunciatum. Facit,quòd ge-
minata variatio & inconſtãtia non admittatur.l.ſi quis iuſiurandum

C.de reb.credit. ¶ Secundo Bart.quærit.actor renunciat petitorio, vt poſſeſorium proponat † an ſit in expeñ.damnãdus quæ facta ſunt in petitorio. Solue & ex doctrina Specu.& Cy.per Bar.hic citatorũ collige duas concluſiones. Prima,quãdo actor de remedio petitorio tranſit ad poſſeſſoriũ renunciãdo petitorio expreſſe vel tacitè, quòd ſcilicet petitorium & poſſeſſorium non poſſint cumulari, actor in expeñ.condẽnatur. Ponit Specu.in tit.de expeñ.§.ſinautem. Actor enim omittens petitorium oſtendit ſe in eo temere litigaſſe,ergo.l.eũ quem temere.ff.de iud.c.finẽ.extra de dolo & contu. Bart.in.l. edita actio.C.de edendo. Bal.in.l.poſtq̃ liti.C.de pactis. Fallit concluſio hæc qñ actor iuſtã cauſam litigandi ad renunciationẽ vſq; haberet. l.qui ſolidum.§.etiam.ff.de lega.ij.ſic limitant Ange.& Fab.hic. 34
¶ Altera concluſio, quando petitorio intentato licitum eſt etiã poſſeſſorio vti,& cumulatio fieri tolleratur,tum agens poſſeſſorio non condẽnatur in expeñ.Sed in finalibus reſeruantur, Cy.in.l.incerti iuris.C.de interdic.Ioan.and.& Panor.in.c.paſtoralis.Si enim lex permittat poſſeſſorium cumulare,actor legis † auctoritate excuſatur.l. 35
gracus.C.de adulte.nec debuit decipi actor legis beneficio. glo.in.l. exigiendi.C.de procura.Et qui legis auctoritate peccat non punitur c.qui peccat.xxiij.q.iiij.In his duabus concluſionibus clare colligitur,quid in hac expeñ.difficultate ſit iudicãdũ,licet do.rub.hic quoſdam caſus ſatis inutiliter multiplicitet. Non erit tamen omnino alienum huc adducere cauſſas quibus † in expeñ. condennatio fieri ſoleat.Primo ergo condennatur quis in expeñ.ſi temere litigauerit:vt 36
hic &.d.l.eum quẽ temere. Secundo quando à lite deſiſtit.l.deſiſtiſse ff.de iudi.Tertio ad cauſam retardati; proceſſus quis in expeñ.cõdẽnatur.l.penul.C.de fructib.& lit.expeñ.Quarto ratione cõtumaciæ l.ſanximus.C.de iudic. Et licet ſecunda vocatione compareat.aut in principali bonam cauſam foueat.ab his contumacialibus expeñ. nõ liberabitur glo.in.c.j.de dolo & cõtuma.in.vj. Quinto condẽnatur in expeñ. is qui libellum ſuum aut mutare aut emẽdare cepit.l. edita actio.C.de edẽ.Sexto & vltimo quãdo in principali cauſa quis ſuccubuit,per regulam,victus victori.&.l.properandũ.§.ſinautem alterutra.C.de iudi.vbi do.Iaſ.(vt ſolet)pleniſſimè,& notabiliter regulã illam eſt interpretatus. ¶ Habes quid de hac ſecũda lectura doctores cenſeant,quæ licet in ſe vera ſit,non tamen recipitur,eodem enim morbo laborat,quo ſuperior,nam diuinat.quòd renũciatio facta ſit,. Tu iuuenis intellige eas eſſe † diuinatiuas interpretationes, quando 37

aliquid de facto ſuppletur de quo legiſlator nihil dixerit. quæ inter-
pretationes non iniuria repelluntur, quoniam ſi liceret paſſim facto
adiumgere, nulla eſſet iuris deciſio quæ non cauillaretur, quòd ex fa
cto oriatur ius. l. ſi ex plagijs. §. inclino. ff. ad. l. acquil. Et ad mutatio-
nem facti, immouerius eius circunſtantiæ ſepiſsimè deciſio iuris im-
mutatur. ſic fit, vt factum coram nobis propoſitum eiuſq; circunſtan
tiæ omnes diligen ter ſint conſiderandæ.

¶ Tertia igit̃ huius. §. lectura ſiue tertia ſolutio aſsignatur ad cõtra-
riũ de. l. ordinarij iuris, & de. l. incerti iuris. quibus prohibetur cõcur
ſus petitorij ei poſſeſsorij vt hic non ſit concurſus. Nam quando pri-
mo actũ eſt reiuendicatione, & poſtea intentatum fuit poſſeſſorium
tacite renũciatũ eſt petitorio prius intentato. Et quòd hæc tacita re-
nunciatio facta fuerit gloſ. probat hic ſequenti ratione. Ei qui poſ-
ſidet non datur realis actio. §. æque. verſ. ei verò inſti. de actio. l. j. §. in
terdictum auctẽ. ff. vti poſſidet. Sed qui agit interdicto retinendæ di-
cit ſe poſſidere. d. §. interdictum, ergo agens eo interdicto actionẽ re-
alẽ ſibi nõ cõpetere fatetur, quod nihil aliud eſt, q̃ actioni reali, & pe-
titorio renunciare tex. in arg. in. l. poſt diem. ff. de. l. cõmiſſo. l. cõmiſ-
ſorie. C. de pactis inter empto. & vend. Sup hac tertia lectura nos in
primis declarabimus qd Bar. placuerit, poſtea ſubiungetur, quid mo
dernioribus de hac re viſũ fuerit. ¶ Bar. primo q̃rit de veritate huius
lectionis, an ſcilicet qui poſſeſſoriũ † intentarit intelligatur renũcia-
38 re petitorio prius intẽtato. Ad ſolutionẽ cuius duo caſus cõſiderant
Primus, qñ actor poſſeſſorio agere cœpit, reus confeſſus eſt actorem
poſſeſſorem, quod fieri etiam ſolet, qñ reus acceptat libellum actoris
& illum implicat pro ſe, Et hoc idem priore caſu eſt affirmatiua con-
cluſio, vt. ſ. p actorẽ petitorio fuerit renunciatum. per hanc noſtrã ter
tiam lecturam, cui accedit gloſſæ magnæ ratio, quam ſtatim deduxi
mus. d. §. æque verſi. ei vero. Præterea facit ſecundũ Bar. quòd actor
habet quod petit, ideo reus eſt abſoluendus. §. fina. inſti. de perpet. &
tempora actio. l. quotiens. ff. de ſolutioni. Cum ergo reus abſolui de-
beat nulla actione reali tenebitur. Ideoq; ab actore fuit renuncitum.
Alter eſt caſus, quando negat actorem poſſidere, & negatiue conte-
ſtatur ſuper libello poſſeſſorio, & hoc caſu ſit etiam concluſio ſed ne-
gatiua, vt actor petitorio renunciaſſe non intelligatur, quam Bar. tri
bus cõprobat rationibus. Prima eſt, Aſſertio actoris per reum nega-
ta non poteſt ipſi reo prodeſſe nec ea ſe reus iuuare poteſt, quam niſi

tur im pugnare .c.ex eo. de regu.iur.in.vj. quæſitum. de reiudi.l.is qui contra tab.ff.de vulga.Secunda ratio adijcitur.de.l.cum de inde bito.ff. de probatio. vbi negans ſolutionem perdit preſumptionem ex actis aduerſarij procedentem. Tertia eſt, quòd quis non poſſit mi‐ ti nec ſuam intentionem fundare ex poſitione negata Specul.in titu. de poſitio.§.vni.verſi.ſed ſecundum. Et ſi hunc ſecūdum caſum pro‐ ponas,quòd ſcilicet reus negarit intentionem actoris non procedit noſtra tertia lectura.Colliges tū hinc tertiam concluſſionē. Quando actor intentat petitorium.& deinde venit ad poſſeſſorium ſuper quo conteſtatio negatiue facta eſt non renūciatur petitorio. Sed ſuperſe‐ debitur in eo in euētū poſſeſſorij,cumulari enim non poſſunt, Ideoq; ſi poſtea in poſſeſſorio ſuccumberet redire poſſet ad continuandū pe titoriū, quod pēdebat ſic fit vt vtilitatis plurimū reus ex renūciatiōe actoris aut expſſa aut tacita cōſequat, quod ſcilicet petitoriū omni‐ nō tollatur.Cautus ergo erit aduocatus deffenſoris, dum actor peti‐ torium relinquit ad poſſeſſorium cōuolās, vt actorem interroget an petitorio renunciare malit. aut acceptet libellum poſſeſſorium acto ris vt in prima concluſione ſtatim dicebam. Nam ad petitorium rur‐ ſus redire nequibit. Super his tribus cōcluſſionibus doctores moder‐ ni multa dicūt.eaſq; impugnare nituntur. Et in primis. dicunt primā ſuſtineri nō poſſe minuſq; rationem Bart.valere dum ait finiri peti‐ torium quando reus confitetur, quia actor habet quod petit ideoq; reus abſoluendus eſt ab inſtantia.&c. Iaſon ſic opponit dicens ineptè & male dictum à Bar.fuiſſe, licet enim (inquit) reus confeſſus fuerit actorem poſſeſſorem, & hic actor habeat vnum extremum ſui reme dij poſſeſſorij,non tamen conſtat de turba aduerſarij, quæ neceſſaria eſt.l.j.§.eſt igitur.ff.vti poſſide ſic non eſt verum reum abſolui debere Secundo quòd reus qui confitetur actorem poſſeſſorem eſſe,non de‐ beat abſolui,adducitur doctrina Bart.hoc.§.in prima conbinatione, vbi inquit reum ex ſua confeſſione nō liberari, quandoquidem mul‐ ta poſſeſſioni acceſſoria ſubeſſe poſſunt, quibus reus obnoxius ſit. Tertio vltra doctores adduco dictum Barto.in quarta lectura.§.ver ſiculo(inqt)licet actor poſſeſſoriū inſtituat ex noua poſſeſſione du‐ rat adhuc petitorium propter fructus,partus,& alia quædam, Hic er go eadem ratione petitorium ſupererit. Quarto dicit Bar.reum eſ‐ ſe adſoluendum qui confeſſus eſt actorem poſſidere. Contra imo de‐ bet tūc cōdēnari,quoniam in cōfeſſum nullæ ſunt partes iudicis,niſi

in condēnando.l.j.ꝭ.de confeſ.l.proinde.ij.§.fiñ.ꝭ.ad.l.acquil. Quinto, hęc Bar.concluſio effecit hunc tertium intellectum illuſorium & inutilē, quia anteꝗ̄ tacite petitorio renunciatum ſit ſecundū hanc cōcluſionem oportet reum confiteri actorem poſſeſſorem. At qui confeſsiones in iudicio rariſsimè fiunt. Aduocati enim ſolent dicere cliētulis ſi fatearis perdes cauſſam. ſed non dicunt ſi non fatearis perdes animam.glo.in.c.j.de cōfeſſis in.vj. Seruiret igitur hic intellectus de vēto. Sexto retenta concluſione Bar. vanū eſſet dicere. hoc tertio intellectu concurſum nō fieri, quoniam nullum remedium remanebit, petitorium per renunciationē tacitā finitur, vt hic, poſſeſſorium per confeſsionem deffenſoris.l.poſt rem iudicatam.ff.de re iudic.

¶ His rationibus arbitror vos facilè moueri, ſed non ſunt tales, quibus à Bar. diſtinctione adducamini. ¶ Ad primū fundamentum puto plus ineptitudinis in argumento Iaſ. eſse quam in dicto Bar. vide diligenter, Iaſo. dicit non conſtare de ſecundo extremo ſcilicet de turba, ergo (inquit) non debet abſolui, quaſi verò ſi cōſtaret de vtroꝗ̄ extremo tum reus abſoluendus eſſet. Ego ſanè arbitror tunc reū eſſe indubiè condēnandum, ſi de vtroꝗ̄ extremo actori neceſsario conſtaret. Dic ergo Bar. voluiſse, quando reus cōfitetur actorem poſſeſſorem eſſe, tunc apparet actorem habere quod petit, nempe rem poſſeſſam, reus ergo abſoluendus eſt, (abſoluendus inquā) ab inſtantia petitorij prius intentati, & hoc tandem Iaſ. fatetur. licet eius impugnatio fuerit valde debilis vt ſtatim dixi. Tu adde poſſeſſorium adhuc locum habere reſpectu turbæ, quæ, non obſtante confeſſione rei adhuc fieri poſset, verum eſt tamen actori nullum remedium competere pro re quā ipſe tenet, vt dixi ſupra. in prefatione.j.

¶ Ad ſecundum fateor reum non eſſe omnino abſoluendum preſertim à poſſeſſorio ſiue quoad rē principalem ſiue quoad acceſsiones. Sed in noſtra concluſione dicimus reum abſoluendū ab inſtantia petitorij, vt & Iaſ. in precedenti contrario fatebatur. Replicabit prouectus. ſi abſoluatᷣ reus à petitorio illa abſolutoria pluribus caſibus nocebit in poſſeſſorio, vt ſupra diximus in prima lectura, Nos autem diximus paſſim hunc ad poſſeſſorium admittendum, ergo ſolutio non
39 valet, nec iuuat dicere, ꝙ abſolutoria de qua Bar. ſit abſolutoria † ab obſeruatione iudicij, quæ non parit exceptionem rei iudicatę.l. properandum.§.& ſi quidem. quoniā poſtꝗ̄ renunciatum eſt petitorio, nō poteſt amplius ad ipſum actor redire.l.poſtꝗ̄ liti.C.de pac. Sic ſit vt non ab inſtantia ſolum ſed ab actione reus abſoluendus videatur.

Tu dic hanc eſſe abſolutoriam ab obſeruatione iudicij, quæ eſt in-
terlocutoria.glo.in.l.harum.ff.de accuſa. Paul.de caſt.in.l.exceptio-
nē.nu.v.C.de proba. Et ſi actor à petitorio repellatur non vi ſenten-
tiæ id fit, ſed vi renunciationis tacitæ. ¶ Ad tertium prima fronte di-
cendum videretur (idqꝫ tenēt doct.) in quarta lectura non fuiſſe à pe-
titorio receſſum, quia tempore petitorij intentati actor poſſeſſionem
non habebat. Ideo ei nihil poterat imputari. Sed ibi vltra modernos
iſtud oſtendetur non ſatis ſufficiēs. Dic interim verum eſſe, quòd du-
rabit petitoriū ſuper rebus de quibus per poſſeſſorium iudiciū actor
non ſibi preſpexit, non enim cumulatio † prohiberi poteſt, aut cōtra- 40
rietas deprehēdi remediorum, ſuper diuerſis rebus, nihil enim obſtat
agere petitorio ad fundū, & poſſeſſorio ad vineam vt infra in quarta
lectura dicetur. ¶ Ad quartum fateor ꝙ reus debet ex ſua confeſſio-
ne condēnari in poſſeſſorio, ſed Bar.dicit eum abſoluendum ab inſtā-
tia petitorij, vt dixi in primo contrario. ¶ Ad quintum etiam ſi pro
intellectu requiratur confeſſio rei deffenſoris, nō redditur tamē ob id
hic itellectus inutilis, quia multotiēs litigantes ad boni aduocati per-
ſuaſionem confitentur veritatē, & licet raro id cōtingat apud vafrū
& verſipellē cauſidicū, non id tamen apud vos quum aduocati mu-
nus ſubire velitis, cōperiatur, quęſo, ſed primū de veritate facti à cliē-
tulo veſtro perquiratis diligenter, deinde eam ſequamini & iure def-
fendatis. ¶ Ad ſextum fateare, petitoriū finiri per renunciationem
tacitā. Sed poſſeſſorium adhuc durabit, quoniā licet actor poſſeſſor
ſit, & de eius poſſeſſione rei confeſſione liqueat (qua nulla probatio-
nis melior ſpecies) poteſt tamen in ea poſſeſſione turbari, ſic deffenſa
eſt prima concluſio.

¶ Contra ſecundam. quæ vult ꝙ quando reus negat poſſeſſionem
actori competere, non inducitur tacita renunciatio. Primo oppono.
quia ſequeretur vnum plane abſurdum, nempe ꝙ quando reus fatetꝰ
ius actoris eſſe fortius, tunc erit debilius, & quando putat ius acto-
ris debilius, tum efficacius eſt, Et enim ſi reus fateatur poſſeſſionem
actoris, actor petitorium perdit. Sed ſi neget reus. fortius eſt ius acto-
ris, quoniam vtrumqꝫ remedium habet. quod concedi non poteſt.

¶ Secūdo adducitur dictū Bar.in.l.poſt legatū.§.de his quib.vt in-
dig. Inno.in.c.cū olim de teſtib. & Iaſ.hic.nu.lxxviij. vbi dicunt par-
tem quæ negat poſſeſſionem aduerſarij, non poſſe ſe illa negatiua iu-
uare, tamen iudex officio ſuo poteſt actorem repellere, qui ad petito-
rium rediret. Atqui iudicis factum eſt factum partis.l. ſi ob cauſam

C. de euict. ergo actoris renunciationẽ tacitã reus adducere poterit. Tertio conſidera varietatem duarum cõcluſionum parum prodeſſe quando ſcilicet dicitur aut reus negat, aut confitetur &c. Quoniam aduocati quotidie ita poſitionibus actoris reſpõdent, quathenus pro reo facit, acceptat, quathinus cõtra, nõ acceptat, quæ clauſula eſt val de vtilis ſecundũ Bar. in. l. publia. §. fina. ff. depo. Non recedas tamen his breuibus argumentis à ſecunda concluſione.

¶ Ad primum dic non propterea abſurdum id adduci poſſe, Immo uerò quãdo reus cõfitetur fortius eſt ius actoris, quia non eget actor alia probatione, & dum dicitur, ꝙ actor pernit remedium petitori um, ſit ita, lucratur tamen rem ipſam, quod ei longe melius eſt. l. minus. ſ. de regu. iur.

¶ Ad ſecundum dic, quòd dictum Bar. & aliorum procedit in aliis terminis, quando ſcilicet actor locupletaretur euidenter cum iactura aliena: alias iudex officium ſuum non potenti minime impertitur. l. iiij. §. hoc autem. ſ. de dan. infect. Si aliter dictum Bart. & aliorum in telligas, puto verum non eſſe.

¶ Tertiũ fundamẽtũ modicũ habet robur, quia licet ponat̃ illa clau ſula in libellis ſitq́ꝫ plerũq́ꝫ vtilis. Requirit̃ tamen ꝙ à deffenſore ſiat conteſtatio purè & clarè quod quidam dicunt, cathegoricè, & diſtin ctio Bar. tum locum habebit.

¶ Pro ampliori declaratione huius tertiæ lecturæ quærit Bart. An in tentãs petitoriũ renunciet poſſeſſorio, & diſtinguit notabiliter vt ſolet, cuius diſtinctionem interea vide per te, & enim à me nihil dici poteſt ſuper ea, quoniam hæc eſt materia terciæ concluſionis prin cipalis quam ſupra ex tex. elicui, & quam latiſſime finitis omnibus lecturis pertractabo. Hæc tertia lectura licet in ſe veritatis plurimũ habeat, tamen ſecundum Bar. & alios diuinatiua eſt, quòd tex. hic de ſcientia aut ignorantia mihi mentionis faciat.

¶ QVARTA ergo lectura & principalis ſolutio Illius fortiſſimi cõtrarij de. l. ordinarij iuris eſt, vt fateamur in hoc tex. eſſe cõcurſum. petitorij & poſſeſſorij. Idque tollerari poteſt, quòd poſſeſſorium pro cedat ex poſſeſſione de nouo ſuperueniente. ¶ Contrarietas enim quæ reſultabat ex cumulatione petitorij & poſſeſſorij. Ideo repro batur, quòd eo tempore: quo petitorium fuit inſtitutum, poſſeſſio penes actorem erat, vti intẽtato deinde poſſeſſorio fuit manifeſtum. Sed hoc noſtro caſu non ſic eodem tempore vtrumq́ꝫ competebat.

¶ Contra hanc lecturam & ſolutionem, Barto. ſic opponit, Si reus

ad actorem perueniſſet, debuiſſet reus abſolui.l.ſinautem.§.j. de rei
vendicatio.§.finali.inſtitu.de perpet.& tempor.actio.l.quotiens.ꝭ.de
ſolutionib. Ideo concurſus nullus eſſe potuit, cum petitorium finitũ
eſſet. Solutio Bart.eſt, quòd de reipſa principali reus abſoluatur. Iu-
dicium tamen petitorium durat propter fructus, partus, euictionem
&c.l.vtique.l.ſi à bonefid.ꝭ.de rei vendicatio .l.ſi ſeruus.ꝭ. iudic. ſol.
& adhuc eſt concurſus. Sic deffendi poteſt ſecundum eum, Poteſt
tamen melius reſponderi ſecundum Paul.Caſtren.& Iaſ.quod peti-
torium adhuc duret, vt actor declaretur dominus.l. & ex diuerſo.§.
primo.ꝭ.de rei vendicat.l. ſi antè.§.j.& glo.ſingularis ibi ſecundum
Iaſonem hic cum hac declaratione. Tranſeunt Rube. Fabius & alij
quos omnes arbitror † has lecturas ꝑperã approbaſſe & declaraſſe. 41
¶ Et in primis dum dicunt doctores poſt glo. in hoc quarto intelle-
ctu durari petitoriũ & admitti concurſum, nihil video cur eadẽ oĩno
ratione.in tertia lectura petitoriũ nõ duret cum poſſeſſorio, Nam vt
in hac quarta lectura deffendunt petitorium concurrere cum poſſeſ-
ſorio, quod per petitorium agatur de fructibus & de alijs acceſſioni-
bus ſecundum Bar.aut ſecundum alios, quòd actor petat ſe declara
ri dominum, ita in tertia, quando agebatur poſſeſſorio rei principa-
lis, nihil impedit cur petitorium pro acceſſionibus, aut vt actor de-
claretur dominus, non duret. Idq; ſupra in eadem tertia lectura inge-
nue fatentur. Nec prodeſt dicere rationem differentiæ multam eſſe,
quòd in tertia lectura ſit quod iputet̃ actori, quòd a principio nõ ex-
periat̃ poſſeſſorio.licet poſſeſſionem haberet. Sed in quarta ei nihil
põt iputari cũ poſſeſſiõne careret. Iſtud profecto nõ arguit cumula-
tionẽ.fieri poſſe i hac.iiij.lectura.quia ſi hoc ſufficeret, fruſtra ꝑ Bar.
hic reſtrigit̃ petitoriũ. Ad acceſſiões, aut ꝑ alios ad declarationẽ dñij,
Nõ ergo alterat̃ natura cumulatiõis, quoq; tpe poſſeſſio actori cõpe
tat. Imo fortiori rõne petitorio tacite renũciat̃ ꝑ agẽtẽ ex noua poſſeſ
ſione, vt ſignificet̃, eũ petitorio a principio nõ egiſſe, ſi poſſeſsionẽ ha
buiſſet. Vñ q̃tũ ꝑtinet ad cõcurſum et cumulationẽ petitorij et poſſeſ
ſorij nihil differẽtię eſſe puto iter.iij.&.iiij.lecturã, ꝑcipue qa ꝑ rebus
diuerſis indiſtiicte cumulant̃. vt in.iij.c.pricipali dicet̃, Fac igit̃ duas
cõcluſiões apud me veriſſimas, vna eſt qñ actor itẽrauit petitoriũ ſup
aliqua re, & deinde poſſeſſoriũ, nihil quoad permittendum concur-
ſum reffert, an ex poſſeſſione, a principio, an poſtea cõpetẽte poſſoriũ
iſtituat̃, qñ vbiq; eodẽ modo cõcurſus ipedit̃, & petitorio renũciat̃.
contra quem petitorium erat inſtitutum, amiſiſſet poſſeſſionem, quę

Altera, quando actor intẽtauit petitorium ſuper re, & deinceps poſ-
ſeſſorium, ſiue ex antiqua ſiue ex noua poſſione remanet petitorium
quoad acceſſiones, de quarum poſſeſſione tandem nõ contenditur,
& vt actor dominus declaretur, quoniã id in poſſeſſorio deduci non
poteſt. Non diffiteor tamen differentiam inter has duas lecturas re-
periri. Primo quia facilius in quarto intellectu actor ad intentandũ
poſſeſſorium tolleratur, q̃ in tertio. In tertio enim cum petitoriũ pro
poſuit, cõtẽpſit poſſeſſoriũ, quo vti poterat. In quarto ſecus pro quo
primo facit. c. paſtoralis. de excep. extra. Secundo. l. de etate. §. ex cau
ſa de interrog. actio. Tertio. c. inſinuante. de offi. deleg. Quarto. l. nõ
diſtinguemus. §. cum quidam. de arbitr. Quinto. c. fina. de reſtit. in in
teg. Sexto. l. ab arbitrio. ff. qui ſatiſda. cogã. ¶ Subſequitur ſecunda
differentia, vt in. iij. lectura actor condẽnetur in expẽ. l. edita actio.
C. de edend. In quarta ſecus, quia probabilem mutationis cauſam ha
bet. l. is qui deſtinauit de rei ven. nec temerarius dici poteſt.

¶ Quinta lectura ſiue ſolutio ad. l. ordinarij: ad. l. icerti iuris quę vo-
lunt petitorium & poſſeſſorium non poſſe cumulari eſt, vt dicamus
ea iura prohibere cumulationem, ſi de eadem ſpecie poſſeſſionis aga
tur, Sic q̧ actor experiretur reali actione contra poſſeſſorem natura-
lẽ, & deinde poſſeſſorium retinendæ intentaret dicens ſe naturaliter
poſsidere, eſset enim ipſe ſibi contrarius, & ſe poſſeſſorem & aduer-
ſarium etiam affirmans. Priuſq̃ vltra progrediar, Supponendum eſt
quod in tertia pręfatione dixi, nempe quod ſpecies poſſeſsionis mul-
41 tiplex eſt, corporalis, naturalis, ciuilis, quę an poſſint diuerſis compe-
tere. Pono duas breues † concluſiones. Vna eſt ſicut nõ poſſunt plu
res eſſe domini eiuſdem rei inſolidum eadem ſpecie dominij. l. ſi vt
certo. §. ſi duobus. ff. commod. l. hæreditate. §. pater. ff. de caſtren. pe
cul. Sic nec plures eſſe quęunt eiuſdem rei poſseſſores inſolidum ea
dem poſſeſsionis ſpecie. tex. in. c. licet cauſam. extra de probat. Alte-
ra concluſio. Sicut duo pluresue poſsunt eiuſdem rei inſolidum do-
mini eſse varia ſpecie dominij, vt vnus ſcilicet ſit directus, alter vtilis
ſic & plures diuerſæ rei poſſeſsores eſse diuerſa quidem poſſeſsionis
ſpecie poſsunt. l. & habet. §. cum qui. ff. de precario. not. in. d. c. licet. et
in noſtro quinto intellectu idem reſultat. His itaq; breuiter premiſsis
venio ad oppoſitiones Bart. Quòd imo petitorium & poſſeſsorium
etiam reſpectu diuerſæ poſſeſsionis non cumulentur. Certum eſt (in
quit) per remedium petitoriũ actorem conſequi poſſeſsionẽ. l. officiũ
l. qui reſtituere. ff. de rei vendica. quã etiam actor per remediũ poſſeſ-

ſorium perquirit,quia ſi turbetur in ciuili conſequitur naturalẽ vt in glo.& in.l.clam poſſidere.§.fi.ſupra. Sic fit,vt per vtrũq; idẽ quis con ſequatur. Atqui quando ad eandem rem actori † duo remedia cõpe tunt,altero tantum ex periendum eſt.l. nemo.§. quoties.de regu.iur. 4
Ergo nõ eſt verũ concurſum admitti. Pro ſolutione huius contrarij Bar.citat opinionem Oldra.qui fatebatur nõ admitti cõcurſum hic, non quidẽ quòd prohibeatur pretextu contrarietatis, quæ nulla eſt, poſteaq; de diuerſa ſpecie contenditur. Sed bene impeditur cõcurſus rõne ſimplicitatis.quod per vtrũq; ide con ſequamur.l. huiuſmodi. §.fi.ß.de leg ij.nõ placet Bar.hęc ſolutio qa huius tex.deciſio eẽt ver bis ipoſita,ſic itelligẽdo. Ad verã igit̃ ſolutionẽ huius cõtrarij p̃mit tẽda eſt oppinionũ diuerſitas i eo articulo an duo remedia ex diuerſa cã procedentia poſſint pro eadem re cumulari, Vna eſt gloſſę.in.l. edi ta actio.C. de edẽdo. Dy.in c. nullus.de regu.iur.in.vj.quod ſcilicet cumulari poſſint,& tunc opinio Oldra.eſſet falſa,nec allegari tũ poſ ſet.d.l.nemo.§.quotiens,quoniã ibi duo remedia nõ cumulant̃ quòd oriantur ex eadem cauſsa,ſed hic diuerſam eſse liquet.Nec obeſt etiã tex. in.l.huiuſmodi.§.fina.quem Bar.dicit nihil obſtare ſi recte conſi deretur,quia nec duo remedia permittuntur,vt pote ex eadem cauſſa procedẽtia. Altera eſt opinio Petri & Cy. in.d.l. edita actio, q̃ ſcilicet etiam ex diuerſa cauſsa duo remedia ad idem non competant.& ſecũ dum eam etiam non obeſset contrarium,quoniam hæc duo remedia nempe petitorium & poſſeſſorium non competunt ad idem.Et enim per petitoriũ peto me debere declarari dominũ .l. & ex diuerſo.ß. de rei vendi.ſupra.l.pomponius.§.ſed & ſi quis de procurato. Et licet tã dem veniat poſſeſsio,hoc fit non iure dicti remedij petitorij & actio nis,ſed officio iudicis.l.qui reſtituere.ß. de rei vendi. & poſset iudex id nõ excercere videns actori competere remedium poſſeſsorium.In ſuper quando fertur ſententia † ſuper poſſeſsorio actor declaratur 44
poſſeſsor ciuilis & ei reſtituitur naturalis, quod ipſi actori proderit, vt conſtet vſucapionem non eſſe interuptam vt ait Dy.in.c.ſine poſ ſeſſione.de reg.iur.in.vj.& iſtud non declaratur in petitorio.Quo fit, vt hæc duo iudicia ad diuerſa pertinere intelligantur,& in conſequẽ tiam rationem duplicitatis non obſtare. ¶ Licet hæ ſolutiones Bar. cõmuniter recipiantur. Alex.tamẽ ab Imo.poſt Alb.& quidam mo derni dicũt poſſe deffendi poſſeſsionem in petitorio venire iure actio nis,& in poſſeſſorio officio iudicis, eorum tamen rationes ſatis mihi videntur debiles. Quare non lubet referre,non etiam licet per occupa

ſtones foreſes omnia preſcruptari, Satis ergo erit, ſi neceſsaria vobis adferantur. Supereſt itaq; ſolutiones cõiter recipi, quas Iaſ. hic dicit iungendas & intelligi debere vt licet in vtroq; poſſeſsio naturalis adferatur, in petitorio tamẽ ea principaliter nõ venit conſideranda. Adde quod id attendi debet ad quod principaliter agitur. l. j. §. ſi rogauero. ff. de poſi. l. ſi quis nec. cauſ. §. ſi cer. pet. Adde preterea q in ſententia ſuper his remedijs ferenda, & in executione, plurimum differentię ſit, in ſententia quidẽ Bar. declarauit, in executione petitorij res preciſe eſt reſtituenda, nec ſuccedit obligatio ad intereſſe. glo. in. l. qui reſtituere. §. de rei vendi. Sed in poſſeſsorio admittitur cõdẽnatus ad preſtandum intereſse. l. ſi duo. § fi. & glo. ibi. ſ. vti poſ. Inſup ſi lata ſentẽtia in petitorio res contentioſa perierat, eſtimatur proprietas, Si i poſſeſsorio, fit poſſeſsionis eſtimatio, quæ eſtimationes quidem diuerſæ ſunt. l. ſi mulier. §. qui poſſeſsionem. ff. de eo quod met. cauſſa.

¶ Pro cõplemẽto huius quinti intellectus Bar. quęrit, actor propoſuit petitorium ſimpliciter ad cõſequẽdũ fundũ, & poſtea poſſeſsoriũ ſcilicet retinendæ, ſed ſimpliciter hoc eſt nulla expreſſiõe poſſeſsionis

55 facta in ſpecie, dubium eſt † an videatur poſſeſsorium pponere reſpectu eiuſdem ſpeciei, an reſpectu diuerſarũ poſſeſsionum? Argumentatur Bart. pro tribus opinionibus, Primo q reſpectu eiuſdẽ illa remedia pponanẽ. Scḋo q petitoriũ reſpectu naturalis exiſtẽtis penes deffenſorẽ. l. j. C. de aliena. cau. iud. mutã. poſſeſsoriũ reſpectu ciuilis exiſtẽtis penes actorẽ. Tertio q petitoriũ reſpectu ciuilis exiſtẽtis penes ipſũ reũ, & poſſeſsoriũ reſpectu naturalis exiſtẽtis penes actorẽ. ¶ Primũ pbaẽ, qa poſſeſsio ſimpliciter, plata itelligitur de ciuili & naturali. l. ij. §. quod vulgo. ſ. p hęred. l. j. §. dejcit. ſ. de vi & vi ar. Ideoq; i petitorio, poſſeſsio de vtraq; deffenſoris, & deĩde i poſſeſsorio de vtraq; actoris itelligiẽ. ¶ Scḋm quod petitoriũ reſpectu nr̃alis in reo exiſtentis &c. probatur, quia poſſeſsio ſimpliciter prolata intelligitur de naturali et rei detentione. l. ſtipulatio iſta. §. hec quoq;. de verbo. obligatio. & deinde in poſſeſsorio de ciuili, vt vitemus conrrarietatẽ, debemus diſtinctione iuuari. tex. in prima conſtitutione. C. §. quibus facit. quod not. in. l. ſcripturæ. C. de fide inſtru. ¶ Tertium q in primo iudicio intelligatur de ciuili, conſtat, quia verbum debet intelligi in eum caſum quo iuris habeat effectum. l. ſi is cui. §. j. de ſolutio. Atqui poſſeſsio ciuilis eſt illa, quæ habet effectum ciuilem nempe vſucapionis, & fructuum acquiſitionis. glo. in. l. iij. §. econtrario. & per Dy. in regula ſine poſſeſsione de regu. iur. in. vj. Si igitur primum iudicium intenta-

tur ratione ciuilis,ſecundū intentabitur tandē ratione naturalis vt cō trarietas euitetur,& ſuperfluitas. Vides argumenta ꝑ vnaquaq; triū opinionū,quę cōſiliantur hac cōſideratiōe,vt ſcilicet videamus an ex cōiecturis poſsit apparere de qua poſſeſsione habeatur ſermo,quę cō iectura colligitur ex qualitate rei cōuenti, qui fortaſſe huiuſmodi eſt, vt alteram tantū habere poſſit,veluti in emphit heota,fructuario &c. qui ſolum naturaliter poſsident. Ideoq; petitorium propter naturalē deffenſoris intētatur,& poſſeſsorium deinde propter ciuilem actoris, Verba enim ſunt accipiēda ſecundū ſubiectam materiā.l.ſi vno.ff.lo cati.l.ſed & ſi poſſeſsorē.§.j.ff.de iure iurā.l.ſtipulatio iſta.§.hi qui.de verbo.obliga. Si autem per coniecturas deprehendi nō poteſt de qua poſſeſsione primum agatur,tunc erit facienda interpretatio ſecundū actorem.l.ſi quis intētione ambigua.ff.de iudic. Eſt verum ꝙ ſi actor mortuus eſſet, non reciperetur hæredis interpretatio per glo.in.l. in terſtipulantem.§.ſticum.ff.de verb.obliga.l. idem pomponius ſcribit §.ſi.ff.de rei vendi.melior tex.in.l.generaliter.in prin.C.de reb.credi. Reſolutionē Bar.ſequūtur doct.cōiter. Ange.tñ dum Bar. ait eſſe in facultate actoris declarare de qua poſſeſsione agatur, putat contrariū verius,quia vt inquit,facile eluderetur iudicium,nec poſſet reus de cō traria poſſeſsiōe docere,& minus contrarietatem actori impingere,al legat tex.in.l.duobus.§ igitur ſiquis.ꝟ.de iureiurā. vbi fideiuſſor iu dicatum ſolui,qui iurauit in inſtantia ſe non debere non poteſt poſtea declarare &c. Sed illi textui reſpōdetur varijs modis, ego non video tex.illum propoſito ſeruire,potiſſimum quia ibi loquitur tex. de iure iurando,quod † intelligitur ſecundum mentem defferentis, non autē ſecundum mentem iurantis.l.iiij.§.fina. illo titu. hic vero de libellan 45
te,cui lex permittit ſuam intentionem declarare.d.l. ſi quis intētione, Imputet igitur ſibi aduocatus rei, quare à principio nō petit actorem libellum ſuum clare & in ſpecie proponere. Quantū pertinet ad hæ redis facultatem,de qua hic Bart. loquitur, Ludo. Roma. & puteus quos hic citant Alexā. & Iaſ. ſunt in contraria opinione, quòd ſcili cet hæres poſſit declarare dubitationem libelli,poſtquàm ea declara tio nō adfert damnum reo.l.ſi quis à filio.§.ſi plures.de lega.j. & glo. ibi. Alex.tamen et,vt mea fert ſententia,bene,dicit reo plurimum dā ni ex declaratione poſſe contingere, qui non poſſet allegare contra rietatem remediorum, qui etiam fortaſſe ſuam inqueſtam ſuper vna ſpecie poſſeſſionis fecit,& hęres dicit defunctum intellexiſſe de alia ſpecie. Poſſet etiam damnum ſuper expeñ. inferri.

Aduerte etiam ꝙ Iaſ. hic nu. xcvj. ad finem arbitratur hanc diſtinctionem & declarationem Bar. nõ eſſe neceſsariã, imo iudicia dici debẽt indiſtincte ſuper diuerſis poſſeſsionibus intentata, idq́ꝫ tex. noſter velle videtur, vt contrarietatem euitemus. Quo fit, vt hęredis declaratio neceſſaria non ſit, cum à lege id ſatis declaratum fuerit in hęrede, ſicut in defuncto. l. ij. §. ex his. de verb obli. l. ij. in fine. C. de fructi. & lit. ex, pẽn. Id tamen, quod Bar huc attulit minime reprehendi debet, qui aliquot membra fecit, vt locum hunc declararet, ante ea ſatis difficilem nõ puto hic diutius inſiſtẽdũ, quòd vtilitatis modicũ in hac re verſet.

¶ Per hęc doctoribus vidẽtur ſatis ſuperq́ꝫ declarati quinq́ꝫ huius. §.
47. intellectus, quorum vltimus ab his tantum recipitur, † quòd alij quatuor quid diuinationis habeant. Ego non video hunc quintum intellectum eſse ſine maiori diuinatione, quis enim denunciauit actorem propoſuiſſe petitorium reſpectu vnius poſſeſsionis, & poſſeſsoriũ reſpectu alterius preſertim quòd pluralitas rerũ non preſumatur, ſic nõ modo circa factũ eſt diuinatio, ſed incertitudo maxima. Preterea hoc quinto modo intelligendo ſecunda pars tex. non rectè infertur ex prima. non enim ſequitur proprietas & poſſeſsio nihil habẽt cõe, ergo reſpectu diuerſarum poſſeſsionum intentato petitorio. non prohibetur &c. Debuiſſet enim iurecõſultus proponere (poſſeſio naturalis & ciuilis nihil habent cõe) ergo cõcurſus &c. Tertio hic intellectus eſt de indubitabili, quia nullus tã reſupinus dicet petitorium reſpectu naturalis, q̃ i reo eſt nõ cõcurrere cũ poſſeſsorio reſpectu ciuilis q̃ eſt i actore, ergo. l. qð labeo de carb. ff. Videẽ ergo recedẽdũ eſſe ab his quinq́ꝫ itellectibus gloſſarũ & doctorũ ꝗ ꝑmultis añ diebus declarabantur.
48 ¶ Sextus intellectus eſt † do. Bolong. in hoc. §. circa pricip. verſ. (vel tu vltra oẽs) vt dicamus petitoriũ fuiſs e intẽtatũ reſpectu iuſtę poſſeſſionis deffendẽtis & deinde poſſeſsoriũ retinẽdę fuiſse iſtitutũ reſpectu iuſtę actori cõpetẽtis. Licet hic intellectus ſit apud eũ nouus, eſt tñ a glo. noſtra declaratus, quia dum glo. allegat. l. officiũ. §. de rei vendi. vult petitorium. primo intentari ratione detentionis nudæ ipſius deffendentis quæ iuſta poſſeſsio dici nõ põt, & ideo dicebat glo. ꝙ nõ ſuberat contrarietas nec ſuper fluitas. Verũtamen ad huc eſt diuinare ꝙ reus ſolũ detineret rem & ꝙ nõ iuſte poſsideret, quoniam petitoriũ ſiue realis actio bene intentatur contra iuſtum & bonę fidei poſſeſsorem. l. certum. C. de rei vendi. nec diſtinguitur poſſeſsio deffendentis l. vnica. C. de alienatio. iud. mutan.
49 ¶ Septimus intellectus † fuit do. Rubei, quem ſupra retuli ex Aulo

gelio ab eo deſſumptum,vt ſcilicet tex.noſter velit poſtq̃ actor cœpit vendicare.id eſt aſſerere rem ſuam eſſe,qui nec guſtum quidẽ mihi videtur habere,quia aut ei⁹ aſſertio eſt extra iudicialis & extra iudiciũ facta & non eſt iudiciorum concurſus, quòd nullum ſit iudicium petitorium, aut illa aſſertio eſt in iudicio facta,& tunc eſt prioris petitionis affirmatio,velut ſupra oſtendi.

¶ Nou⁹ † ergo & verus intellectus.§.noſtri,& mẽs Vlpiani ea mihi videt̃ eſſe, quòd actor.intentauit reiuendicationem,& lite. cõteſtata. negatiuè,vti fieri ſolet.Si enim reus confiteatur ferenda in eum ſentẽtia eſt,in cuius executione poſſeſsionem obtinebit.l.qui reſtituere, negato igitur libello petitorio actor videt,id petitorium iudicium longiorem tractum habiturũ,illo interim omiſſo,aget interdicto retinendæ, hodie impetrabit literas manutenentiæ, quod ei liceret in primis per impetrationem reſcripti principis, quo releuabitur ab eo iur s ciuilis rigore ſi quis obeſſet,& admitterur ad deducẽdam ſuam poſseſſionem, Nolim tamen putes me velle,quòd hic.§.loquatur de hoc remedio ſpãli ſcilicet impetrationis regię,licet hic modus ſit & vtilis & practicis notiſſimus,Imo dico iure cõmuni actorem ſuperſedere à petitorio,& intentare poſſeſsorium,& ſi reus excipiat de contrarietate, quia primo fatebatur reum ipſum poſsidere,& nunc ſeipſum, reſpondetur ex verb.tex.noſtri in fi.regulariter actorem non fateri aduerſarium poſsidere,quod examinatur in.iij.concluſione, Inſuper reus id pro ſe nõ poſset allegare,quod dilucida voce negauit c.ex eo. de reg. iur.in.vj.l.is qui,contra.ff.de vulga. & ſupra diximus in. tertia lectura.Nec oberit tum.l.ordinarij iuris,quia petitorium interim quieſcet vti fieri poſse in cõbinationibus tertio capite dicetur.Et ſi replices de auctẽ.qui ſemel.C.quomodo & qñ iudex, ſupra bis reſponſum fuit, ꝙ omnino non ſuperſedetur,immo altero remedio iſte actor experitur ſcilicet poſſeſſorio,quod in ea auctẽ.non decidebatur. An autem in noſtro intellectu cenſeatur actor per poſſeſsorium petitorio renunciare.vt ſuccumbens in poſseſſorio impediatur ad petitorium, quod omiſit,redire.Dic ꝙ nõ,vt ſupra poſt Bar.diximus,nec eſt verũ quòd actor omiſerit petitorium,ſed ſolum in eò ſuperſedetur in euentũ poſſeſſorij,quæ ad huius intellectus materiã pertinere videbuntur, ꝑmulta dixi in.iij.lectura ſupra, ideo non cenſui huc referẽda. Habes quid de ſecunda noſtra concluſione nobis videatur,venio ad tertiam.

TERTIA CONCLVSIO

QVI INTENTAT PETITO
rium de re aliqua nõ renunciat poſſeſſioni in eadẽ
re cõpetenti. Hæc cõcluſio ponitur in noſtro tex.
in fi. cui adiungi poſſunt ſequẽtes rationes. Et in
primis, qñ quis iudicẽ adit ſuam cõditionẽ melio-
rẽ efficit. l. aliam. C. de noua. l. nõ ſolet. ff. de reg. iu.
1 ¶ Secũdo inducta ad † vnum effectũ nõ debẽt cõ
trariũ operari l. legata iutiliter. ff. de leg. j. l. legata.
ff. de adimen. leg. l. fuit queſtionis. ff. de acquirẽ. hæredi. c. ad noſtrã de
appel. ¶ Tertio accedat quòd ad augmentum introducta non debẽt
diminutionẽ inducere. l. ſi mancipia ff. de fundo inſtruc. & inſtru. leg.
¶ Quarto inuẽta ad fauorẽ non debẽt in odiũ retorqueri. l. qđ fauore
C. de legib. Atqui petitoriũ inductum eſt, vt quis ſuum conſequatur
quod ſanè remedio poſſeſſorio etiã facilius efficere quis põt. l. is qui
deſtinauit. ff. de rei vendi. Petitorium eſt introductum ad iuris eorum
qui agunt, conſeruationẽ. conſequens. eſt itaq; per petitoriũ nõ fuiſſe
2. à poſſeſſorio receſſum. ¶ Aduerſus hanc † cõcluſionem videtur ob-
ſtare. l. poſt diẽ. ff. de leg. cõmiſſo. l. cõmiſſoriæ. C. de pac. inter empto.
& vendi. qui probant eũ, qui altero remedio vtitur deſiuiſſe facultatẽ
alterius. ¶ Secũdo in concluſionẽ adduci põt tex. in. l. cũ pater. §. va-
rijs. ff. de leg. ij. texi. l. huiuſmodi. §. fi. ff. de leg. ij ff. vbi is, cui plura cõ
petunt remedia, vnum eligens alteri ita renunciat, vt ad idẽ redire ne-
queat. Dicendũ ergo eſt eum qui petitorio alicuius rei vtirur, eiuſdẽ
quoq; rei poſſeſſionẽ amiſiſſe. ¶ Tertio intẽtãs peritoriũ dicit aduer-
ſarium poſſidere. l. j. C. de aliena. iud. mutã. cauſ. fact. ergo dicit ſe poſ
ſeſſionẽ non habere, preſertim quod eiuſdem rei duo plures ue poſſeſ
ſores eſſe non poſſunt. c. licet cauſam de proba. ¶ Quarto adducitur
tex. in. §. æque. verſ. ei vero. inſti. de actio. in. c. exanimata extra de iud.
vbi poſſeſſori nõ datur rei vẽd. Sic fit vt agẽs petitorio fateatur ſe nõ
eſſe poſſeſſorẽ, & cõſequenter poſſeſſionẽ amittit. l. ſi quis vi. §. differẽ
tia. ff. eodẽ. ¶ Hæc fundamẽta videtur poſſe colligi ex glo. in tertia le-
ctura, vt etiã Bar. ait. ff. nu. viij. quibus reſpõdetur p vnã diſtinctionẽ,
actor ſciret ſe poſſidere, an ignoraret, In noſtra cõcluſione actor igno
rabat ſe poſſidere, Argumenta procedunt qñ actor ſciebat, vt dicam
ſtatim. Fac igitur ex ſolutione iſta limitationẽ cõcluſionis noſtræ, vt
ſcilicet non habeat locũ qñ actor ſcit ſe poſſeſsionẽ habere, quę limita
tio etiã probatur per ſimile, qñ nunciatur nouũ opus edificãri, nũtians
pdit rei poſſeſſionẽ. l. de pupillo. §. meminiſſe. l. j. §. i operis. ff. de oper.

noui nũci. magis ergo operaẽ propoſitio petitorij, vbi expreſſe actor
dicit aduerſarium poſſidere. ¶ Limitatio hæc locũ nõ habet caſibus,
quibus cõcluſio noſtra etiam in ſciente verũ habebit. Primo ſi actor
ſciat ſe ꝑ alterius perſonam poſſidere, vt potè filijs aut ſeruitoris. Poſ
ſeſſio em̃ ex perſona alterius tenacius heret. l. peregre. §. fi. ff. eo. quia
plus iuris tũ habet, vt in prefationibus declaraui. Secundo qñ reus ne
gauit petitoriũ libellũ actoris, ſi enim Bar. & doct. videaẽ, ꝗ reus ex li
bello poſſeſſorio actoris negato nihil vtilitatis acquirere poſſit, vt. ſ. i
iij. lectura cur enim dicẽdũ nõ arbitrabimur de libello petitorio nega
to? & hoc caſu ego nouiter declaraui tex. noſtrum ſine diuinatione.
Tertio qñ in petitorio actor expreſſit nudã detẽtionẽ deffenſoris. l. of
ficium. ſ. de rei vẽd, quo libellãdi genere docti aduocati vtunẽ dicẽtes
aduerſariũ rẽ contentioſam iniuſte & ſine titulo, ſine ratione vlla te
nere & occupare, & hoc quidem caſu declaratur tex. noſter ſecundũ
quintum intellectũ cõiter receptũ, nõ tñ ſine diuinatione, vt. ſ. dixi, id
ꝗ lippis & tonſoribus patet. ¶ Dubitat tamẽ Bar. ſupra in eadem ter
tia lectura. nu. ix. quomodo contingere põt, quòd actor ignoret † ſe 3
poſſidere. Et dicit poſt glo. id duobus modis fieri poſſe. Primo quidẽ
qñ per alium poſſidebat fortaſſe per ſeruitorẽ, ancillã, filiũ, in quorũ fa
cto eſt probabilis ignorãtia. l. fi. ff. pro ſuo. Secundo qñ putabat reum
poſſidere, q tñ nõ poſſidebat, preſertim in re mobili, cuius poſſeſsio re
tineẽ diligẽti inqſitiõe. l. iij. §. nerua ſ. eo. & l. peregre in prin. ff. In reb⁹
tñ immobilibus exẽplũ iſtud ſecundũ nõ procederet, quia qñ puto ad
uerſariũ poſſidere amitto rei poſſeſsionẽ tãꝗ oblitus. l. ſi id quod. ff. eo.
l. furtũ. §. fundi. ff. de vſu. Quo fit vt primũ exẽplũ apti⁹ ĩtelligaẽ; potiſ
ſimũ quòd in tex. nr̃o loquamur de ĩterdicto vti poſſidetis, cui locum
eſſe diximus in rebus ĩmmobilibus, pro rebus aũt mobilibus interdi
cto vtrobi locũ fore, Habes cõcluſionẽ noſtrã his paucis expedirã ex
qua primo ſequitur, ꝗ rei vẽdicatio cõpetit poſſidẽti, & ſic qui eſt dñs
& poſſeſſor põt rei vẽdicationẽ intẽtare. d. l. officiũ. Scd̃o colligiẽ non
eſſe vndiquaꝗ verũ quòd agẽs reali actiõe fateaẽ aduerſariũ poſſide
re. Tertio infertur ꝗ agens rei vẽdicatio. ſiue petitorio non ſuſpicaẽ ſe
poſſe repelli, nec poſſeſsionẽ ꝑdit. l. ſi id quòd. ff. not. in. l. clã poſſidere. §.
fi. ſ. eo. cui aptiſſimũ eſt argumẽtũ, quòd qui nũciat nouũ opus aucto
ritate iudicis non facit aduerſarium poſſeſſorem. l. de pupillo. §. me
miniſſe. ſ. de oper. no. nuncia. Hactenus de ſecundo capite principali.

TERTIVN CAPVT

E TIAM SI EX DEDVCTIS ſuper glo. ſatis poſſit vobis liquere veritas huius .§. & mens iuriſcon. Eſt tamen neceſsarium non modo iuriſcõ. ſed & gloſſatorum etiam mentem declarare, & aliorum deinde interpretum preſertim eorum qui ſummo quidem ſtudio difficiles materias cumularunt. Modus tamẽ iſte permultis nõ placet, imo apud eos ridiculus habetur qui
1 putant ſatis eſſe legum contextum interpretari. At arbitrentur † ipſi velim, aliorũ interpretamenta legum declarationi maxime neceſſaria fore, firmariq; non aliunde quàm ex legum conditorum pręſcriptis. Non igitur pigebit diligenter perquirere quid ſuper materia iſta antiquis a Bart. hic citatis, & quid ei etiam viſum fuerit, idq; Bart. per queſtionum ſolutiones expedire ſolet. Mouẽtur itaq; ab eo quinq; dubia principalia quorum ſolutione notior vobis erit materia noſtra. ¶ Extruncatis igitur quinq; huius. §. lecturis, vt vberius ad materiã & profundius deſcendamus. Primo querit Bar. an petitorium & poſſeſſorium poſsint eodem tempore intentari. Super qua queſtione primo citantur variæ opiniones, deinde Bart. ſuã exprimit ſententiam, quam demum ſeptẽ cõuinationibus pleniſsime diſcutit. ¶ Tres ſunt
2 † opiniones ſuper diſſolutiõe huius queſtionis, quas & earũ rationes primum narrabimus literaliter, deinceps quid in ea re moderni velint. refferemus.

¶ Prior opinio eſt Io. & Azo. qui dicebant petitorium nullomodo poſſe cum poſſeſſorio concurrere, citantur quinq; iura. l. ſi de vi. ff. de iud. l. ordinarij. C. de rei vend. l. incerti. C. de interdic. l. final. C. quor. bono. l. ij. C. de edicto diui Adri. tollen.

¶ Altera fuit opinio Mart. qui dicebat petitorium poſſe cumulari cũ omni poſſeſſorio, excepto retinendę, cum quo cumulatio fieri non poteſt, obſtãte contrarietate, allegantur duo iura & glo. tex. in. l. cum fundum. §. final. ff. de vi & vi ar. text. in. c. paſtoralis. de cauſſ. poſſeſſ. & proprie. glo. in. d. l. ſi. de vi. ff. de iudic.

¶ Tertia fuit opinio Petri de bella. pert. qui volebat omne poſſeſſoriũ cum petitorio ſimul intẽtari poſſe, pro hac opinione deducuntur tria fundamenta. Primum, tunc demum quis compellitur alteram actionem eligere, quando agitur ad idem. l. nemo. §. quotiens. de regu. iur. Sed proprietas et dominium ſunt diuerſa. l. ſi duo. §. fi. ff. vti poſſid. Secundum, tum non admittitur cucurſus duarum actionum, quando

abſolutoria lata in vna parit exceptionē rei iudic.in alia.l.fundum.l. fundi.ſ.de excep.ſed nō eſt hic ita.l.& an eandem.§.fi.ſ. de exceptio. rei iud. Tertium fundamentum aſſumitur de.l.nulli.C.de iudi.Nec obſunt iura deducta in prima opinione quia(inquit peto).l.ordinarij.l.incerti.l.exitus.ſ.eodē, que volunt non admitti concurſum,nō loquunt ex neceſſitate,vt potē ratione cōtrarietatis,aut alterius regulæ cumulationis impeditiue. Sed conſulitur actori,ſi malit vti poſſeſſionis commodo,vt primo intentet poſſeſſoriū,quo apparebit, quis poſſeſſor ſit,& quis perſonā deffenſoris tueatur. ¶ Videat iuuenis, quot in hac re,ſicut alibi plerūq́ȝ,opiniones, quot iuribus & rationibus fulcitę ſint,vt animum auditorum ab ſtudio iuriſprudentię facilimùm ab alienare poſſe videantur, Atqui varietates & diſſenſiones iſtas aut ſimiles æquo ac conſtanti animo proferre quiſq́ȝ veſtrū debet,diligētiq́ȝ cura quod vtilius eſt deſumere. Harū opinionū rationes eius generis ſunt,vt moderni quam ſequātur, conuenire nō poſſunt,Cy.in.d.l.ordinarij.tenuit vltimā oppinionē,quā veram ipſe putat(vt ait Bar.)ſicut euangelium. Bar.autē dicit ꝙ eſt falſa,ſicut Iudas ſcharioth,affirmans oēs regulas cumulationū prohibitiuas hoc quoq́ȝ articulo locum habere. Diſcurrit primo per tres,quę à Dy.ponunt in reg.nullus pluribus in.vj.per Cy.in.l.edita actio.C.de edē. Deinceps alias tres adducit cumulationis excluſiuas, ¶ Per ſex, † 3 ergo regulas quæ cumulationem impediāt,oſtendit petitorij & poſſeſſorij concurſum ſeu cumulationē fieri non poſſe.

¶ Prima erat regula contrarietatis,quæ quidem cōtrarietatis in noſtro caſu locum habet,quia cum propono poſſeſſorium dico me poſſeſſorem vt diximus ſepiſſime,cum deinde petitorium,dico aduerſarium poſſidere. ¶ Secunda regula.quod electione tollantur, vt.l. fi.C.de codicillis quæ hic locum habet,glo.ibi in verb. more. Si ēm propono petitorium poſſeſſioni renunciare videor,& conſequenter poſſeſſorio retinēdæ,vt in quinta lectura dictum eſt. ¶ Tertia regula,quod ſcilicet abſolutoria lata in petitorio parit exceptionē rei iudic.d.l.fundum.l.fundi.de excep.rei iudic.locū habet,in multis caſibus vt.s.in.iij.lectura. ¶ Quarta etiam,quando in ij.actiōe actor cōfitetur ſe habere quod petebat in prima,quo caſu renunciatur primę & cōcurſus non admittitur.§.fin.inſti.de perpet.& tempo.actio.caſus eſt hic in.iij.lectura. ¶ Quinta regula eſt duplicitatis,quādo per vtrūq́ȝ idē conſequimur vt dictum eſt in .v.lectura.. ¶ Sexta regula procedit ratione ordinis,vt ſcilicet vnum iudiciū alteri proponatur

iuā regulā Petr. de bel. pract. ſatet. Apparet ergo nō rationē ordīs ſo lū. ſed et vrgētē neceſſitatē, ꝓpter iuris regulas cōcurſū petitorij et poſ ſeſſorij reprobari. ¶ Cōcludit igitur Bar. opinionē Martini. †. ꝑ glo. per ſum. pōtif. i ea decretali paſtoralis approbatā eſſe ſup veritate ſun datam. Eſt tñ verū, nō plene hūc locū à cęteris eſſe diſcuſſum, Ideoq́ ꝑ ſeptē cōbinationes ſiue regulas huius difficultas explicatur. Quas nō ingrediemur niſi prius q̄ ſuperiorum opinionū verior fuerit. ꝑquiramus. Primā opinionē, quòd nūq̄ admittitur cōcurſus, etiā ſi à cęteris negligatur, ſequitur Fab. hic, qui vltra iura ꝑ glo. citata ſingula interdicta ꝓſequitur. Primo ꝙ interdictū adipiſcendę non cōcurrat cū petitorio eſt tex. i. l. j. §. quod autē. ſ. quo. leg. Inducēdo ꝑ locū ab ſpe ciali. Secūdo i recuperādæ eſt tex. in. l. ſi de vi. ff. de iudic. ibi prius co gnoſcēdū eſt de vi, q̄ proprius de vi expulſiua intelligi debet, quàm turbatiua per tot. titul. de vi & vi arma. ff. & C. vnde vi. facit lex pri ma, & quòd ibi not C. de appel. Tertio in retinendæ eſt tex. in. l. ordinarij iuris. C. de rei vendi. in. l. exitus. ſ. eo. in. l. in certi iuris. C. de interdic. Nec obſtant duo iura pro ſecunda opinione adducta nēpe. l. ſi fundum. in. §. fi. & c. paſtoralis. de cauſ. poſſeſ. & proprie. quia ibi bene poteſt intētari vtrumq́, ſed ſeorſum & diuerſis temporibus ſuperſedebitur igitur à petitorio. ꝙ diu diſputatur de poſſeſſorio, quòd probat. d. c. paſtoralis in fine dicens, ꝙ facta concluſione in cauſa nō agetur poſſeſſorio, qm̄ à petitorio cōmode ſupſedi nō poteſt, de quo iā cognitū erat. declarat optime tex. in cle. j. in. ŋ. reſpō. de cauſ. poſ. et ꝓprie. Facit, quòd in interdicto recuperādæ reperiatur cōtrarietas ſi cut in interdicto retinēdæ, vt ꝓbabitur. ſ. in. j. cōbinatione non eſt er go hęc opinio ſine vrgētiſſima rōne. ¶ Secūdā opinionē tenēt Bar. hic & in. d. l. incerti. & Bal. vbiq́, eſtq́ cōis opinio ſecūdū Ang. hic, & doct. vtriuſq́ cēſuræ eā veriorē putāt ſecūdū Iaſ. hic, nu. 97. vt ſcilicet iterdictū adipiſcēdę & recuperādę cōcurrāt cū petitorio, ſed iterdictū retinēdę reſpectu eiuſdē poſſeſſiōis (nō em̄ intelligūt alr doct.) cōcurrere nō pōt cū petitorio, ꝓbationē habuiſti in recitatiōe glo co pioſiorē habes ꝑ Bar. in oppugatione opiniōis tertię, Vltra doct. habes tex. in. c. cū dilectus. de cauſ. poſſeſ. & ꝓprie. tex. in. c. ſignificauerūt in fi. extra de teſtib. vbi eadē ſententia vtūq́ terminari debet, ſi ergo ſimul terminari, ſimul igitur de his cognoſci debet. l. de qua re. ſ. de iudic. tex. notabi. i. c. cū ſup electione de cauſ. poſſ. Accedat ꝙ hęc ſecūda opinio eſt media iter alias dūas, ideo eā tutius eſt tenere, vt in ꝓuerbio eſt, inter vtrūq́ vola medio ditiſſimi ibis, glo. in. c. j. extra de

offi.cuſt.glo.i.c.q̃renti.de off.deleg.tex.in.l.antiqui.§.ſi pars hære.d
peta.tex.i.§.fi.quib.ex cauſ.manu nō licet. ¶ Tertiā opinionē,q̃ fuit
Petr.de bel.ptic.ſequunt̄ Dy.Cy.Paul.de caſt.in.d.l. ſi de vi. Iaſ.hic
qui r̄ndet regulis Bar.adductis cōtra Petr.q̃ ſolū militāt i interdicto
retinēdę,quia in alijs duobus Marti.& Petr. conueniunt, Iaſ.tñ de-
inde cū ſe reſoluit,redit ad opinionē Bar.Quid ego dicā in hoc doct.
cōflictu,in quo vrgētes vndiquaq; rationes adducant̄, ex hic tribus
ſequerer cōem opinionē & mediā,Licet tñ mihi nouā quādā cōſide
rōnē adferre,q̃ niſi practicis nota eſſe nuſq; pōt. ¶ Cōſidero † ergo i 5
omni remedio poſſeſſorio eſſe duo capita,vt in.v.p̄fatione diximus,
in.j.cap.nō fit cōcurſus petitorij & poſſeſſorij,et obtinet pria opinio
immouero ſola detētio et rei inheſio cōſideraт̄. In.j.ſiquidē capite ni
hil ꝓprietatis,nihil dominij aut iuris attēdit̄,niſi ꝓponas mihi inter-
dictū adipiſcendæ,quod tūc actoris ſummarie cognitū requirit.l.fi.
C.de edict.diui Adria.tollend. In ſecundo capite omne poſſeſſoriū
admittit concurſum petitorij & poſſeſſorij in articulis petitionali-
bus.Nam allegatur poſſeſſio,allegatur etiam dominium, adducun-
tur tituli,& alia iura ad corroborationem poſſeſſorij facientia,& tū
obtinet opinio Petri,quæ erat tertia. ¶ Atqui concluſio etiam ſecū-
di capitis non recipit cumulationem,sed in retinendæ cōcluditur ꝙ
actor manuteneat diffinitiue,in interdicto recuperādę.ꝙ res & eius
poſſeſſio pure & ſimpliciter reſtituatur. Poſſeſſorium adipiſcendæ
video alterius naturæ eſſe,vt in præfationibus dixi,quod ſimul cum
petitorio cumulatur,& concluditur actorem immitti & in imiſſum
diffinitiue conſeruari declarariq; rei contentioſæ dominum. Si for-
taſſe hæc noua diſtinctio iuribus ſupradictis pugnare videatur;Co-
gitabis interim de ſolutione,ſatis tibi ſit, quòd ſic obſeruetur,an aūt
iura id patiātur clarius.j.oſtēdemus. ¶ Septē † itaq; ſunt Combina- 6
tiones ſeptēq; caſus in hac re cōſiderandi. ¶ Primus caſus qñ ex ea-
dē partę petitoriū prīo & deinde poſſeſſoriū intentat̄. ¶ Secūdus ca
ſus qñ ex eodē latere pono poſſeſſoriū & deide eo pēdēte petitorium
¶ Tertius quando ex eadem parte vtrumq; ſimul. ¶ Quartus quā
do vna ꝑs prīo petitoriū et aduerſarius ſecūdo poſſeſſoriū. ¶ Quin-
tus qñ vna ꝑs prīo poſſeſſoriū, et aduerſarius ſcd̄o petitoriū. ¶ Sex
tus caſus eſt quando ſimul & eodem tempore vna pars petitorium
proponit & aduerſarius poſſeſſoriū. ¶ Septimus & vltimus caſus
eſt quando ſimul vterq; vtrūq; proponit. ¶ Supponendum eſt in pri
mis(inq̄t Bar)eſſe loquēdū de cumulatiōe reſpectu eiuſdē rei, ſi eñ
de duabus & diuerſis rebus ſit quæſtio,dubium nullum fieri poteſt

Nec adduci tum poteſt vlla regula cumulationis impeditiua, preſertim iure ciuili, canonico tamen iure ſpoliatus etiam ſuper alia re non poteſt conueniri per ſpoliantẽ, niſi fortaſſe precedentem ſpoliationẽ ꝓponas. c. ſępe contingit. extra de ord. cogni. idq; recens inuentũ eſt, vt magis ac magis ꝓpria cuiuſq; temeritas arceatur. ¶ Premittẽdũ eſt ſecundo mentionem hic fieri de concurſu petitorij & poſſeſſorij ſiue eodem libello ſiue diuerſis inſtituatur, nec in hoc diſcrimen fieri põt. Solũ enim dubitatur an eodẽ tempore, hoc eſt. vno nondum diſfinitiua ſententia terminato alterum proponi poſſit, his ſic breuiter premiſſis.

PRIMA COMBINATIO

Prima cõbinatio eſt, quando ab eadẽm parte proponitur petitorium, deinde poſſeſſorium, & in hoc primo caſu, diſcurrẽdũ eſt ꝑ ſingula interdicta. ¶ De interdicto adipiſcẽdę † fac concluſiones. Vna, qñ petitoriũ & poſſeſſoriũ ſunt eiuſmodi, quòd electione tollantur, vt in. l. fi. C. de codicil. cũ ibi not. non fiet poſſeſſorij cumulatio cũ petitorio. Sed ſuꝑ petitorio ſolo ꝓcedetur. d. l. fi. de codicil. iuncta glo. ibi in verbo more. Sup hac concluſione etiam ſi cruda ſit & obſcura, moderni nihil dicunt, mos eſt enim quorũdã non quidẽ apud me receptus, vt loca difficilia vel leui digito non tangant. vbi vero Bar. facilem doctrinã adducit, in eã q; plurima effundunt, plerũq; vana & impertinentia, & ſi qñ eos materia deficiat, pręter modum potius, & rationem ei aduerſantur. Iſthæc dico vt vel deficilioribus animũ adhibeatis, quorũ incuria perſępe ad iniquũ iudicãtes ĩpellit, Redeo ad propoſitũ, ratio noſtræ concluſionis eſt, quod concurſui obeſt. ſecunda regula cumulationis impeditiua, quã colliges ex ſex quę à Bar. in Petr. de bel. pract. adducebãtur, fundata eſt etiã ſup. l. cum filius. §. variis. de lega. ij. Difficile tamẽ eſt vt dixi, exẽplũ Bar. de ea. l. fi. C. de codicil. quòd ibi duo remedia petitoria ponantur, dicito tamẽ ea electione tolli, nec enim iure directò in teſtamento & iure fideicõmiſſi ĩ codicillis ſimul hęres admitti põ. Et remediũ adipiſcendæ. l. fi. de edict. diui Adri. tol. ſolum habet locũ ex teſtamento, nõ ergo cumulatur petitorium iure fideicõmiſſi cũ poſſeſſorio. d. l. fi. qm̃ ſi remedium codicillorũ non cõcurrat cũ remedio teſtamenti. d. l. fi. de codicil. ergo neq; poſſeſſorium ex teſtamẽto, nẽpe. d. l. fi. de edict. diui Adri. tol. Sequitur ergo remediũ teſtamenti admittere remediũ poſſeſſoriũ adipiſcendæ quorũ bonorum, quòd vel

ab inteſtato locum habet per Salice.& alios in.l.ſi.C quo: bono. cū nō ſubſit regula prohibitiua cumulationis vt ſtatim dicetur.

¶ Secunda cōcluſio qn̄ remediū petitoriū & poſſeſſoriū adipiſcendæ electione nō tolluntur,tum cōcurſus admittitur. glo.in.l.ſi de vi. ff.de iudic.tex in.c.paſtoralis.extra de cauſ.poſſ. Huic concluſioni ſubiungo ratione͂,quòd ſcilicet nulla ſit regula prohibitiua cumulationis quæ impediat. Bar.ponit vnā limitationem,& deinde format duo contraria. Limitatur ergo,quādo in petitorio eſſet concluſum & renunciatū,quoniā tum admitteretur concurſus: Immo ſententia ſup poſſeſſorio ferenda eſt.d.c.paſtoralis in fine,niſi fortaſſe qd adeſſet,quo actor poſſeſſorium deducere ex æquo & bono pmitteretur. vt ibi.Hęc aūt limitatio iure canonico pcedit ne lites ex litibus oriātur. Iure autē ciuili concurſus indiſtincte recipitur,niſi duobus concurrētibus,quæ ſtatim dicetur in ſolutione ſequētis contrarij.

¶ Contra cōcluſionē ergo opponitur primo. quòd immo cōcurſus impediatur per.iij.regulā quę habet. quòd qn̄ ſententia abſolutoria lata in petitorio parit exceptionē rei iudicatæ &c.quæ ſanè locū habet in poſſeſſorio adipiſcēdæ ſecūdū Dy.in regula qui ad agendū de reg.iu.in.vj. Bar.reſpondet abſolutoriā latā in petitorio alicuius rei obſtare remedio adipiſcendæ nō quidē ſimpliciter ſed duobus concurrentibus.Primo quòd abſolutoria lata ſit eo quòd reus ſe dominium eſſe probauit. Secundo quòd de ea abſolutoria in cōtinenti cōſtet,p glo.in.d.l.ſi de vi.declarauimus ſupra in quinta lectura. Ponit Dy.in.c.qui ad agendū.Sic ſit vt dū nō incōtinēti eſt ſententia ferenda,aut incōtinenti,ſed non ex ea cauſſa, quòd reus ſeſe dn̄m eſſe docuit,nō debet differri poſſeſſoriū adipiſcendæ,cum ſit momentaneū paretꝗ petitorio preiudiciū.l.iij.§. ibidē.ff.ad exhibendū. Si autem vtrūꝗ interueniat,& quòd renūciatū & cōcluſum ſit in petitorio,& quod reus ſe dn̄m eſſe probat,nō admittetur concurſus etiam mero iuris ciuilis rigore,aliàs poſt concluſionē in cauſſa nō admittitur cumulatio equitate quadam canonica,quę vult partes litibus nō implicari.c.finē de dolo.Secūdò opponitur ꝙ cōcluſioni obſit regula quīta ſcilicet duplicitatis,etenim per vtrūꝗ iudicium,liber tuus eſt corruptus.dic ſic(quia p vtrūꝗ iudiciū videtur admitti actor ad idē petendum) Reſpōdet vti in.v.lectura dictum fuit,quod ſcilicet immo ad diuerſa competāt. Alia regula non obſtat cumulationi ideoꝗ remanet ſecūda cōcluſio deffenſa. Circa hanc ſecundā concluſionem docto.p multa dicunt,quorū aliqua referā. Reliqua vero tu ipſe vi-

p iij

debis, decreui enĩ mecũ quæ. Bart. voluit fideliter. declarare Iunctis
bis, quæ mihi magis vtilia videbunt̃. Colligit hinc Ioã. a b Imol. no-
tabilẽ limitationẽ ad regulã. l. fundũ. l. fundi. de excep. quòd qñ ꝑ ab-
ſolutoriã latã in vno. paratur exceptio rei iudicate. &c. ne. ſcilicet lo
cum habeat qñ veriſiſr prius expediretur poſſeſſorium, quàm petito
rium, quainre. Alex. & Fab. hic diligenter inſiſtunt. Tu dic nõ de-
prehendi limitationem ex ea veriſimiliter, quia omne poſſeſſorium
eſt eiuſmodi. l. vna. C. ſi momẽtanea poſſeſsio. Sed ꝓcedit limitatio
ex natura interdicti adipiſcẽdę & duobus cõcurrẽtib⁹, vt Bar. & alij
notabiliter dixerũt in prima lectura ꝫ nõ omitto quòd Fab. hic poſt
Paul. caſtren. ibi aſſerat, & regulã cumulationis prohibitiuam & li-
mitationem illis iuribus non probari. Sed non curo diutius immora
ri, quòd alio vocemur, ſitq; communis opinio melior. Deinde fiunt
in Bar. duo cõtraria. Primo dũ ait regulã ſecundã ſcilicet. d. l. fundũ.
nõ obeſſe indiſtincte allegat Ang. tex ĩ oppoſitũ in. l. interdũ. ff. de pu
bic. iudi. vbi criminale iudiciũ preiudicat interdicto vñ vi. preiudica
re ergo multofortius debet petitoriũ interdicto adipiſcẽdę. Scdo dũ
Bar. ait poſt renũciationẽ & cõclusionẽ poſſeſſoriũ nõ intẽtari, quia
ſperat̃ ſuppetitorio ſentẽtia incõtinẽti ferri. Sicq; cõparat ius futurũ
iuri de pñti ſñię latę. Cõtrà, imo eſt magna differentia an renunciatũ
ſit in cauſſa, an ſñia lata ſit. arg eorũ q̃ notãtur in. l. cũ hi. ff. de tranſac.
Accedat quòd à ſñia ferẽda appellari facile poſſit, et extinguitur aut
ſuſpenditur potius. l. j. §. fi. ff. ad turpil. cum ibi nota. Etiã ſi varia per
Alex. Iaſ. Rube. & alios hic in his duobus cõtrarijs adducãtur, ego
ſic puto prime obiectioni reſpõdẽdũ, vt in ea. l. interdũ preiudiciũ fi-
at ꝑ criminale iudiciũ interdicto, hoc eſt, ſi obtineatur in criminali fa
cilime in interdicto obtinebit̃, nõ aũt ꝙ non poſſit deinde interdicto
agi. l. j. C. qñ ciuilis actio criminali, quã ex poſitionẽ admittes, ſi ver-
bũ ꝑiudiciũ varijs modis accipi cognoſcas, ſuꝑ quo vide Iaſ. in. §. pre
iudiciales. Interim etiã hac ſolùtione cõtentus eſto. Dicã enim. ſ. an
cauſſa crimĩalis cumulari poſſit cũ ciuili, & de quibuſdã alijs cumu-
latiõibus q̃ huc ãrea nõ adferebat̃. ¶ Ad ſcðm dico ꝗtrum ſeruit ꝓ-
2 poſito nihil † referre, an renunciatũ & cõclusum ſit in cauſſa, an ſñia
lata fuerit. Ponit Bar. & alij in. l. cũ lite mortua. ff. iudic. ſolui. in. l. ij §.
j. ff. vi bo. rap. Adduco tex. iu. c. cũ dilectus. de fide inſtru. extra. glo. in
c. ſignificauerũt. extra de teſti. tex. l. ꝗuis. C. de adul. tex. in. l. ſi rẽ. §.
fi. de euict. ff. Facit quod ꝓxiè futurũ ꝓ pñti multoties habeat̃. l. pẽ.
ꝫ. de teſta mili. l. itẽ legato de lega. iij. l. ſi qs cũ ſciret. ff. ꝓ empto. An

gumētum eorū procedit in futuro,quod nō eandē vim habet ac preſens,nec eſt de proximo futurum. Alij aliter reſpondent in variaſq deſcēdūt difficultates quę nō ſatis huc pertinere mihi videnť, Satis vobis fieri puto ſi reiectis obiectiōibus cōcluſiōes cōes deffendanť.
¶ De interdicto recuperandæ ſit vnica concluſio † Petitorio intētato poſſeſſoriū recuperādę ab actore cumulari pōt.tex.in.l. cum fundū.§.fi.ꝧ de vi & vi arma.& gloſ.ibi tex. in. c. paſtoralis. & ibi gloſ. & doct.extra de cau.poſſeſ.hāc Bar. concluſionē & doct. ſcriben.& practici ſequuntur,vides opinionem Mart.& Petr. de bel. perti.qui interdicto recuperādæ conueniebāt, aprobari. Vt ex pediam limitationem & oppoſitionem Bart. alia etiam quæ huc à modernis adferuntur.¶ Primo in concluſionem oppono.d. c.paſtoralis.verſic.ſi vero .extra de cauſ. poſſeſ. vbi agēte rei vendic. non licet paſſim interdicto recuperandæ vti. ¶ Secundo huic cumulationi obeſt ratio ordinis ex qua Bar.ꝫ. vj. regulam facit cumulationis prohibitiuā,nā dum actor priō realem actionē inſtituit,deindeq interdictum recuperandæ,dubiū eſt,quis in petitorio probabit. Siquidem verum eſt,quòd reus actorem ſpoliarit,in eum onus probandi dñiū transfertur;quòd viciose poſſideat.l.vis eius. C.de probat. Si autem verum eſt actorē à reo ſpoliatum nō fuiſſe, quia reus tum iniuſtus poſſeſſor non docetur,ad actorē onus probādi pertinet.l.fi. C.de rei vendic. l. qui accuſare. C.de edē. Quo fit, vt prius de ſpoliationis veritate dignoſcatur,& ratione ordinādi iudicij ſuper poſſeſsorio cōtendatur.
¶ Tertio vltra. Bar.oppo. ex doctrina Bar.ſequiť in facultate actoris eſſe quòd ſuſpendatur petitorium & agatur ſuper poſſeſſorio,cui repugnat auctētica qui ſemel. C. quomod.& quādo iudex, vbi nō licet actori ab actione iā intentata deſiſtere niſi oino renunciet.l.edita actio. C.de edē.l.poſtꝗ.liti. C.de pact. ¶ Quarto opponitur. d.c.j. de reſtitu.ſpolia.extra vbi ſpoliatus,qui patitur de petitorio agi,ſibi preiudicat in iterdicto recuperādę, Si ergo ſpoliatus petitorio expeciatur,poſſeſſorium intentare minime poſſe videť. ¶ Quinto cōſidera quòd actor q petitorium intētauit,fateť reum poſſeſſorē.l.j. C.de aliena.iudi.mutā.cauſ.dicit ergo ſe nō poſſidere q igiť fieri pōt vt interdicto recuperandę is actor agat, qui duo extrema probare tenetur,poſſeſſionem ſuam qua tamē ſe carere fatetur & ſpoliationē ab aduerſario factā,gloſ.in.c. cōſultatiōibus.de officio deleg. & ſupra pluries declaratū fuit.Sic fit, vt non minor videatur contrarietas in cumulatione petitorij & poſſeſſorij recuperandæ, quàm retinendæ.

¶ Sexto adduci poteſt tex.in clemē.vnica.de cauſ.poſſeſ. & ꝓprie
ſecūdo reſpō.vbi ſuſpenditur petitorium etiā ab ſpoliato intētatum,
ſic nō reperies cumulationē. ¶ Non deſunt qui his perpēſis rationi-
bus facile à Bar.cōcluſione depellerētur preſertim Fabius & ſi qui
ſint alij qui Ioā.& Azo.ſententiā ſectentur. Nō abducor tamen ego
à cōi doctorū opinione. Primū fundamentum de.c.paſtoralis fuit ſu
pra(permulta enim in his cōbinationibus refricantur & plerūꝙ inu
tiliter) ſolutū quòd ſcilicet poſt renūciationē & concluſionē in cau-
ſa nullius poſſeſſorij cumulatio tolleratur,niſi fortaſſe quid ęquita-
tis & rationis contrarium ſuaderet,vt ibi dicitur ad finē .c. Hinc col
lige primā concluſionis noſtræ limitationē. Ad ſecundū reſpondet
Bar.eſſe conſiderādos duos caſus. Primus qn̄ actor vult vtrūꝙ iudi
ciū ꝓbare & ſuper petitorio & ſup̄ poſſeſſorio,quoquidē caſu vtrū-
ꝙ ſanè cumulari pōt,nec tunc militat obiectio. Alter caſus eſt.quan
do actor dicit ſe non tenere probare in petitorio, cum reus violenter
poſſideat.& tū ſuſpenſo petitorio,procedetur ſup̄ poſſeſſorio,vt ap-
pareat cui incūbat onus probandi per eā.l.vis eius.p̄.l.liberis.§.fi.de
libera.cauſ.habetꝙ hoc caſu locum regula ordinis,at in.j.caſu nulla
eſt quę cumulationē impediat,hinc ergo collige .ij.limitationem,vt
ſcilicet verū non habeat cōcluſio.quæ vult vtrūꝙ cumulari, quādo
actor proponit ſe in petitorio nolle probare. ¶ Colligunt etiā Areti.
Imo.& Iaſ.ex eadē Bar.diſtinctione,ſatis eſſe actorem ſpoliatū ꝓ-
bare ſpoliationē ad obtinendū in petitorio.quòd ipſi arbitrantur fal
ſum,cū de dominio actor docere debeat.l.in.rē.ff.de rei vēdi. ¶ Ad-
uertite diligenter,quidā moderni gaudent contradicere Bar.vt eo ſe
doctiores oſtendant. Atqui Bar.hic reprehendi nō meretur,quòd p
ſe nō id dicat, ſed ſolū in ſuo ſecūdo caſu ſupſedebitur à petitorio do
nec diſcuſſa ſit ſpoliationis quæſtio,vt deinde videatur vter probare
debeat. An ergo verum ſit quòd Bar.aſcribūt, dicam ſtatim. Sed in-
terea pone actore reſſaiſito neminem probare dominiū rei, q̄ eſt acto
ri reſtituta,quid iudex in petitorio prius inſtituto cēſebit? Iaſ. hic pu
tat reū abſoluendum ab obſeruatione iudicij,quòd actor hic habeat
quòd petebat.§.fi.inſti.de perpet.& tempo.actio.l. quotiens.ſ. de ſo-
lutio.idꝙ in ſimili Bar.videbatur ſupra in.iij.lectura. Nec puto di-
gnū relatu quòd Sozi. & Fabius dicunt. Reū ſcilicet effici actorē.
Ideoꝙ primus actor nūc reus abſoluetur, ꝙ primus reus nihil ꝓbet
&c. Nā reus nihil reperitur vſꝙ periiſſe, cur eum igitur actorem di-
4 ces? quis illi actionem dedit? ¶ Videndum itaꝙ eſt an eo ipſo † do-

miniũ ꝓbatum eſt, actoris fuiſſe, quod de ſpoliatione reus conuictus
eſt: qua in re variatum eſt vehemẽter apud moderniores. Plerũq; fir-
mant Bar. hic voluiſſe ꝙ ſic, hancq; ſententiã probari dicunt per tex.
in.l.ſi quis emptionis.§.ſed hęc ſuper illis de preſcrip.30.annorũ.C.
vbi probata ſpoliatione non refertur ab ſpoliante dominij quæſtio.
Secundo adducunt tex.in.d.l.vis eius.C.de ꝓbatio.in.l.liberis.§.fi.
ff.de libera.cauſ.vbi probata vicioſa aduerſarij poſſeſſione ſup domi
nio ſententia fertur. Tertio adducitur tex. in.l.ſi de poſſeſſiõe.C.de
probatio.vbi repertus inſtrumentis penes furem reum inſurgit con-
tra eũ preſumptio, vt actoris intentio plene fundata videatur, longè
igitur magis ſi res de qua contenditur, vicioſè à reo teneatur. Hanc
opinionem tenuerunt Inno.in.d.c.paſtoralis. Ludo. Roma. & qdã
moderni hic. ❡ Ad cõtrariã ſententiã adducuntur. Primo, quòd alle
gatio ſpoliationis eò tendat, vt ſpoliatus reſtituatur, nõ vt de domi-
nio iuſtifficetur, ergo iudex ſup dominio pretextu ſpoliationis ꝓba-
tę nihil iudicaſſe intelligitur l.de qua re.§. de iudi. ❡ Secundo facit
ꝙ ſpolians non perdat † ipſo iure dominium rei, ſed auctoritate l.ſi
quis in tantã.declarabitur ꝑ ſententiã dominiũ amiſiſſe, nõ tamẽ de-
ciditur tranſlatum fuiſſe in ſpoliatum, ſic fit, vt ſpoliatus aliunde do
miniũ probare debeat. ❡ Tertio adducitur tex.in.c.cum eccleſia ſu-
trina in fine.vbi ſpoliatus obtinuit in poſſeiſeſorio recuperandæ, &
tñ in petitorio ſuccubuit, quod ſanè nõ contigiſſet, ſi ꝓbata ſpoliatio
ne actoris intentio fuiſſet legitima fundata. ❡ Quarto eſt tex.in.c.ſi
gnificauerunt.in fi.de teſtib.vbi probata ſpoliatione adhuc ſup peti
torio procedendũ eſt, atqui nulla alia proceſſura opus eſſet, ſed actor
ſtatim obtineret, ſi contendas probatũ fuiſſe dominiũ actoris, ꝓbata
ſpoliatione. His rationibus conanť moderni qui ſunt alterius ſentẽ-
tię, reſpondere, ſed arbitror eas concludere oĩno, vt verior ſit hęc opi
nio, quã tenent vterq; Imol.hic Bal.Salic.& Pau.Caſtren.in.d.l.vis
eius. Bal.in.l.ſi quis ad ſe fundũ.C.ad.l.iul.de vi.moueor ꝙ ſpolia-
tio conſernat ſimpliciter poſſeſſionẽ, quæ nihil habet cõe cum domi
nio, quod agẽti reali actione neceſſarium eſt.d.l.in rẽ.ff.de rei vendi.
§.oĩm.inſti.de actio. Nec obeſt.d.l.ſi quis emptiõis.§.ſed hęc ſuper
illis quoniã ibi poſſeſſor ſpoliatus lõgiſſimo tẽpore poſſederat, quæ
longiſſima poſſeſſio iuncta violentię aduerſarij inducit in actore do
minij preſumptionẽ, Nec etiã obſtat.d.l.vis eius.&.d.liberis, qa ibi
vis eſt illata, circa ſtatum perſonæ qui preſumitur talis qualis prius
erat ſecundũ Bal.in.d.l.vis eius. Minus etiam nocet.d.l.ſi de poſſeſ-

ſione,quia ibi inſtrumentum ſeruitutis fuit repertum penes ſeruum qui inſtrumẽtum illud fuerat furatus. Et licet ex hoc ipſo probetur ſeruitus,non tñ ex vicioſa poſſeſsione,ſed potius ex inſtrumento de quo cõſtitit,vel dic vt diximus ad.d.l.vis eius. Hęc ſunt quę volunt doctores ſuper ea queſtiõe an probata ſpoliatione cõſtet d: dominio actoris? Ego dubito plurimum quę ſit vtilitas huius ambiguæ deciſionis,nam per remedium recuperandæ actor nanciſcitur poſſeſſio= nem. Quorſum igitur de dominio contenditur ab actore, cui nulla † realis actio cõpetere poteſt.primo per.§.æque verſicu.ei vero.inſt. de actio. ij. quia reus non poſſidet ergo. l. vnic. C. de alienatio.iudi. mutã. cauſſ.l.ſi qñ.§. poſſidere de rei vendic.hac ratione videtur im= poſſibile petitorium poſſe ſuſpẽdi,quòd p adeptionẽ poſſeſſionis ex interdicto vnde vi.extinguatur per duas precedentes ratiõ:s, quod eſſet certe cõtra oẽs Cogitabitis an actori proderit dominiũ ſi à poſ ſeſſione cadat. ¶ Ad quintũ,quod videt̃ nõ modo euertere cõcluſio nẽ Bar.ſed & deciſionẽ.c.paſtoralis & ſimiliũ nõ video ſatis cõmo= dè poſſe reſpõderi niſi dicas actorẽ reſpectu vnius poſſeſſionis egiſ= ſe petitorio & deinde eundẽ fuiſſe alia poſſeſſionis ſpecie ſpoliatum. Sed id de interdicto retinendæ non negatur per quintum intelle ctum noſtri.§.ideo &c. Dicet fortaſſe prouectus ſpoliationem factã fuiſſe ante intẽtatum petitorium ſicq; poſſeſſio vel vicioſa penes reũ erat,ratione cuius petitorium actor inſtituit. Poſtea eo pendẽte vſus eſt interdicto,ratione poſſeſſionis ſcilicet preteritę & ſpoliationis,in quo ſanè nihil eſt contrarietatis vt ſcilicet olim actor, nũc vero reus poſſeſſor dicatur. Verũtamen iſtud eſſet valde reſtringere concluſio nẽ,fatuus etiam eſſet actor realem actionẽ proponens qui interdicto recuperandæ vti à principio poterat.l.is qui deſtinauit de rei vend.l. exitus.ff.eo.Immouerò poſt petitorium propoſitũ neglecto poſſeſſo= rio,fas eſſet eũ repelli.argu.l.fina.§.cum enim.C.de iure delib.iũcto §.cęterum.inſti.quod cum eo ibi ſed erit ſtultiſſimus. Accedat q; via quã elegiſti tibi patere debeat.l. ſi mulier.§.fi.ff.de eo quod met.pu= to tamen hæc omnia fateri neceſſe,ſpoliatũq; actorem ante petitoriũ inſtitutũ,quod inuere tex.videtur in.ea.l.cum fundum.ff.fina.ibi(po tuit experiri).ff. de vi & vi arma. ¶ Ad ſextũ illa clementina vult in= terea petitorium à quouis propoſitum ſuſpendi, quã intelligo in ca= ſu Bar.quando nolebat actor probare dominium,ſed de ſpoliatione contendere. Sinautem & dominum & ſpoliatum ſeſe docere volue rit nulla petitorij ſuſpenſio fit,vel dic vt infra dicemus,illam clemen

rinam loqui in ſecunda inſtantia ſcilicet appellationis. ¶ De interdi cto retinendæ, Bar. plura dicit in hoc membro quæ in declaratione intellectuum huius. §. fuerũt examinata. Nos in primis colligemus concluſiones ex eius diſtinctiõe, deinde ad vnamquãq; quid moder ni velint, referremus. ¶ Prior † concluſio eſt, Petitoriũ & poſſeſſo- rium retinendæ pro rebus incorporalibus (in quibus ſanè hoc inter- dictum inſtitui poteſt. l. ſicuti §. ariſto. ff ſi ſeruitu. vendic. nota. in. l. j. i. j. glo. ff. vti poſſide.) cumulantur, nec regula cõtrarietatis ipedit. Dũ enim intento poſſeſſorium retinendæ, dico me eſſe in quaſi poſſeſſio ne illius iuris, & quando inſtitueram prius petitorium, actionẽ ſcili- cet confeſſoriam vel negatoriam (de qua. d. Rube. hic poſt Alberic. valde dubitat, quo vide) id idẽ dicere poſſum. Cõfeſſoria eñ ei cõpe tit, q quaſi poſſeſsionẽ iuris habet. l. & ſi forte. §. ſciendũ. ff. ſi vſuffru. peta. l. vti frui. in fine principij. in quo nihil vides cõtrarietatis. Dein ceps Bar. opp. ꝙ immo obſtet regula ordinis p. l. ordinarij iuris. p. l. incerti iur. ꝙ ſcilicet prius poſſeſsorio ſit vtẽdũ, vt cognoſcatur, vtri onus ꝓbandi competat. Sol ſi actor vtrũq; probare velit, habet locũ cõcluſio, nec vlla ei regula pugnat. Si autẽ actor ſe poſſeſsorem aut quaſi docere contendat, vt releuetur ab onere probãdi ſecundũ nota ta. in. d. l. ſicuti. §. ſed ſi quæratur, tũ fatet̃. Bar. nõ fieri cumulationem, ſed prius de illa quaſi poſſeſsione diceptabitur, vt liqueat, quis pro- bare teneatur. l. j. §. huius interdicti. verſicu. inter litigantes. ff. vti poſ- ſidetis. Hinc colligas primo declarationem ad. l. ordinarij iuris & ſi- miles, vt loquantur, quando actor vellet in aduerſarium onus pro- bandi transferre aliter regula ordinis nunquam impedimento eſt. Secundo collige limitationem ad noſtram concluſionem quæ vult concurſum admitti, niſi quando actor vult tranferre onus probandi in aduerſarium. Super hac concluſione & limitatione plura obijciũ tur in Bart. ¶ Primo dicit Barto. interdictum retinendæ compete- re pro iuribus incorporalibus per. d. §. ariſto. & per gloſ. primam in. l. j. ff. vti poſſidet. allegatur etiam. l. quoties. ſecunda. ff. de ſeruitu. id- ꝙ & nos ſupra ſæpe & communiter docto. tenent. Fab. tamẽ hic op ponit. de. l. i. §. j & item. verſicu. (hoc interdicto in omnibus). ff. vti poſ ſidet. vbi deciditur interdictum retinendæ pro rebus ſoli tantum cõ- petere & rebus quæ poſſideri poſſunt. Inſuper (inquit). §. ariſto. à Bar. citatus non probat dari interdictum adipiſcendæ pro ſeruitute, ſed quia poſſeſſor in re corporali turbatur.

Præterea.l.quoties.non loquitur de interdicto retinendæ, nec ei pla
cet reſponſio.glo.& doct.volentium pro rebus corporalibus dari di
rectum,& pro incorporalibus vtile,qm̃ vt ait,iura de illo vtili nõ lo-
quũtur vnde melius ei videtur interdictum quaſi poſſeſſorium dari
Aduerte, nihil video,cur à cõmuni doctrina imo verius à cõi obſer
uãtia depellamur. Nec vrget ille.§.primus aut ille.§.hoc interdictũ.
qm̃ pro re ſoli datur directũ, vtile & efficax pro ſeruitute preſertim
continua & pro rebus alijs incorporalibus.vt gloſ.volunt approba-
tę per Bar.& Pau.de caſtr.ĩ d.§. ariſto.& per Rube.& alios hic,nec
nouũ & inauditũ eſt interdictum vtile.l.j.§.ſi filiꝰ.ff de vi et vi arma.
not.in.l j.C.de interdict.Minus aptũ mihi videtur interdictũ quaſi
poſſeſſoriũ,licet in effectu idẽ ſit quod vtile.Nõ etiã obeſt ꝙ reſpon-
deri peſſit.d.§.ariſto.aut.d.l.quotiens,nã etiam ſi illa iura nõ proba-
rent,probãt tñ,eſt tex.in.l.fina.ff.vti poſſide. qui nõ poteſt cauillari.
¶ Secũdo vult Bar.actotẽ poſſe tranferre onus probãdi in aduerſa-
rium,& ſuſpendere petitorium,quod ſecũdũ Iaſ.habet tres effectus.
tu dic verius ĩducere tria dubia. Primus effectus,inquit Iaſ.eſt quòd
actor variare poſſit,contra l.ſi quis iuſiura.de reb.cred.C. ſed tolle-
ratur variatio argumento.c.licet.de ꝓcura.in.vj.not Bar.in.l.de re-
bus.ſ.rerũ amota.in.l.ſi cũ dotẽ.§. eo autẽ tempore.ſ.ſolut. matrim̃.
Secundus effectus Iaſ.quòd actor deſiſtat ab actione propoſita con
tra auctẽ. qui ſemel,ſed ſupra fuit mltoties reſpõſum. Tertius,quòd
addmittatur additio & mutatio libelli cõtra.l.edita actio.C de edẽ.
Iaſ.non reſpondet.tu ergo dic hæc oĩa actòri contingere ex cõmodo
ſuę quaſi poſſeſſionis.§.cõmodũ.inſti.de interdic.quæ nos ſupra col
8 legimus in prima concluſione. ¶ Opponitur nũc quod immo † in-
tentata confeſſoria nõ liceat actori eã ſuſpendere & tranſire ad poſ-
ſeſſoriũ retinendæ (& hęc oĩa contraria poſſent contra noſtrũ nouũ
interllectum induci.) ¶ Primò,eſt quid imputetur actori, qui negle
cto remedio iuris in.l.is qui deſtinauit.ſ.de rei vendi.variare nõ ve-
retur. ¶ Secundò,ex litis cõteſtatione ſup petitorio,eſt ius q̃ſitũ reo
quocũ quaſi cõtractum eſt.l.iij.§.idem ſcribit ſ.de peculio.glo. in.l.
ij.in fine.ſ.de preto.ſtipul,cui deinde actor preiudicare nõ poteſt ar-
gu.l.fi.ſ.de pact. ¶ Tertiò,obeſt.d.auctenti, qui ſemel ſepiſſime alle
gata. ¶ Quartò,facit.ꝙ.§.a Bar.allegatus in illo verſi.inter litigãtes
loquitur nondum intentato petitorio, ſed re adhuc integra, atqui in
noſtro caſu lis fuerat ſuper petitorio cõteſtata. ¶ Quintò, adducit
à dño Rub. Alexãdri tex.in.§.ſi quis aliud.inſt.de actio.vbi ſpãle eſt

propter errorẽ,quod à prima actione varietur. Super his Rub.relinquit cogitandum, Is lectorum mos nũq̃ mihi viſus fuit auditoribus vtilis,qui ſuum nõ figant pedem. ¶ Sextò, vltra eos contra Bar.facit,quod in odium ſpoliantis ſpecialiter actori ꝑmittatur ſuſpendere petitorium,& interdicto recuperandę vti.l.cum fundum in fine.cle.vnica.de cauſ.poſſeſ.& proprie.non igitur permittetur in noſtro interdicto retinendæ.l.ius ſingulare.ſ.de legib.l.j.in fine.ſ. ad munici. ¶ Septimò,induco.c.paſtoralis.vbi poſt petitorium poſſeſſoriũ adipiſcendæ:& recuperandę proponi permittuntur vel ſuſpenſo petitorio.d.cle.vnica.nihil tamen dicitur de interdicto retinẽdę:ergo.l.cũ pretor.ſ.de iud.c.nonne benedicimus de preſumpti. Vides quàm ſit difficille tueri hanc deciſionem Bar.longè tamen difficillius videtur deffendere noſtrum nouũ intellectum,in quo dicimus non ſolum in iuribus incorporalibus,de quibus Bar.hic loquit̃,ſed & paſſim poſſe petitorium ſuſpendi & poſſeſſorium retinẽdæ proponi,de quo habes tex.in.d.verſi.inter litigantes.l.j.ſ.vti poſſi.prout Bart.& docto.cõiter huc eũ adducũt.Facit etiam pro meo intellectu, quem.ſ.dixi, hic me plenius exanimaturum, quòd mos gerendus eſt ei qui ſuum perſequitur,qua via vti malit,glo.in.l.ſi fratres.§.idem reſpondet.ſ.pro ſoc.tex.in.l.quòd ſi poſſeſſor ſ.de rei vendi. Reſpondeamus erpredictis rationibus,& remanebit deciſio Bar.vera,nihilq̃ cõtra noſtram huius.§.declarationem oberit. ¶ Ad primum itaq̃ dico licet actor contẽpſerit remedium .d.l. is qui deſtinauit,ex hoc non amiſit facultatem vtendi poſſeſſorio,eſt enim remedium id iuriſconſul.conſilium datum actoribus,nõ autem eſt preceptum,vt eo neglecto puniendus,aut ſuo iure actor priuandus ſit. ¶ Ad ſecundũ per litis conteſtationem † fateor actorem quaſi cõtraxiſſe cum deffenſore, ſicut etiam in ſententia.diuerſo tamen modo,quia quaſi contractus in litis conteſtatione obligat partes inſtantiæ, non ſibi inuicem, at quaſi cõtractus in ſententia obligat partes ſibi inuicem:etiam naturaliter cõtra doct.cõiter.in.l.iulianus.ff.de cõdi. indebi. quod hic non ꝓbo, qñq̃ tñ videbis ſuo loco, vbi firmo nullam eſſe perſonalẽ actionem, quę ab vtraq̃ obligatione nõ oriatur,non eñ puto miraculis, de quibus doct.loquuntur,noſtras actiones iuuari,qñ ſecundum naturam eas naſci deffendere poſſumus.Sed ad rem noſtram,etiam ſi actor inſtantiæ petitoriæ ſit obligatus per litis conteſta.vt corã eodem iudice eam terminare debeat.l.vbi ceptum.ff.de iudi.Id tamen non repugnat,quominus interim ea remanente in ſuſpenſo,actor meliorẽ viã

ad ſuum conſequendum eligat, ita etiam vltra docto. reſponderi debet, tertio fundamēto de illa auctén. qui ſemel, vt pluries ſupra dixi. ¶ Ad quartum licet ille. §. huius interdicti, verſic. inter litigantes, nō dicat fuiſſe iam petitorium propoſitum, non video etiam ꝙ cōtrariū affirmet. ideo loquitur indiſtincte, ergo. l. de precio ꝭ. de public. in rē actio. qui tex. cū loquatur de rebus corporalibus clariſſime probat, vt. ꝭ. dixi, meum nouum intellectum. ¶ Ad quintum dico. §. ſi quis aliud. nō obeſſe, quia ibi prohibetur variatio actionis ad res omnino diuerſas, vt petens herotem, non addmittatur petere ſtichum, Atqui intentans petitorium pro vna re petit deinde poſſionem eiuſdem rei, & licet dominium & poſſeſsio diuerſa ſint, non omnino tamen ad diuerſa contenditur, quia poſſeſſio adducitur, vt actor releuetur à probando dominio. Preterea cōmodum poſſeſsionis vel quaſi hanc facultatem actori tribuit, ad quod moderni non aduertūt. ¶ Ad ſextum datur vna ſolutio per glo. ibi in. d. clemē. vnica. odiū ſcilicet ſpo
10 liantis efficere, vt ſuſpenſo petitorio in cauſa † appellationis admittatur actor ad proponendum poſſeſſoriū, non ergo id liceret in alijs interdictis, quod velim perpetuo notes. Nā fortaſſe contrariū viſum tibi fuiſſet verius, vt ſcilicet in ſecūda inſtantia licuiſſet poſſeſſorium omne proponere veluti in prima inſtātia ꝑ tex. in. l. ita demū. C. de ꝓcurato. æquiſſima tamen eſt illius clemētinæ deciſio, ne paſſim permittatur actor poſſeſſorio vti, qui paſſus eſt ſuper petitorio ſententiā cōtra ſe ferri, quæ poſtea etiam bn̄ lata illuſoria effici poſſet, Et quòd ea clementina loquatur de ſecūda inſtātia vltra verba illius tex. oſtēditur. per. d. c. paſtoralis. quo fuit introductum in prima inſtātia poſſe cumulari petitorium & poſſeſſorium recuperandæ, multomagis petitorio ſuſpēſo, de poſſeſsorio recuperandæ agi, vt ergo illa cle. aliquid adderet, decidit ſpeciale eſſe quòd interdictum recuperandæ in odium ſpoliantis in ſecunda inſtantia proponi poſſit. Alij reſpondent ad eā. clemen. vt ibi in cauſis beneficialibus fiat deciſio. Verū tamen cum hic de rebus incorparalibus agamus, nihil puto differentiæ dari. velut Panor. in. d. c. paſtoralis. affirmat. ¶ Ad ſeptimum fateor quòd in. c. paſtoralis fit mentio ſolum de interdicto reeuperandæ & adipiſcendæ, & nihil dicitur de interdicto retinendæ. Atqui habetur ibi mentio de cumulatione, quam Barto. hic in ſuo ſecundo caſu non admittit. nec ego recens text. noſtrum declarando, admitto. Sic fit vt hoc interdictum retinendæ quamtum pertineat ad cumulationē ab alijs duobus differat, vt. ꝭ. cōcedebamus, ſequētes

oppi.Marti.& cōem. Ratio aūt(vt nr̄m itellectū deffendam⁹) cur po
tius admittā, petitorio ſuſpēſo interdictū retinēdę ꝓponi, q̄ꝫ ꝙ ſimul
tractenť, eſt, qm̄ durius eſſet cōtinuare petitoriū cu poſſeſſorio reti-
nēdę ſimul, & magis vexareť reus, fauore † cuius cumulatiões & va 11
riationes regulariter prohibentur, quàm ſi primo alterum diſcutia-
tur, quòd ſanè oſtendit illa clemen.vnica.de cauſ.poſſeſ.quæ non ad
mittit cumulationem in ſecunda inſtantia etiam poſſeſſorij recupe-
randæ.& tamen vult ſuſpenſo petitorio poſſeſsorium recuperandæ
proponi. Inſuper ordo iuris admittit, vt de poſſeſsione prius agatur.
d.l.ordinarij iuris, & actor, qui intentarat petitorium, à quo interim
ſuperſedetur, videtur ad viam iure conſtitutam.l.is qui deſtinauit.
iam amiſſam, redire, Si autem vtrumqꝫ ſimul procederet ceſſaret
ille toties repetitus ordo. Prouectus fortè replicabit ꝙ Barto. hic
in primo caſu facilè concurſum admittat: quando actor vellet vtrū
qꝫ probare, dic Barto. hic loqui de iuribus & alijs incorporalibus in
quibus nos etiam cumulationem non negaremus. Rurſus di-
cet eruditus aliquis cur potius illo caſu admittis cumulationem pe-
titorij † poſſeſſorij, ſi actor vtrumqꝫ probare velit, quàm in rebus cor
poralibus, cum dicas ratione contrarietatis cumulationem non im- 12
pediri, ſed ordinis, qui ordo idē eſſe debet in corporalibus qui in cor-
poralibus. Puto non eſſe abſqꝫ bona ratione diuerſum, quoniam in
rebus corporalibus petitorium eſt alterius naturę, (quia ex dominio
quòd difficille probatu eſt, naſcitur) quàm in rebus incorporalibus,
vbi ex iure naſcitur, quod quis habet in re, in quo quidem iure non
tanta eſt probationis difficultas. regula auten. ordiinis inuenta eſt
propter onus dictæ probationis transferendū. Ideoqꝫ &c. ¶ Tertio
Barto. dicit quòd intentato poſſeſsorio fieri poteſt. vt actor ab onere
probandi dn̄iū releueť, vt pote ſi poſſeſſionē doceat, illud qꝫ onus trāſ
fert in deffenſorem, vult ergo Bar. quod quaſi † poſſeſſio eū releuan
di effectum habeat. Contrarium tamen notat glo. in.d.l. ſicuti.§. ſed 13
ſi quæratur .ff. de ſeruit.vendic. quàm ibi Bart. & Paul. Caſtren. ſe-
quuntur, Bar. & alij in.l.ſi priuſquam .ff. de oper.noui nūcia. quo fit
vt nulla ſit differētia inter duos caſus Bar. Pro ſolurione huius con
trarij Dominus Rube. & Fab. quidam etiam alij huc inferciunt,
q̄ pluribus verbis Bar. Alex. & Iaſ. dicunt in ea.l.ſi priuſqꝫ & ſanè lo
cus hic difficilis eſt. Nō intēdo tn̄ illū plene examinare, quod cōbina-
tiones nr̄as nō cōſeruat. Adferā tn̄ q̄ Pau. caſtrē. in hanc rē ait. in eo.
§. ſed ſi q̄rať. Quaſi poſſeſsio (inquit) releuat actorē ab onere ꝓbādi,

quando lex non preſumit contra poſſidentem: vt ſi quèm ponas eſſe in quaſi poſſeſſione vtendi iuridictione in aliquo loco, non debebit ipſe probare ſe ius habere, ſed aduerſarius ſi velit, cõtrarium doceat. Si vero preſumptio iuris ſit cõtra eũ qui eſt in quaſi poſſeſſione, non releuatur ab onere probandi regulariter, vt in eo qui eſt in quaſi poſſeſſione ſeruitutis, nam res libera preſumitur. per. l. altius. C. de ſerui. & aqua. Huic diſtinctioni fateor pugnare quædam iura per docto. allegata, glo. in. l. titia. §. ſolut. matri. tex. in. l. penul. ff. de aqua quoti. tex. in. c. ſi iudex. de ſenten. excõica. in. vj. quibus redditur perfacilis ſolutio. per docto. in ea. l. ſi priuſꝙ, quos videto perte. vide etiã Bar. in. l. j. §. hoc interdicto de itinere actuꝙ priuato. ff. Ex hac diſtinctione prouectus elicere poteſt, Primo ꝙ Bart. hic male loquitur, ponẽs exẽplum de ſeruitutibus. Secundo, Bar. peius allegare videtur, gloſ. in d. §. ſed ſi quæratur, quę dicit contrariũ eius, quod Bart. hic tenet. Tertio ſequitur ꝙ in ſeruitutibus ſemper cumulatur poſſeſſoriũ retinendę, quoniã actor non poteſt transferre onus probandi, etiã ſi quaſi poſſeſſionẽ probet, ideo erimus ſemper in primo caſu Bar. ¶ Aduerte diligenter, inuidentes Bar. hæc omnia faterẽtur ingenue, Ego tamen dico nihil horum poſſe elici ex teorica Bar. Non enim ponit Bar. exemplum de ſeruitutibus, minuſꝙ citat opinionẽ glo. in. d. §. ſed ſi quæratur. Sed ait, ſi actor ꝓpter poſſeſſionẽ quã habere ſe aſſerit, vellet releuari ab onere &c. ſecundũ ea q̃ notantur, hoc eſt ſecundũ diſtinctionẽ: glo. in illo. §. nã in q̃buſdã caſibus quaſi poſſeſſio releuat actorẽ in reũꝙ tranfert onus probandi, vt dixi ſtatim ex Pauſ. de caſt. Sic ergo Bar. nec ſibi contrarius eſt quicquid Fabius, & alij moderni velint, nec male loquitur, ſi eius verba recte perſpiciantur. Tertium etiam nõ infertur, quia ſepiſſime trãſfertur onus probandi etiã in ſeruitute, vt. l. altius in. ij. reſpõ. in. l. ſi tibi. C. de ſerui. & aqua. Preterea etiã ſi nullo quidem caſu in ſeruitutibus onus probandi ex quaſi poſſeſſione nõ transferretur, eo tamen animo actor poſſeſſorio vtatur, vt transferat, veluti in libellis per ſępe ponitur, cumulatio impediretur ratione ordinis. Attendetur enim intentio actoris nõ aũt effectus quaſi poſſeſ. Cõplures effectus quaſi poſſeſsiõis ponũt glo. & Bar. in. l. j. §. hoc interdicto. ff. de itine. actuꝙ priuat. quos huc non transfero. ¶ Secunda concluſio ex Bar. eſt, intentato petitorio † rei
14 corporalis non poteſt poſſeſſoriũ retinẽdę cumulari. Prima ratio aſſumitur ex regula ordinis vt ſcilicet poſſeſſorium iudicium præferatur. l. ordinarij iuris. l. incerti iuris. l. exitus. Secunda aſſumitur ex rei

gula cõtrarietatis,dum em̃ in petitorio dicebam reum poſsidere .l.j. C.de aliena.iudi.mutã.cauſ.Deinde verò agens poſſeſsorio dicebã me poſſeſsorẽ,quod eſt repugnans.l.ſi vt certo.§.ſi duobus.ꝫ. cõmo. c.licet cauſam extra de ꝓba. Tertia ratio deſumi etiam poteſt ex regula electionis,quod ſcilicet electione vnius alterum tollitur,namq; petitoriũ intẽtans renũciat poſſeſsioni,vt in.iij.lectura diximus,not. in.l.ſi duo.in princip.ff.vti poſside.Hæc concluſio deprompta eſt ex opinione Mart.quã ſupra declarauimus cõiter teneri. ¶ Amplia cõcluſionẽ quæ vult cumulationẽ, ſiue ſcienter ſiue ignorãter, ſiue per aliũ actor poſſeſsionem habuerit, ita vult Bar. hic notabiliter dũ in mẽbris poſsideat ſcienter,vel ignoranter,per ſe &c.ait (ſed non proditur ſimul ſuper vtroq;) Licet em̃ ignorans ſe poſsidere, aut per aliũ poſsidens,dum agit petitorio,non renunciet poſſeſſioni, per ſe vero ſcienter poſsidens renunciet,& ita ſit in hoc differẽtia quoad illã renunciationẽ tacitam,nõ tñ quoad cumulationem, illa em̃ ignorãtia, aut poſſeſsio ex ꝑſona alterius habita,nõ id efficit vt regulæ prohibitiuę cumulationis ceſsent,eſt em̃ adhuc ordo ſeruandus.d.l.ordinarij,eſt adhuc contrarietas &c. ¶ Limita nũc concluſionẽ. Primo qñ ageretur reſpectu diuerſarũ poſſeſsionũ, vt diximus in.v. intellectu glo.in.l.clam.§.qui ad nundinas.Dy.& oẽs docto.hic, Ego hanc limittationẽ probo, nõ per.§.noſtrũ, ſed quod nulla regula impediat. ¶ Secundo limitta qñ actor poſt intentatum petitoriũ de nouo poſſeſsionẽ queſiſſet vt hic .ij.quartũ intellectũ.Ita limitant hic Bart.& cæteri.Ego puto ꝙ hic tex.eomodo intellectus nihil ꝓbet,quod cumulationis mentio hic nulla fiat.Oſtẽdi etiam circa quartam lecturã nihil † prorſus differentię eſse,poſsideat actor qñ petitorium intẽtat,aut poſtea poſsidere incipiat,maxime ꝙtũ ad horũ iudiciorũ ordinẽ pertinet.Ideoq; cumulationi adhuc regulę ſuperiores pugnant. vnde limitatio mihi non placet,quin potius in ampliationẽ eam conuerto. ¶ Supeſt ſoluenda difficultas quã Bar.perſequit̃,ſatis liquet (inquit)cumulationẽ fieri non poſse. Dubiũ eſt an ſaltem ſuſpẽſo petitorio poſsit actor poſſeſsoriũ hoc intẽtare? Et Bar.ſatis obſcurè tñ, diſtinguit an actor ſciebat ſe poſsidere per ſe,quo caſu intentãs petitorium renũciauit poſſeſsioni,ſic fit vt poſſeſsoriũ deinde negetur. Si vero actor aut ignoret ſe poſsidere,aut per alterũ poſsideat,tu adde aut poſſeſsio de nouo ei ſuperueniat,& tunc aut reus cõfitet̃ poſſeſsionẽ actoris,& põt actor agere poſſeſsorio,nõ quidẽ ad poſſeſsionem quã habet petẽdã, ſed vt conſequatur acceſſiones,intereſſe,pro

turbata poſſeſsione. l. ſi duo. §. fi. ff. vti poſsid. Si verò reus poſſeſsionẽ actoris neget, non quidẽ cumulatio fiet obſtante contrarietate. l. ordinarij. l. incerti iuris. ſed ſuſpenſo petitorio intẽtatur poſſeſsorium, non enim poſſeſsiõi renũciauit, vt in. iij. lectura diximus, ea em̃ actoris renunciatio cõmodo deffenſoris fieret contra. c. ex eo. de reg. iur. i. vj. Ego ſanè nõ video magnã differentiam, an neget reus, an fateaẽ actoris poſſeſsionem, quia vbiq; poſſeſsorio agetur ſuſpenſo petitorio, vbiq; etiam ratione turbatæ poſſeſsionis agetur, & ad intereſse, & vt reo inhibitio fiat ne amplius turbetur actor, liceatq; ei re contẽtioſa liberè vti. Plurimũ tamen differentiæ puto, an fateatur reus dominium ãctoris, an neget, priore enim caſu, condẽnatur reus. l. qui reſtituere. iuncta. l. j. de confeſsi. Altero vero caſu ſuſpenſo illo petitorio. aget reus, ſi velit poſſeſsorio retinendæ videns fortaſse petitoriũ ſuũ ſibi inutile, quod reus poſſeſsor non ſit, ſed poſſeſsionis turbator quod ego in noſtro intellectu nouo plenius dixi. Bar. dubitat ſup ſecundo caſu, qñ ſcilicet reus negat, quo modo impediatur cumulatio ratiõe cõtrarietatis, quod ſolũ rõne ordinis impediri poſse videatur, 16 p eã. l. † ordinarij. l. incerti iuris. Dicit Bar. regulã cõtrarietatis efficere, q; nõ fiat cumulatio, vt dixi in rõne cõcluſiõis. & regula ordinis, facit vt poſſeſsoriũ p̃feratur, ſic intelliges. l. ordinarij iuris & ſimiles. Habes q; Bar. in hac longa diſtinctiõe voluerit, moderni nihil dicũt, quod ſatis hæc omnia fuerint in varietate lecturarum expoſita.

17 ¶ Tertia cõcluſio, nũq; fit cumulatio petitorij, & poſſeſſorij quod † cãm poſſeſſionis annexã habeat, obeſt em̃ regula tertia nẽpe, abſolutoria lata in vno &c. l. ij. § quædã. ff. de interdic. bonus tex. in. l. j. §. fi. ff. de aqua quot. & æſtiua. Hanc cõcluſionẽ tenẽt Bal. in. l. ędita. C. de eden. Pañ. in. d. c. paſtoralis. Adde quòd nõ modo cumulatio impeditur, ſed nec quidẽ ſuſpenſo petitorio, ad huiuſmodi poſſeſſoriũ perueniri põt, tũ per regulã predictã. l. fundum, tũ etiam q; electione vnius al. eiũ tollatur. l. fina. C. de codicil. Tum vero maxime quod p alterutrũ idem cõſequamur, ideoq; quinta regula obeſſet. Per hãc cõcluſionẽ limittantur p multa quæ. s. & aliqua q̃. ĩ. dicuntur, ne ſcilicet locũ habeant in interdictis quæ proprietatis cauſam annexã habent. Sequitur ita q; in beneficialibus remediorũ petitorij & poſſeſſorij concurſum nõ admitti (licet Car. in cle. j. de cauſ. poſſeſſio. contra velle videat) qm̃ cauſsã p̃prietatis ſaltẽ quaſi cauſam p̃prietatis. &c. vt. s. dixi. Preſertim in frãcia vbi nec quidẽ ab codẽ iudice tractari poſſunt, velut in. v. p̃fatione dixi. Amplia cõcluſionẽ vt ecõtrario

etiã intẽtato poſſeſorio iſto nõ poſſit actor petitoriũ cumulare, ita te net Iaſ.hic.nu.129.cõtra Calde. Antho.de but.in.c.cũ dilect. de cauſ. poſ quos Alex.hic deffendebat, dicens nõ eſſe hoc caſu eandẽ rõnẽ & enim abſolutoria lata in poſſeſſorio nõ parit exceptionẽ &c.l.ſed ſi ante.ff.de excep.rei iudi. Ego puto opinionẽ Iaſ. veriorem quã etiã Fabius hic ſequitur nullam de Iaſ.mentionẽ faciens. Nec obſtat põt ea.l.ſed ſi ante. quæ loquitur in diuerſis terminis agendo enim confeſſoria deducebatur ius ſeruitutis, in actione rei vedicationis actor dominium adducebat. Sed in interdicto quod cauſam proprietatis &c.nõ ſolum incidenter vt ipſi volunt, immo principaliter illud ius adducitur, ſaltẽ in.ij.ca.quod in petitorio. Vide inquit Bar.per quot tramites deriuetur, hæc materia & ſubtilis & obſcura. Nos tamen tribus concluſionibus eam abſoluimus.

SECVNDA COMBINATIO.

SEcundus caſus ſiue Combinatio ſecunda eſt ediuerſo, qñ ab eodem intẽtat̃. Pr̃io poſſeſſoriũ, ſi cũdo petitoriũ, in qua Iaſ. dicit eãdẽ diſtinctionẽ p Bar.poni, vt in ſuperiore, vñ ipſe nihil dicit. D. Rube.colligit tres concluſiones ex verbis Bar.quę ſunt gñales.egẽtq; limitationibus ſecũdũ diuerſitatẽ interdictorũ.ideoq; nos ſingula interdicta, breuibus pſequemur. Aduerte tñ priuſq; ex Bar.cõcluſiões colligamus, quod moderni quidã vt pote.d.Rube. d.Fabius, viri mehercle doctiſſimi, & qui hanc materiam magis ac magis illuſtrarunt, huc adferunt quaſdam nouas rationes, quibus ſecundam iſtam Bart. conbinationem † infringi poſſe putant, quas & breuioribus verbis & facilioribus deducemus. ¶ Primò, in combinatione prima intentabatur petitorium deinde eo ſuſpenſo, agebatur poſſeſſorio in quo certẽ magna erat vtilitas, immo neceſſitas quędam, vt citius per poſſeſſorium actor ſuum coſequatur, At econtrario, quãdo egi primum poſſeſſorio, quorſum viam facilem ſummariã & breuiorẽ omittã, & ea ſuſpẽſa intentabo petitoriũ? quod ordinariũ iudiciũ eſt, egetq; indagine lõgiori, vñ nõ reperiet̃ tex.q dicat poſt poſſeſſoriũ nõdũ terminatũ fuiſſe petitoriũ intẽtatũ, licet ecõtra rio ſic. ¶ Secũdò in.j.cõbinatiõe qñ ſuſpẽſo petitorio, agit̃ poſſeſſorio, nõ videt̃ actor renũciare dñio ſiue iuri ex q petitoriũ pficiſcit̃, at ex diuerſo, ſi primùm poſſeſſoriũ eſt intẽtatũ, & deinde petitorium, actor ſuæ poſſeſſioni renunciauit.c.j.de reſtitutio.ſpoliat. vbi agens interdicto recuperandę, qui patitur aduerſariũ de dominio probare,

renunciat ſuo interdicto, multo ergo magis ſi is ipſe actor ſeſe cohartauit ad dominij ꝓbationem,dū petitorium ſubiunxit,& ſi id fatemur de interdicto recuperādæ.longe magis in alijs interdictis,quę non ſunt ita priuilegiata. Nec mirandū eſt(inquit Fab.) ꝙ petitorio prius intentato deducens poſtea poſſeſſoriū nō renūciet eidē petitorio,ecōtrario verò ſic,qm̄ petitoriū eſt maioris ꝑiudicij,quàm poſſeſſoriū,dū enim renūciarim petitorio,quid mihi ſeruiet alienæ rei poſſeſſio? Verūtamē licet poſſeſſorio renunciē,officio iudicis cōſequar poſſeſſionē,ſi in petitorio obtineā.l.qui reſtituere.de rei vēdi. ¶ Tertio qn̄ primū intentatur poſſeſſoriū,& poſtea petitorium mōſtroſi mile videret̄,ſi actor ſupſederet à poſſeſſorio, vt pſequeretur petitorium cū cōmodiùs poſſeſſorium cōtinuaret, immo vero id poſſeſſionis natura requirit.l.is qui deſtinauit. ¶ Quarto vltra eos, qn̄ prius intentatur petitoriū & deinde actor vult poſſeſſorio vti,regula ordinis.per.l.ordinarij,vult,quod poſſeſſoriū vel vltimo propoſitum prę feratur,multo magis ergo eadē regula ordinis efficiet, ne poſt intētatū prius poſſeſſorium actor ad petitoriū admittat̄. Sic fiet vt hæc ſecunda cōbinatio nō modo nō vtilis.ſed nec iure quidē poſſibilis videri debeat. ¶ Nos tn̄ non tam facilè abducimur, à traditione Bart. & cōi,præſertim quod hæ moderniorū rōnes ſatis fragiles ſint. Et in primis ea ratio prima,quòd nō ſit vtilitas aut neceſſitas in petitorio poſtea intētādo. Ego video magnā vtilitatē,vt is declaretur dn̄s, qui ſolum poſſeſſor fuiſſet declaratus. Colligo etiam neceſſitatē nō quidē præciſam.l.vnica.C.vt nemo inuitus age.cog.ſed cauſatiuā,ſcilicet ſi vult facilius in poſſeſſorio obtinere,quod practici optie nouerunt,qui non confidunt de actibus poſſeſſorijs,& vſu iuris, quod ad actorē pertinet,ſed & ipſum ius vtendi,actuſq́ʒ poſſeſſorios exercēdi deducunt,quod dicunt ad confortationem poſſeſſorij. ¶ Ad ſecūdā,non video vn̄ deprehēdi poſſit illa poſſeſſorij(remedium retinēdę excipio,vt.ſ.dicam) renunciatio per petitorium poſtea intentatū, quinimo vt clarius de legitīa actoris poſſeſſione & iuſtiore liqueat, petitoriū vtiliter cumulat̄,nec huc deduci debebat.c.j. de reſti ſpol. in quo arbitror eos vehemēter deceptos fuiſſe,ibi em̄ agens poſſeſſorio recuperandę admiſit aduerſarium probare dominiū,ex qua probatiōe poſſeſſio actoris illegitima iniuſtaq́ʒ oſtēdebatur, atqui agēs poſſeſſorio,deinde ꝓponens petitoriū non iniuſtè nō illegitimè poſſidere ſe,ſed iuſtiſsimè quidē & cum bono titu.ſe de poſſeſſione contendere,declarat. ¶ Ad tertiam,non reperietur Bar.dicere ſuſpenſo

poſseſsorio prius inſtituto, agi ſuper petitorio, ſed dicit qñꝗ petitoriũ, cum precedẽte poſſeſsorio cumulari ideo monſtruoſum à Bart. nihil deducitur, Ego fortius dico ꝙ actor ſuſpenſo poſſeſsorio deducere petitoriũ põt, qm̃ fauori ſuo põt renũciare, Nec quidẽ adhuc locus eſset admirationi, ſi probus quidã actor coram iudice dixerit, nolo contendere de poſſeſsione, ne videar ſine iuſto tit. rem contenſioſam perſequi, ſed offero me dominiũ probaturũ, quis dicet (quæſo) iſtud in ciuile, & preter iurecõſultorum mentẽ? ❡ Ad quartam rationem licet agẽs petitorio primum & deinde poſſeſsorio poſsit cõtendere, vt prius de poſſeſsione diceptetur not. in. l. ſi de vi. ff. de iud. d. l. ordinarij, nõ tñ quicquid facultati actoris cõceditur, neceſsitati ſupponi debet, preſertim quod horum remediorũ cumulatio conſernat actorũ vtilitatẽ, vnde de vtroꝗ ſimul agere licet eidẽ. Deffenſa itaꝗ ſecunda cõbinatione. eam ſequẽtibus concluſionibus intelligito. ❡ Prior concluſio, qñ actor primo poſſeſsoriũ adipiſcendę intentauit, vultꝗ petitoriũ cumularæ, poteſt, quoniam nulla cumulationis prohibitiua regula locum habet, nec quidem tertia. quia abſolutoria lata i poſſeſsorio, nõ parit exceptionẽ rei iudicatæ in petitorio. l. & an eandẽ. §. fina. ff. de excepti. rei iudic. Fallit primo qñ electione vnius alterũ tollitur. l. ſi. C. de codicil. Hæc limitatio non põt cadere in mentẽ modernorũ, quòd in illa. l. ſi. nõ agat̃ de remedio poſseſsorio. Ego tñ in pria cõcluſione primæ combinationis declaro. Fallit prio vltra Bar. hic, qñ in primo eſset iam in cauſa renunciatum. c. paſtoralis. §. penul. ne lites litibus inculecentur, quod in. ij. cap. poſſeſsorij verum eſt. In primo em̃ capite nec renunciatio nec publicatio nec etiam teſtium obiectio fieri ſolet, cũ magni preiudicij nõ ſit, vt in p̃fationibus dixi. Fallit. iij. qñ prius inſtitutum fuiſset poſseſſoriũ, quod cãm ꝓprietatis annexã habet, vt dixi in vlti. cõclu. priæ cõbinatiõis. ❡ Altera concluſio, qñ priore loco remediũ poſseſsoriũ recuperãdę deducit̃, petitoriũ actor adducere põt. Immo verò vtiliſsimũ videri ſolet, nulla em̃ regula obeſt. Fallit qñ actor ab onere ꝓbandi releuari percupit, quòd reus vicioſam poſſeſsionẽ habeat. l. vis eius. C. de ꝓba. tum em̃ examinandũ eſset poſſeſsoriũ, vt. ſ. in p̃cedenti cõbinatione. Fab. hic dicit petitorium ſecũ onus probandi trahere, quia intentat̃ cum ſua cauſa. Tu dic, multa eſse, quibus adducens dominiũ & petitorio agens nõ tenetur ꝓbare. l. ſiue poſsidetis. C. de prob. notat glo. valde notabilis. in. c. j. vt eccleſiaſtica beneficia doct. in. l. qui accuſa. volunt. C. de eden. Fallit etiam ſi renunciatũ fuiſset in cauſa.

vt ſtatim diximus. ¶ Tertia cõcluſio,qñ poſſeſſorium retinẽdę, Pri
mo fuit intentatũ ſup rebus incorporaitbus,petitoriũ cumulari põt,
nec eſt vlla regula q̃ obſit. Fallit ſi onus ꝓbandi in aduerſariũ tranſ
ferre vellet,eſſet enim poſſeſſoriũ diſcutiendũ. ¶ Quarta concluſio.
poſſeſſorio retinendę prius intentato ſuper rebus corporalibus,non
cumulatur petitoriũ,eſſet em̃ eadẽ cõtrarietas, vt in prima combina
tione,quod intelligo ſiue actor dicat ſe poſſeſſionem amiſiſſe ante ce
ptũ poſſeſſorium,ſiue dicat ſe eam amiſiſſe añ litẽ cõteſtatã, ſiue etiã
dicat ſe eã habere,quia quoquò ſe vertat actor,ſup vtroq; ſimul con-
tendere nõ põt. Sed an ſuſpenſo poſſeſsorio poſsit petitorium perſe
qui? puto idem dicẽdũ,quod in hanc rẽ in.j.cõbinatione diximus. &
quòd hic raro contingat,non refrico. Fallit hæc cõcluſio, qñ de di-
uerſis poſſeſionibus ageret̃,vt in.v.lectura et ſupra pluries. Fallit.ij.
quando actor diceret ſe poſſeſsionẽ amiſiſſe poſt litẽ conteſtatã. Ad-
huc enim poſſeſsorium durabit,modò litis cõteſtatæ tempore actor
poſſediſſe probetur.§.ſed hodie.inſti.de interd.l.j.ff.vtrobi,niſi onus
transferendi in aduerſarium ratione ſuæ poſſeſsionis pretẽderet,tũc
enim id poſſeſſoriũ expedietur.l.ordinarij iuris. Fallit tertio, quãdo
actor rẽ contenſioſam per alterũ poſſidebat,quia cum eã poſſeſsio-
nem animo nõ poſſit amittere.l.peragere.§.fina. tacitè renunciare vi
debitur.niſi transferre vellet onus probandi.&c.vt ſtatim dixi. Reli
qua quæ ad hunc locũ pertinere videbunt̃, videas in.j.cõbinatione

TERTIA COMBINATIO.

SVBSEQVENTER Bar.ponit tertiã combina-
tionem † ſiue tertium caſum,qui in his remedijs cõtinge
re poteſt,quãdo ſcilicet vnus vtrũq; ſimul itentat, de qua
combinatione loqui videntur ſecũdum Fab.l. ordinarij
l.incerti. & ſimiles,non poteſt tamen vnica legis deciſio-
ne contineri,vnde Barto.eiſdem vtitur diſtinctionibus,& membro
rum deciſionibus,quibus ſuperiores quoq; combinationes diſcuſſit
quem tam antiqui poſtea,quàm moderni vt Iaſ.& Rube. ſequũtur,
nec aliquid addendum putant.tu etiam quantum ad cumulationem
pertinet nihil adiungas.In caſibus tamen. qui non admittunt cumu
lationem,propone actorem de facto vtrumq; intẽtaſſe,dubium mo-
ueri poteſt,ſuper quo procedatur? Dic actorem debere interrogari
ꝑ iudicẽ, quo iudicio maluerit experiri? & cogetur alterũ eligere.l.

quod in heredē.§.eligere.ff.de tributo.cū ibi notatis. Siquidē petitoriū elegerit pōt deide ab eo ſupſedere,& poſſeſsorio vti, nec nocebit ꝙ electa vna via ab ea nō liceat &c.qa id verū qñ verteref magnū p̄iudiciū,atqui poſſeſsio momētanea parui eſt p̄iudicij. Et ſi in poſſeſſorio ſuccūbat,multiplex illa variatio nocere poſſet, nec fortaſse locū haberet.l.& an eandē.§.fi.de excep.rei iudi.arg.l.ſi quis iuſiurandū.C.de reb credit.Iudex tñ arbitrabit̄ ex qualitate actoris & iuris ipſius an ea variatio petitoriū rurſus proponi debeat ip̄edire. Quòd ſi dicas actorē primū elegiſſe poſſeſsoriū,ſi in eo obtineat nō eget vlteriori remedio. Si ſuccūbat,ad petitoriū facilè redibit.d.l.& an.§.fi. de excep.rei iud.ſi aūt vellet à poſſeſsorio electo iā,ſupſedere,regulariter nō audietur,quòd ei renūciaſſe potius intelligat̄,niſi qñ per aliū poſſideret vt ſupra dixi.

QVARTA COMBINATIO.

Circa hanc quartam cōbinationē,que ſanè eſt longe † vtilior quàm ſuperiores,quas nūꝗ vidi in praxi deducere propter clauſularum generaliū vſum,& frequentiā. Bart.perſequit̄ ſingula interdicta prout in cęteris. Quartus ergo caſus eſt,qñ primo vnus petitoriū inſtituit, deinde aduerſarius proponit poſſeſſoriū an fiat horum remediorū cumulatio?vt ſimul tractentur, an vero prius de poſſeſſorio agendū ſit?Et,in primis ſup interdicto recuperādę,fac q̄tuor cōcluſiōes. Scđm ꝙ quatuor caſus cōtingere poſſunt. Prim⁹ quādo ſpoliatio eſt per actorē facta cępto iam petitorio Secūdus qñ violentia eſt per actorem facta,& agitur de diuerſis poſſeſſionibus. Tertius qñ violentia eſt ab actore facta,ſed de eadem poſſeſſione,& poſſeſſorium proponitur ante litē ſuper petitorio cōteſtatā. Quart⁹ eſt quādo violentia ante cęptum petitorium facta de eadē poſſeſſione, intentatur tñ poſſeſsoriū lite ſup petitorio cōteſtata. ¶ Prima,qñ vnus † intentat petitoriū & deinde aduerſarius poſseſsorium recuperandæ,ratione ſpoliationis per actorē factę pendēte lite petitoria, fit cumulatio vtriuſq; nec ceſsabit petitoriū.l.ſi cōſtiterit.C.finiū regiundo.Hanc concluſonē bart,ſequunt̄ doct.cōmuniter,ſecundum Alex.hic. Aret.tamē tenuit cōtra per aliquot rationes,quæ huc reffe runtur per Iaſo. Rube.& Fab.ſatis inordinate,addunt etiā aliquot, quibus a Bar.& cōmuni ſententia recedunt. Primo contra Barto. & cōem allegatur deciſio. Bart.in ſequenti mēbro,vbi vult idq; veriſsimū eſt,quod facta ſpoliatione añ litē cæptā ſup petitorio, actor nō audiat̄,immo ſup ſpoliatione tm̄ p̄cedit̄,quia ſpoliat⁹ añ oia &c.

Si ergo in ea ſpoliatione ſuperſedatur à petitorio lõgè fortius in ſpo liatione litependẽte facta, quæ multo magis odioſa eſt. c. penul. & fi.
3 vt litepẽd. vbi officio iudicis nobili fit reſtitutio, reuocaturq; illa ſpo liatio via attentãti. arg. nõ ſolum de appel. in. vi. ¶ Et † quod magis odioſa ſit hæc ſpoliatio facta pendente lite, oſtenditur, qm̃ non ſolũ pars ſpoliata ſed iudicis auctoritas etiam cõtẽpnitur. c. j. in fine de ap pel. in. vj. Confirmatur, quòd proponenti ſpoliũ via attentati nõ obij citur alterũ ſpolium. Ioan. de imol. in. c. j. de ordi. cogni. ſecus ſi alias ſpoliatio facta dicatur. c. ij. & final. de ordi. cogni. Accedat preterea q excõmunicatio non obijcitur proponenti & alleganti ſpoliationẽ lite pendente factã, ſecus ſi alias facta eſt, glo. in. c. ex inſinuatione ex tra de procu. iſtud etiam nos adduximus. §. in. ij. cõcluſiõe. ſecũdi. c. Corroboratur vlterius quòd bñficiatus litepẽdente ſpoliatus reſtitu tionem via attentati obtinebit, nec ei obijci poteſt vel notorius tituli deffectus, aliud tñ diceretur ſi ſpoliatio non fuiſſet lite pẽdente facta c. ad decimas. cũ not. ibi de reſti. ſpo. in. vj. Vides ergo notabiles diffe rentias an via attentati, an via interdicti recuperãdæ agatur. de quo etiam vide deciſi. cap. tho. xv. Pro hoc fundamento Areti. q ſpolia liatio lite pendente ſit magis priuilegiata retorquet̃ à Fabio hic tex. in illa. l. ſi cõnſiſterit allegata p Bart. ibi ſpoliatio facta lite pendente in eo puniebatur q tantũdẽ ſpolians teneatur reſarcire, quod ſanè di cendum non fuiſſet, ſi ſpoliatio fuiſſet facta lite pendente, Nam. l. ſi quis in tantam. non erat tunc ædita, vt clarè colligitur ex ſubſcri ptione imperat earumll. conditorum. licet iſtud parum valeat quia erat. l. exitus. de eo quod met. ¶ Secundo contra Bart. allegatur for malis deciſio, qñ appellans lite pendente ſpoliat aduerſarium, amit tit vtilitatem appellationis, ei enim renunciare intelligit̃ glo. in. c. nõ ſolum ab omnibus probata de appel. in. vj. ergo etiam actor ſpoliãs ſua intentione eſt deſtituẽdus. Tu adde. l. ſi quis in tantã per quã ſpo lians debet dominio priuari, deficit ergo primũ extremum petitorij. ¶ Tertio, ſi quis actum liti contrariũ efficiat deſtituitur cõmodo li tis. l. ſi filius. ff. de minorib. Bal. in. l. preſcriptione. C. ſi cõtra ius, vel vtilitatẽ public. Sed hic actor ſpolians reum, facit cõtra litẽ, quia cũ reus poſtea poſſeſſor non ſit, perẽpta eſt rei vendicatio. l. vnica. C. de aliena. iudic. mutã. cauſ. ¶ Quarto, vbicũq; quis aliquid facit in iu dicis contẽptũ, non debet à iudice audiri. l. ſed & ſi per pretorẽ. §. ſed & ſi dum, §. ex quib. cauſ. maio. At hic iudicem ſpretũ ab actore vi demus. d. c. j. de appel. in. vj. ergo petitorium ceſſabit. ¶ Quinto ad

ducitur in Bar.ꝙ tex.in ea l.ſi conſtiterit nõ ꝓbat concluſionẽ Bart. primo ſecundũ Iaſ.quia ibi non fit mentio de violentia.Itẽ ſecundũ Fab.ille tex.probat rẽ nõ fuiſſe ablatã,ſed actor ſolum volebat vſurpare,aut ſaltẽ vſurparat ſolum. Inſuper ibi actor expectabat,meritò illa lex.nõ fuit poſita in rub.vnde vi. ¶ Sexto eſt tex.in.l.ſinautem. §.poſſidere ℥.de rei vendi.vbi reus,qui dolo ſuo rẽ contentioſam añ ſententiã deſijt poſſidere,eſt abſoluendus,multò magis ergo quãdo dolo & facto actoris reus poſſeſsionẽ amiſit. ¶ Septimo facit tex.in c j.de reſti.ſpolia.verſi.ſed in ciuilib' vbi propter ſpoliũ lite pendẽte factum ſuſpenditur petitoriũ.Idẽ tex.etiam dicit ſpoliationẽ factam poſse obijci accuſatori, obijcietur ergo actori,dũ petitorium ſuum perſequi conabitur. ¶ Octauo adduci poteſt clemẽ. vnica. de cauſa poſ.vbi ſpoliatio à quocũq; litigante facta in odium ſpoliantis prio terminatur,ſuſpẽſo petitorio.Idq; etiam in appellationis articulo.

¶ Hæ rationes proculdubio ſunt vehementer vrgentes,& licet his vtrumq; ſatiſfacere poſsemus. Nõ tñ Bart.opinionẽ,aut cõem mihi ita conciliaui,vt à veritate depellar,ſiquidem eam aliunde cognouerim,ductus auctoritate imperatoris, in.l.j.§.ſed neq;.C.de veter.iur. quòd videã igiẽ ſingulis diebus hanc ſententiã cõtra Bart. & cõem obſeruari,eaq; mihi videaẽ reipublicæ vtilior, vt temeritas & audacia iſtorum reprimatur,Dico per has rationes preſertim primã,concluſionẽ Bar.& cõem infringi. Iudices eñ ſeſe cõtemni vllo modo pati nõ poſſunt,nec debẽt quidẽ,aliter eñ dareẽ malignãdi materia.

¶ Secunda concluſio, intentato petitorio † põt cumulari poſſeſsorium recuperandæ ratione diuerſæ poſſeſsionis, exẽpli gratia agit quis cõtra titiũ rõne ciuilis,quẽ pẽdente proceſſu à naturali ſpoliat. Dicit Bar. nunc ſuper vtroq; ſimul,& ſup petitorio primo, & ſuper interdicto recuperandę procedi,allegat tex.noſtrum in.v.intellectu, Hæc cõcluſio tenetur cõiter ſecũdũ Ludo.ro.& vtrumq; Imol. hic, &colligit Iaſ.ex eadẽ notabilẽ ampliationẽ ad.§. noſtrũ, vt nõ ſolũ interdictum retinẽdæ pro diuerſis poſſeſsionibus poſsit cumulari. ſed.& recuperãdæ etiã,ſed Iaſ.nõ recte conſideraui tũ quòd in noſtro.§.ex eadẽ parte vtrũq; ꝓpoſitum fuerit,in noſtra cõcluſione vnũ ab actore,alterum à reo,tum etiã quod nulla cumulationis mentio fiat,imo fortaſſe hic fuit ſuſpẽſum petitorium.vt pluries.℥.tenuim'. 4

¶ Nõ deſunt tñ qui cõtra hanc ſecundã cõcluſionẽ & ſi cõis ſit, teneant,vt Rapha.cuma.puteus. Rube.& quidã alij moderni. Addu cã eorum rationes,quibus accedent fortiores. Primo itaq; ſic oppo-

nitur, Cauſa poſſeſſionis eſt longè magis priuilegiata, q̃ petitoria. c. ij. c. finali. de ordine cognitio. Ergo pferenda. l. ordinarij iuris. C. de rei vendic. not. in. § aliam. Inſti. de bono. poſſeſ.

¶ Secũdo. Si daretur concurſus petitorij & poſſeſſorij recuperãdæ, illud remediũ recuperandæ excluderet̃ per probationẽ dominij. c. j. de reſti. ſpolia. Et cum etiã exceptio rei iudicatæ in petitorio ſi incõtinenti producatur, obſit remedio recuperãdę ſecũdũ aliquos, dicẽdũ eſt cumulationẽ impediri. l. fundum. de exceptio. rei iudic.

¶ Tertio adducit̃ doctrina Bar. ꝗ vbi ait, q̃ñ reſpectu eiuſdẽ poſſeſſionis poſſeſſoriũ recuperãde intẽtatur ſuſpẽditur petitoriũ, propter queſtionẽ dominij, de qua actor audiri nõ debet, Ergo neq; in ꝓpoſito ex rõnis idẽtitate hæc ſunt Doct. Argumẽta quibus Iaſ. nititur ſatiſfacere. Sed nõ curo de ſolutiõibus, q̃m ſequẽtia fundamẽta oino ſtringunt cõtra cõmunem. ¶ Quarto igit̃ facit, q̃ nõ ſit dabilis contingẽtia facti, vbi reſpectu diuerſarũ poſſeſſionũ cõtẽdatur. Pone exẽplum in emphiteota qui fortaſse negabat dominiũ directũ. Agit dñs reiuendica. ratiõe ciuilis cõtra emphiteotã, ſi deinde idẽ emphiteota naturali ſpoliatur, caret ꝑfecto ciuili, ſi quã cõtendas penes eũ fuiſſe, quia ſuſpicatur ſe poſse repelli ã dño. l. clã poſſidere. §. ſ. ñ. & l. ſequẽti. ſupra eodem. Hæc eſt ratio. d. Fab. cui ſanè reſponderi facilè poſſet. ¶ Quinto adducitur tex. in c. j. de reſtitutio. ſpoliat. in. vj. vbi ſpoliatus nõ põt ab alio accuſari, quin prius de ſpoliatione diſceptetur, multo minus cõuenietur iudicio petitorio. ſi em̃ quieſcat cognitio delicti. ergo cognitio dominij. Intereſt em̃ reipu. ne crimina &c. l. ita vulneratus ad. l. acquil. ¶ Sexto induco illud. c. final. de ordine cognitio, vbi ſpoliatus intẽtans remediũ recuperandę nõ poteſt recõueniri de alia re prorſus diuerſa, niſi de altera ſpoliatione, ergo nõ debet etiã rationẽ diuerſę ſpeciei poſſeſsionis petitorio agitari, ſic nihil facit tex. noſter etiã in. §. intellectu, qui loquit̃ de interdicto retinẽdę.

¶ Septimo addẽdũ arbitror tex. in. d. c. j. in fine principij de reſti. ſpolia. in. vj. ſpoliatus (inquit) eſt ante oĩa reſtituẽdus, ne cogat̃ inermis & nudus litigare, actores cũ data opera reos oĩbus bonis ſpoliarẽt, his maximè, quibus facilè pecuniæ reperiuntur, vt ſi ſe deffendere ipſi rei non poſſent. Pręſertim hodie, quòd nummi ſint neruus cauſarũ, & ꝓceſsuũ. Vides quomodo in his duabus cõcluſionibus cõis oppinio deffendi nõ poteſt. Bar. tamen in hac ſecũda cõcluſione per paruũ reprehenditur. licet cũ concluſio hæc ſua vera non ſit hodie iure canonũ. Idipſe iñ ſupra confeſſus eſt, in præfationibus ad combinationes, vbi dicit cõbinationes nõ impedi. ., q̃ñ de diuerſis rebus cõ

tenditur,niſi (inquit) iure canonico per.c.finali. de ordine.cognitio.
Hinc ſequitur duas limitationes ad cõem regulã,quæ vult ſpoliatũ
ante oia.&c.Ex his duabus Bar.cõcluſionibus deprõptas, conuerti
debere in ampliationes,de qua regula nos multa diximus in ſecũda
cõcluſione ſecundi capitis,quibus hæc coniungas oportet.
¶ Tertia cõcluſio intentato iudicio petitorio nondũ tamen lite con
teſtata ſuper eo,reus de ſpoliatione facta ante cæptum petitorium re
ſpectu eiuſdem poſſeſsionis aget poſſeſſorio recuperãdę, ſuperſede
biturq; à petitorio iudicio. Et enĩ ſpoliatus ante oia reſtituẽdus eſt.l.
ſi quis ad ſe fundũ.C.de rei vendicatio.l.j C.ſi per vim vel al o mo-
do not.in.l.j.ff.de vi & vi arma.immoueri ò,vt ex Aret.Rube.refert,
etiã ſi odiũ ſpoliationis ceſsaret, alia ratione petitoriũ remoraretur,
quòd ſcilicet reus negaret ſe poſsidere.l.final.ff.de reivendica.nec tũ
licebit actori probare reũ poſſeſſorem,ne lites litibus inculcari neceſ
ſũ foret. Amplia etiam ſi reus ante litem cõteſtatã ſuper petitorio ſe
poſsidere dixerit,nam adhuc admittitur ipſius rei penitẽtia.l.is qui
ſe obtulit.verſi.cęterũ.ſupra de rei vẽdic. Hæc cõcluſio recipitur ab
oibus.Non eſt tamen diſſimulãdum,cur Bart. † qui nihil ſine ratiõe
vel maxima tenere conſueuit,in duabus p̃cedentibus cõcluſionibus 5
dicebat nõ debere ſupſedi à petitorio,nũc verò id illud fateť. Puto to
tam vim differentiæ in litis conteſtatione poſitam, quã in predictis
duab⁹ cõcluſio.fuiſse in petito. factã ꝓponebam⁹, q̃ lis ita efficit reũ
& obligat eũ inſtãtiæ,vt ei nõ liceat quacũq; rõne ab eodẽ petitorio,
vel ad tẽpus recedere.Pręſertim quòd exceptio ſpoliatiõis ſecũdũ eũ
ſit dilatoria añ litẽ.p cõteſtatã ꝓponẽda.Nihil tñ ꝓfecerũt hæ rõnes,
quin ab eius cõcluſionib⁹ receſſerim,vt in eiſdẽ intellexiſti,& aptius
ſtatim dicã. ¶ Quarta cõcluſio ſi reus de ſpoliatiõe ante cęptũ peti-
toriũ facta reſpectu eiuſdẽ poſſeſsio.agat remedio recupandæ,lite iã
in petitorio cõteſtata,nõ ſupſedeť à petitorio,ſed fit vtriuſq; cumula
tio. Rõ hu⁹ cõcľonis eſt,qđ exceptio qđ pri⁹ cognoſciť de cã ſpolia
tiõis eſt dilatoria ideoq; poſt cõteſtationẽ litis minime ꝓponẽda.l.ex
ceptionẽ.C.de ꝓba.l.fiñ.C.de except.Obijci qppe põt reo ſpoliato
cur litẽ cõteſtari paſsus eſt i petitorio arg.c j.de reſti ſpoli.extra. Cũ
Bar.tenet Bal.in.d.l.ordinarij iuris.eſtq; cõis ſnia ſm Alex.hic fallit
cõcľo (inqt Bar.) qñ re⁹ iterroga⁹ diceret ſe poſsidere,tũ enĩ ſibi cõ-
trarius,quòd ſcilicet ſe poſſeſsorẽ & ſpoliatũ dicat, audiendus non
eſset.l.prima C.de furt.l.j. C.ſi ſeruus exter.Concluſio ergo intelli-
genda venit, qñ reus reſpondet ſe nõ poſſidere aut nõ interrogatur.

¶ Quis autẽ eſſet effectus huius iudicij, ſcilicet petitorij, quãdo reus non poſſideret, nec interrogaretur ſuper poſſeſſiõe. declarat glo. in. l. ſi à te. §. fina. ff. de exceptio. rei iudic. quę vult ſecundum vnum intellectum illius tex. ſentẽtiam pro actore, itẽq; pro reo ſimul ferri poſſe, declarando ius actori cõpetere, reum vero abſoluendo, qui caſus ſanè mente tenendus eſt. ¶ Duo in hãc † quarta concluſion dicũtur.
6 Primũ quòd ſit cumulatio, nec ſuperſedetur à petitorio, Deinde aſſignatur ratio quòd ſcilicet exceptio vt prius deſpoliatione diſceptetur, eſt dilatoria. horum vtrunq; venit examinandum.

¶ Contra primũ tenent Paul. de caſt. & Rapha. cuma. hic Panor. in. c. paſtoralis. quòd ſcilicet ſupſedi debeat à petitorio. Et in primis qñ actor prius intentat petitoriũ, poteſt vſq; ad concluſionem, is ipſe poſſeſſorium recuperandę proponere, ſuſpendeturq; petitorium. d. c. paſtoralis. ergo reo illum poſſeſſoriũ proponẽte, quieſcere debet petitorium, cum nihil actori liceat quod idem non reo. l. non debet. de reg. iu. l. finali. C. de fructib. & litiũ expeñ. Nec putes ſatiſfieri, quòd d. c. paſtoralis. nõ dicat ſuperſedi à petitorio. Quoniam poſſet actor vtrũq; perſequi, ergo alterũ. l. vnica. C. vt nemo inuitus.

¶ Secundo contra Bart. & cõmunem adducitur Clemen. vnica. de cauſſ. poſſeſſ. vbi in odium ſpoliantis ſuſpenditur petitorium, & poſſeſſorio recuperandę agitur, etiã quicunq; ſit litigantiũ, qui ſe ſpoliatum dicat, Nec reſpondebis, q; ibi ſpoliatio facta ſit poſt litem conteſtata, aut q; non conſtet ſuper petitorio litem conteſtatã fuiſſe. Quoniam ibi in articulo appellationis ſpoliatio allegabatur, ergo lis conteſtatã &c. & quòd ibi ſolũ põderetur odium, nihil reffert vbicunq; factum ſit. Minus etiã prodeſt dicere quòd aliud iure canonico, aut aliud in beneficialibus. &c. et eñ nec iuris differentia ponenda eſt. c. primo cũ ibi not. extra de operis noui nuncia. nec diuerſum ſtatuendum vbi diuerſa ratio non poteſt aſſignari. l. fina. C. de conſtitut. pecunia cum vulg.

¶ Tertio allegatur tex. in. c. ex cõqueſtione. de reſtitutio. ſpolia. vbi mulier quæ poſſeſſorium recuperandę propoſuerat, audiri primum debet, inde ſuper matrimonio, & ſuper petitorio cõtendetur.

¶ Quarto dum dicitur exceptionẽ, q; deſpoliatione primũ diceptetur, eſſe dilatoriam, obeſt, q; Bart. id nullo modo probet, licet hoc dicat, nec Bart. ſola auctoritas ſpoliantem audaciorem reddere debet. Inſuper ſpoliatio non inducit exceptionẽ, ſed remedio actionis proponitur. l. incer. iuris. C. de interdi. §. fina. inſti. de interdic. Preterea di

latorię exceptiones varijs ex cauſis poſt litem conteſtatam deducentur.c.paſtoralis.de exceptio.extra.& in propoſito odium ſpoliationis ſufficeret ad rationem ſpecialitatis deducēdam, ſicuti per multæ aliæ iuris regulæ infringuntur,vti liquet ex ſuperioribus.

¶ Tu vides non eſſe hanc quartam concluſionem ſine dubio,imo uerò contra cōmunē opinionē video ſingulis diebus obſeruari,quare putarem tenendam opinionem Paul.de Caſtr.& Panor.Sic fit,vt in quatuor caſibus Bart.tres Concluſiones.Prima,ſecūda.& quarta,non diſcrepent à tertia.Et licet Bar.& doctores communiter nō fuerint ſine vrgentiſſimis rationibus,nihilominus illę rationes omnes nō tantum ponderis apud practicos habent,quin potius vincat eos odium ſpoliātium,eorūq; qui neglecto iudiciorū vigore ſibi ius dicere non verentur.Itaq; omnes rationes doctorum ſoluerentur per verbum ſpeciale eſt odio ſpoliantis,nec tum puto vocari hāc ſolutionem refugium miſerorū,licet al's ſecus per glo.in.l.filium quē habent C.famil.hercisc.Facito igitur vnicam † concluſionem ſuper interdicto recuperandæ,quę eiuſmodi erit. 7

¶ Propoſito petitorio ratione ſpoliationis per actorem factę remedium recuperandę indiſtincte ſic intentatur à reo,vt petitorium ſuſpendi debeat,ſicq; indiſtincte loquatur text.in.d.c.ex cōqueſtione.& in clement.vnica.de cauſa poſſeſſ.quibus accedant quę ſupra dixi in ſecūdo capite. ¶ Supeſt loquamur de interdicto adipiſcendæ,quòd à Do.de Ripp.expeditur per vnam concluſionem.Tu pone † tres.Vna eſt intentato petitorio.ſi reus poſſeſſoriū adipiſcendę proponat reſpectu diuerſarum poſſeſſionū fit cumulatio,& ſuper vtroq; ſimul procedetur.arg.huius.§.in.§.intellectu,difficile eſt aſſignare exemplum,& oīno apud eos impoſſibile,qui vnicam poſſeſſionis ſpeciem ponunt,qua in re ego ſupra in pręfationibus cōmunē ſum ſecutus quę mihi verior viſa eſt,& ad cōſilianda iuribus iura clarior & expeditior.Pone ergo exēplum quotidianum,moritur dominus directus fundi cuius heres dicit ſe poſſeſſorē ciuilē emphiteota agit petitorio rōne illius ciuilis,heres adipiſci vult naturalē.nūquid pōt adipiſcē.l.ę.nempe quorum bonorum intētare cōcluſio † vult poſſe.

¶ Altera concluſio.Si lite nōdum ſuper petitorio conteſtatą reſpectu eiuſdem poſſeſſionis remedium adipiſcendę proponatur à reo, non fiet cumulatio,ſed primū ſuper poſſeſſorio diſceptatur.Nāq; reus agens poſſeſſorio iſto,dicit ſe non poſſidere,quo caſu petitoriū procedere non poteſt.l.finali.ff.de rei vendic.

¶ Tertia. Si lite cōteſtata ſuper petitorio reus adipiſcēdę remedium propoſuerit, fiet cumulatio, & ſuper vtroq; ſimul procedetur, vt in ſuperiori mēbro dictū extitit, hoc vult Bar. quē cōiter doct. ſequūtur. Fallit qñ reus ante litē cōteſtatā interrogatus diceret ſe poſsidere, tūc em̄ reus nō admittetur adipiſcendæ tanq̄ cō rarius vt. l. j. C. de furt. Iaſ. opponit cōtra cōcluſionē, quòd immo obſt regula cōtrarietatis, quòd actor reū poſſeſsorē dicat, & reus cōtrariū ſe nō poſſidere. Soluit, quod tēpore litis cōteſtate nō erat cōtrarietas, ideo petitoriū non ceſſabit, quòd fuit bene inſtitutū. Iaſ. male reſpondet ſecundum Fab. qm̄ anteq̄ petitoriū procedat debet reus poſſeſſor eſſe vſq; ad ſententiā, vnde per arg. Iaſ. Fab. fatetur cōcluſionem Bart. falſam, ſupſedebitur ſecūdū eū, ergo in petitorio ad vitādam cōtrarietatem. Ego puto Fab. nimis facilè fuiſſe Iaſ. argumēto conuictū, dico ergo concluſionē verā, nec obſtat cōtrarietas. Licet em̄ actor & reus ſint cōtrarij nō ceſſat iudiciū, immouerò vt procedat, requiritur cōtrarietas inter partes, alſ em̄ ſi cōcordes eſſent nihil ad iudicē. l. ſi cōſtiterit. ff. de re iud. Cōtrarietas ergo in eadē perſona eſt quę impediat ſuā intentionem. d. l. final. C. de codicill. l. j. C. de furt. Et in hoc etiā decepti fuerūt Hercul. & d. Rube. hic. ¶ De interdicto retinēdæ. Prima cōcluſio intētato, petitorio ſi reus reſpectu diuerſarū poſſeſſionū agit interdicto retinēdæ fit cumulatio, arg. huius. § in. §. intellectu. Ego nō video. §. aliquid dicere de cumulatione vt pluries dixi, dic ergo fieri cumulationē, quòd nulla regula impediat. ¶ Secūda quando reus cōuentus petitorio agit retinēdæ, non quidem eo quòd actor cōtendit ſe poſſidere, ſed quia reus ipſe turbatur. (Cōſtat em̄ quòd pro hoc poteſt reus intentare remedium retinēde. l. ſi duo. §. item videamus. ff. vt poſſidetis. glo. in. l. j. C. illo titulo) fit cumulatio horū iudiciorum. dicit Bart. non video quid repugnet, quin iſta iudicia procedant, ego refero tibi verba Bar. quæ erant obſcura, vult ergo nullā regulā impedire cumulationē, nō etiam cōtrarietatis, quia eſt perſonarū diuerſitas. Sed opponitur, quòd actor intentando petitorium confiteatur reum poſſidere, ergo finitur remediū retinendæ, cur enim reus agit ſi probetur vel actoris confeſsione poſseſsor? Dic reum interdicto retinendæ egiſſe, ne turbetur in poſſeſsione. nō autem vt illam conſequatur. At rurſus videtur propter turbam interdictū retinendæ non cōpetere, niſi poſſeſsor actualiter turbetur, quod Fabius concedit, Verùm practici propter controueſiā iudicialē turbam fieri dicunt preſertim ad proponendum retinendę, quod ſatis cōſtat per. l. primā §.

hoc interdictum?vti poſsidet. ¶ Tertia concluſio,vide verba Bart. quando reus agit vti poſsidetis reſpectu eiuſdē poſſeſsionis pro qua ab actore côuenit,& (tu habes,quia & malè) actor ſe poſsidere dicit eo tempore q̄ reus intentat poſſeſſoriū retinēdæ ea ſcilicet poſſeſsio ne,quam habebat ipſe actor ante petitorium intentatum non fit cu mulatio,ſed procedetur ſuper poſſeſsorio,cumulationi enim obſunt multa. Primo contrarietas actoris,qui agens petitorio declarat ſe nō poſsidere,nunc tēpore cœpti poſſeſſorij ſeſe pro illo tēpore fuiſſe poſ ſeſſorem ait. Secundo repugnat regula ordinis,vt ſcilicet primū de poſſeſsioe. Tertio quia actor dicēs ſe poſsidere renunciat petitorio, vt in tertia lectura dictum eſt. Fab. dicit Bart. in ſuis rationibus eſſe contrarium,quia dicit ſuſpendendum petitorium,deinde dicit peti- torio actorem renunciaſſe. Tu dic Barto. hoc non dicere,ſed reffert hanc renunciationem ad ea,quæ dicta ſunt in tertia lectura 8. in qua dictum fuit quandoq; renunciare,quandoq; non,& quando non re- nunciatur,ſuſpenditur petitorium hic.

¶ Quarta concluſio,quando tempore quo reus intentat poſſeſſoriū actor dicit ſe poſsidere,ſed de nouo ſe quæſiſſe poſſeſsionem, fiet cu- mulatio,per hunc tex. ſecundū quartā lecturā. Ego iſtud improbaui ſupra,& item nūc reprobo,nam adhuc eſt † actor ſibi cōtrarius,quā- 8
do perſeuerat in petitorio,& dicit etiam nunc ſe poſſeſſorem, vnde eadem omnino ratione cumulatio per regulam contrarietatis impe dietur,ordo etiam iuris æque ſeruandus eſt. Iaſ. ex ſecūda huius mē- bri cōcluſione iuncta prima combinatione colligit vnum,quod val de(vt inquit) huic noſtro negotio congruū eſt. Poſſeſſoriū recupe- rādæ & adipiſcendæ valde differre ab interdicto retinendæ, etenim quando illa ab eodem actore proponuntur facilè admittitur cumula tio,per. c. paſtoralis. ſed hoc nō patitur cumulationē. Atqui quando illa à diuerſis proponūtur raro cumulari poſſunt cum petitorio;hoc vèro ſcilicet retinendæ ſuapte natura cumulatur. Quòd contingit, quòd in interdicto retinendæ cōtrarietatis regula cumulationē im- pediat,quæ in eadē pſona facilè reperitur,actor in petitorio dicit reū poſſidere,in retinendę dicit ſe poſſidere. At in diuerſis litigātibus eſt conuenientia optima,actor dicit reum poſſeſſorem,reus agens poſ- ſeſſorio idem,ſcilicet ſeſe poſſidere. Ego addo q̄ eiuſdem perſonæ contrarietas obſit,diuerſarum nō obeſt,ſed vtrūq; admittitur, & qui melius probat,obtinet.

QVINTA COMBINATIO.

COntingere poteſt Quintus caſus ſiue Combinatio quinta quãdo ſcilicet vnus primo proponit poſſeſſoriũ, & aduerſarius deinde petitoriũ, qui caſus eſt quotidianus. Breuiter igitur vnũquodq; interdictum perſequamur. ¶ De interdicto recuperandę. Iaſ. hic, & Fab. admirantur, cur Bart. omiſit articulum de diuerſis poſſeſſionibus. quãdo ſcilicet poſſeſſoriũ reſpectu vnius ſpeciei poſſeſſionis, petitoriũ reſpectu alterius competit, quod tamen in quarta Cõbinatione non omiſerat, eſt ergo Bart. (inquit Iaſ.) diminutus. Iaſon dicit Bar. non poſſe ſaluari do. Rub. dicit Bart. nõ omiſiſſe, cumulationẽq; admitti per quintã lecturã huius. § Vide quæſo, hi tres in aliquo male dicunt Iaſ. dicit Bar. non poſſe ſaluari. Fab. tamen non recordatus ſuæ opinionis, quód ſcilicet non ſit niſi vna poſseſsionis ſpecies, dicit ſe iamdudũ cogitaſse, quomodo Bart. ſaluetur, licet profecto eum nõ ſaluet à diminutione, quã ei Iaſ. obijcit, licet dicat Fab. quid ſibi videatur in eo articulo. do. Rubeus nõ poſſet reperire ꝙ hic Bar. dicat aliquid de eo articulo. Dic ergo Bar. dedita opera illum articulũ omiſiſse, quòd multoties repetitus fuerit, vt quaſi faſtidire intelligatur, ſatis eñ apud Bart. perſpicuum eſt cumulationem fieri poſse ꝙ de diuerſis rebus agatur, vti dictum eſt in quarta combinatiõis ſecunda concluſione. quod Iaſ. poſtea in tertio mẽbro comprobat dicens rationes impeditiuas in eadẽ poſseſsione non militare in diuerſis poſseſsionibus. Nos † tamen & ſupra & hic cõtrarium dicimus, vt ſcilicet cumulatio non fiat, immouero primũ de poſſeſsione agi debet, quia ſpoliatus ante oĩa eſt reſtituend⁹, nec obeſt ꝙ de diuerſis rebus agatur. quoniã in eo ipſo remedium recuperandę eſt priuilegiatũ, ꝑpter odium ſpoliationis. tex. in. c. final. de ord. cog. extra tex. in clemen. vnica. de cauſs. poſſeſsiõis. & propriè, quod ſanè Bart. incognitum non fuit, vt ante has combinationes eſt ipſe proteſtatus. Sit itaq; ex verbis Bart. hic.

¶ Prima Cõcluſio, quando vnus agit remedio recuperandę aduerſariuſq; petitorium ratione eiuſdem poſſeſsionis intentare cupit per viam agendi, non fit cumulatio, ſed de poſſeſsorio prius agetur, Ratio concluſionis eſt duplex. Prior, quod agens recuperandę dicat ſe ſpoliatum, ſicq; non poſsidere, nòn ergo conuenietur petitorio. l. final. ff. de rei vendic. Altera ratio, quod agens recuperanda deducat ſpoliationis cauſsã valde priuilegiatam, ſuper qua prius diſceptari debeat, ſpoliatus eñ ante omnia venit reſtituẽdus. l. ſi quis ad ſe fundum. C. ad. l. iuliam. de vi. l. j. ad. l. iul. de vi pub. l. ſi quis cõductionis.

C.locat.l.j.C.ſi per vim vel alio modo. ¶ Secũda cõcluſio vbi quis primó remedium recuperandæ intentauit, aduerſarius aũt petitoriũ via excipiẽdi ꝓponit, nõ fit cumulatio, imo de poſſeſſorio primò cognoſcetur per eã regulã ſpoliatos ante oia &c. facit vulg. c. reintegrã da. iij. queſt. j. clemẽ. vnica. de cauſ. poſſeſ. Fallit qñ ſpoliatus cõſentit cognoſci de dominio, quia tũc fit cumulatio, & ſimul ſup vtroq; ꝓcedítur. c. j. de reſtitu. ſpolia. Licuit eñ ſpoliato ſuo fauori renũciare. l. penul. C. de pact. l. pactũ inter heredẽ. ff. illo titu. l. ſi iudex. ff. de mo rib. Fallit vltra Bart. in pluribus alijs caſibus, quos ſupra in eã regulã, ſpoliatus ante oia &c. ex multis vtiliores adtuli, in quibus regula nõ recipiebatur, quos vide etiã & longe plures per Alexã. & Franc. de Ripp. hic ſup glo. Colligitur ex limitatione Bar. ꝙ ſpoliatus põt † pacto ſe aſtringere ne poſſeſſorio recuperandæ agat. arg. d. c. primi 2
quòd clarius ponit Panor. in. c. ſolicite. de reſtitu. ſpolia. in. c. cũ dilectus. de ord. cog. idq; probãt hic Iaſ. Rub. & Fab. Ego arbitror hoc intelligẽdum, qñ promitteret ſe non acturũ ratione violentiæ preteritę, atqui pactum quòd nõ agatur ſuper ſpoliatione futura puto nihil valere. l. ſi vnus. §. illud. §. pacta, ſ. de pact. ¶ Opponit̃ nunc in Bar. limitationẽ. Primo ꝙ pręſtito cõſenſu per ſpoliatũ nõ fiat cumulatio, qm̃ per eum cõſenſum renũciatũ eſt petitorio recuperãdæ. d. c. j. de reſtitut. ſpolia. à Bart. citato, quòd eo modo intelligi debet. ſecũdũ Panor. in. d. c. ſolicite. Secũdo adducit Rube. text. in. l. ij. C. de eo quòd met. cauſ. vbi per conſenſum metum paſſi purgatur omne vicium, ſic etiã per cõſenſum ſpoliati. Tertio ꝙ Immo. nec expreſſe poſſit iterdicto recuperãdę renũciare, quod eſt introductũ in odiũ ſpoliãtium. d. clemen. j. de cauſ. poſſeſ. & proprieta. ſicut dicitur de ſenatuſcõ. Macedoniano, cui ideo nõ renunciatur, quòd in odium creditorum ſit conſtitutũ. not. in. l. tamẽ ſi: nota. in. l. fina. ff. ad velley. ¶ Reſpõderi tamen his tribus rõnibus facilè poteſt. Et in primis dico tex. in. d. c. j. non ꝓbare ꝙ ſit ideo renũciatum poſſeſſorio recuperãdę, quòd actor conſentiat de dominio aduerſarij cognoſci, imo uerò tex. cõtrarium dicit in verbis finalibus ibi (à ſua intentione decedat) ecce ergo nõdum deceſſiſſe, & rurſus (alioquin res ablata reddatur) Ad ſecũdum dic non eſſe ſimile, quia cauſa ſpoliationis concernit tãtum cõmodũ ſpoliati, nihil mirũ ſi poſſit renunciari. Sed Macedoniani cõmodũ & filiorũ & patris eorum, nõ ſolũ odium feneratorũ. Ad tertium illa lex. ij. loquitur qñ poſt promiſſionem metu extortam ſecuta eſt ſolutio quæ eſt executio actus procedentis, ſed cõſenſus de quo Bart. los

guitur, eſt ſolum ꝙ cognoſcat̃ de dñio, ex quo ſanè nõ tenet̃ claſ poſ
ſeſſorio, vt ſtatim dixi cõtra Fab. ¶ De interdicto adipiſcẽdæ. Pri
ma cõcluſio, qñ vnus agit poſſeſsorio adipiſcendę, & alter vult poſt
ea petitorium intẽtare reſpectu diuerſarũ poſſeſsionũ, cumulatio fit,
arg. §. in quinta lectura, tu dic quòd nihil impediat. Altera qñ vnus
agit adipiſcendæ. Secũdus vero poſtea petitorio experit̃ ratione eiuſ
dem poſſeſsiõis nõ fit cumulatio, nã primus agens poſſeſſorio cõfite
tur ſe nõ poſsidere, ergo in eũ ceſſat petitorium. d. l. fina. ff. de rei ven
dic. Fallit quãdo agens petitorio diceret primum agẽtẽ de nouo poſ
ſeſſionẽ nactũ fuiſſe. Sed nec tunc quidẽ fieri cumulatio videt̃, ſecun
dus em̃ confeſſus primũ poſsidere nunc efficit, vt poſſeſſorio noſtro
locus nõ ſit, Ideo Bart. in hac limitatiõe vſus eſt verbo fortè, quo ſę
pe periti vtunt̃. Tu dic nõ finitũ poſſeſsorium, ſed facilè decidet̃ à iu
dice abſq; alia ꝓbatione, vt Bar. dicit in ſequẽti mẽbro. Moderni ni
4 hil huc adferũt, qđ res facilima ſit † de interdicto retinẽdæ. ¶ Prima
cõcluſio, Vbi primus poſſeſsorio retinendæ cœpit agere. & aduerſa
rius petitoriũ inſtituit rõne alterius ſpeciei poſſeſſionis, fit cumula
tio, & ſuꝑ vtroq; ſimul ꝓcedet̃. ꝑ hunc. §. in. 5. intellectu, quia etiã ni
hil eſt impedimẽto cũ de diuerſis agatur. Altera cõcluſio, Qñ prim.
poſſeſſoriũ retinẽdæ ꝓponit, Aduerſarius aũt petitoriũ reſpectu eiuſ
dẽ poſſeſsiõis nõ fit cumulatio, ſed ſuper poſſeſsorio diſceptabitur,
Duabus quidẽ rõnibus, vna eſt cõtrarietatis, altera ordinis. l. incerti.
C. de interdi. d. l. ord. Eſt verum inqt Bar. facilẽ eſſe poſſeſsorij deci
ſionẽ, quia agẽs poſſeſsorio ſuã intẽtionẽ ꝓbat, quòd petitoriũ inten
tans videat̃ ſuę poſſeſsioni renunciare, vnde iudex abſq; alia ꝓbatio
ne primo agẽti poſſeſsorium adiudicabit. niſi fortaſse ꝓponas agẽtẽ
poſſeſsorio rem contentioſam tenere vi clam aut precario, quoniam
ex his detẽtionibus nõ cõpetit retinendæ, ſed aduerſario petitorium
econtrario cõpetere poteſt. arg. l. officium rei vendic. quo quidẽ caſu
eſſemus in prima concluſione in diuerſis ſcilicet poſſeſsionibus ſiue
detẽtionibus. ¶ Super hac ſecunda concluſione Iaſ. dicit Bar. in ſua
prima rõne male loquutũ, dum dicit Bar. cõtrarietatẽ impedire, Im
mo (inquit) eſt cõuenientia ſumma, agens retinendæ dicit ſe poſſide
re, alter vero agens poſtea petitorio illud idem fatetur, hocq; argu
mento Fab. cõbincitur. vt contra Bar. teneat, licet nimis facilè, vt vi
debis Iaſ. vult ſaluare Bar. primo ꝙ ſaltẽ ſit cõtrarietas in effectu, qa
vterq; candẽ rẽ vult vnus ratione dominij &c. Hęc ſaluatio nihil va

let, quòd ſcilicet ratione † contrarietatis in effectu impediatur cõcur 4
ſus. Primò nunquam cumulabuntur actio & exceptio, nũquam aliquis ad-
mittetur ad deffenſionem ſi ea contrarietas impediat, quis enim du-
bitat actorem & deffenſorem eſſe contrarios in effectu, vnus petit cõ
dẽnari, alter abſolui. Tantũ ergo abeſt cõtrarietatẽ litigantiũ concur
ſui obeſſe, quòd immo omni iudicio ea ipſa neceſſaria ſit, vt pluries
ſupra dixi. Sed contra Bart. ego ſic inſto, reſpondeat mihi aliquis pro
eo, in quo reperitur contrarietas hic & in quarta cõbinatione Bart.
eam non ad inuenit, immo cumulationẽ admiſit: inſuper Imola. Iaſ.
& moderniores diligenter ibi notarũt interdictũ retinendæ in hoc à
ceteris differre, vt ſi ipſum ab vno, petitorium ab altero proponatur
non reperiatur cõtrarietas licet ſi ab eodem, ſecus. Hæc ſanè difficul-
tas magna videtur. Non recedas tamen à Bart. ſentẽtia, fateor enim
& iſtud vult do. Iaſ. in ſecũda ſaluatione ſua quæ ſanę neceſſaria non
erat, quia Bart. hic loquitur ſecundũ diſtinctionẽ ſuã in eadẽ quarta
cõbinatione, quod collige ex verbis (quã primo ſe habere aſſerebat)
Fateor ergo in quarta combinatione admitti cumulationem contra-
rietatemque nõ reperiri, quãdo actor proponit petitorium & reus de-
inde poſſeſsorium retinendæ, non quidẽ ratione poſſeſsionis actoris,
nec actor cõtendit ſeſe poſsidere, turbat tamen reum aliqua ex parte
tunc fit cõcurſus, nec actor eſt ſibi contrarius, qui nunquam dixit ſe poſ-
ſeſſorem. At qui actore cõtendẽte ſe poſsidere, dum de interdicto rei
agitur, non fiet profecto cumulatio, vt ibi in tertia concluſione fuiſ-
ſet enim tum actor ſibi contrarius, Ita in propoſito primus agit reti-
nendæ dicens ſe poſsidere. Secundus reſpondet quòd ipſe verus poſ
ſeſſor eſt, ſiquidem poſtea petitorium hic ſecundus intentat quo
caſu dicit ſe non poſsidere nonne ſibi ipſi contrarius eſt? quare cu-
mulatio non fiet ratione contrarietatis in eodem ipſo ſc. qui dixit ſe
poſſeſsorem & deinde ſe non poſſeſsorem. Sequitur ergo ſi agatur in-
terdicto retinendæ quod alius eum turbet, ne contendat ſe poſsidere, ad
mitti cumulationem, quia hic ſecundus nunquam dixit ſe poſsidere, dũ
deffendebat interdicto, ſed fortaſſe quod non turbabat poſſeſsionem pri
mi agentis. Vide ergo quomodo Barto. verè, & conſequenter ad ſu
perius dicta loquutus eſt. In tribus ergo caſibus, ſecundus ad ſuum
petitorium ſtatim admittetur. Primo ſi de diuerſis poſſeſsionibus.
Secundo ſi ſecundus non contenderit ſe poſsidere. Tertio ſi primus
vi clam aut precario rem tenere oſtendatur.

t.ij.

¶ Ruſſus in Bart. Aret & Fub. oppo. dum Bart. ait eū qui ſecundo loco egit petitorio renunciare poſſeſsioni, ideo (inquit Barto.) pro primo, qui poſſeſſorio retinendæ egerat, ſententia ferenda eſt, declarabiturq́; poſſeſſor, quod practici dicunt manutenebitur. Contra quia ſi renunciatum eſt poſſeſſorio debet ferri ſententia abſolutoria ideo non debet primus declarari in ea repotior. inſuper non pōt dici quid fiet tunc de petitorio intentato per ſecundū. Dic fuiſſe renunciatū poſſeſsioni per eum qui ſecundo loco petitorio egit, nec in vim illius fertur ſententia, ſed in vim poſſeſsionis primi agentis, quę nunc ei cō petere declaretur per illā renūciationē. Quid autem fiat de petitorio intentato? dico id ſuſpendi donec lata ſententia pro primo actore, deinde illud petitoriū examinabitˀ. l. prima. § iter litigātes. ff. vti poſsidet

SEXTA COMBINATIO.

SEXTVS Caſus poſſet contingere, quādo ſcilicet vnus petitorium alter eodem tēpore poſſeſſoriū intētaret, quoquidē caſu ſit vnica concluſio. Quando † vnus petitoriū alter poſ

1 ſeſſorium eodem tempore proponit, non fit cumulatio, ſed primum ſuper poſſeſſorio diſceptatur glo. in. l. incerti. in prima. C. de interd. Sumas exēplum primo in interdicto recuperandæ in quo cōcurſus impeditur ratione cōtrarietatis, cum vnus aſſerat aliū poſſidere, alter negat, impeditur etiam ratione ordinis qm̄ cauſſa ſpoliationis ante oīa tractari debet. Idem in interdicto adipiſcēdæ, quo cū cumulatio petitorij non fit, eadē rōne cōtrarietatis, egens enim poſſeſsorio adipiſcendæ dicit ſe non poſsidere, quia fruſtra peteret quod intus haberet. l. prima. C. de re iudic. alter verò agens petitorio contrariū dicit Illud idem in interdicto retinendæ, qn̄ ſcilicet agens petitorio cōtendit ſeſe poſsidere, ſubeſt enim cōtrarietas, eſt etiā regula ordinis. Hæc concluſio ſic in omni interdicto declarata limitatur qn̄ reſpectu diuerſæ poſſeſsionis ea remedia proponuntur, nulla em̄ regula concurſum impedire poſſe videtur Docto. hanc concluſionē probant Fab. tamen dicit Bart. hic non omiſiſſe vel in interdicto recuperādę diſtinctionem poſſeſsionum, licet in cōbinatione præcedēti omiſerit. Ego ibi vltra alios cauſſam tibi aſsignabam, nec huc quidē attuliſſet niſi oīa membra ſimul iunxiſſet, itaq́; voluit & hic & ibi remedium recuperandæ cumulari, cum petitorio ſi de diuerſis poſſeſsionibus cōtendatur, quod ciuili iure quidē verū eſſet, Canonico aūt cōtra diſponitur in. d. c. fina. de ord. cog. quod & Bar. nouiſſe in principio ſuarū

2 cōbinationū ſupra dixi. Ego à Bar. † & cæteris diſſentio in ratione

contrarietatis huc adducta, quæ inter litigantes inuicē adeſſet, at vbi contrarietatē in eodē reperiri contingit, concurſum impediri fateor, quòd ſuperiore quidem combinatione luculēter oſtendi, Impeditur itaq; concurſus in duobus interdictis, quòd agens poſſeſſorio neget ſe poſsidere, contra quē petitorium non deducitur. l. fina. ff. de rei vēdic. In tertio ſané cōtrarietas eſt ſi verba Bar. recte perſpicias, quādo ſcilicet agens poſſeſſorio contendit ſe poſsidere. vt ſupra declaraui.

SEPTIMA COMBINATIO

VLTIMA Bart. combinatio continet caſum quo vterq; petitoriū & poſſeſſoriū intentaret, quia fortaſſe vterq; poſſeſſorem ſe & dominū contendit. Tu hunc caſum vnica concluſione cōplectaris. ¶ Quando vterq; † litigantium poſſeſsorem ſe & dominū pretendit eſſe, nō fiet petitorij & poſſeſsorij cumulatio, ſed primo poſſeſsorium diſcutietur. Regula cōtrarietatis impedit cumulationē, regula iudiciarij ordinis facit, vt primo ſuper poſſeſsorio cognoſcat. pro concluſiōe eſt tex. in l. prima. §. hui9 interdicti. ff. vt poſsidetis tex in. l. inter litigātes de iud. ſupra. l. mater allegatio eſt corrupta In. l. exitus. ff. eodem vbi glo. ponit hanc cōbinationē clarius glo. in. l. incerti. iuris. C. de. interdic. & ibi expreſſius per Iacob. de aren. Hanc concluſionem ſecuntur oēs hic quam Bal. in. l. prima. §. in primo. C. de cad. tollē. limitat, ſi ageretur de iuribus incorporalibus in quibus libelli mutuæ petitionis admitterent, quo caſu poſſet deffendi opinio Paul. de caſt. in. l. ſi de vi dicentis in practica vtrunq; ſimul cumulari, licet aret. Iaſ. & Fabius. putent limitationē hanc non eſſe verā. Ego tn̄ in dies video, dum agitur de iuridictionibus, de iurib9 paſcuorū & ſimiliū, titulos, iura ſimul cum actibus poſſeſsoris cumulari, at in concluſione libellorū ad poſſeſsorium ſolum agitur, quòd dic vt retuli ſupra, ſup recitatione triū opinionum. Ex his combinationib9 inquit Bart. remanet Prima queſtio principalis abſoluta. Secundo liquet opinionem Petri de Bella pertic non fuiſſe veram. Tertio conſtat gloſſas antiquosùe doct. hanc materiam imperfecte ſatis explicuiſſe. Tu etiam videas quotiens Bart. à modernis reprehendatur, quandoq; recte, quandoq; ineptiſsime.

¶ VARIÆ COMBINATIONES.

OCTAVA. Cōbinatio † plurium poſſeſſoriorū an ſcilicet poſſint duo poſſeſsoria ſimul intētari vt potè recupandæ & adipiſcēdæ, aut ritinēdę, & adipiſcēdæ &c. hāc ponit Bal. i. l. incerti iuris in. xj. queſtio. C. de interdic, Iaſ. hic dicit eā à Bart. fuiſſe

omiſſam, qđ tñ ei adſcribi nõ debet, qui ſcilicet primę quæſtionis ſuę ſolutionẽ perquirens petitorij & poſſeſſorij ſeptem caſus excogitauit, quorum cuiq; ſatis fecit. Eſt tñ opus eã concluſiõibus explicare.

¶ Vna eſt non poſſunt plura poſſeſſoria remedia ſimul ab eadem parte proponi. Intellige nomine eiuſdem rei, hanc ita Bald. explicat in.d.xj. quęſtio. hanc Alex. & Iaſo. hic tenent, ratio procedit ex contrarietatis Regula. nam intentans recuperandæ dicit ſe quandoq; rẽ tenuiſſe qui adipiſcendę agẽs ſe nũq; habuiſſe ſignificat. Rurſus qui retinendę inſtituit ſe poſſeſſorẽ dicit ſi alterum proponat, contrariũ.

¶ Altera concluſio. Poſſunt diuerſa remedia poſſeſſoria à diuerſis partibus proponi, quod maxime verum eſſet ſi de diuerſa poſſeſſionis ſpecie cõtendatur. arg. huius. §. in quinto intellectu. Vera eſt etiã concluſio in eadem poſſeſſionis ſpecie, Cõuenire enim in poſitione poſſeſſionis facilè poſſunt, agens adipiſcendę dicit ſe eam non habere, agens retinendæ id confirmat ſeſe poſſeſſorem profeſſus, Limitatur concluſio quãdo primus recuperandę poſſeſſionis interdictum propoſuit, quod ante omnia debere decidi perſepe diximus etiam ſi de diuerſis rebus agens reconueniatur. d. c. fina. de ord. cogn.

2 ¶ Tertia concluſio poſſunt à diuerſis litigantibus duo interdicta † retinendæ proponi, licet enim contrarietas ſubſit, non quidem in eodem, ſed in diuerſis, quę cumulationi non obeſt, hæc ſingulis quoq; diebus practicatur, vterq; ſe poſſeſſorem dicit, & impetrans manutenentiam, & opponẽs, quoniam oppoſitio locum tenet interdicti per modum reconuentionis inſtituti; vnde iudex partes in factis cõtrarijs ordinare conſueuit.

3 ¶ Nona combinatio eſt cauſſæ ciuilis † ad criminalem, an ſcilicet in vtraq; ſimul actio poſſit intentari, Cuiuſmodi materia eſt plene examinata per Dyn. in regul. nullus pluribus de regul. iur. in. vj. per Cy. Odo. in. l. final. C. de ordine iudiciorum, per Bar. in. l. ſecunda. §. hoc edicto. ff. de vi bono. rapto. per Bald. in. l. prima. C. de appellationi. quam me ſumma cum vtilitate veſtra tracturam initio putabam diuerſiſq; articulis & concluſionibus explicaturum. Sed varijs ex cauſis editionem maturare cumpellor, tot me impediunt curæ, quę meũ animum (vt ait ille) diuerſę trahunt. Permultis enim impelli negotijs, tum familiaribus tum etiam forenſibus, vt nec hãc, nec reliquas cõbinatiões poſſim vobis vt ferebat anim⁹ declarare etiã ſi mecũ ſtatuiſſem hęc omnia cõficere, nolim tamen putetis id in cauſa eſſe, vti veſtrum aliquis prędixerat, quòd nullo quidem honorario nulloq;

munere donemur. Satis enim me conſequuturum ſemper putaui: ſiquidem opera noſtra iuris auditoribus profuiſſe ſenſero.

¶ Decima combinatio eſt diuerſarum actionum ciuilium eidē competentium, an ſcilicet, vtraq; ſimul an etiam vtraq; ſucciſsiuis temporibus & inſtantijs proponi poſsit. De hac habes gloſ. vbi Bar. Bald. Alexā. Iaſo. & moderni in. l. ędita actio. C. de ędend. habes duos vulga. text. in. l. quod inheredem. §. eligere ſupra de tributo. text. in. l. cum filius. §. varijs. de lega. ſecundo. Materia hęc vtilis eſſe tibi poſſet, minus tamen neceſsaria, hodie † enim nomen vel nomen actionis non eſt libellis inſerendum, immo verò ſatis eſt factum merum proponi, idq; plene oſtendi ac probari, ex quo ſufficiens obligatio ad obtinendum reſultare videatur. c. dilecti filij. de iudic. extra. docto. in. l. prima. ff. de ęden, optimum tamen eſt deinde & vim & naturam actionis coram iudice per litigātium aduocatos declarari, non em̄ omnibus iudicibus datum eſt &c.

¶ Vndecima combinatio, eſt circa actiones directas, contrarias & vtiles, vnde, quando, & cui competant, qui locus ſanè eſt vtiliſsimus, eumq; perſepe vobis inter legendum per breues & claras concluſiones explicui, vide gloſ. Barto. & Bald. in. l. curatoris. C. de nego. geſtis. gloſ. & Bart. in. l. conſenſu. ff. de actio. & obliga. Ange. de are. in. §. final. inſti. de ſocieta.

¶ Duodecima & Vltima. (Poſsunt, fateor ex permultis iuris noſtri materijs ad cuiuſq; iurium interpretis nutum combinationes confingi) combinatio eſt diuerſorum caſuum concernentium actiones, quæ ex mutuo naſci debere intelliguātur. De qua cōbinatiōe Bal. in. l. ſi abſentis. C. ſi certum peta nu. 7. quem locum ibi per quattuor pulchras concluſiones legēdo perſtrinxi. Iſthęc omnia, ſi non hic, vt cupiebatis, declarentur, Dabitis mihi veniam, mihi inquàm occupatiſsimo; Cumprimum enim his curis me vacuum occupationibuſq; eiuſmodi leuatum audieritis hæc longè ꝑ vtiliſsima tractantem pu tetis, hactenus ergo de prima quęſtione Bart.

¶ SECVNDA QVESTIO.

QVęrit Bart. ſecūdo loco, an in caſibus qui non admittunt cumulationem opporteat reum excipere, dicereq; actorem nō debere admitti. An verò ſi non opponatur, & fiat cumulatio

80

iudicia ſimul procedere iure poſſint? Qua in re Barto. facit quatuor mẽbra, ꝑut cumulatio quatuor regulis principaliorib⁹ ĩpediri ſolet. ¶ Prima ordinis. Secunda qñ abſolutoria in vno &c. Tertia qñ electione tolluntur, Quarta contrarietatis In primo membro vna conclu-ſio. in ſecundo. vna, in tertio duæ, in q̃rto quatuor concluſiones ponẽtur. ſicq; ſolutio huius ſecundæ quęſtionis per octo concluſiones expedietur. ¶ Prima itaq; concluſio eſt, Quando cumulatio impeditur per ſextam regulã nempe ordinis ſiue prælationis iudiciorũ Tunc demum impeditur, concurſus & cumulatio, ſi reus excipiat, al's ſup vtroq; ſimul recte procedetur. l. ſi mãcipium. §. primo & glo. ibi. ff. de euictio. ponit etiã glo. in. l. ſecũda. C. cõi diuidũ tex. in. c. cũ dilectus de ordine cognitionum extra. Hæc cõcluſio cõmuniter approbatur. Non deſunt tamen, qui contra ſentire videant̃, qnales ſunt Aret, Claud. Fab. & quidã alij. Mouentur aliquot rationibus ſatis proculdubio male compoſitis. ¶ Prima aſſumitur de. c, ex conqueſtione de. c. literas de reſtitutio ſpoliato, de clementi. vnica, de cauſſa. poſſeſs. vbi ſtatim propoſito poſſeſsorio, etiã ſi nihil excipiatur ſuper eo ſolo procedet̃. ¶ Secũdo ordo & forma iudicij id habẽt, vt primũ ſuper poſſeſſorio contendatur. l. inter litigantes. ff. de iud. & quędã neceſsitas in eo videt̃ iudicib⁹ impoſita in. l. incerti in verb. (oportet) . C. de interd. quo ordine non obſeruato, etiã de conſenſu partiũ taci to aut expreſſo. iudicium inualidum eſſe conſtat. l. quos prohibet, de poſtulan. ¶ Tertio adducunt, quòd iura ciuilia, per Bar. allegata nó loquuntur de ordine petitorij & poſseſsorij, ſed quòd põt iudicium diuiſoriũ terminari omiſſa rei vendicatione, etiã ſi de præpoſtero ordine exceptum non ſit, vt glo. ibi dicunt. Preterea. c. cum dilectus nó loquitur etiam de petitorio & poſſeſsorio, de duobus poſſeſsorijs recuperandæ. His rationibus Aret. impellitur, vt putet concluſionem Bert. iure ciuili verã eſſe, æquitate tamẽ canonica, exceptionem nó eſſe neceſſariã, Fab. contra ſentit, quòd iure canonico Bar. ſententia vera ſit, ciuili vero defendi non poſsit. Ego quicquid ipſi velint, non puto recedẽdum à comuni opinione qua probatur Bart. concluſio. ¶ Quã primo intelligo verã tã iure ciuili q̃ canonico & enim q̃tum ad hãc rẽ pertinet iura cõueniunt ĩ eo. c. cũ eccleſia ſutrina ∜ ſic. verũ. in verb. (cum iure ciuili) quib⁹ etiã id cõe videtur, vt partes litigantes à litibus arceantur proceſſuſq; citius terminẽtur. c. finẽ litib⁹ de dol. l. quidam eſtimauerunt in fine. ff. ſi cert. peta. ¶ Secundo eam intelligo poſt Aret. & Alex. hic etiam ſi ſtatutum iudicem liberum efficiat

in procedendo,quia à iure communi nõ recedetur,q̃tum fieri poſſe intelligetur.l.ij.C.de noxa.act.❡ Ad primã rationem ſatiſfieri facilè poteſt,iura em̃ ibi citata nõ repugnãt concluſioni,q̃ duo dicit,vnũ quòd ſi vtrũq; remediũ ſimul nulla exceptione ꝓpoſita decidat̃,procedat iudiciũ,illa iura non dicunt cõtrarium,cum ſup vtroq; ibi non ꝓcederetur,alterũ eſt quòd ſi ſuper vtroq; ꝓcederetur poſt exceptionem iudiciarij ordinis oppoſitã, nulliter agatur, illa iura non dicunt oppoſitum,quia nulla exceptio oppoſita eſt,ſunt ergo iura impertinenter ſatis in Bart.concluſionem deducta.

❡ Ad ſecũdum,ordo iuris à lege inuẽtus eſt inter petitoriũ & poſſeſſorium,quẽ ꝑtermittere non decet ſi partes petierint.l.quarta.§. hoc autẽ.ff.de damno infecto iuncta doctrina Bar.ibi. Si ergo partes nõ opponant,& iudex id paſſus ꝓcedat,nulliter non agit. Fateor tñ eã ſolẽnitatem vel ex partium cõſenſu omitti haud quaq; poſſe, quę ad vtilitatẽ pl'icã eſt introducta.d.l.quos ꝓhibet,& glo.ibi,glo.& doct. in.c.de cauſis,de offic. dele.extra glo.in.c.tuis de teſtib. extra. Quẽadmodum multa partibus cõceduntur petita,quę non petita iure denegãtur,cumulat do. Iaſ.in.l.vniuerſa.C.de pręcibus impera offerẽ.

❡ Ad tertiũ,iura per Bart. adducta ordinem petitorij & poſſeſſorij nõ exprimunt,ſit ita ſanè,atqui prępoſterationem taciturnitate fieri poſſe ꝓbant. Et cum hic nulla diuerſitatis ratio ſit, Idẽ ius ſtatui poteſt.l.à titio.ff.de verb.oblig. An autem & quando ordo iudiciarius poſsit omitti,vide Bart.& Bal.in.l.prolatã. C.de ſenten.

❡ Secunda cõcluſio Bart. Quando cumulatio impeditur quòd abſolutoria lata in vno pariat exceptionẽ rei iud.in altero,exceptio neceſſaria eſt.l.fundũ.l.fundi.l.gñaliter,in ſecũdo intellectu.gloſ.ibi.ff. de exceptio. Hãc concluſionẽ oẽs vel moderniores probant in quam nihil adferẽdum arbitror,quòd in ſecundo capite ſ.p. multa dicãtur.

❡ Tertia cõcluſio,quãdo cumulatio impedit̃, quòd iudicia electione tollantur,ſiquidẽ actor vtrũq;,ſimul proponat,exceptio reo neceſſaria eſt,alioqui ſuper vtroq; proceſsus rectè fiet.arg.l. primę.§.quia autẽ.ꝟ.quo.leg.vbi ex aduerſarij cõtumacia admittitur cõcurſus petitorij nempe petitionis hereditatis & poſſeſſorij, interdicti ſcilicet, quorum leg.multo magis ergo &c.cõſenſu ipſius rei,qui ex taciturnitate colligitur.l.final.de annali.exceptio.& ibi not. Cy.in.l,fina,in princip. C.communia deleg.ita intelligere videtur dicẽs quem cogi poſſe ad eligendum parte petente.al's ſecus. Et ita ſupet vtroq; procedatur,vt nec iudicium nullũ ſit,nec reus abſolui debent, actor tamen

inquit Bart. vna perceptione contētus eſſe debet. Super hac concluſione quæ cōiter tenētur, docto. parū inſiſtunt. Licet Fabi. dicat nihil ſibi videri differentię an eodem tēpore an diuerſis duo remedia hæc inſtituerentur, pręſertim quòd vbiq; vnius electio alterum tollat. Tu dic vnius electionē fieri non poſse, cū ſimul vtrūq; proponitur. Quādo autē diuerſo tempore inſtituūtur animus actoris ſemel ſuper primo quieſcere videtur, cui alterius pręcluſa via eſt, vt ſtatim dicam.

¶ Quarta cōcluſio, Qn̄ hec iudicia tollunt electiōe vnūq; poſtaliud ſucceſsiue ꝓponitur, nō eſt exceptio, i ſecūdo iudicio neceſſaria. Ratio inquit Bar. eſt quòd ſit ad ſecūdum iudiciū p̄cluſus aditus ſtatim vt actor cœpit primo iudicio vti. l. fina. C. de codicill. Ideoq; in eo ſecundo iudicio eſset actor ſine actione, merito † repelleret̃. l. ſi pupilli. §. videamus, In fine. ff. de nego. geſt. l. quoties. §. item ſi tēporali. ff. de adminiſt. tuto. notat̃ in. l. ſi titius. ff. de verb. oblig. Eſt verum inquit Bar. poſſe opponi exceptionē facti ſiue intētionis, quę nō p̄ſupponit actionē p̄cedere, licet exceptio iuris id requirat. l. prima. ff. de excep. duplicē ergo † exceptionē eſſe vides, nēpe iuris & intētionis ſiue facti glo. in. l. ſecūda, in verbo intētionē. ff. de exceptio. nō curo quicqd in hāc, rem quidā moderniores obloquant̃, Poſset igitur re⁹ de facto excipere dicēs ſecūdū iudicium nullo modo p̄poni poſſe, immo verò cautus eſſe debet & diligēs, vt adferat & producat acta p̄iudicij (hoc eſt primi iudicij, qđ eſt p̄iudicialis ad ſecūdū) corā iudice, q vult de ſecūdo cognoſcere, alioqui ſup ſecūdo ꝓcedi rite pōt. Etem̄ acta etiā inter eaſdē pſonas litigātes in alio iudicio nō ꝓbant, niſi quis eis vtatur. l. cum antea §. fin̄. C. de arbitr. not. in. l. gn̄aliter. de excep. Iudex em̄ de facto ſuppleret, ſi actorē à ſecūdo iudicio ꝓpelleret, nō ꝓductis actis primi iudicij, qđ ſanè fieri non debet. l. vnica. C. vt q̄ deſunt aduoc. l. quarta. §. hoc autē iudiciū. ff. de dāno infecto. Intelligis nunc mētē Bart. cui⁹ verba ſum pſecut⁹ vt noui repetētes facili⁹ intelligāt

¶ Colligunt moderni ſup verbis Bart. primò cōcluſionem principalem quòd ſcilicet nō ſit exceptio neceſſaria in ſecūdo iudicio, qm̄ id ipſo iure ſublatum eſt, Iaſ. ſubiungit rationē rationis cur ſecūdū iudicium ſit ſublatū, qm̄ (inquit) vbi ex eodē facto duæ actiones dantur vna † electa altera tollitur, argu. l. ſi reus. ff. de fideiuſſo. Bar. in. l. prima. §. vnde quęritur ſupra de publica. l. plura. ꝟ. de actioñ. & oblig. a. l. nemo ex his. §. quoties. de reg. iur. l. cum filius. §. varijs, de leg. ij. Poſſet ergo iudex actorem à ſecunda actiōe repellere. Quòd ſi nec pars nec iudex actorem à ſecundo iudicio reuocaret, procederet ſanè ſe-

cundum illud iudicium etiam ſine actione, Barto. Alexan. & Iaſo. in
.l.ſi citius.ff.de verbo.obliga.

¶ Contra hanc Bar.concluſionē licet cōiter receptam tenent Aret.
qui in ſingulis fere articulis refragatur Bar.& do.Rub. per tres tex.
Primo in.l.reſcriptum.§ ſi pacto.ff.de pact tex.in.l. nō ſolum, de rei
vēdic.text. in.l.ſed ſi q̄cunq;.§.eum qui ff.de eo quod met.cauſ. Sed
ea iura ſanè nō obſunt eiſq; ſecūdum Iaſo.hic facilè ſatiſfieri poteſt,
ex diſtinctiōe Bar.in.d.§ vnde queritur.l.prima de publica. Et licet
Fab.putet nōdū ſatiſfactū eſſe illi.§.eū qui de eo quod met. quo ca-
uetur exceptione peropus eſſe, loquitur tamen ille.§. de exceptione
facti ſiue intentionis,quam vtilem eſſe Barto.hic non inficiatur. 2

¶ Secūdo colligunt doct.ſingularē Bart.doctrinā,que habet acta †
facta in vno iudicio non facere fidem in alio,niſi à parte producātur.
Etiā ſecūdū Iaſ.ſi corā eodē iudice cōtēdatur, quod Fabius tunc de-
mū verum arbitratur ſi iudex illorū actorū nō recordaretur, quādo-
quidē iudex officio ſuo acta ſibi exhiberi iubere pōt. Bar.& Alexā.
in.l.vnica.C.vt que deſunt aduo.in.l.ſecūda.C.de edē. Regulariter
ergo Iaſ.ampliatio vera eſt,vt etiā corā eodē iudice acta nō reprodu-
cta fidem nō faciant, Immo nec in cauſſa recōuentionis quidē. Iſtud
ſequitur Bal.in.d.l.ordinarij.approbāt Alex.& moderni in.l.ſecūda
C.de edēd.obſeruāt etiā practici q̄ acta in alio iudicio īplicant & re
producūt,quatenus ꝓ ꝑtee eorū faciūt,alias nō. Et practica hec deſūpta
mihi videt̄ ex glo.in.l.quoties.in.verb.heredē.ff.de ꝓbat. veluti etiā
Bar.ꝑpulchre decidit in.l.mutari.nu.3 ff.de ꝓcura.ꝓceſſum integrū
poſſe momēto reproduci,et eū vel inualidū partiū cōſenſu validari &
approbari. Qd planè ſeruāt iudices ſpūales,ad quos ꝑ ſecularē iudi-
cē facta clericorū remiſſiōe. Interrogātur ipſi clerici an velint ꝓceſſū
iudicis incōpetētis † habilitare,ſi reſpōdeāt velle,pinde ꝓcedet̄ atq; ſi
à iudice cōpetēte fact⁹ ꝓceſſus fuiſſet. Si dicāt ſe nihil ꝓbare velle. De
nouo in clericos teſtes audiēdi ſunt ꝓceſſuſq; reficiēdus. Aduocatus
ergo clerici vtilitatē videat,ꝙ īterea teſtes pri⁹ auditi aut abſētes,aut
mortui ꝑſepe cōperiūtur. ¶ Quinta cōcluſio, Quādo ratione cōtra-
rietatis cumulatio ꝓhibetur,quequidē cōtrarietas in eodem iudicio 3
reperiat̄,nō eſt exceptio neceſſaria. Immo ſuꝑ ſecūdo ꝓcedi nullate-
nus pōt, Iudex em̄ actoris ſibi contrarij libellū † repellit glo. in.l.ij.ff.
de offic.aſſeſſor.vbi Iaſ poſt alios,glo.in.c.ſacerdotib⁹.xj.q.j. Aduer
ſari⁹ itē petere pōt actorē ſibi cōtrariū nō admitti.l.prima.C.de fur.
l.prima.C.ſi ſeru.extet.c.ſolicitudinem.de appel.& gloſ.final.ibi.

Quid aũt,ſi nec iudex nec pars de cõtrarietate opponat,ſed ſup vtro ꝗ procedatur,dic vidẽdũ eſſe,an in proceſſus perſecutione adſit etiã contrarietas,& tum abſoluetur reus,non quidẽ ab actione ſed ab obſeruatione iudicij pretextu nullitatis,etiã ſi reus nihil opponat.l.ſecũda.§.ſed ſi alius.ꝑ quado appellã.ſit.arg.l.ſcripturę.C.de fide.inſtr.l.vbi repugnantia.ff.de reg.iuris,ſi veró in proſequtione proceſſus nõ contineatur contrarietas,quòd fortaſſe actor alterum elegerit,ſuper eo iudicandum eſt,ſi probet actor,obtinebit,ſi non abſoluetur reus,arg.d.l.primæ.§.quia autẽ.ꝑ.quorũ leg.declarando vt dixi ſupra,ibi enim loquitur tex.in actis contrarijs glo.in.l.prima.C.de furt.arg.l.final.de annali exceptio.Nec eſt quòd reus admiretur,ſi actor ſuper alterutro electo iam audiatur,qm̃ ſibi imputãdum eſt,quare de illa cõtrarietate non oppoſuerit.

¶ Sexta concluſio,quando ratione contrarietatis impeditur cumulatio,quæ contrarietas in diuerſis iudicijs ſiue inſtantijs cõperiatur reſultans,quòd electione tollantur,omiſſa ſententiarũ varietate,dico exceptionẽ neceſſariam.cum enim dubium ſit nõ mediocre,an electione vnius alterum tollatur ope exceptionis,an ipſo iure,vt p Cy. Bal.& alios in.l.prima.C.de furt.cur viam vtiliorẽ non arripiã,preſertim quòd exceptio vbiꝗ requiratur. Sumas exemplum quando eligendo petitorium preclusa eſt via ad poſſeſſorium retinendæ ſecũdum diſtinctionem poſitam in tertia lectura huius.§.

¶ Septima concluſio,quãdo cumulatio pretextu cõtrarietatis,quæ contrarietas in diuerſis inſtantijs,diuerſiſꝗ temporib⁹ proponitur,eò quòd electo vno,alteri renuncietẽ,vt habes in.l.ſi fil.⁹.ff.de minorib. & hic in tertia lectura,tunc exceptio eſt neceſſaria,quã reus cõſequitur ex tacita renunciatione.l.poſtꝗ liti.C.de pactis.l.non ſolum.§.liberationis verba.ff.de liberatio. legata.

¶ Octaua concluſio,quando cumulatio impeditur ratione contrarietatis,quæ in diuerſis inſtantijs reperitur eodẽ tamen tẽpore predicta remedia proponuntur,eſt tunc neceſſaria exceptio Si enim maximum dubium eſt,an in contrarijs impediatur actionis natiuitas,an ſolum exercitiũ. Petr⁹ enim tenuit in.d.l.prima.C.de furt.natiuitatẽ impediri ſecundũ quẽ exceptionẽ neceſſariã non eſſe. Bart.putat,niſi exceptionẽ intentionis proponas,quæ ſanè probanda foret,glo.verò in.ea.l.prima natiuitatẽ nõ impediri ſed exercitiũ,affirmat,ſecundum qua opinionem exceptio proponenda eſt indubie.ne varietate opinionum reus fallatur æquius eſſe puto immo tutius exce

ptionē indiſtincte proponi.l.peremptorias.C.ſentētiam reſcindi nō poſſe.l.exceptionem.C.de probationibꝰ.¶ Breui per orōne in hūc contrarietatis articulum modernorum dicta complectamur. Cōclu
ſio erit,Proponente actore duo remedia † cōtraria eodē libello fieri. 7
debet abſolutio propter nulitatē proceſſus.d.l.prima.C.de furt.d.c. ſolicitudinē in fine,ſiue iudex officio ſuo,ſiue pars aduerſa contrarietatem accuſet.Amplia etiam ſi nullus de cōtrarietate quidem opponat,procedatur tñ ſuper vtroq; cōtrariorum.d.l.ſcripturæ.d.l.vbi repugnantia.Pręſertim in delegato,qui primo de poſſeſſorio ſecundo de petitorio cognoſcere iubeatur.c.venerabilis extra.de offi.deleg. tunc em̄ ſi de vtroq; ſimul etiā nemine opponente,cognoſceret, excederet fines mādati,ergo.l.diligenter.ff.manda.c.cū dilecta de reſcrip. ¶ Limitta primo quando actor alterū ex cōtrarijs ſolum perſequit̄, vt Bart.ait per.l.primā.§.quia autē.ff.quor.leg.Et licet Aret.& quidam moderni dicant adhuc iudiciū nullum propter libellum cōteſtatum repugnantē & nullū,videtur tamē ille libellus deinde fuiſſe correctus à reo.cui id licet nemine repugnante ſecundū Claud.& Fab. hic poſt antiquos in.l.ædita.C.de edend.¶ Secundo fallit ex mente Aret.& modernorū quando contraria ꝓponuntur alternatiue.l.papinianus.§.ſed ſi quis & irritum,ff.de inoff.teſta.ſed ille tex.nō probat clare,quia non fuit alternatiuꝰ libellus admiſſus,quod fortè fuit
exceptio oppoſita.Ego puto tñ vltra doctores † libellū debere reci- 8
pi,in quo contrarietas alternatiue proponitur,pro quo tex.in.c,cōſtitutꝰ de reſti.in integ.in.c.abbate ſane,& glo.prima ad re iud.in.vj.declarat Bal.in.l.j.C.ſi plures vna ſnīa ponens exēplū qñ dicit̄ in libello,peto rē iure dominij aut quaſi dominij,vocat tñ illū libellū d.ſiunctuum de quo vide Iaſ.in.§.ſed iſte nu.72.inſti.de actio.in quo verbo tamen non facio vim,potiſsimū quod hodie aduocati ſic iura cōtraria proponant,peto rem pertinentem vno iure,aut dicto iure per ordinem alio iure.¶ Pleriq; tñ doct.ex antiquis & moderníoribus putant nihil refferre,an alternatiuè an copulatiuè cōtrarietas proponatur:copulatiua em̄ in diſiunctiuā transfertur ſi ponit̄ inter incōpatibilia.l.ſi ticio fundꝰ.ff.de vſuf.leg.ſcđo.pro eis adduci poſſet.d.§. ſed ſi quis,& irritū.prout ab alijs huc adfertur.Tertio accedat ꝙ verba in libellis debēt impropriari vt libellus cōſeruet̄.l.ſed.ſi poſſeſſori §.Itē ſi iurauero.ff.de iureiurā.Bar.in.l.ſi olei.C.loca.In.l.inſulā. ff.de preſcrip,verbis,cōuerteretur,ergo copulatiua in alternatiuā,ſi contendas cōtraria alternatiue proponi poſſe.Sed nec his adducor,

vt putem cōmunē obſeruationem nō poſſe iure deffendi, Et in primis non obeſt dicere copulatiuā poſitā inter incōpatibilia &c. quia id verum in teſtamentis vt vltima voluntas ſeruetur, de quo Plenius per Bart. & Iaſo in.l.prima.ff.de iuſti.& iure. Ad ſecundum in eo.§. ſed ſi quis irritum erat copulatiua cōtrariorum ſaltē actentis verbis & non alternatiua, quicquid alij hic velle videātur. Ad tertium Fab. dupliciter reſpondet. Primo, etiā ſi copulatiua in alternatiuā conuertatur, libell⁹ alioqui inualid⁹ eſt, rōne incertitudinis, Illud dici ſanè nō poteſt, quia idem dicā in omni alternatiua. Secundo reſpondet, iura (inquit) quæ volunt verba in libello impropriari interliguntur, quādo non poſſunt capi vllo modo in ſenſu proprio. Sed iſtud mihi non placet, quia copulatiua contrariorum nullo modo poteſt, in proprio ſenſu capi, vt i concluſione dicim⁹ ideoq; deberet poſſe in alternatiuam reſolui, Tu ergo dic verba in libellis impropriari, niſi ex his verbis contrarietas reſultaret.l.ſcripturæ, de fide inſtrumēto. C. imputet ergo ſibi actor cur paratus & inſtructus non prodijt.l.ſi quando.C. de dilatio.l.quod dicim⁹.ff.de ſolutio. ¶ Tertio limitabis in reo proponente cōtraria in ſuis deffenſionibus, quæ ob id non repelluntur.l. nemo prohibetur.ff.de exceptio.c.nullus pluribus de regu.iur in.vj. Idem dic in actore, qui replicādo cōtraria deduceret Bart.in.d.l.nemo prohibetur, adduco bonum tex.in.l.fina.C.de edend. ¶ Quarto limita ſecundū Aret. & Fab. quādo eſſemus in iudicio ſumario nō requirente litis conteſtationem, tunc enim non ſeruata iuris ſolennitate actor admittet̄ arg.l.prime de rei vxor actio.in principio, In hāc rem do. Rub. multa adducit ſatis extranea in quibus † ſolennitas inutiliter appoſita viciat actum, in quo nulla requirebatur, quæ tu plenius videbis per doct.in.c.examinata extra de iudic: & Iaſ.etiā in.iij. queſtio.ꝑ multa cumulat.nu.177. ¶ Quinto limitatur cōcluſio, quādo contrarietas eſſet verbalis ſolum, ſed in effectu eſſet conſonantia, ita inquit Bal.in.d.l.prima.C.de fur.per.l.eum qui.l.cōtra maiores.C.de inoff.teſta.tenet hic do. Rub. Sed iſtud eſſet contra.d.§.ſed ſi quis & irritum. Ideo dic in ea.l.eum qui & in.l.contra maiores, contraria illa etiam effectu.fuiſſe diuerſis quoq; libellis & inſtantijs propoſita, noſtra concluſio de vnico libello loquitur. Sed hactenus de hac contrarietate reliqua videre in.d.l.prima.C.de furtis.

¶TERTIA QVESTIO.

TErtio Barto. querit an in iudicio poſſeſſorio requiratur † litis conteſtatio, an verò ſine conteſtatione, quòd fortaſſe reus abſens fuerit, poſsit ſuppoſſeſſorio diffinitiua ſententia ferri? Qua in re Bart. citat varias opiniones. Vna eſt gloſ. in. l. final. C. ſi p vim vel alio modo, quòd ſcilicet conteſtatio requiratur. Guill. in. l. omnes. C. de reſtitutio in integr. diſputat hunc articulū, vbi per multis rationibus tenet contra gloſ. nō eſſe litis conteſtationē neceſſariā. Cuius opinio non placet Bart. Immo Guill. loquitur contra tex. & gloſſas quas ipſe non allegat, ideoq; quęſtionis huius diſſolutio duabus concluſionibus explicatur. ¶ Vna eſt, quando iudicium poſſeſſorium datur contra incertam perſonam non requiritur litis cōteſtatio. l. final. C. de edic. diui Adria. tollē. cui accedat glo. in. l. quinquaginta. ff. de excuſatio. tuto. vbi Bal. dicit actum, qui ſuapte natura fieri non poteſt contra certam perſonam, nō egere litis cōteſtatione, ſed proponit intētio, & probat quæ locū cōteſtationis teneāt. Hāc cōcluſionē oēs ſequunt cui ſubijcit rō, quòd cōteſtatio non fiat niſi inter duos, aut plures, idq; docet vocula (con.) ex nota. in. l. j.. ff. de pact. incerta aūt perſona ſimul teſtari nō pōt, ergo. ¶ Secūda cōcluſio. Qñ poſſeſſoriū intētat cōtra certā pſonā, litis cōteſtatio neceſſaria eſt, qd oſtendit in oi interdictorū gñe. In retinēdę eſt tex. in. §. hodie. inſtitu. de iterdic. l. prima. §. annū. & ibi glo. ff. de itinere actuq; priuat. l. prima in fine. ff. vtrobi. & glo. prima ibi In interdicto adipiſcendæ tex. in. l. fin. in fine & glo. vltima ibi. ff. quor. leg. In recuperandæ eſt glo. in. l. final. ſi per vim vel alio modo glo. prima in. l. ſi de fundo. ff. de vi & vi armat. Quod etiā verum eſt in interdic. exhibitorijs in. l. locum. §. ſi tabulæ & glo. ibi. ff. de tabulis exhib. Bart. ſuper hac ſecunda cōcluſione, quæ cōiter tenetur, Primo ponit vnā limitationem, deinde reſpondet vndecim fundamentis, que à Guill. adducebantur. Prius tamen quàm has rationes à Bart. relatas diſcutiamus explicandum in primis eſt, quid in praxi. ſingulis diebꝰ ſeruari videamꝰ deinde verò adducēdum cenſui quicquid rationis pro cōcluſione deductū fuerit, quicquid etiam à Bar. & modernis in eam allegatur.

¶ Poſſeſſoriū adipiſcendæ (quod etiam ſupra ſępiſſime dixi.) more iudiciorū aut vllo ſtillo nequaq; immutatum eſt, de quo itaq; practici preter iuris diſpoſitionem nihil obſeruant. Poſſeſſorium autem retinendæ, aut recuperandæ tranſfuſum eſt in leges regias, deinde etiam in quaſdā ex more iudicorum formulas, quas ſupra declaraui in quinta prefatione, quorum vtrunq; duo capita diximus habere.

11 ¶ Conteſtatio † litis in primo capite manutenẽtiæ fit per appunctamẽtum cõtrariorum, quia allegata hinc inde poſſeſsione Iudex dicit partes fore cõtrarias in earum factis, quæ per articulos explicabunt, & probabũt infra dilationem &c. In ſecũdo verò capite remanet primum appunctamẽtum cõtrarietatis, plenius tamen articulare & probare litigantes poſſunt, altero interim manutẽto ſub manu regis & curię, vti plenè ſupra expoſuimus. In poſſeſsorio recuperandæ cõteſtatio eſt etiã neceſſaria, nãq; ſpoliatus narrat ſuam ſaiſinã & diſſaiſi-
12 nam † hoc eſt ſuam poſſeſsionẽ, (ita vulgo illi termini ponuntur) & ſpoliationẽ, Aduerſarius vero negat, aut ſecũdum alios fateatur etiã, vtrũq; aut alterũ agentis extremũ, quòd ſcilicet agens non poſſederit, aut quòd eum non ſpoliauit. Et hæc ſolũ in effectu reportabis ex tam exacta doct. diſputatione. ¶ Videamus ergo vtra doctorũ opinio verior ſit? Pro cõmuni ſententia vltra tex. & gloſſas per Bart. citatas. ¶ Primo adducitur tex. in. c. ij. extra vt lite nõ conteſta. verſic. cum igitur lis &c. vbi in poſſeſsorio recuperandæ lis cõteſtata eſt in quo maior dubitatio odio ſpoliãtis erat. ¶ Secundo, tex. in. l. properãdum in princip. in verbo poſſeſsionẽ, iuncto verb. poſt litem. C. de iudic. ¶ Tertio, tex. in. l. prima. §. neceſſario ibi (ad ius ordinariũ remiſerit) §. ſi vẽtris nomine mulier. ¶ Quarto adducit̃ vrgens ratio, ſentẽtia † ſuper poſſeſsione eſt diffinitiua, glo. in. l. quod iuſſit ſupra de re iudi. glo. in. l. vnica. C. ſi de momenta poſſeſsio, glo. in. c. fina. de iudi. Quod tu intellige & hoc modo lis amplius ſub iudice non erit, quã dicit do. Rub. nõdum deciſam, ex duplici tamẽ capite poſſeſsorij in poſterum non dubitabis. Intellige ergo diffinitiuam eſſe in ſecũdo capite poſſeſsorij, quod vocatur plenum poſſeſsorium, in primo enim capite interlocutoria eſt, allego tibi notabilem tex. in. c. cũ venissent. verſi. nos autẽ interlocuti, de inſtitutio. extra, tex. in. c. ij. verſi. (ſed quoniã) de ordine. cog. extra. Si ergo ſententia ſuper poſſeſſorio ſit diffinitiua, quæ ferri non poteſt, ſine conteſtatione. l. prolatam. C. de ſentent. tex. in. c. qm̃ contra falſam, extra de probatio. facit rubric. vt lite non conteſtata. ergo &c. ¶ Quinto in poſſeſsorijs proceditur
13 ſummarię. l. ij. §. ibidem ſupra ad. exhibend. in ſummarijs † autẽ litis conteſtatio nõ omittitur. l. tigni. §. ſi quis non poſsideat, & verſi. idem ſcribit. ff. ad exhiben. Bart. in extrauag. ad reprimẽ. tex. melior in clemẽ. ſæpe verſic. (citationẽ) de verb. ſigniff. ¶ Sexto, & vltimo extat regula cõis in omni actione debere litẽ conteſtari, de litis conteſtatio, C. & in rubr. vt lite nõ cõteſt, atqui interdicta actiones eſſe

nemo dubitat.§.final.inſtitu.de interdict.ſic fit,vt concluſio iure cō muni ſit fundata à qua ſanè ſine ratiōe ſpecialitatis recedi non poteſt quæ nulla quippe reperiri poſſe intelligit̃ ¶ Superioribus iurib⁹ & rationibus hanc partē cōmunē & veriorē dicūt Ang.in.d.l.prima .§.annum de itinere actuq; prima. Salic.in.d.l.final.C.ſi per vim vel alio Archidiac.in.c.reintegrāda.iij.queſtio. prima Goffre in.c.ſcō de offi.iud.quem hic Iaſ.citat,nu.167.tenent eam Alexan. Iaſ.Fab. Rube.& alij permulti hic,quā ego non modo veram ſed neceſſariā quidem arbitror cum declarationibus ſequentibus. ¶ Sunt tn̄ qui contra concluſionem cum Guill.teneant in poſſeſſorio ſcilicet remedio conteſtationem nō requiri vltra vndecim fundamēta quæ Bart. ex Guill.huc refert. ¶ Primo adducitur quòd in poſſeſſorio ſummariè procedatur,vt alij quoq; fatebantur,per.d.l.iij §.ibidem ad exhibend. Atqui in ſummarijs litis conteſtatio minime requiritur. Bart. in.l.fulcinius.§.cum hoc.nume.5.infra ex quib.cauſ.in poſſeſſ. eat. Bart.hic in ſua fallentia. Bart.in.iiij.q J. ¶ Secundo accedat tex.in.l. momentariæ.C.vnde vi vbi in interdicto recuperandæ debet mox procedi,& ſic ſine litis conteſtatione. ¶ Tertio adducit̃ tex.in.l.j.C. ſi per vim vel alio modo,ibi(ſine vlla cunctatione reſtituant)& glo. ibi exponit idest ſine vlla mora. ¶ Quarto tex.in.l.ſi quis ad ſe fundum.C.de vi publi.in verbo (eademq; protinus reſtitura). ¶ Quinto facit tex.in.c.conſultationibus.de offi.deleg.vbi cōtra abſentem, modo contumax ſit,fertur ſententia in interdicto recuperandæ,ſicq; litis cōteſtatio facta non erat,quia cum abſente &c. Non eſt ergo hic articul⁹ ſine magna difficultate in quo aliqui ex modernis nō audent pedem figere,prẹſertim quòd putent per Bart.ſatis plenè factum non fuiſſe rationibus Guiller.

¶ Verūtamē rationibus tam vndecim ex Guiller.citatis,quām alijs quinq; per modernos deductis reſpondebimus. Perſequamur ergo primū in ſolutiōes Bar. Et in primis ibi,(Item illud quod dicit Guiller.)omitto interim fallentiam ipſius quam ponit,nu.38.ibi(iſta regula fallit) ad quam reuertemur poſteaq; concluſionem deffenderim⁹. ¶ Dicebat ergo Guiller.reo cōtumace deueniri ad diffinitiuā lite nō cōteſtata,vbi deerat negatiua (nō).Iſtud eſt cōtra tex.in.l.tertia.§.penulti.qui incipit (hoc iterdictū.)de liber.homi.exhibē.vbi † in abſentem irrogat̃ illud iterdictū,ſed ſi nō deffendit̃ in bona eius eūdū &c. 6
nō feretur ergo diffinitiua quia deficit deffenſio ſiue cōteſtatio, quæ deffendēdo fieri ſolet, Et licet reſpōdeat Guiller.qd ibi nō poſſit ha-

x

beri poſſeſſio rei petitæ,ſcʒ liberi hois,hoc nihil valet, quia bene po
terat haberi,quod petebat̃,videlicet quòd homo liber exhiberet̃,nec
poſſes dicere hominem liberũ non apparere,quia eſſet diuinare,non
eñ̃ ex hac cauſſa ad bona rei eundum erat,& ſic ſententia diffinitiua
ob id non ferebatur. Sed quia propter cõtumaciam cõteſtatum non
fuerat. Pręterea illa deciſio Guill.quòd contra contumacẽ reum poſ
ſit ad diffinitiuam perueniri eſſet cõtra glo.in.l.prima. C.ſi per vim
vel alio mod.Item contra gloſſ.in.l.ſi prius.in vltima glo. eſt etiã cõ
tra ea q̃ tenet Azo.in ſumma vti poſſide.& Cy.in.l.prima. C.vti poſ
ſidet,qui volũt reo cõtumace trãſferri in eũ onus ꝓbandi,non autem
quòd perueniatur ad diffinitiuã,tenẽdum eſt ergo (inquit Bart.) cõ
tra Guill. Pro Guill'o.tñ̃ & hac prima ratione videtur text. in auctẽ.
qui ſemel. C.quomodo & qñ̃ iudex. Sed ibi duplex reddit̃ ſpeciali
tatis ratio,vna quòd nihil petat is,pro quo datur diffinitiua. Secũda
ibi actor erat cõtumax cuius cõtumacia longè deterior eſt quàm rei,
argu.l.ſi quando. C.de dilatio.l.final.ff.de dilatio.l.illud.ff. de peric.
& commo.rei vendic.

¶ Secũdo non obeſt qđ dicebat Guill.ſcʒ cauſſam poſſeſſionis eſſe
momentaneam & vilem. Ideoq; cõteſtationem non requiſitam eſſe.
auctẽ.niſi breues. C.de ſentẽ.ex priuil.recitã. Qm̃ antecedẽs arg. ſui
eſt falſum,videlicet ꝙ cauſſa poſſeſſionis ſit vilis,glo.in.l.vnica. C.ſi
de momẽta poſſeſ.in fine primę glo. Si quis fortaſſe replicet ꝓ Guil.
d.l.ſi quis rẽ mobilẽ.ſ.eodẽ,vbi poſſeſſio rei ſaltim mobilis dicit̃ vilis
7 † idq; glo.ibi in verbo (neglecta) fatetur:facit.l vnica, in fine vtrob.
ſ.vbi nõ attenditur tẽpus cõteſtationis,ſed quo poſſeſſor inquietaba
tur,dicẽdum ergo videtur poſſeſſoriũ rerũ mobilium non indigere
litis cõteſtatiõe. Reſpõdeo ꝓ Bart. Primo nõ credã ꝙ poſſeſſio rerũ
mobilium ſit vilis,quicquid illa gloſſ.dicat,licet cuſtodię neglectus
efficiat,vt poſſeſſionẽ quis amittat facilius,idq; iudicio quidem meo
contingit,quòd diligẽtior cuſtodia in re mobili ſoleat adhiberi,q̃ȝ in
re immobili,quæ auferri minime poſſe intelligitur. Pręterea etiã ſi
fateamur poſſeſſionem rerum mobiliũ vilem,nõ eſt tñ̃ probatum re
rum vilium poſſeſſionem poſſe ſine conteſtatione litis agitari. Et au
cten. † niſi breues,vult ſolum in huiuſmõdi rebus non eſſe neceſſa
8 riam ſcripturam propter expenſas,atqui in conteſtatione nihil expẽ
ſarum fieri ſolet. Ideo ſolẽnitas hæc ſubſtantialis quod lis conteſte
tur,non eſt ſublata etiam in vilibus rebus ſecundum Fab. quod pu
to mente tenendum.

¶ Tertio non obſtat, quod Guiller. probat poſſeſsionem amitti negligentia. l. furtũ. §. primo de vſuc. §. quod autẽ inſti. vſucapio, ergo (inquit) longe fortius ex contumacia, quæ cõtinet in ſe dolum culpæ preponderantẽ. l. itẽ ſi obſtetrix in fine & glo. final. ibi ſupra ad. l. acquiliam. Nam ad id reſpondetur, quòd licet poſſeſsionem quis amittat ex negligentia, hoc magis fit ex obliuione quæ inducit diſpoſitionẽ animi, quod dici non poſſet in contumace qui adhuc animũ poſſidendi habere poſſet, & recordari ſuæ poſſeſsionis, Immo poſſet rem corporaliter poſsidere. Per tria hæc fundamenta Guill. volebat litis conteſtationẽ in poſſeſſorio iudicio non requiri, maximè ſi reus ſit abſens ex contumacia. Sed Bart. me hercle eleganter, vt vides reſpondet, &. § ille penul. l. ij. de lib. homi. exiben. tres prędictas rationes omnino infringit.

¶ Quarto non nocet quod Guiller. dicebat ſententiam latam ſuper poſſeſſorio equiparari ſententiæ quæ fertur ſuper ſecunda appellatione. Quia (inquit) ſicut non eſt licitum appellari ab ea ſecundæ appellationis ſententia, ſic nec à ſententia poſſeſſorij. Sed † ſententia appellationis poteſt dari ſine conteſtatione. l. final. §. illud. C. de temporib. appellatio. ergo & ſuper poſſeſſorio. 9

¶ Reſpondet Barto. primo in appellationis articulo poſſe ſententiã ferri ſine conteſtatione, quia lis conteſtata fuit in prima inſtantia, ad quam per appellationem omnia reducuntur. l. ita demum. C. de procurato. Secundo in ſecunda inſtantia eſt ſpeciale vt non ſit neceſſaria conteſtatio, prout eo. §. dicitur, & gloſſ. ibi. ergo in contrarium ceſſante ratione ſpecialitatis eſt ius commune. l. ius ſingulare. ff. de legibus. l. prima. ff. ad municipal. & ita hæc ratio facit pro nobis, & retorquetur contra Guiller. Tertio ego dico argumen. hoc & ſimilia per equiparationes non concludere, licet enim duo in aliquibus conueniant, nihil impedit quo minus in permultis differre queant.

¶ Quinto adducebat Guiller. rationem ſatis vrgentem, in materia poſſeſſoria proceditur cum non legitima perſona. l, final. C. qui leg. perl. ergo deffectus vnius non viciat, & ſic nec litis cõteſtationis ici licet deffectus viciare debet. Ad hoc Barto. reſpondet non eſſe bonã † conſequentiam. Iſta cauſſa habet vnum ſpeciale, ergo habet aliud Immo verò debet contrarium inferri, ergo non habet aliud, ne concurrãt duo ſpecialia. l. prima. C. de dotis promiſsio. l. & poſt § gener. ff. de iure dotium. Iaſon. dicit iſtud Arg. Guiller. eſſe reale, ideo dicit fortius eſſe inducendum hoc modo ſcilicet, 10

In iudicio poſſeſſorio pſonę legitimatio ſublata eſt, q̃ tñ legitimatio etiã in iudicijs alioqui ſũmarijs neceſſaria eſt. Bar. in. l. ij C. de edicto diui Adria. tollẽ. Alex. in. l. iudices. C. de iudi. ergo à fortiori tollitur litis cõteſtatio, & ſic (inquit Iaſ.) reſpõſio Bart. nõ obſtat Fab. aliter inducit arg. Guill. legitimatio pſonæ in poſſeſſorio tollit̃ p illã. l. mométanæ, ergo nõ requirit̃ litis cõteſtatio, cũ pſona illegitima nõ poſſit litẽ cõteſtari. Inſuper (inquit Fab.) alia rõne ſolutio Bar. nõ videt̃

11 valere, qm̃ duo ſpecialia cõcurrunt, † qñ vnum venit in cõſequentiã alteri⁹. l. ſingularia. ff. ſi cert. peta. Accedat etiã ꝑ arg. Guill. text. in. l. final. C. ad velleya verſi. (cũ em̃ ſcimus.) ¶ Nõ video tñ cur ſolutio Bar. nõ ſit ęque realis ſicut argu. Guill. quoquomodo corroboratũ, nec inductio Iaſ. plus põderis habet quã Guill. quià ſemꝑ negabo cõſequẽtiam per rationẽ Bart. & licet in ſummarijs pſonæ legitimatio ſit neceſſaria ſpãle tñ eſt i ea. l. final. Sed vnũ ſpãle nõ debet ſecũ aliud trahere, vt perpulchrę Bar. ait. Inductio Fab. nõ magis viget, vt etiã tãdem ipſe fatetur, qm̃ ſicut legitimatio pſonæ in poſſeſſorio ſublata eſt ita nõ legitima pſona litẽ in eodẽ poſſeſſorio cõteſtari poſſe videtur. l. ad rẽ mobilẽ. l. ad legatũ. ff. de ꝓcuratore Nec eſt verũ, illud ſpeciale, quòd ſcilicet lis nõ cõteſtetur, conſequens eſſe ad ſpeciale illegitimationis pſonæ, immo ſunt oĩno impertinentia. Et quòd imperator dicit in ea. l. final. ad velley. non probat dato vno ſpeciali alterum cõcedi, niſi vbi lex illud ſecundum ſpeciale cõfert, aut expreſſę, aut per quandam conſequentiam, vt dictum eſt. arg. l. ratas. C. de reſcinden. venditione.

¶ Sexto Guill. ſic inſtabat, In iudicio petitorio contra reum contumacem fit miſſio in poſſeſſionem & in actorem trãſfertur poſſeſſio, licet adhoc ſpecialiter non agatur, multo magis ergo in iudicio poſſeſſorio tranſferri debet poſſeſſio, quòd de ea principaliter agatur. Reſpondet Barto. poſſeſſionem, quæ in actorem tranſfertur facilẽ poſſe recuperari, ſiquidem contumax infra annum comparuerit ſuamq; contumaciam purgarit. l. ſi quis emptionis. §. penulti. de præſcriptio, xxx. anno. c. quoniam frequenter. §. in alijs verò, extra vt lite non cõteſtata. Et ſi quis dixerit poſt annum ſaltem magnum præiudicium adferri, quoniam non recuperabitur poſſeſſio per eadẽ iura. Fateor inquit Bar. ſed illud procedit ex nimia contumacia rei, vt dicetur in ſequenti cõtrario, vult dicere qđ id nõ procedit ex vi remedij poſſeſſorij, ſed decretorum, quæ actor propter rei magnam contumaciam conſequitur, vt clarius dices in ſequenti contrario.

¶ Septimo ergo Bart.reffert aliud fundamētū Guill.qđ eſt eiuſmodi. Propter cōtumaciā rei citati procedit ad dominij trāſlationem in vim ſecundi decreti.l.ſi finita.§.iulianus.l.pretoris officiū de damno infect.ſupra,multo magis ergo propter rei contumaciam tranſferri poſſeſsio poteſt Bart.dicit ſe iam reſpondiſſe,quòd hæc contingunt propter nimiam rei contumaciam. Patitur enim reus contra ſe interponi primū & ſecundum decretū & † in vim ſecundi decreti,& dominium & poſſeſsionem tranſferri palam eſt. Veruntamē nihil propterea probatur contra concluſionem noſtrā,vt ſcilicet in poſſeſſorio remedio,lite non conteſtata ſententia feratur,licet ſatis oſtēdatur ſecundum decretum poſſe lite nō conteſtata interponi, quod doct. fatentur in l.nec quicꝗ.§.vbi decretum de offi.proconſ.& in illo.§. iulianus,vbi quandoqꝫ legendo certo ſcitis me pleniſsime dixiſſe,& licet ſupra id poſſeſſorium remedium dixerimus vocari poſſe, tamē decretū iſtud nō eſt ſnīa,de qua hic mentionem Bar.& doct.faciūt. 12

¶ Octauo Guill.cōtra cōcluſionē adducebat.l.final.C.de edic.diui Adria.tollendo,quæ vult litis conteſtationē non neceſſariam in poſſeſſorio adipiſcendæ. Dicit Bart.illud poſſeſſorium nō intentari cōtra certam perſonam,quæ ſit ligitimus contradictor,vide librū tuū, in quo quædam verba corrupte ſcribuntur. Vult ergo illum tex.in hac ſecunda concluſione non poſſe citari,ſed primæ aptiſſimus eſt. Quòd ſi legitimus ſit contradictor etiam remedium illius.l.final.ſine conteſtatione non poſſet expediri,quod diligenter nota.

¶ Nono.Guill.de interdicto recuperandæ argumentatur ſic. Spoliato licet congregare amicos,& rem ablatam auctoritate ſua recuperare.l.iij.§.eum igitur.ff.de vi & vi armat,multo magis ergo licebit cum iudicis auctoritate.Iaſ.fortius ſic inducit,licitum eſt propria auctoritate rem ablatam reuocare.d.§.eum igitur,poſſum inſuper propria auctoritate quod in re mea factum eſt vi aut clam , incontinenti deſtruere.l.quemadmodum,ſupra eodem.l.ſi vitem.§.qui ad ianuā ff quod vi aut clam,ſi ergo omiſſa ſolennitate iuris id poſſum, licebit via iuris etiā legitime nō irrogata.ar.l.j.in pircip o.c.de rei vxo. Sed vtranqꝫ inductionem iudicio quidem meo preuiderat Bart.qui erudite(vt ſolet)ſatiſfacit permiſſum eſt(inquit Bart.)parti ſpoliatæ incontinenti,cui liquet ſe expulſam,quod etiā iudici,ſi ei liqueret,permitteretur,non poteſt autem iudex id ſcire,niſi vtraqꝫ parte pręſente .l.final.C.ſi per vim vel alio modo,vbi inquit tex.cauſſarum merita partium aſſertione panduntur,idem tex.in.c.primo de cauſſ.poſſeſſ.

x iij

87

& proprie Inaudita parte (inquit) nihil ſtatuendum eſt.

¶ Decimo, Guiller. argumento vtitur à ſimili, quòd in reſtitutione in integrũ dari poſsit ſine litis conteſtatione ſententia. l. in cauſſæ. §. cauſſa cognita ſupra de minor, ibi (vel ſi per contumaciam.) Bart. ſe remittit ad dicta per Cy. in auctent. ſi omnes. C. ſi vt ſe ab hered. ab-
13 ſtinea, vbi ponitur notabilis diſtinctio, qua ſoluitur contrariũ, nam † quando minor (inquit Cy.) peteret ſe admitti ad aliquid dandum vel faciendum per reſtitutionem in integrũ, eſſet neceſſaria litis conteſtatio, l. papinian⁹ exuli. ff. de minori. veluti etiam in propoſito. Si verò minor non id petat ſed aliquod obſtaculum remoueri, non eſſet conteſtatio requiſita, ſicq; poteſt intelligi. d §. cauſſa cognita.

¶ Vltimo adducebat Guil. quòd in poſſeſſorio retinẽdæ vterq; eſſet actor & reus, quia duplex iudicium eſt. l. ſecunda in princip. l. ſi duo . §. primo. ff. vti poſsidetis, Sed actore abſente poteſt ſententia diffinitiua dari auctẽ. qui ſemel. C. quo mo. & quando iudex, ergo. Bart. reſpondet verum eſſe in iudicio retinendæ vtrunq; eſſe actorẽ & reũ in habitu (iſtud ex mente eius colligo) ſed in actu is, qui primo prouocauit & libellum dedit, actor eſt. l. in tribus. ff. de iudic. Ideo innuit Bart. quòd eo, qui libellũ dedit, abſcente, ſententiam iudex diffinitiue pronunciare poteſt, etiam in poſſeſsorio retinendæ per eam auctẽ. qui ſemel cui duplex ratio ſupra fuit aſsignata. Oſtẽdit iſtud Bar.
14 perpulchra ratione, litis conteſtatio † habet duo extrema nempe aſſertionem actoris, & negationem rei, cum ergo libellũ proponit, aſſerit. & ſic lis ex parte ſua eſt quaſi conteſtata, nihil mirum, ſi eo poſtea abſente ſentẽtentia ferri poſſet, hæc eſt opinio Petr. de bel. in. l. edita actio. C. de edend. in vltima queſtio. habebit ergo (vt dixi) illa auctẽtic. locum in dupplicib⁹ iudicijs in eo tantum, qui primum ad iudicẽ prouocauit libellum dando, ita putat Bart. ſatiſfactũ rationib⁹. Guiller. prolixioribus tamen verbis deductis. ¶ Contra ea quæ Bart. hic dicit adducunt moderni multa. Primo dum dicit Bart. litis conteſtationem fieri per aſſertionem & negationem Opp. quòd immo per cõfeſsionem litis conteſtatio fiat, glo. in. c. fina. de litis conteſta. extra. Ego ſupra dixi in præfationibus nunq; fieri. niſi partes ſibi contradicant, ſaltim in concluſione licet in alijs poſsit eſſe confeſsio ſic fit, vt Bart. hic optimè loquatur per. l. rem non nouã. §. patroni. C. de iud. Oppo. inſuper contra Barto. dum ait per libellum ex parte actoris litem conteſtari, adducunturq; quatuor rationes.

¶ Prima quia iure digeſtorum poſt libellum actoris potuiſſet ineſ

vel contumacem ſententia ferri cõtra.l.& poſt edictum verſic quòd
ſi is.ff.de iud. Secunda conteſtatio dicitur ſimul atteſtatio,ſed pro-
poſito libello reus nihil teſtatur. Tertia poſt libellum ab actore tra-
ditum obijci poteſt declinatoria.l.quoniã Alexandrũ.C.de adulter.
l.non videtur.ff.de iud.quod non diceres,ſi lis eſſet conteſtata.l.ex-
ceptionem.C.de probatio.l.final.C.de exceptio. Quarta inter libel
lum & conteſtationem eſt interuallũ.xx.dierum auctentic.offerat.
C.de litis conteſtatione,ergo non eſt verum litem conteſtatã per li-
bellum actoris eſſe,idq; Barto.fateri videtur in.l.edita actio.nu,29.
Moderni poſt Bal.laborant,vt vides,diligẽter ad impugnãdũ Bar.
Sed nihil ad ſcopũ Bart.non dicit fuiſſe factam conteſtationem per
libellum actoris,ſed dicit ex parte actoris eſſe cauſſam quaſi cõteſta
tam. Tu ergo neminem reprehendas,quẽ prius non intellexeris,niſi
malueris inuidorum officio fungi,ideoq; ſi ſe actor abſentet libello
non reuocato,in eum ſententia etiam diffinitiua ferri poſſe videtur.
¶ Nec obeſt.d.l.& poſt edictum,quoniam ſi reus ex parte ſua reſpõ
diſſet libello,qui ſemper loquitur.l.arriani de heret.C.& in preiudi-
cium eum libellum ædentis.l.cum precum. C.de liberali cauſſa.
Iam facta fuiſſet conteſtatio vtrinq; dariq; ſententia poſſet ſecũdum
diſtinctionem tamen.l.properandum.§.& ſiquidem.C.de iudic.ſed
ibi reus edictum circunductum acuſauit.
¶ Superſt.reſpondeam⁹ quinq; rationib⁹ modernorũ, quas ꝑ Guil
lermo deduxerunt. Prima continet in ſummarijs litis conteſtationẽ
non requiri,cuius contrarium diximus in rationibus noſtræ conclu
ſionis,quòd ſcilicet in ſummarijs requiratur litis cõteſtatio per mul-
ta iura. Ideoq; iſthæc conciliando ſatiſſaciemus huic cõtrario primo.
Videnda igitur eſt Bar.doctrina in,l.prima.§.fina.nu.1.de pretor ſti
pulat quam reffert,vehementerq; commendat Iaſ.hic nu.168. Et li-
cet do. Rub.& Fab.dicant Bar.contrarium ibi decidere. Puto tamẽ
Iaſo.eam doctrinam Barto.melius perſpexiſſe. Vult Barto.† vbi 15
lex dicit ſummatim procedendum,ſiquidem nõ paratur plenũ præ-
iudiciũ,tã in ordine q̃ in ꝓbatione ſummatim ꝓceditur in probatiõe
inq̃,vt nec quidem lis conteſtanda ſit,ſuper qua probationes fundã-
tur Rubric. vt lite non conteſtata. ita loquitur Bar.in tribus locis
hoc primo argumẽto citatis, Vbi verò plenũ præiudiciũ parat̃ ſum-
matim ꝓceditur ordine ſcilicet in dandis breuioribus dilationibus,
non aũt ꝓbatione,ideo litis cõteſtatio fieri debet ſine qua ꝓbationes
recipi non poſſunt.d.rubric.vt lite non conteſtata,idq; colligitur ex

illa clemen. ſępe, quam ibi Bar. allegat, ſic fit vt in noſtro poſſeſsorio iudicio ſumatim procedatur, non quidem probatione, cùm plenum pręiudicium parari poſsit per ſententiam, à qua appellari ciuilia iura non patiuntur. l. vnica. C. ſi de monenta poſſeſ. propter mul tos etiā effectus quos deduxi in prima clonclusione ſecundi capitis.

¶ Nec nocent etiam tex. in dic. l. momentariæ in verbo mox, tex. in .d. l. prima ſi per vim vel alio modo in verbo abſq; vlla cunctatione, tex. in. d. l. ſi quis ad ſe fundum in verbo protinus, quoniam illa verba nil poſſunt aliud importare, quàm ꝙ ſummariè procedi debeat, Bart. in. l. res quæ. §. primo. ff. de iure fiſci. Bart. in. l. penul. C. de poſ. atqui in ſummaria cauſſa lis conteſtanda eſt, vt dixi ſtatim. ¶ Ad. c. cōſultationibus danť duæ ſolutiones. Prima ꝑ Ioā. Andre. vt ibi ſit ſpeciale, quòd per delegatum infra tempus præfixum reſtitutio fieri debuiſſet, hæc non placet communiter ſecundum Hercul. hic Dices ergo, vt per glo. finalem ibi, quæ communiter teneť, litem ibi fuiſſe conteſtatam ante abſentiā ſpoliatoris, nec eſt illud diuinare, cū enim ibi dicitur ſententiam ferendam eſſe, ergo & litem conteſtatam fuiſſe arg. l. ad rem mobilem. ff. de procur. cæterum ſi contendas aliquid di-
16 uinationis eſſe non inconuenit † diuinare, vt iura cum iuribus concilientur, tradit perpulchrè. Iaſo. in. l. ij. §. interdum nu. 22. ff. de vulg. Deffenſa eſt itaq; noſtra concluſio. In cuius examinatione permulta vidiſti noſtro iudicio poſſeſsorio quàm aptiſsima.

¶ Limittant doct. concluſionem, primo quando agitur cōtra incertam perſonam, ſed hunc caſum ego poſui in prima concluſione.

¶ Secundo ponunt limittationem Bart, poſitam àb eo, nu. 35. verſi. iſta regula fallit. In poſſeſsione quæ dať ex interdicto carbonia pupillis, qui ſe deffuncti liberos dicunt, & licet miſſus in eam poſſeſsionem ex illo edicto conſtituatur poſſeſſor. l. iij. §. miſſum iuncta gloſ. ibi. ff. de carb. edict. tamen proceditur ſummatim. d. l. iij. §. cauſſæ, & ſic ſine litis conteſtatione. Accedat duplex ratio, vna procedit ex fauore pupilli. l. prima. §. & gnāliter. ff. de ventre in poſſeſsio. mitten. Altera, quia eius poſſeſsionis commodum perditur aduentente pubertate. l. de bonis. §. final. de carbo. edict. In hanc Bar. limitationem Fab. mouetur, quòd nullo modo ꝓbetur, Licet enim ſummatim procedendum ſit per. d. § cauſſe. non tamen ſequitur quòd litis conteſtatio remittatur, Immouerò ſupra contra tenuim⁹. Nec rationes Bart. illi ſatiſfaciunt, Fauor (inquit) nullus verſatur, cum litis conteſtatio nō ſit damnoſa pupillo, Non vrget item quòd ea poſſeſsio tempore

amittatur,quandoquidem id in omni poſſeſſione contingit. d.l.prima,ſi de momentanea poſſeſ. Ego arbitror limitationem Barto. veram,& licet ex verbo ſummatim non inferatur,ꝙ litis conteſtatio remiſſa ſit,infertur tamen,ſi addideris, quòd non paretur plenũ præiudicium,vt dixi ſupra ex diſtinctiõe Bar.malè profecto per moderniores intellecta.Et duplex ratio Bart.tendit ad illud oſtendendum, quòd ſcilicet plenum præiudicium non fiat,ſed potius fauor quidam temporarius attendatur.

¶ Tertio limitatur concluſio ſecũdũ Bald.in.d.l.incerti.in.xiij.quęſtio.quando periculum eſſet in mora,quia fortaſſe ſpolians auffugeret,aut interim res poſſeſſa conſumeretur,tunc eñi non eſſet litis conteſtatio neceſſaria,arg.l.ait prætor.§.ſi debitorem.ff.quæ in fraudem credi.Contra hanc limitationem,(feras,oportet ęquo animo has docto.contrarietates,ego eñi conquieui cum his qui mihi recti⁹ loqui videbantur),tenent Alexan.hic Feli.in.d.c.conſultationibus,& quidam ex modernis,mouẽtur quòd in damno infecto periculum eſt in mora.l.prima,de dãno infecto,& tamẽ lis conteſtatur,Bar.in.l. quarta.§.hoc autem iudiciũ,de dã.infec.Tu adde quòd litis cõteſtatio nõ eſt dãnoſa,nec requirit tractum tẽporis aut morã,cur ergo ea remitteretur,Iaſ.tenet limitationem Bald.cui vehementer aſtipulor,dicens regulas iuris cõmunis plerũq; remitti,vbi periculum eſt i mora.l. de pupillo.§.ſi quis riuos,& ibi Iaſ.multa cumulat.ff. de oper. noui nũciatio,& reſpondet nõ eſſe idem in cauſſa dãni infecti,quiaſi pendẽte iudicio dãnum aliquod cõtingeret,ageretur pro illo dãno.l. ſi finita. §.eleganter,illo titul.Sed Fabius replicat contra Iaſ. quod in poſſeſſorio etiã agatur ad omne intereſſe, & petitur omne dãnum refici.l. prima.§.ſi fundus,&.§.ſequenti.ff.de vi & vi armat.l. ſi duo.§.final.ff. vti poſſidetis,& ideo dicebam⁹ reſtitutionem fieri cũ omni cauſſa.l. ſemper.§.in hoc interdicto.ff.quod vi aut clam. Vnde dicit Fab.in interdicto recuperandæ & retinendæ non procedit limitatio Bald.in interdicto verò adipiſcendæ vera eſt limitatio. Ego indiſtinctę cum Iaſ,putarem limitationem longè magis veram in illis duobus interdic.quibus agitur de damno vitando,& de poſſeſſione iam quæſita. Et licet Iaſ.ſolutio nõ videatur Fab.ſatiſfacere,ego ſic dico cauſſam damni infecti officio nobili iudicis expediri.l. cum poſtulaſſem, de damno infecto,ſupra,in quo litis conteſtatio neceſſaria eſt.c.final.de offi.iudi.extra. Secus in noſtris interdictis.

¶ Limitatur quarto quando actor poſt libellum ſeſe abſentauit.d.

auctent. qui ſemel, tunc enim lite quaſi conteſtata. Iudicium procedere poteſt ſecundum Bart. hic in vltimo contrario Guill. qui eſt imitatus. Petr. de Bell. pertic. quos ſum etiam hoc loco ſecutus.
¶ Quinto limitta vbi notoriè de ſpoliatione conſtaret, quia tunc in interdicto recuperãdæ ſine conteſtatione procedi poteſt ſecundum Bart. hic virſic. octauo probat in verbo. ſi ſibi liquerit, pro quo facit, quòd notorius † ſpoliator etiam iure cano. appellari non poteſt. c.
17 romana. §. preterea de appellatio in. vj. Acccedat etiam ꝙ in notorijs non ſeruare ordinem magnus eſt ordo. Innoc. in. c. final. de ord. cog. extra de quo multa per Bal. in. l. cũ fratrẽ. C. de his quib. vt indignis.
¶ Sexto limittabis quando quis agit ad recuperandam immiſsionẽ in poſſeſsionem factam non ſeruato iuris ordine Bart. in. l. final. nu. 21. ad funem. C. de edic. diui Adria. tollẽ, quem ſequitur rubeus hic referens Alex. ita voluiſſe in conſil. 5. in ſecundo volumine.

QVARTA QVÆSTIO.

QVarto quęrit Barto. ſunt caſus aliqui quibus cumulatur petitorium & poſſeſsorium, an vtrunq; debeat eadem ſententia terminari? an verò prius de eo iudicandum eſt, de quo prius conſtiterit? In hanc rem Bart. citat opiniones. Canonicæ legis periti (inquit) dicunt eadem ſententia vtrũq; debere terminari, ſiue ambo ob eodem proponantur. c. cum dilectus de cauſſa poſſeſ. & propri. ſiue vnum ab vno, & alterum ab altero, c. ſecundo de ordine cognitio. Petr. de bell. pertic. & Cy. in. d. l. incerti iuris. C. de interdic. in. q. queſti. velle videntur, ſuper eo prius iudicari debere de quo prius apparebit. Barto. (vt in eius more poſitum eſt) diſtinguit. Tu ex eius diſtinctione collige (vt multis quidẽ annis te facturum admonui) concluſiones †. ¶ Vna, quando ab eodem vtrunq; remediũ proponi permittitur, poteſt iure ciuili prius de eo ſentẽtia dari ſeparatim, de quo prius iudex erit inſtructus, nihil enĩ eſt impedimẽto, prę ſertim quòd duo iudicia facilius ſeparari poſſe videantur, vt alterutrum citius expediatur, quàm eiuſdem iudicij diuerſa capitula, atqui vnum caput terminari quidem poteſt nondũ eiuſdẽ iudicij altero capite deciſo. l. non idcirco. ff. de iud. & glo. ibi facit tex. in. l. etiã. §. ex cauſſa de minorib. faciunt notata in. l. prima, C. ſi aduerſ. rẽ iudic. vbi vide Bart.

Diſcrepat igitur in hoc articulo ius ciuile à canonic. vt fateri videtur glo. in. c. ſecundo de cauſſa poſſeſ. ¶ Contra Bart. qui iurium differentiam ponit, tenent Aret. Imol. Ludouic. Iaſ. & repetentes cõmuniter dicentes iure canonico etiam de eo iudicio ſententiam proferẽdam de quo priore loco conſtiterit. Primo quia non debet fieri iuriũ diuerſitas, niſi clarè liqueat. c. primo de operis noui nunciatio. c. cum deceat de electio. in. vj. Præterea poſſet actor vnum iudicium tantũ perſequi omiſſo altero rubric. vt nemo inuitus age. cog. & de inde ſuper eo pronunciari. l. de qua re. ff. de iudic. Tertio cõtra Bart. videtur tex. in. d. c. ſecundo de cauſſa poſſeſsio. vbi Papa deciſionem fecit qđ iure ciuili fuerat ita deciſum, facit tex. in. c. ſignificauerunt in fine de teſtib. extra. vbi moniales vtrunq; remedium intentarant, & tamen prius de poſſeſſorio, ſi apparuiſſet, ſententia ferenda erat, ſic fit ergo vt nullum iurium ponendum veniat diſcrimen, licet Fab. adhuc ea differentia abutatur, ſubiungens quandam diſtinctionem, quæ mihi non videtur recipienda Nõ poterat Bar. muoeri deciſione gloſſæ. in eodem. c. ſecundo de cauſ. poſſeſ. quoniam eá differentiam ſolum ponit in concurſu iudiciorum, qui iure ciuili non admittebatur ſecundum opinionem Ioan. & Azo. de iure canonico admittebatur. c. paſtoralis, teneas ergo cum cõi, nec enim iuraui in verba Bart. amicior enim eo mihi veritas ſemper fuit.

¶ Altera concluſio. Quando petitorium ab vno, & poſſeſſoriũ ab altero proponitur, vtriuſq; iuris diſpoſitione debet vtrunq; ſententia eadem terminari. c. cum dilectus de cauſ. poſſeſsio. tunc enim inſtituũtur per modum conuentionis & reconuentionis quarum natura eſt, ſimul vt terminentur. l. prima in fine quando ſententiæ ſine appella. reſcindam. c. primo de mutuis petit. declaratur in auctẽn. conſequenter. C. de ſentenc. not. in. l. qui prior ſupra de iudic. in. d. c. ſecũdo de ord. cognitio. Prædicta (inquit Bart.) vera ſunt ſi litis conteſtatio neceſſaria fuerit, quia ſic paretur plenũ preiudiciũ, At qui in poſſeſſorijs in quibus litis conteſtatio non requiritur, quòd ſcilicet nõ paratur multum præiudicij, non feretur ſententia ſuper vtroq;, quoniã in eiuſmodi ſummarijs nec reconuentio quidem locum habet ſecundum Cy. in. d. auctent. conſequenter. in. vij. queſtio. Imol. & Fab. dicunt Bar. malè ſentire quia iudiciũ poſſit nõ eſſe ſummariũ. Sʒ fallũtur, nõ enim hoc dicit Bart. ſed dicit quandoq; in poſſeſſorio, etiã ſi ſemper ſummariũ ſit, litis cõteſtationẽ requiri, quandoq; nõ, qđ verius eſt, vt in præcedẽ. queſtio dixi, ſicq; nõ eges eorũ exẽplo quod de forma ſtatuti adducebãt.

¶ Conſequenter Bart.monet duas vtiles quæſtiones. Vna eſt,quis eſt effectus vtriuſq; iudicij nẽpe petitorij & poſſeſſorij. Altera quomodo fiat illorũ executio:ſe remittit ad dicta per Cy.in ea.l.incerti iuris in ſecũda queſtio.qui ſatis perfecte loquitur,vbi etiam Petr. de bell.pertic.citramonta.noſter vir ſanè doctiſſ.quorũ ſententiã Ioan. andre tenet in.d.c.paſtoralis.Iaſ.hic refert iſta tractari per Alexã.in conſilio.130.& conſilio.159. Hic articulus profecto eſſet tibi valde neceſſarius,niſi naturam horum remediorum in præfationibus habuiſſes,ex ea que effectum facilè potes intelligere.Habes inſuper in prima concluſione primi capitis commoda poſſeſſorij. Quantum pertinet ad executionem horum iudiciorum,nõ licet per ocium tibi declarare,præſertim quod ex ſtillo noſtro quædam eſt executionis forma facilis,quam tu ipſe dignoſces ſtatim vt in praxi fueris tantiſp verſatus.

QVINTA QVÆSTIO.

QVinto querit Bart.an interdicta exhibitoria petitorijs remedijs præferri debeant.Citat opinionem gloſſ.in.c.paſtoralis in fine magne gloſſ.verſic.(vel intellige)que vult interdictũ de liber,exhiben.& de tab.exhiben.preferri petitorio.Sed illa gloſſ. non rectè intellexit naturam interdicti de liberis exhiben. quod habet cauſam proprietatis annexã,Ideo nec precedit nec ſequitur. Immo in eo totum ius & poſſeſſionis & proprietatis terminatur.l.ſecunda.§.quedam ff. de interdic.Poſſet etiã dici præparatorum non quidẽ ad petitorium,ſed ad interdictũ de liberis deducendis.l.iij.§.primo qui incipit(hoc interdictum) ff de liber exhiben.Quantum autẽ ſpectat ad interdictum de tabulis exhibendis glo.illa verum dicebat,vt ſcilicet precedere debeat vſq; adeò quòd lite conteſtata ſuper petitorio,quo petebatur hereditas, non agetur interdicto illo vt exhibeantur tabulæ teſtamenti.l.final.ff. de tabul.exibend.Bart.in hoc vltimo dicto ſecundum imol.Iaſ.& Fab.male loquitur dicens q post litem conteſtatam non poſſet quis petere exhiberi tabulas teſtamenti ſequiturq; glo.in.d.l.final.de tabul.exhib.quæ ſanè perperam intellexit illum tex.Ideò Bart.ibi verius illud eſt interpretatus, vt loquatur de tabulis proferendis hoc eſt,corporaliter tradendis, Dic ergo ſecundum Bart.in.d.l. fina.adhuc tabulas peti poſſe per.l.primam, in princ.ff.quemadmodum teſta apperiant. Vides quid in his quinq; queſtionibus dicendum putarunt Bar.& doct.alij quotquot ferè

in hanc rem ſcripſerunt. ¶ Vltra Bart. Iaſ. hic. nu. 183. ponit ſextam queſtionē perquirens quibus verbis vtrunq; remediū in iudicio deduci intelligatur. Que cum omnino à materia noſtra non ſint aliena breuiter ea ſic habetote. ¶ Petens rē pleno iure ſibi adiudicari vtrūq; remedium intētat tex. in. c. querelam de electio. & glo. ibi in verb. pleno iure, tex. in. l. iulianus. §. final. de rei vendic. tex. in. c. cū plantare. §. nihilominus de priuileg. ¶ Concludens rē ad ſe pertinere agit petitorio & poſſeſſorio. glo. in. l. ſi quis intentione ambigua. ff. de iudic. panor. in. c. primo de ſeq̄ſtra. poſſeſ. felin. in rubr. de reſcrip. à quo Fab. hic dicit Iaſ. iſthæc oīa cepiſſe, licet multa hic Iaſ. dicat eaq; notatu digna, de quib. felin. ibi nihil. Idem ſi concludatur rem ad eum ſpectare Panor. in. c. cum eccleſia ſutrina de cauſſ. poſſeſ.

¶ Petens rem reſtitui agit ad petitorium, & poſſeſſorium. c. cū ad ſedem de reſtitut. ſpoliato. & ibi docto. Bald. in. l. penul. C. de ſenten. quæ ſine certa quantit. ¶ Quando cauſſa ſimpliciter alicui committitur de vtroq; cōmiſſarius cognoſcere poteſt tex. in. c. primo & ibi Panor. de ſequeſtra, poſſeſ. & fructuum. ¶ Vbi reſeruatur ius tercij, fit iuris reſeruatio ſiue in petitorio ſiue in poſſeſſorio conſiſtat Bald. in conſilio. 398. & Iaſ. hic nu. 190. ¶ Petens iuſtitiam ſibi miniſtrari concludit in petitorio & poſſeſſorio, prout actori melius & vtilius erit, c. ſecūdo de ord. cognit. & ibi Panor. & alij De clauſulis iſtis generalibus, vide Iaſ. in. §. omnium nu. 147. inſti. de actio.

¶ Habetis beneuoli auditores quid in hanc materiam adtulerim, in qua ſi quid imprudenter ſcriptum ſit, orationis noſtræ paupertati tribuatur. Si quid autem vel vltra, vel contra docto. aſſeruerim, ad id ſanè ſolus veritatis (ſi quidem eam rectè nouerim) amor me cōpulit Quicquid deniq; boni eſt à deo optimo maximo proceſsiſſe putetis. Interea tñ date operam, vt hæc & alia quæ à me veſtri amantiſsimo excepiſtis. Vos optimè de me meritos diligēter retinuiſſe gaudeam.

VALETE FELICES.

AVCTORE DEO RECTA OMNIA.

INDEX ALPHABE-

ticus eorum, quæ præcipue adnotari poſſunt? Quem vt intelligas poſui tria Capita In priore pono Prefationes quinq;. In ſecundo pono Concluſiones tres. In tertio, Cōbinationes octo, & Queſtiones quinq;. Nō eſt ergo neceſſum citare quo Capite quid inſeratur, aut quo fol.

A

ABſens contumax an cōdēnari poſſit. In tertia queſtio. nu. 6.

Abſolutoria i petitorio nō nocet poſſeſ. retinē. in. 2. cō. nu. 15.

Abſolutoria i petito. an noceat poſſeſ. adipiſ. in. 2. cōcl. nu. 26.

Actio pſonalis quomodo in iudiciū deducatur. in. j. Præfa. nu. 19.

Actio realis qua forma inſtituenda ſit? in. 2. Præfa. nu. 3.

Accurſij & Alciat. Finitio de poſſeſsione. in. 3. Præfa. nu. 12.

Actio q̄ cōpetat beneficiato p petitorio beneficij. in. 5. Præfa. nu. 16.

Actori initio iudicij fauendum. in. 2. concluſio. nu. 7.

Actor an poſſit ſuſpēdere petitoriū & intētare retinē. in. j. cōbi. nu. 8.

Actions nomē hodie libello nō inſeritur. in. 8. combi. nu. 4.

Actionem non habens in iudicio eſſe nō poteſt. in. 2. queſtio. nu. 1.

Argumētum à ſeparatis an valeat. in. prima cōcluſio. nu. 6.

Argumen. non rectè à docto. aſſumitur à poſitione cōſequentis &c. in prima concluſio. nu. 11.

Argumenta quatuor contra tertiam concluſionem tex. noſtri. in. 3. concluſi. nume. 2.

Attentati via eſt melior quàm ſit iudicium recuperandæ. in prima combinatione. nu. 3.

Appellationis articulus poteſt ſine conteſtatione expediri. in tertia queſtio, nu. 9.

Actionis natiuitatem contrarietas an impediat? an exercitium. in ſecunda quæſtio. nu. 8.

Auaricia iudicum ſpiritualium efficit, ne de poſſeſsorio beneficiorū cognoſcerent, in. 5. Præfatione. nu. 4.

Auctētic. niſi breues, an ſuſtulerit ſolēnitatē cōteſta. in. 3. q̄ſtio. nu. 8.

B

BEneficio ſpoliatis quibus modis ſuccurratur. In quinta præfatio. nu. 12.

Beneficiatus quā actionem intentat in petitorio. in quinta præfatio. nu. 18.

Beneficiatus an habeat dominium in beneficio. in quinta præfatione.nu.19.
Beneficialis cauſsa poteſt pluribus titulis fulciri. in prima conclufione.nu.3.
Barto.ſine ratione loqui non conſueuit,quandoꝗ tamen iure carpitur. in quarta combinatio. nu.5.

C

Caſus,quibus ius nobis ipſi aut facere,aut dicere poſsumus. in prima præfatione. nu.11.
Caſtrum ſiue fortalicium in Francia ſpoliato reſtitui debet licet docto.contra. in.2.concluſione.nu.21.
Caput ſecundum poſſeſsorij,an habeat cauſsam proprietatis annexam in ſecunda concluſio. nu 17.
Ciuilis poſſeſsionis effectus remiſſiue. in tertia Præfatione. nu.26.
Conſuetudo regni Franciæ qua mortuus ſaiſit viuum magis ample declaratur. in.3. Præfatio. nu.27.
Collitigante in beneficialibus mortuo,an poſsit illius ius conferri. in prima concluſio. nu.2.
Corrolaria ſex ex prima concluſio. in prima concluſio. nu.7.
Conſequentia tollitur per vnam inſtantiam, ideo contra Iaſo.&c. in prima concluſio. nu.12.
Corporalia differunt ab incorporalibus ſuper cumulatiōe interdict. adipiſcendæ. in prima combina.nu.12.
Conſequentia hæc non valet hæc cauſsa habet vnum ſpeciale ergo alterum. in tertia quęſtio. nu.10.
Clauſula peto iuſticiam miniſtrari quid importet. In quinta quęſtione.nu.20.
Criminalium cauſsarum cumulatio cum ciuilibus,an fieri poſsit. in.8,combina.nu.3.
Creditor debitorem quandoꝗ auctoritate ſua iure capit. in prima præfatio.nu.11. verſic.quartus.in.l.&c.
Concluſio triplex colligitur ex noſtro.§.in ſecundo capite,in principio.num.2.
Concluſio.2.ex noſtra.§,in ſecunda conclu. nu 1.
Combinationes ſiue caſus,ſeptē ſunt conſiderandi. in tertio cap.in principio.nu.6.
Concluſiones duæ in interdicto adipiſcendæ. in prima combinatio. nume.1.

Concluſio vnica de interdicto recuperādæ tandem deffenditur à ſex impugnationibus. in prima Combina.nu.3.
Concluſiones tres de cumulatione interdicti retinendæ. in prima combina.nu.7.
Concluſio.2.de interdicto retinend. in prima Combina.nu.14.
Concluſiones circa ſecūdā cōbinationē quatuor. in.2.cōbina.nu.2.
Cōcluſio prima ſuper interdicto recuperandæ ad quartā cōbinationem infringitur octo fundamētis. in quarta combina.nu.2.
Concluſio ſecunda licet ſit cōmunis reprobatur per ſeptem ratiōes. In quarta combina.nu.4.
Cōcluſio quarta cōis tollitur euidentibus rōnibus. in.4.cōbi.nu.6.
Concluſio vnica & noua ſuper interdicto recuperandæ. in quarta combina.nu.7.
Combinatio octaua diuerſorū poſſeſſoriorum. in octaua cōbina. nu.1. poſt quam ſubduntur alię quatuor.
Cumulatio petitorij & poſſeſſorij reſpectu diuerſorum iure noſtro nō prohibetur. in ſecunda concluſio.nu.40.
Cumulatio an in articulo appellationis permittatur. in prima combinatione.nu.10.
Cumulationes remediorum fauore reorum prohibentur. in prima combinatione.nu.11.
Cōbinatio tertia vnicā cōcluſionē habet.in.3. combina.
Cumulatio petitorij vnius & petitorij alterius in interdicto adipiſcēdæ,an fiat tres concluſiones. in quarra combina.nu.8.
Cumulatio in interdicto retinendæ,an fieri queat. Quatuor concluſiones. in quarta combinatio. nu.9.
Cumulationis ſeptimæ vnica concluſio. in.7.combinatio.

D

Deffenſionis cauſſā non licet in frācia alterū occidere.in prima Præfatio.nu.16.
Diffinitio debet cum ſuo diffinito cōuerti.in.3.Præ fa.nu.11.
Decretum de pacificis poſſeſſoribus allegatur quandoq; via excipiendi. in.5.Peæfatio. nu.15.
Differentiæ inter manutenentiam & ſtatutum querele. in quinta præfatione.nu.26.
Diuiſio quid operetur. in ſecunda concluſio.nu.9.
Diuinatiua lectura quæ dicatur. in ſecunda concluſio.nu.37.
Diuinare,an liceat quandoq;. in.3.quæſtio.nu.17.

Dominiũ ſępe p̱ ꝓprietate ſumit & ecõtrario. in.3.præfatio.nu.5
Dominij finitio & diuiſio remiſsiue. in.3.præfatio.nu.primo.
Dominium an quis habet in beneficio. in.5.præfatio.nu.19.
Dominiũ à poſſeſsiõe,quib⁹ rõnibus differat. in prima cõclu.nu.3.
Dominium an proprię reperiatur in rebus incorporalibus. in prima concluſione. nu 12.
Dominium regulariter non procedit ex poſſeſsione, ideo cõtra docto. in prima concluſio.nu.13.
Dominij aut poſſeſsores an plures eiuſdem rei ſimul eſse queant. in.2 concluſio.nu.42.
Dominium actoris,an probetur per ſpoliationẽ aduerſarij. in prima combinatione.nu.4.
Duo remedia ſi competant,altero tantum eſt agendum. in ſecunda concluſio.nu.42.
Duo ſpecialia quãdo concurrunt. In.3.queſtio.nu.11.

E

EXceptio remedium eſt contra turbantes in dominio. in prima Præfa.nume.6.
Emphiteota vaſsallus vtile dominiũ habẽt. in.3.pręfa.nu 2.
Excõicatus ante omnia non reſtituitur. in.2.concluſione.nu.22.
Excõmunicatus iudex aut actor,vel in curijs temporalibus, Frãciæ non debet audiri, in ſecunda concluſio.nu.23.
Expenſarum condemnatio,an fieri debeat contra renunciantem petitorio. in ſecunda concluſione.nu.34.
Expenſarum condemnatio quibus caſibus iure fieri debeat. in ſecunda concluſione.nu.36.

F

FOrma querimonię ponitur. in.5.præfatio.nu.8.
Furari quis rem ſibi debitam non poteſt impunè. in ſecunda cõclu.nu.20.

G

GLoſſatores non amplius vocentur gloſularij. in tertia præfatione.nume.18.
Gloſſ.magnæ huius.§.commodior diuiſio. in ſecunda concluſione. nu.10.
Gloſſ.eiuſdem literalis declaratio. ibi.nu.11.
Gloſſarum neceſsaria interpretatio. in tertio capi. in principio.nu.1.

I

IVris noſtri pręcipua pars eſt quod vnicuiq; ius ſuum reddatur. in prima præfatio.nume.1.
Iuſticiæ diffinitio. ibi.nume.2.
Ius perſequendi remedium cur inuentum eſt. in præfatio. prima. nume.9.
Incorporalia quaſi poſſidentur. in tertia pręfa.nume.8.
Incorporalia remedio poſſeſſorio peti poſſe. ibi.nume.9.
Intruſio non vocanda eſt poſſeſsio. ibi.nume.14.
Intellectus nouus ad.l.ſi is qui pro emptore. ibi.nume.16.
Iuris verbum multiplicem habet acceptionem. ibi.nume.22.
Interdictum quomodo diffiniatur. in.4.prefa.nu.6.
Interdictum retinendæ declaratur. ibi.nume.8.
Interdicti recuperandæ declaratio. ibi.nume.9.
Interdictum quartū reperitur,ſcilicet mixtum. ibi.nume.12.
Interdictū quintū,quod vocetur confirmandæ. ibi.nume.13.
Iudex temporalis an de poſſeſsione beneficiorum poſsit iure cognoſcere. in.5.prefatio.nume.3.
Interdictum adipiſcendæ non eſt per ſtillum aut legem regiam immutatum. in.5.prefatio.nume.18.
Iuriſprudentiæ calumnioſa accuſatio tollitur. ibi.nume.20.
Interdictū qđ habet cauſſam poſſeſsionis annexā,in.ij.cōclu. nu.15.
Intellectus noſtri.§.tercius & quartus quod non differant reſpectu cumulationis contra doct. in ſecunda conclu.nu.41.
Iuramētū intelligitur ſecundū mentē defferētis. in.ij.cōclu.nu.46.
Intellectus noſtri.§.quintus.an recipi debeat. ibi.nu.47.
Intellectus ſextus an verus fuerit. ibi.nume.49.
Intellectus nouus & verus. ibi.nume.50.
Inducta ad vnum finem non debent contrarium operari. in tertia concluſio. nume.1.
Ignorantia poſſeſsionis quomodo contingit. ibi.nume.3.
Interdictum quod cauſſam poſseſsionis habeat an cumuletur cum petitorio. in prima combinatio.nu.17.
Interdictum recuperandæ non cumulatur paſsim cum petitorio etiā ſi ſuper diuerſis rebus agatur. in.5.combina.nume.1.

L

LItis conteſtatio nunq; fit per confeſsionem. in prima prefatione. nume.20.
Libellus ſuſtinetur modo verba improprie accipiantur.

in tertia præfatio. nume.3
Legis verbum nullo modo per priiuatum auferandum. in tertia præfatione. nume.17.
Leges aliquot ſcriptæ etiam ſi ad literam in francia non ſeruentur ratio tamen earum conſideratur in.4.pręfa. nume.3.
L.final.de edict.adria.tollen.remedium quo modo differat ab interdic.quo bono. in.4.prefatio. nume.7.
L.ſi is qui pro emptore nouus & verior intellectus in.3.præfa.nu.16.
Lectura huius.§.prima. in ſecunda concluſio.nu.12.
Leges Regiæ cur ſit dicuntur. in.5.præfatione,nu 19.
Lex omnẽ ciuilem modum admittit vt quiſque ſuum conſequatur. in ſecunda concluſio. nume.2.
L.de qua re de iudic.nouus intellectus. in ſecunda concluſione.4.
Lites execrari debemus. ibi.nume.6.
Legis beneficio quis decipi non debet. ibi.nume.35.
Litis conteſtatione quaſi contrahitur,& an per ſententiam. in prima combinatio. nume.9.
L.ordirarij iuris declaratio. ibi.nume.16.
Libellus ineptus à iudice reijci poteſt. in.ij.queſtio.nume.7.
Libellus continens contraria nullius momenti eſt. in ſecunda queſtione. nume.7.
Litis conteſtatio an in poſſeſſorio requiratur in tertia queſtio. nu.1.
Litis conteſtatio quomodo fit in manu tenentia. ibi.nu.2.
Litis conteſtatio duo habet extrema. ibi.nume.14.
Lis an in ſummarijs ſit conteſtanda. ibi.nume.15.

M

MEndacium varijs modis punitur. in.4.pręfa.nu.2.
Manu tenentia & ſtatutũ querelę cõueniũt in.5.prefa.nu.21.
Martini opinio approbatur in materia noſtri.§.in tertio cap. in principio. nume.4.
Mobilium rerum poſſeſſio an ſit vilis. in tertia queſtio.nu.7.

N

NEgatoria & confeſſoria pro omnibus iuribus competunt in prima præfatione. nu.4.
Notorietas ſpoliationis facit,vt remittatur ſolennitas iudicij in tertia queſtio. nume.18.

Nuncio ſine cõmiſsione exequẽti reſiſti põt. in prima pręfa.nu.13.

O.

OPpoſitionis ſeu exceptionis remedium in quo ab actione diſferat. in prima præfa.nume.7.
Opponens quandoq; loco actoris eſt.ibi. nu.8.
Occupatione rerum non paſſim vtendum.ibi. nu.15.
Ordo iudiciarius ex quibus conſtet. in.2.præfa.nu.6.
Opinio vnius quandoq; præferenda cõi. in.3.præfatio.nu.13.
Oppoſitiones tres à gloſſa vna,à Bart.& tres à nobis contra primã concluſionem. in prima concluſione.nu.9.
Oppoſitiones quinq; recens adductæ in ſecundam concluſionem. in ſecũda concluſio.nu.3.
Opiniones tres ſuper prima quæſtione,in.3.cap.in princip. nu.2.
Opinio noua,& quarta circa remediorum cumulationem.in.3.cap. in princip.nume.5.

P.

PErſonæ complures quæ propria auctoritate capi poſſunt aut retineri. in prima præfatione.nu.14.
Perſonalis pręſtatio nec petitorio,nec poſſeſsorio remedio petitur ibi. nu.17.
Petitorium ex dominio trahit originem. in.2.pręfatione.nume.2.
Poſſeſsionis tres breues articuli. in tertia præfatio.nu.6.
Poſſeſsio quandoq; pro dominio capitur. in tertia præfa.nu.7.
Poſſeſsionis varia diffinitio.ibi. nu.10.
Poſſeſsionis noua definitio ibi. nume.13.
Poſſeſsio quod ius ſit duodecima fundamenta.ibi. nu.19.
Poſſeſsio quædem multum iuris quædem plus &c.ibi.nume.21.
Poſſeſsionis diuiſio.ibi. nume.23.
Poſſeſsionem duplicẽ probamus per ſeptem fundamenta.ibi. nu.4
Poſſeſsionis variæ acceptiones.ibi. nume.28.
Pacifica poſſeſsio quæ dicatur.ibi.29.
Poſſeſsorij diuiſio in.4.præfatio. nume.1.
Poſſeſsorium pretorium quid,& quotuplex.in.4.præfa. nu.4.
Primũ & ſecundũ decretũ quo modo tholeſę practicantur. ibi.nu.5.
Poſſeſsoriũ in bñficialibus ex tribus caſibꝰ.pendet in.5.præfa. nu.2.
Poſſeſsio in bñficialibus,nõ queritur interdicto in.5.præfa.nu.5.
Proceſſu pendente ſpoliatis quo modo ſuccurritur.ibi. nu.13.
Primum caput poſſeſsorij quomodo à.2.differat.ibi. nume.22.

Practica reſſortus Toloſani optima quòd iuri communi reſpondeat ibi.nume.27.
Poſſeſſorium aliud vltra interdicta.ibi. nume 29.
Poſſeſsionis commoda in prima concluſione. nume.4.
Poſſeſsionem beneficij primo nactus alijs paribus cæteris potior. in prima concluſione,nume.5.
Procurator & aduocatus non erunt teſtes pro eorum clientulo.ibi. numero.8.
Poſſeſsorium & petitorium an eadem ſententia terminentur.ibi.nu. 14.& in quarta queſtio. nume.1.
Poſſeſsor an dominus præſumatur.ibi. nume.15.
Poſſeſsio ſimpliciter propoſita de qua intelligatur. in ſecunda concluſio,nume.6.
Poſſeſsorij non datur actio realis in prima combinatio. nu.6.
Poſſeſsio actori competens quando incipit agere nihil differt ab ea quæ poſtea queritur contra doct.in prima cõbina. nume.15.
Poſſeſsio de nouo ſuperueniens non minus inducit contrarietatem quàm à principio competens. in.4.combina.nu.8.

Q

Quærimoniam furniri quid differt à ſequeſtro in.5.pfa.nu.10.
Quaſi poſſeſſio an actorem releuet ab onere probandi. in prima combinatio.nume.1.
Quarta cõbinatio valde practicabilis. in.4.combinatio.nu.1.

R

Remedium iuris nobis non conceſſum pro re quam tenemus. in prima pręfatio.nu.3.
Remedium iuris pro ſedibus & honoribus indecenter inſtituitur. ibi.nume.5.
Rem propriam à fure auferre quiſq; poteſt ibi,nume.12.
Reus in ſuis exceptionibus actoris partibus fungitur. ibi.nu.21.
Renunciatio & concluſio quo modo fiat. ibi. nume.22.
Res nr̃as cõſequimur modo poſſeſſorio,modo petitorio. ibi.nu.23.
Remedium verbum an receptum ſit. in ſecunda præfatio.nu 1.
Res contencioſæ debent ab actore ſpecifice declarari. in ſecunda præfatio.nu.4.
Recuperandæ poſſeſsionis quot ſunt remedia. in quarta præfatione.nume.11.
Remedium poſſeſſorium in beneficialib⁹ appellatur quęrela, Gal-

lice (complainčte.) in quinta præfatione.nu.7.
R eſſaiſimentum & reintegratio an differant. ibi.nu.28
Remedium tuendæ perſonæ. ibi. nume.32
Remedio poſſeſſorio agēti quæ actio cōpetat. in.2 conclu.nu.8.
Remedium poſſeſſorū pro ſeruitutibus an habeat cauſſam proprietatis annexam. in.2.concluſione.nu 16.
Regula dolo facis an in poſſeſſorio locum habeat. ibi.nu.27.
Rubrica plerumq; interpretatur nigrum. ibi.nu.29.
Renunciatio petitorij an tranſferat dominium in reum. ibi.nu.30.
Renunciatio petitorij q nō tranſferat dominiū quinq; fundamenta. ibi.nu.31. & qd trāſferat ſex.nu 32. & ſex Ampliatiões. nu.33.
Regulæ cumulationis impeditiuæ. in.2.cap.in principio.nu 3.
Renūciatio & cōcluſio an ęquiparētur ſentētię. in prima cōbi nu.2.
Reſtitutio in integrū an requirat conteſtationē. in.3.quęſtio.nu.13.

S

Sequeſtrum paſsim non eſſe faciēdā, in.5.præfatione.nu.9.
Spoliatio in beneficijs quot modis fiat. ibi.nu.11.
Spoliatio verbis an fieri poſſit. ibi. nu.24.
Statutum querelę coram quo iudice. nume.26.
Spoliatus debet cum omni cauſſa reintegrari. ibi.nu.27.
Sūmarij noſtri varietas obſcuritatem ſignat. in.2.capi.in prin.nu.1.
Sentētia cōformiter ad libellum ferenda. in.2.concluſio.nu 5.
Sententia abſolutoria in petitorio, an noceat poſſeſſorio. ibi.nu.14.
Sententia abſolutoria in petitorio an noceat recuperandæ. ibi.nu.18.
Spoliatus ante omnia reſtituendus cum ampliationibus & limitationibus. ibi.nume 19.
Spoliatio lite pendente grauior cęteris. ibi.24.
Sententia abſolutoria in poſſeſſorio nō obeſt petitorio. ibi.nu.28.
Sententia in poſſeſſorio quid contineat. ibi.nu.44.
Spolians nō perdit dominiū rei ipſo iure. in prima cōbina.nu.5.
Spoliatiōis priuilegiū an tolli poſſit. in.5.combinatio.nu.2.
Saiſina & diſſaiſina quid ſit. in.tertia quęſtio.nu.3.
Summariū iudiciū an exigat litis cōteſtationē. ibi.nu.4.
Secundum decretum efficit, vt dominium & poſſeſſio transferatur. ibi. nu.12.

T

Triplicæ & quadruplicæ cur non tollerentur in practica. in ſecunda præfatio.nu.5.
Turba in beneficio quot modis fiat. in.5.præfatio.nu.6.

Triennalis poſſeſſor quomodo iuuetur. in.5.præfa.nu.14.
Titulus in pari cauſſa iuuat poſſeſſionē. in.2.concluſio.nu.13.
V
VErbum de aliqua lege per eum qui legem condere nō poteſt, ſine temeritatis nota demi nequit. in.3.prefa.nu.17.
Vſucapio eſt ius. ibi.nu.20.
Varietates in iure noſtro complures. in.3.præfatio.nu.25.
Verba hæc mox,ꝓtinus,ſtatim,quid importent. in.3.quęſt.nu.16.

FINIS.

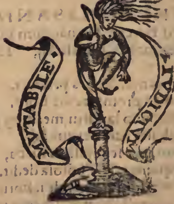
IOSEPHI CHASSANIANI BVRDEgalenſis. Ad Bereng. Fernandum Doct. eximium, de opere petitorij,& poſſeſſorij, Decaſtichon.

TV poſſeſſoris,necnon & iura petentis,
Optatus miro promis acuta libro.
Quam prius ingenio laudem,meritiſq; petiſti:
Hanc nunc poſſeſſor iure peritus adi.
Hoc tibi iure tui dant,iure ſcholaſtica turba,
Iudiciumq; frequens tale Tholoſa dedit.
En placidi fructus vigilum Fernande laborum,
Nominis æterna hæc ſunt monumenta tui,
Liuida Vippereæ contemnas iaccula linguæ.
Nam clipeum iuſtus iam tibi cenſor habet.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

BRENEZANVS IN EXItu operis.

IAm tibi Chriſte damus grates matriq; ſupernæ.
Quorum felici cuncta fauore valent.

MVTABILE